

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויקרא

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת צו ב - ח ניסן | דף היומי - עבודה זרה סב - סח | משנה בורה - סימן ש"ג סעיף י' עד תחילת סימן ד"יש | מוסר - קונטרס תפארת אדם מפרק י"ב "והנה אצלו" עד תורת הבית פרק א' ו"ן הוא הדבר" | קנין חכמה - פרק ד משנה ז עד משנה יג

יום חמישי כ"ח אדר תשע"ה | פניני פרשת ויקרא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	17:12	17:28	17:22	17:21	17:11	17:21	17:30	17:22	17:12
יציאת שבת	18:25	18:26	18:25	18:26	18:25	18:26	18:26	18:24	18:25
ר"ת	19:05	19:02	19:04	19:03	19:04	19:03	19:05	18:59	19:05

מצורף מדי שבוע למנויי חוברת כל העולמים

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

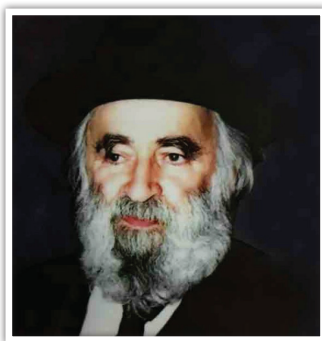
הייתי ראש ישיבה בשיקאגו חשבתי שאנטוורפן היא בין הודו לסין. לא ידעתי אפילו איפה היא, חשבתי לעצמי: אסע לראות לניסיון. באתי לאנטוורפן, ולא רצו לקחת יותר שום מועמד, שנה שלימה הסתובבתי ולא רציתי ללכת לשם. שלחו אלי את הרב אברהם אליהו מטוקובסקי. אמרתי לו: "נלך לשאול אדם גדול. אני אטען ואתה תטען, והוא יגיד אם עלי לנסוע לאנטוורפן..."

הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל על המינוי כרב של אנטוורפן וקורות חייו וגם: מה קרה לחיבור שלם שחיבר על מסכת זבחים

הפטיר ואמר: "עת לעשות להשם" ... ראשי הישיבות ומנהיגי הכלל היו נכנסים ויוצאים בביתו בעניינים דחופים של הצלת כלל ישראל יומם ולילה - עת לעשות לה'!

"החפץ חיים אמר פעם לרבי חיים עוזר - 'בריאותך שווה אצלי כמו כל כלל ישראל' - והרי הגאון בעל החפץ חיים, שהיה חפצא של שמירת הפה, כשהוא אמר משפט שכזה - זה אמר הכל..."

"סיבת התבטאות זו היתה כשמצב 'ועד הישיבות' היה בכי רע. ביקש הגאון ר' חיים עוזר מן החפץ חיים שיסע לקהילות ישראל לעוררם על דבר חזוק 'ועד הישיבות'. ענהו הח"ח: 'מה יועיל אם אסע אני, יהודי קטן עם ספר קטן... ייסע רבה של ווילנה (כך כינהו) למטרה קדושה זו, וזה ודאי יועיל'. השיבו הגר"ח"ע שבריאותו הלקויה אינה מאפשרת לו נסיעה כזו. כששמע זאת החפץ חיים נחרד כולו ואמר: 'אם כך הם פני הדברים, ודאי שלא ייסע, כי בריאותו חשובה אצלי כמו כל כלל ישראל'..."

"כשהייתי במחיצתו של ר' חיים עוזר, חשבתי כאילו אני האהוב עליו ביותר. הוא התעניין בהכל וזכר את הכל. על אבי ומשפחתי, על מקום אכסנייתי וכדומה. היתה לי תחושת קירבה נעימה ביותר. פגשתי באחד הבחורים בוויילנה, וגם הוא סיפר לי איך שרבי חיים מיווד עמו ומתעניין בו לפרטי פרטיו. רק אז הבנתי שאני לא ה'בן יחיד' היחיד... חשתי את מידותיו הגאוניות ושלמותו בבין אדם לחברו.

"למי היה מוח כה גדול וגאונות בתורה כמותו? ובד בבד הוא היה גאון ישראל בהטבה לכלל ולפרט. החסד שלו היה געוואלדיג, מלאך אלוקים. "בהזדמנות אחת הבאתי לפני רח"ע חיבור שלם, שחיברתי על תחילת מסכת זבחים, וזכיתי לקבל ממנו הסכמה על הספר. אלא שבפרוץ הפרעות (במלחמת העולם) נסתי על נפשי, ובמהלך מנוסתי עצרוני הנאצים וחיפשו באמתחתי. הם מצאו את החיבור עם ההסכמה, פתחו את הספר וראו את השם 'ווילנה' מתנוסס על ההסכמה, האשימו אותי שאני קומוניסט, והחרימו את העותק היחיד של הספר שהיה ברשותי."

"אדם כי יקריב מקם" (ויקרא א', ב')

"כשהחפץ חיים נפטר, היתה לי עגמת נפש גדולה מאוד, שלא זכיתי להכיר את היחיד בדור. לכן היתה לי שאיפה להכיר עכ"פ את רבי חיים עוזר. "למעשה, בימים ההם, לנסוע מקראקא לוויילנה ארך יותר ממה שתיקח היום הדרך לטייוואן... הנסיעה, ברכבת לבד, ארכה יותר מעשרים וארבע שעות. החלטתי שאני נוסע. רק חששתי שהוריי לא ירשו לי. אבי היה ת"ח גדול, הוא שמע את שמעו של רבי חיים עוזר, אלא שלא היה מרשה לי לנסוע בדרכים ארוכות. קניתי כרטיס בזול. באותה תקופה היו כרטיסים בזול, עקב יום השנה של פיסוצקי, ראש ממשלת פולין, שביקש לקבור את גופו בשני קברים, הראש בוורשה ושאר גופו עם הלב בוויילנה. הגויים נסעו לקברו הלוך ושוב ומחירי הכרטיסים הוזלו. אמרתי לאבי שאני נוסע לקרייניץ - עיירת מרפא בה נקבצו רבים מגדולי התורה. 'רצוני לדבר עימם בלימוד', אמרתי. אכן כך עשיתי, ונסעתי לשם ושוחחתי עם כמה ת"ח, ביניהם הרב מסוקולוק'ס. דיברתי עמו הרבה בלימוד, וגם סיפרתי לו את הסוד שאני בדרכי לוויילנה להכיר את רבי חיים עוזר. הרב הנ"ל חזר לוורשה וסיפר זאת לאבי. בליה, כשהייתי בתחנת הרכבת ביציאה לדרך ארוכה, אני פוגש את אמי... היא הגיעה אחרי לקרייניץ, והחלה לבכות:

'אל תיסע לוויילנה, שמעתי שמועה שיש משכילים בוויילנא, הם יושבים ליד הגמרא בשבת קודש וסגריה בפייהם, אל תיסע! אני חוששת עליך'. חזרתי הביתה.

"לאחר זמן ביקשתי מאבי רשות, והוא הסכים. קיבלתי רשות. יצאתי לדרך ונסעתי לוויילנה. ברוך השם זכיתי לדבר עם רבי חיים עוזר בלימוד. בוויילנה הייתי חודש ימים. ישנתי בביתו של רבי חנוך העניך (אייגש), הגאון בעל ה'מרחשת', הוא היה גאון נוראי. פגשתי בו לראשונה בישיבת ריימלעס. ניגשתי לדבר אתו בלימוד, וכשראה שאין לי מקום ללון, הסכים שאתאכסן בביתו."

ההרגשה אצל ר' חיים עוזר

"באותו חודש נכנסתי פעמים רבות לרבי חיים עוזר, לדבר בלימוד. אחר כך, בתקופת מלחמת העולם הוא כבר לא כל כך הסכים לדבר בלימוד, הוא

נכנסה הכלה בוכייה וסיפרה שהיא ירושלמית, והוריה עניים מרודים. שידוכה עם בחור אמריקאי ממשפחה אמידה, והחתונה תיערך בארצות הברית, אבל אין לה כאן איש והיא תלושה ובודדת... שאלתי: "זמה בידי לעשות?!". אמרה: "שהרב יגיע לחתונה ויציג עצמו כבן משפחתי, מיד יעלה ערכי בעיניהם". תמהתי: "איך אשקר ואגנוב דעת הבריות, חלילה?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, עם סיפור מדהים על ענותנותו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל

הכלה ניגשה, ורבי משה ניגש בלוויית הנהג אל המחיצה. התרגשה כל כך. אמר: "הלא קרובתי את, חייב הייתי לבוא. למשפחה יפה נכנסת", וברך בלי די, כשהכלה דומעת ומתייפחת ועונה 'אמן' בכל לבה. ברכב התרווח רבי משה. "כבר לא נותר הרבה זמן לישון", הפטיר, "אבל אין בררה, יש דברים שחייבים להעשות". "אפשר לשאול?", בקש הנהג. הרשות נתנה.

"בדרך לאולם אמר הרב שאין זו משפחה. והראיה, שהרבנית לא באה". "אספר לך", ענהו. "לפני כמה ימים ישבתי ולמדתי. הרבנית נכנסה: 'הגיעה כלה ורוצה להתברך'".

וכאן המקום לציין, שרבי משה היה עניו בתכלית הענווה, והסיפורים על ענותנותו מבהילים. הוא מצא לנכון להצטדק על ברכתיו, שהיה להן כח מופלא. ממש: "ותגזר אומר ויקם לך" (איוב כ"ב, כ"ח. שבת נט, ע"ב, ועוד). וכתב ("אגרות משה" חלק ח', יורה דעה ד', סימן נ"א), שמוטל חיוב על כל אדם מישראל להתפלל על חברו ולברכו. ואמרו חז"ל (בבא בתרא קטז ע"א) שמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר: "חמת המלך [גרמה שישגרו] מלאכי מות, ואיש חכם יפרנה" (משלי ט"ז, ד). וכתב ה"נימוקי יוסף" (שם) שהמנהג בצרפת, שכל מי שיש לו חולה מבקש מפני הרב התופס ישיבה שיברך אותו.

"וממילא, אף שאיני מחזיק עצמי אף מחכמי הזמן, מכל מקום כיון שהחולה מחזיק אותי לחכם, ובדין הוא צריך להחזיק כן, מצד שאני מחזיק ישיבה ואומר שיעורים, ומן הספרים שחיברתי, הרי הולך למקום שהגמרא צוותה לילך. ובזכות אמנותו בדברי חז"ל, יקבל השם יתברך גם תפילתי וברכתי". איזו ענווה! נשוב לסיפורו:

"הוריתי שתבוא, ברכתיה בכל לב ושבתי לתלמודי. כעבור כמה רגעים נכנסה הרבנית, וסיפרה שהכלה עומדת בפרוודור ומתייפחת. אינה יודעת מה הענין, והכלה מסרבת לומר. בקשתי שתכנס. נכנסה בוכיה וספרה שהיא ירושלמית, בת הישוב הישן, והוריה עניים מרודים. אין להם פרטה לפרטה. שידוכה עם בחור אמריקאי ממשפחה אמידה, שהודיעה שכל ההוצאות עליה, בתנאי שהחתונה תיערך בארצות הברית. באין ברירה הגיעה, אבל אין לה כאן איש. בכיה גבר. היא נכנסת למשפחה זרה וענפה, מלוכדת ומאוחדת, והיא תלושה ובודדת... שאלתי: 'זמה בידי לעשות?!'."

"אמרה: 'שהרב יגיע לחתונה ויציג עצמו כבן משפחתי, מיד יעלה ערכי בעיניהם ויתחסו אלי בכבוד ובהערכה'."

"תמהתי: 'איך אשקר ואגנוב דעת הבריות, חלילה?' "אבל חז"ל העלו על נס חכמת בני ירושלים (איכה רבתי א', א'-י"ג י"ט). אמרה: 'רבי, וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל?! (בבא קמא קט ע"א, תורת כהנים בהר ד'). שאין לך מי שאין לו קרוב, כל זמן שלא כלו בני יעקב (רש"י סנהדרין סח ע"ב). אם כך קרובה אני, גם אם קרובה - רחוקה. ניחא, הוציאה מתיקה הזמנה ונתנה לי..."

הנה כי כן, הובהר איך הציג עצמו כקרוב לכלה. ובאמת 'מחותן' היה משני הצדדים בשווה...

נשארה שאלה אחת: "הרב הגיע, אפוא, להציג עצמו בפני משפחת החתן כקרוב של הכלה."

"-אמת". "ועשה כן, ושמוחו בו, והשעה התאחרה, והוא זקוק להחליף כח לקראת יום המחרת, וכל דקה יקרה!"

על ההלכה הפותחת את הלכות הפסח: "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלוש יום", כתב הרמ"א: "מנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך הפסח". ה'חפץ חיים' זצ"ל הביא ב'שער הציון' בשם תשובת 'בית דוד' לתמוה, הלא דינא דגמרא הוא, בתלמוד הירושלמי (בבא בתרא פ"א ה"ו), ומדוע הביאו הרמ"א בתור מנהג גרידא. תרוצים רבים נאמרו, והגאון רבי נתן גשטטנער זצ"ל נהג לומר בדרשת שבת הגדול, שבפסח רבים מקפידים על מנהגים יותר מאשר על ההלכה. כלן הודיעים הרמ"א שזה גם המנהג, ויש לקיימו בהידור ככל מנהגי החג הקדוש...

כמה וכמה פוסקים כתבו, שהרמ"א אכן מציין מנהג. כי מדין הירושלמי, די היה לתת את מעות החיטים בערב פסח או בסמוך לו ממש, ואילו הרמ"א הסמיכו להלכה שדורשים בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום, וכתבו בוא"ו החיבור, להורות שהמנהג לקנות חטים ולחלקם החל מפורים.

והנה "אם הלכה היא, נקבל" (יבמות פ"ח מ"ג, כתובות פ"ג מ"ט). אבל אם מנהג, מה טעמו? ויובן בסיפור מעשה:

סיפר אחד התלמידים, שהסיע את פוסק הדור הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהתנדבות, במשך תקופה ארוכה, שכידוע, היה זמנו דחוק ורגעיו ספורים, מדודים ומדוקדקים. באחת עשרה בלילה עלה על יצועו, ובשלוש לפנות בוקר קם לסדרי לימודו, ההוראה בישיבה, המון תשובותיו להלכה, עריכת ספריו הרבים, ויחד עם זאת נשא במשא הכלל. פעם

השתתף באספה חשובה עם רעיו, מנהיגי יהדות ארצות הברית, הגאונים רבי אהרן קוטלר ורבי יעקב קמיניצקי זצ"ל. לבנו את הטעון ליבון, הכריעו בנושאים שעמדו על הפרק, ובשעה עשר בקש רשות להפרד. נכנס לרכב, ובקש לנסוע לאולם שמחות פלוני. נערכת שם חתונה.

התעניין הנהג: "חתונת תלמידי?", ורבי משה השיב: "לא". שאל: "בן משפחה?" וענה: "אילו היה זה בן משפחה היתה הרבנית מצטרפת". לא שאל עוד. הבין שזה איזה מקורב, מעשים שבכל יום. לפעמים פקד שלוש, ארבע וחמש חתונות בערב. נכנס, איחל וברך, שימח וריגש, ופנה לשמחה הבאה.

הגיעו. החנה את המכונת ויצא ללוות את הפוסק הנערץ. איזו התרגשות עורר בכניסתו. המחותן חרד לקראתו, ורבי משה הרעיף עליו ברכות מאליפות. "אני מצד הכלה", הציג עצמו. "קרוב שלה, ומכיר אותה אישית. זכיתם באוצר, דעו להעריך אותו!", והנהג שומע ומשתאה.

גם המחותן יצא מגדרו: "לא ידענו שהרב קרוב ומקורב, היינו מזמינים אותו לחופה!", ורבי משה ענה: "בשמחה הייתי משתתף, אבל אני בא מאספת רבנים חשובה בעיניי הכלל. עזבתי לפני שהסתיימה ומיהרתי לכאן!"

מיד ליווהו לשולחן ה'מזרח', ושלא כמנהגו ישב זמן רב. תור ארוך השתרך לאחל לו 'מזל טוב', שהרי קרוב משפחה הוא, וכל אחד מהמוזמנים הציג עצמו, פרט קרבתו והביע שמחתו, שעכשיו מחותן הוא עם גדול הדור. ורבי משה מתברך ומברך בסבלנות ומאור פנים, וממתין בסבלנות עד שהחתן והכלה יצאו מחדר היחוד. ואז, לצלילי התזמורת, קם ורקד עם החתן. ההתלהבות הרקיעה שחקים. שב ושבח באזני החתן את הכלה וייחוסה, אישיותה ותרומיות מידותיה. נפרד בברכות מבעלי השמחה ופנה אל ילדה קטנה: "התואילי נא לקרוא לכלה, לבקשה לגשת אל המחיצה?!"

מרון היה סבור, שאין למנות את האיש לתפקיד המדובר בשום אופן. לפני שיצאתי עם הרב לאסיפה הוא התבטא באוזני: "אני לא אתן בשום אופן שימנו אותו". כאשר הרב שליט"א מתבטא כך, זה אומר את כל התקיפות ההשקפתית מבהינתו

הענווה של מרון הגר"נ קרליץ שליט"א

"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')

הרבה נכתב על א' הזעירה ב"ויקרא". חוט השני אצל המפרשים הוא, שזה נובע מענוונותו של משה רבינו.

סיפר ותיעד הרב ישעי' קרליץ שליט"א, יד ימינו של מרון הגאב"ד: היה זה לקראת אסיפה מצומצמת של רבנים, אודות מינוי של יהודי מסוים לתפקיד ציבורי בבני ברק.

מרון הגר"נ שליט"א היה סבור, שאין למנות את האיש לתפקיד המדובר. בשום אופן. לפני שיצאתי עם הרב לאסיפה הוא התבטא באוזני: "אני לא אתן בשום אופן שימנו אותו!". כאשר הרב שליט"א התבטא כך, זה אומר את כל התקיפות ההשקפתית מבהינתו.

האסיפה המצומצמת של הרבנים נפתחה, והתנהלה בטוב טעם, כמו כל האסיפות בראשות שני פוסקי ההלכה, הגר"ש וואזנר זצ"ל ויבדלחט"א הגאב"ד שליט"א. למעשה, מלבד כמה פרטים נוספים שנידונו בה באסיפה, מינו בה את האיש המדובר לתפקידו, כמובן, למורת רוחו של מרון הרב שליט"א. אני עמדת משתומם מהצד, לא ידעתי מה קורה כאן, מדוע הרב שתק ולא אמר מילה בנושא?

בדרך חזרה לביתו, העזתי לשאול את מרון הגאב"ד שליט"א. מדוע העזתי? כי הרב עצמו אמר לי שלא ייתן את המינוי, לכן שאלתי בתמיחה: מה קרה שהרב לא דיבר מאומה ולא הביע את דעתו הכאובה?!

הרב השיב לי במילים בודדות: "הרב וואזנר החליט!". היינו, כי תמיד באסיפות מהסגנון הזה, לפני שהרב וואזנר מביע את דעתו, היה פונה אל מרון הרב ושואל: "ומה אתם אומרים על כך?". והפעם, משום מה, היה ברור לו כי כולם בדעה אחת, ולכן פתח ואמר: "התאספנו כאן למנות את פלוני אלמוני לתפקיד לנהל את המינוי" לכן, מרון הרב לא דיבר מאומה. כי אם הוא לא שואל אינו מביע דעה!!

מישהו מבין את מימד הענווה וההתגברות, בענין ציבורי, שמרון הרב שליט"א היה סבור, עקרונית, שלטובת הכלל אין למנותו, אבל הבליג, מחמת כבודו של מרון הגר"ש וואזנר?!

<< המשך מעמוד קודם

- "אמת".

- "מה ראה להתעכב ולשלוח לקרוא לכלה, להמתין לה ולברכה? הלא כבר התברכה מפיו!!".

- "הלא תבין", הסביר רבי משה בנועם שיחו, "היא בקשה שאבוא, היה חשוב לה שאבוא, תלתה בכך תקוות רבות למעמדה ומקומה במשפחתה החדשה. בעוד שעה-שעתיים תסתיים החתונה, ולבטח תשאל את בעלה האם הייתי, ותשמח.

"אבל בינתיים, תהיה לפותה שעה-שעתיים בצבת הספקות. אמנם משמחים אותה ומחוללים סביבה, אבל אינה רגועה, אינה שמחה לחלוטין.

"אם אני יכול לחסוך ממנה שעה של מתח, לא אעשה זאת!?"...

אח, זה מבט יהודי! מבט של גדול בישראל!

ומה על העני, שהפסח מתקרב ואינו יודע איך יקבלו!

"ואם נפש אחת תחטא בשגגה" (ויקרא ד', כ"ז)

• קופסאות מפלסטיק שמונח בתוכן הערינג וכדו', וכדי לפתוח יש לשבור חלק מהקופסא הנה לאחרונה נפוץ מאוד שמשווקים הערינג, סלטים וכדו' בקופסאות של פלסטיק, שיש עליהן מכסה (המכסה אינו מחובר כלל לקופסא), והקופסא עשויה באופן כזה שאין שום מקום שיכולים לאחוז במכסה ולהסירו, רק במקום אחד, כמו בית אצבע, שמותקנת שם בליטה ורק משם יש אפשרות להגביה את המכסה. בפתח לאותה בליטה יש חתיכת פלסטיק (שהיא משעת יצירתה מחוברת לקופסא), וצריכים לשבור את אותה חתיכה קטנה של פלסטיק, ואז אפשר להכניס האצבע כדי להגביה ולהסיר את המכסה. הבאנו קופסא כזו לביתו של הגר"נ קרליץ שליט"א, הסתכל בזה, והורה לנו שיש בזה חיוב חטאת, כיון שע"י שבירת חתיכה זו נעשית הקופסא מתוקנת, שמעתה ניתן להשתמש בקופסא כדרכה, ולהסיר תמיד המכסה ממנה (אור השבת).

הערות נחוצות לערב פסח ע"פ פסקי מרון פוסק הדור הגר"נ קרליץ שליט"א הכשרת כלים חדשים

א. כלי מתכת חדשים - ישנו צד שבתהליך הייצור נמרחו בחומר המכיל שומן מן החי, ולא ברור אם חומר זה נפגם תוך כדי הייצור - לכן לחומר יש להגעילם.

ב. כיון שהגעלה זו היא לחומר, הרי שאפשר להקל להגעילם בלא להסיר את ידיות הפלסטיק אף שדין כ'טלאי', ומ"מ ראוי לרפות הידיות כך שלא יהיו מהודקות.

ג. מכשירי חשמל שדרך שימושם דרך כלל בלא נוזל, כגון טוסטר או גריל חשמלי, ניתן להבעירם על החום הגבוה ביותר כרבע שעה.

ד. כלים המצופים אמאיל, טפלון, צפוי קרמי - אי"צ הגעלה.

ה. תבניות אלומיניום, נייר כסף - גם הם בחשש מריחה הנ"ל, ניתן להשיג בהשגחה שלא נמרחו.

ו. תבניות אלומיניום ח"פ - אף שמשמש בהן שימוש חד פעמי, מ"מ ראויים הם לשימוש רב פעמי, לכן חייבים בטבילה, גם אם משתמש בהן רק פ"א ואח"כ זורקן. כמו"כ, אין עצה לקמטן ולכופפן ע"מ לבטלן משם וצורת כלי, ואח"כ שישאל ישרון ויעמידן על צורתן הקודמת, דאי"ז בכלל 'גומרו ביד ישראל', (אי"ז מעשה אומן אלא הידיו), ולכן צריך דווקא להטבילן.

מ"מ תבניות אלומיניום שמוטבעת עליהן חותמת כשרות, אם בסמוך לחותמת מופיע כיתוב 'מיובא מחו"ל', הרי שתבניות אלו יוצרו ע"י גויים, ואם לא מופיע כיתוב זה הרי שיוצרו ע"י ישראל.

(מתוך עלון 'נשיח בחוקי' ויקרא תשע"ז)

אמת, דואגים עבורו, אוספים מעות חיטים לקמחא דפסחא - אל דאגה, יהיה לו מה לאכול, ואף בשפע. הן ידועים דברי הגאון מוילנא זצ"ל. הכתוב אומר: "שבעת ימים תאכל מצת, מצות יאכל את שבעת הימים" (שמות יג, ו-ז). מדוע כפל הצויים, ומדוע "מצת" ראשון בכתוב חסר והשני בכתוב מלא? אלא שיש כאן צווי אחד לאכילת המצה, וצווי שני לראות ולדאוג שגם לזולת יהיו מצות. ולכן הראשון בכתוב חסר, כי לעצמך רשאי אתה לצמצם ולחסוך, אבל לזולת תדאג בהרחבה ובשפע טובה - אבל אל תשאיר אותו במתח עד ערב החג!

ואין הדברים אמורים בעניים בלבד, ובקמחא דפסחא בלבד. בידך לעזור, לשמח, עשה זאת ככל המוקדם, ויפה שעה אחת קודם!

(מתוך מקרבן לתורה, הגדה של פסח, הרב אהרון טויסיג שליט"א)

"ראה את גודל אהבת התורה של הגאון רבי עובדיה יוסף: זה עתה נפל למשכב רק מפני שעלה על סולם בחדר הספרים, כדי לעיין באחד הספרים, ומרוב שקיעותו בתורה בהיותו מעיין בספר, שכח שעודנו עומד על הסולם, וכך מעד, נפל ונחבל. לכבוד שאהבת התורה ושקידתה הנדירה בוערת בעצמותיו, ראוי שאחרוג מגדרי!"

הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א, מח"ס 'כרם יוסף' עם סיפורים על שקיעותו בתורה של הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

היה שר ומזמר לו להרגיעו, ואיזה שיר היה שר? שירת התורה! היה ממשיך בלימודו, כשהוא אומר את המילים של הגמרא במנגינה רכה, והתינוק נח ומתפרק על זרועותיו...

• כשהיה רבינו מאכיל את ילדיו בילדותם, בידו האחת היה מחזיק את הכף, ובידו השניה אחז את הגמרא שבה היה עסוק, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

• מספרים שפעם אחת עלה הגאון חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, לביתו של רבינו, וראהו יושב ומאכיל את אחד מילדיו, נטל חכם בן ציון את הילד באומר לרבינו: "לכבודו גם להאכיל את בנו זה ביטול תורה, אני יאכיל את הבן, וכבודו יפנה להמשיך בלימודו..."

• סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שבשנת תשל"ה התלווה לחמיו, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, לקיים ביקור חולים אצל רבינו הגדול זצוק"ל. מרן הגרי"ש עלה לביתו של רבינו, ואף התעכב והאריך בדיבורו יותר מהרגלו. בצאתם מן הקודש, הביע הגאון הרב זילברשטיין את תמיהתו בפני חמיו מרן הגרי"ש: "מפני מה ראה רבינו לצאת מגידרו בביקור זה?". נענה מרן הגרי"ש והשיב: "לך נא, ראה את גודל אהבת התורה של הגאון רבי עובדיה, זה עתה נפל למשכב רק מפני שעלה על סולם בחדר הספרים, שכח כדי לעיין באחד הספרים, ומרוב שקיעותו בתורה, בהיותו מעיין בספר, שכח שעודנו עומד על הסולם, ומיהר עם הספר ללכת לכתוב מה שנתחדש בדעתו, וכך מעד, נפל ונחבל. לכבוד תורתו של גאון כזה, שאהבת התורה ושקידתה הנדירה בוערת בעצמותיו, עד שבעת לימודו אינו שם לב כלל למה שקורה עמו, ראוי שאחרוג מגדרי!"

• מספרים על תלמיד חכם אחד, שעבר צינתור בבית החולים 'הדסה עין כרם' בירושלים. הוא סיפר על עצמו כדלהלן: "כשהתעוררתי מהצינתור הייתי חלש מאד, שכבתי על המיטה בבית החולים באפיסת כוחות נוראית. כשנכנס הפרופסור לבקרני, הביט בי בתמיהה, ושאל: 'איפה הספר לימוד שלך?', עניתי לו שתמו כל כוחותיי, וכעת אני מסוגל אפילו לחשוב בלימוד, כל שכן שלא להחזיק בידי ספר. נענה הפרופסור ואמר לי: 'לפני שנה עבר כאן צינתור מרן הרב עובדיה יוסף, הוא מבוגר ממך בעשרות שנים, כשנכנסתי אליו לבדיקה זו, מיד אחרי הצינתור, הוא אחז ספר לימוד בידו והיה שקוע בו..."

• סיפור מופלא נוסף, אחד מיני אלף, המעיד על שקידתו בתורה של רבינו, בכל עת ובכל זמן, (מעובד מתוך הספר 'מלך ביופיו'): באחת השנים, ביום פטירתה של אם המלכות, אימו של רבינו, ערך אביו אזכרה בביתו לעילוי נשמתה. בשעה היעודה הגיעו כל בני המשפחה והמכרים, אך הבן הגדול, רבינו הקדוש, טרם הגיע. משראו שהזמן מתאחר, התחילו בסדר הלימוד, בתקווה שבמהלך הערב עוד יופיע רבינו. אך לפליאתם הגדולה, בסוף הערב נוכחו לראות שרבינו נעדר מאזכרה זו. למחרת עלה אחיו של רבינו לדרוש בשלומו, ולדבר על ליבו היאך נעדר מהאזכרה של אמא, נענה רבינו ואמר לו: "אמש נשאלתי לגבי איזו אשה עגונה, אם יש פתח להתייה, וישבתי על מדוכה זו כל הלילה, ורק בשעה ארבע לפנות בוקר סיימתי לכתוב את התשובה, ובוודאי זה עילוי נשמה לאמא, הרבה יותר ממה שהייתי משתתף באזכרה!". כשחזר האח וסיפר זאת לאביהם, נתמלא שמחה בליבו ואמר: "אשרי האמא שזכתה לבן כזה!"

• מפורסם המעשה שאירע לפני שנכנס רבינו לניתוח, וחששו הרופאים להרדימו מפני חולשתו, נענה רבינו ולהפתעת הרופאים אמר: "בימים אלו אני שקוע בעניין הלכה חמורה, אשקע אפוא לפני הניתוח במחשבות סביב אותו עניין, וכך תוכלו לנתח אותי ללא כל הרדמה". הניתוח נמשך למעלה משעה, ולאחריו הועבר רבינו לחדר התאוששות, כאשר לפתע ניעור רבינו

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד... " (ויקרא א', א')

"מכאן אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו, תדע לך שכן הוא, צא ולמד ממושה אבי החכמה, אבי הנביאים, שהוציא ישראל ממצרים, ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים, ונוראות על ים סוף, ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים, ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר 'ויקרא אל משה', [ויקרא רבה א' ט"ו].

• סיפר לי ידידי, הרב הגאון פנחס רז שליט"א, שפעם אחת נכח בחדר לימודו של רבינו בשעה שצלל לעומקה של תורה, בחידושי הריטב"א בבבא מציעא, וכשבאו להודיעו שהגיע זמן תפילת מנחה והציבור ממתין, נענה ואמר: "הביאו לי את החליפה והמגבעת". מיד הביאו את הפראק וההמברוג, וכשבאו להושיטם לרבינו, מצאוהו שקוע בלימודו. חזרו ואמרו לרבינו "הגיע זמן התפילה!". או אז רבינו קם ממקומו עם הספר בידו, הושיט את ידו הימנית - ובידו השמאלית המשיך להחזיק את הריטב"א וללמוד מתוכו, ודבר זה חזר על עצמו גם כשהלבישו ידו השמאלית, אחז את הריטב"א בידו

הימנית והמשיך בלימודו ועיונו, ורק לאחר שגמרו להלבישו סגר את הספר ונכנס להתפלל...

• על גדולת התורה בעיני קודשו, יעד המעשה המבהיל הבא: בשנת התשל"א הגיע רבינו לשיבת 'הנגב' למסור שיעור כללי. לאחר השיעור עלה רבינו יחד עם ראש ישיבת הנגב, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, למעונו של הבבא סאלי זצ"ל, שחלק לרבינו באותה פגישה כבוד מלכים. הבבא סאלי סיפר לרבינו: "שנים

ברות כבר חיכיתי לראות את כבודו, ולמדתי בספרך 'ביעי אומר' עוד בהיותי במרוקו, אך עתה אני מבקש מכבודו, שיואיל נא בטובו להתעכב עימנו, ונקיים סעודה חשובה, ועל ידי זה נביא את המשיח, כי בהיא שעתא דחדוותא דרבנן אתיא הגאולה", נענה רבינו והתנצל בפני הבבא סאלי, באומרו: "אני מצטער, לא אוכל להתעכב, מאחר וממתנים לשיעורי ציבור גדול בבני ברק, וגדול ת"ת אפילו יותר מבניין בית המקדש!"...

• ברוב אהבתו לתורה, רבינו לא ניתק את מחשבותיו מן התורה ואפילו לרגע אחד, אפילו בעת אכילתו.

זכורני באחת הבריות ששימש בהן רבינו סנדק, כאשר יצא מהאולם ללא שמשים ועוזרים, המתין לו רכבו בסמוך לפתח האולם, ורבינו פנה והחל ללכת לכיוון אחר לגמרי, מבלי לשים לב שהוא נכנס לאיזה שביל ללא מוצא, מכח היותו שקוע בלימוד התורה, בבחינת "כי היא חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה".

• סיפר בנו הגאון, הראש"ל רבי יצחק יוסף שליט"א: "אני זוכר שהתלוויתי לרבינו לפני למעלה מארבעים שנה, בהלווייתו של הגאון רבי שלמה יוסף כהנמן זצ"ל, ראש ישיבת פונוביז'. כל ההספדים היו באידיש, ומאיפה רבינו יודע אידיש?! כל אותו הזמן היה רבינו עומד ואומר משניות בעל פה!"

• רבינו עסק בתורה והגה בה בכל רגע ורגע במשך ימי חייו, בבחינת 'באהבתה תשגה תמיד'. גם בעת שהרים תינוק והניחו בזרועותיו להרגיעו,

הוא סיפר לי כי שם לב לדבר מעניין: כל יום בקביעות, כאילו חוק ולא יעבור, אחרי הצהרים, הגבאים מניחים לפני האדמו"ר מבאבוב זצ"ל כמה עוגיות. אחד מבאי הבית תפס אומץ ושאל אותו: "רביה, מה הקיכלאך האלה? מה הספור עם העוגיות הללו?"

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הסיפור המיוחד עם העוגיות של האדמו"ר מבאבוב זצוק"ל

"אשה ריח ניחוח לה" (ויקרא א', ט')
ובלבד שיכוון לבו לשמים!

היא ברכת 'מעין שלוש'. לא בברכת המזון, ולא ב'בורא נפשות', רק ב'מעין שלוש', אנו אומרים ומבקשים 'ונברכך עליה בקדושה ובטהרה'. איני יכול לעבור יום אחד בלי לומר לקב"ה ולבקש - 'ונברכך עליה בקדושה ובטהרה'". כמה צריכים אנו חיזוק בזה, כמה עלינו לשעבד את הלב לברכות ולתפילות! אנחנו מתפללים שלוש פעמים ביום, צריך לראות שלא נכנסים ל'מלומדה'. צריך חיזוק.

כאן המקום להעיר: פעמים רבות אדם נכנס לביקור אצל חברים, בני משפחה, או שנמצא בבית לבדו, הוא טועם ואוכל חתיכת עוגה שהגישו לו, ביסקויט וכדומה. באמצע אכילתו או בסיום אכילתו, הוא נכנס לשיח עם מישהו, מדבר ומשוחח, לפעמים שיחה מאד רצינית, מדבר, ושוכח לברך 'על המחיה'. קורה, הרבה פעמים.

או בהבדלה: עושים הבדלה, ואחרי הבדלה עסוקים מיד בדבר אחר, כגון שמביאים הדס או נר לברך עליהם, או שאומרים זה לזה "שבוע טוב", ושוכחים לברך "על הגפן", מפסידים את הברכה, וברכת 'מעין שלוש' היא ספק דאורייתא!

מה יש לעשות כדי לא להיכשל? להתרגל מיד בסיום אכילת המזונות, לומר ברכת 'על המחיה'. לפני הכל לברך, אחר כך בבקשה, תכנס לשיחה כחפצך, גם בברכת 'אשר יצר' פעמים רבות קורה כעין זה: הוא שוכח.

הערה נוספת לגבי אכילת מזונות: באים להתארח, לבקר בבית ידיד או משפחה, המארח מניח על השולחן מגש עם מזונות. הלא כולנו בעלי נימוס, דרך ארץ, לכן קורה שנוטלים חתיכה קטנה מפני הנימוס, אומרים ברכה ראשונה ובכך מסתפקים.

אם נשאל את המתארח: האם בחתיכה יש כזית? האם אתה בטוח שאין בה כזית? הוא ישיב: "באמת אני לא יודע...".

אם ככה, מה קורה אתך, מה אתה עושה?! אם יש בחתיכה כזית ולא תברך ברכה אחרונה, לא טוב. ואם אין בה כזית ותברך - ברכה לבטלה!

לכן אין בררה, אל תתבייש, טול כזית ברווח ואל תכניס את עצמך לספקות. כי יש דעות שכזית זה קטן מאד - לחומרא, ויש דעות לאידך גיסא.

"ונברכך עליה בקדושה ובטהרה" - שכך תהיינה הברכות שלנו, בקדושה ובטהרה.

"ריח ניחוח לה" - ובלבד שיכוון לבו לשמים.

(מתוך הספר 'יחי ראובן')

שנינו במשנה (מנחות קי ע"א): "נאמר בעולת בהמה 'אשה ריח ניחוח', ובעולת עוף 'אשה ריח ניחוח', ובמנחה 'אשה ריח ניחוח', לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון לבו לשמים".
זו הנקודה, והיא התכלית: "שיכוון לבו לשמים".
תשמעו ספור כיצד נראה "יכוון לבו לשמים".
בהיותי באמריקה, הצטרף אלי לעזרתי יהודי חשוב. הוא הרבה להתחסד איתי, נסע עמי עד סן פרנסיסקו, וגם לפיסטבורג ולעוד מקומות. הוא שליט"א היה מקורב גדול לרבי מבאבוב זצ"ל.

הוא סיפר לי כי במשך השנים שם לב לדבר מעניין: כל יום, בקביעות, כאילו חוק ולא יעבור, אחרי הצהרים בשעות ארבע-חמש, הגבאים מניחים לפני האדמו"ר כמה עוגיות פשוטות, קיכלאך. הרבי מברך עליהן ברכת 'מזונות', ואחרי האכילה מברך 'על המחיה'.

כיצד הבחינו בקביעות

זו של אכילת העוגיות? כי פעם אחת קרה שאמרו לו - "אין קיכלאך, עוגיות, אולי נביא תחתם תפוחים?". אמר הרבי: "לא, אני רוצה את הקיכלאך". ... לא היה ברור מה המטרה שלו בעוגיות הללו. הרבי לא באר מעולם מה כוונתו באכילת העוגיות.

אבל, כמה זמן צדיקים יכולים להסתיר את מעשיהם הטובים?... היה זה חדשים ספורים לפני פטירתו לשמי רום. אחד מבאי הבית תפס אומץ ושאל אותו: "רביה, מה הקיכלאך האלה? מה הספור עם העוגיות הללו?".

השיב הרבי: "הברכה היחידה שאומרים בה: 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה',

<< המשך מעמוד קודם

יהודה ארי חיימוף זצ"ל, שהעלה בפניו שאלה הלכתית שהסתפק בה לאחרונה. על אתר החל רבינו לפלפל עמו ולהשיב לשאלתו של רבי יהודה, כשהוא מתבל את דבריו בראיות נכוחות מהש"ס ומהפוסקים. סבי ע"ה שמח מאד על הזכות שנפלה בחלקו, ומיד נעמד בפתח החנות כשהוא מונע מכל הקונים הבאים להכנס לחנות, ומבקש מהם לשמור על שקט, שלא יפריעו מלדון ולישא וליתן בדברי תורה בחנותו. לאחר מכן, כששב לביתו, סיפר זאת בערגה רבה לבני ביתו, והיה לו אותו היום כיום חג.

• כל מסכת חייו של רבינו, גדולתו בתורה עד היותו בקי בכל מכמני התורה, מהש"ס ועד הראשונים, ומהראשונים ועד האחרונים, ומהאחרונים ועד אחרוני דורינו, ונוסף על כל זה כתיבת עשרות חיבוריו הגדולים והמקיפים, וכתבי יד קודשו היקרים, ודרשותיו המופלאות בכל מקצועות התורה, מסעותיו הרבים בכל רחבי הארץ והעולם, מפעליו הכבידים ופעולותיו האדירות, הכל מכח שניצל את זמנו בצורה שאין לה אח ורע, בכל העוצמה, בקביעות ובנחישות, כל רגע ורגע ממש. השיגה ידו, והצליח לחולל בחייו מה שלא יוכלו לעשות אפילו אלף חכמים יחד!

(מתוך הספר 'שלהבת יוסף חי')

משקיעותו ושאל בפליאה: "מדוע הרופאים לא מתחילים בטיפול?...".
• בהלוויתו הגדולה של רבינו, ספד לו בנו הגר"ד יוסף שליט"א בדמעות שליש, וסיפר מתוך נהמת ליבו: "לפני 14 שנה, כאשר אבא היה מאושפז בבית החולים לאחר שקיבל התקף לב בפעם הראשונה, הרופאים אמרו שצריך לעשות לו צינתור דחוף ומיידי, אולם אבא אמר שאינו מסכים. הוא התנגד לכך בתוקף, מאחר והוא רוצה קודם ללכת הביתה לשלוש שעות, ואחר כך ישוב. לא הבנו למה, שאלנו אותו על כך, והוא הסביר: 'אני באמצע כתיבת פסק להתרת עגונה, מה יהיה על עגונה אומללה זו? אני נכנס לבית החולים ואיני יודע אם אצא, מי ירחם על האומללה?!'..."

• בכל עת ובכל זמן היה רבינו שקוע בלימודו, והיו דברי התורה שגורים על לשונו ומונחים לפניו כיונים על אפיקי מים. בכל פעם שנשאל שאלה בהלכה קלה או חמורה, השיב על אתר והסיר כל הספיקות. פעם אחת, לפני כחמישים שנה, נכנס רבינו לחנותו של סבי הצדיק, רבי דוד סימן טוב ע"ה, שהיה איש ספר ומחזיק ברשותו את חנות הירקות היחידה בשכונת הבוכרים, עם השגחה בענייני שמיטה למהדרין, ואף היה מידי חודש בחודשו משגר פירות וירקות לביתו של רבינו. רבינו פגש בחנותו של מו"ז את הגאון רבי

אלי פינסקי הצביע על 'השקית האדומה' במרכז החדר, וסיפר כיצד התגלגלה לידינו על ידי חברו הגוי. "הוא אמר לי כי מדובר ב'משהו חשוב של יהודים...". לבו של האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א החסיר פעימה, ואלו, מיהר לרוקן את השקית האדומה מתכולתה

על ההפתעה במהלך ביקור כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א לפני שבועות אחדים, במשרדו של איש עסקים ישראלי באחד מגורדי השחקים בקייב

זאב הלפרט

השנה: תשכ"ח. העיר: סיגעט אשר בצפון רומניה. האורח: הרה"ק רבי דוד משה האדמו"ר מקרעטשניף זי"ע. המטרה והיעד: השתתחות על קברי אבות. היה זה במהלך אחד ממסעותיו של הרבי מקרעטשניף זי"ע על קברי אבותיו שברומניה, כשנה טרם עלה בסערה השמימה בחטף ובאופן פתאומי, למגינת ליבם של עם ישראל בני עדתו וצאן מרעיתו.

לאותו מסע התלווה גם בנו הגדול של הרבי, הלא הוא כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א, שהיה אז אברך צעיר למים. עם פרישת אביו לחדרו, פנה אליו אחד המלווים מזקני בני החבורה, שערש הולדתו היה גם כן בעיירה זו, והציע לו לצאת ולסייר בין משעולי העיר, שעד לפני כשני עשורים ומחצה, הייתה משופעת בצדיקי עולם ומצוקי ארץ, ספרים וסופרים, חצרות אדמו"רים ורבנים, כדי לתאר בפניו מקרוב את החיים היהודיים, המלאים והסואנים שהיו ואינם עוד.

האדמו"ר נעתר להצעה. מה יכול להיות פסול במסע אל העבר, להרגיש מקרוב את משק כנפי ההיסטוריה המקומית, שנטוטה בחלקה בידי אבות המשפחה? מה רע ב'למשש את הדופק' של החצרות התוססות שחדל לפעום?

וזהו אליו כל הגויים

בתוך הסיור המרגש במבואות חצר זקנו הרבי מקרעטשניף הי"ד, ובשביליה של העיר בעלת המימד ההיסטורי, שבו המבוגר ובן לווייתו - האברך הצעיר - אל בית האכסניה. על פניהם ניכרה היטב ההתרגשות מהמסע הרגלי שעשו במנחת הזמן, אותו חוו זה עתה. אלא שכאן ציפתה להם הפתעה קטנה.

הרבי זצ"ל ניצב על מפתן הבית בפנים מכורכמות, דרוך וממתין כמי שציפה לבואם.

הרבי, שידע היטב מאין הגיעו, למרות שלא היה שותף לתכנית מראש, פנה אל בנו ותהה באכזבה בלתי נסתרת: "היכן היית ולהיכן נעלמת? היה עליך לעדכנני, בטרם החלטת להיענות להצעה שהניח בפניך פלוני, להתלוות אליו אל מסע השורשים".

"וי אזוי וועלסטו וויסן ווי ג'מגעענט א גוי?" ("איך תדע להתייחס לגוי כשיבוא לקבלת קהל אצלך?"), הקשה הרבי, והפנה תמיהתו לעבר בנו, שעתיד בעוד כשנה לרשת את שרביט ההנהגה ולמלא את מקומו, בבחינת 'ניבא ולא ידע מה ניבא'. מסתבר שבפרק הזמן האמור שבו נעדר מהבית, התדפקו פתאום מספר שכנים גויים מבאי הסביבה, ששמע הגעת 'בנו של הרבינער הרה"ק רבי אליעזר וואלף הי"ד' הגיע לאזניהם, ובקשו רשות להיכנס אל הקודש פנימה על מנת ליטול ממנו את ברכתו.

זו הייתה, אפוא, פשר ה'גערה'. הרבי זצ"ל, רצה שבנו יהיה נוכח בעת 'קבלת הקהל' הזו, למרות אופייה המיוחד, כדי שבבוא היום ידע כיצד יש להתייחס לשאינם בני ברית, המבקשים ברכה מפיו של 'רבינער'...

את הסיפור המיוחד הזה, סיפר כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א לפני שבועות אחדים, עת הסב במשרדו המפואר של אלי פינסקי, איש עסקים ישראלי ממוצא רוסי, בקומה ה-37 של אחד מגורדי השחקים אשר בקייב, המהווים חלק בלתי נפרד מגופה האופייני של הבירה, והעיר הגדולה ביותר של אוקראינה.

אלי האזין לדברים בקשב רב ובהתרגשות רבה. בזווית עינו נקוותה דמעה.

הוא עמד נפעם, לנוכח המסר המטלטל אליו התוודע זה עתה: לעולם אל תפגין זלזול אף כמלוא נימה, כלפי אדם המתדפק על דלתך ומבקש את עזרתך! להיפך, קבל את פניו בעין יפה וברוחב לב, גם אם מדובר ב...גוי! מה מביא את האדמו"ר למשרדו של איל ההון? על מה נסובה השיחה בין המארח לאורחו הרם? ואיזו תגלית מפתיעה נחשפה במהלך הביקור, שתחילתה עגום וסופה מרנין את הלב?

תחילתו של הסיפור הוא בתום מלחמת העולם השנייה, כאשר המפלגה הקומוניסטית החלה לבנות את כוחה מחדש ברחבי ברית המועצות. האנטישמיות העממית צפה ועלתה על פני השטח, ולמשך זמן מה אף הפכה למדיניות רשמית. את המצב הרגיש הזה, ניצלו פורעים ערלים, שנהגו לפשוט על שכונת היהודים ולבזוז מכל הבא ליד, כאשר לרוב השתדלו שלא לפסוח על בתי הכנסת, חוללו בהם שמות והותירו מאחוריהם חורבן והרס רב. הפרק האחרון בעלילה שבהמשך נרחיב עליה, הגיע לסיומו רק לפני שבועות אחדים. אך בל נקדים את המאוחר... לפני שנמשיך, עלינו לשרטט מעט רקע, ולשם כך לחזור כמה שנים אחורנית.

הכל החל לפני שנים אחדות, כאשר איש עסקים בשם 'אלי' התגורר באחת משכונות היוקרה של תל אביב, והחל, למעשה, לרכז את מרבית עסקיו בארץ הולדתו - אוקראינה.

איש בער לא ידע

יובהר, כי אלי עצמו גדל בבית שהיה מנותק לחלוטין מכל זיק של 'יידישקייט' ומסורת ישראל. הילדות שלו הייתה שזורה במוטיבים ומאפיינים רוסיים מובהקים, וזולת העובדה שזהותם יהודית, זהות אותה לא טרחה המשפחה להסתיר, לא הייתה לכך שום משמעות נוספת. עד להתרחשות המדוברת, עולם המושגים הרוחניים של אלי היה מנוער לחלוטין. כך למשל, מעולם לא שמע שיש חפץ קדוש שנקרא 'ספר תורה'... אלי גדל לתפארת משפחתו, והפך לאדם משכיל ומלומד. בהמשך, שלח ידו בעסקים שונים, צבר מוניטין

רב ואט אט התרחב מעגל עסקיו ברחבי העולם. מעמדו הכלכלי, לצד פקחותו וחינניותו, פתחו בפניו דלתות רבות, בהן של גורמי ממשל ובעלי תפקידים בכירים במדינות השונות, בהן הוא מרבה לבקר מתוקף עסקיו. באחד הימים, בתחילתו של עוד יום עבודה שגרת, בעודו יושב במשרדו, זמזם המכשיר הסלולארי שלו. על הצג התנוסס שמו של אלכס ברדקוב. אלכס, הנו איש עסקים אוקראיני אף הוא, שהיכרותו עם אלי החלה זמן מה קודם לכן, במסגרת התקשרותו עם אחת מחברות הסחר והיבוא שתחת ניהולו. אלכס נזקק לסיוע כלשהו אל מול שלטונות המס, ופנה לאלי מיודענו, שהנו, כאמור, בעל קשרים ענפים ונחשב לבעל השפעה במקומות הנכונים, לצורך בקשת ייעוץ ועזרה.

אלי האזין לדבריו בקשב רב, הבין את הבעיה הבריוקרטית אליה נקלע אלכס, הבטיח לבדוק את הנושא מקרוב ולעדכן בהמשך. עם סיום השיחה, כאשר ביקש אלכס לברר את סך העמלה, אותה ידרוש מר אלי בתמורה להסדרת העניין, הופתע לשמוע את אלי ממלמל בשקט "עזוב, יהיה בסדר. לא הכל זה כסף".

חלפו מספר ימים, אלי בדק את הנושא מקרוב, והצליח להסדיר את העניין על הצד הטוב ביותר. הוא מיהר להרים טלפון לאלכס ולבשר לו כי בקשתו המשך בעמוד הבא <<<

של מכר משותף, החל אלי לפקוד בשנים האחרונות את מעונו של האדמו"ר ברחובות, בכל עת שהוא מבקר בארץ ישראל. אלי נשבה בקסמו של האדמו"ר, ובעקבות כך אף נפתח בפניו צוהר לעולם היהודי האמיתי. בהמשך, אף החל להניח תפילין וסיגל לעצמו שיעורי תורה קבועים, באמצעות אחד האברכים בחסידות שהאדמו"ר העמיד לרשותו.

אלי הביע את משאלתו ורצונו העז בפני הגבאי של האדמו"ר, כי בהזדמנות הראשונה שתקרה והרבי ישהה באוקראינה, יטרח ויגיע לקבוע מזוזה בדלת הכניסה הראשית של משרדיו שבקייב. אלי הדגיש שהדבר מאד חשוב לו, שכן בזכותו של האדמו"ר נוצקה משמעות חדשה לחייו, וכי קביעת המזוזה תעניק לו דחף נוסף ומשמעותי בדרכו אל היהדות.

כבר אמרו חז"ל "הבא ליטרה מסייעין אותו"... בעקבות ביקורו האחרון של האדמו"ר בבישטינא, כדי להעתיק על ציון זקנו הקדוש בעד הכלל והפרט, פעל אלי וארגן את הלוגיסטיקה הנדרשת, כדי לאפשר לאדמו"ר לעשות את הדרך הארוכה מבישטינא לקייב במינימום זמן, כדי לחסוך את תנאי הדרך הקשים באזורים הכפריים הפרימיטיביים, שבהם היה אמור לחלוף בדרכו מבישטינא למחזור חפצו - קייב.

ואכן בתום בדיקת האפשרויות סוכם, כי כאשר יעשה האדמו"ר את דרכו לנמל התעופה בקייב, בטרם שובו ארצה, יסור האדמו"ר למשרדיו של אלי, ויממש את שאיפתו לקבוע שם מזוזה.

התרגשותו של אלי לא ידעה גבול, עת חלמו הגדול התגשם והאדמו"ר פסע פנימה. האדמו"ר צעד אל תוך אולם הישיבות, בו שהו מספר חברים וידידים של אלי, שדאג שגם הם יתרשמו מדמותו של 'הרב' מישראל, עליו הוא כה מרבה לדבר. לאחר טקס קביעת המזוזות המרגש, לחיצות הידיים והברכות הרבות שהוערכו על ראשו, ביקש אלי לנצל את ההזדמנות, כדי לשוחח ולהיוועץ עם הרבי ביחידות בענין כל שהוא שהתעורר בעסקיו.

במהלך הפגישה בחדר הישיבות, הצביע אלי על 'השקית האדומה' שהייתה מונחת על הכורסה במרכז החדר, וסיפר באדישות רוסית טיפוסית, כיצד התגלגלה לידיו על ידי העמית הגוי, עמו הוא נמצא בקשרי עבודה. "חבר שלי אמר לי כי מדובר ב'משהו חשוב של יהודים...".

חשוב לציין, כי למרות הצעדים המדודים שאלי עשה עד כה אל היהדות, טרם יצא לו להגיע לבית כנסת ולצפות במו עיניו בספר תורה. הנחת התפילין שעליה התחייב, התקיימה לרוב בביתו או במשרדו. אז עד כה היה לנו 'תפילין', כעת קיבלנו גם 'מזוזה', ועתה הגיעה העת ל'ספר תורה'...

לבו של האדמו"ר החסיר פעימה, ואלי שהבחין בדריכות שאפפה אותו, מיהר לרוקן את 'השקית האדומה' מתכולתה. גווילי ספר תורה שהיו כרוכים רק בצדס האחד ב'עץ חיים', התגלו כשהם נתונים במצב מזעזע ומשפיל. מדובר היה בספר תורה, שכל מה שנותן ממנו הוא מתחילת 'בראשית' ועד לאמצע פרשת 'מצורע', כאשר 'עץ החיים' על תחילת הספר נותר בשלמותו. למותר לציין את הכאב הרב שתקף את האדמו"ר, עת נחשף בפניו המראה הזה. ליבו נחמץ על מצבו של ספר התורה שגורלו לא שפר עליו ככל הנראה. ספר התורה נפתח ונפרש על השולחן במרכז החדר. האדמו"ר התבונן בכובד ראש בהקדשה שנחרטה על ה'עץ חיים', שהסגירה את מקורו של הספר הקדוש.

"ספר תורה עשו ותקנו והכשירו אותה לקרות בה, החבורה סוכת שלום ד'קייב" אלו המילים שנותרו חקוקות על לוח העץ של ספר התורה, ששרד את מאורעות השואה והיה לגלעד אילם, מתוך קהילה שטרם ברור מה עלה בגורלה. ספר התורה הצליח איכשהו גם לשרוד את התנאים המחפירים בסנדלרייה רווית הטחב והעובש...

האדמו"ר ומשמטיו הבינו כי "מה" מצעדי גבר כוננו", וכי לא לחינם סיבבה יד ההשגחה העליונה את הגעתם אל המקום בו הם שוהים כרגע... הפמליה החלה על אתר, לדרוש אחר עסקנים ויהודים בסביבה בניסיון להתחקות אחר עקבותיה של 'קהילת סוכת שלום', ולהשיב את הספר לבעליו המקוריים.

צדו צעדינו מלכת

בירור נוסף שערך אלי במקביל אל מול אותו מכר גוי, שהמציא לידיו את

נענתה, וכי הנושאים הביורוקרטיים הוסדרו לאלתר. אלכס המופתע והמאושר, ביקש להודות למר אלי על ההתגייסות המהירה והלא שגרתית לצד עסקיו, ושוב ביקש לדעת את גובה העמלה שעליו להפריש לטובת המבצע. אלא שאלי התחמק שוב מהרעיון לגבות תשלום עבור 'טובה' המוענקת ל'חבר'. חלפו להם שבועות אחדים. באחד הימים נשמע זמזום הפעמון הצמוד לדלת הראשית של האגף, בו שוכנים משרדיו של אלי. הבוס הופתע לגלות את אלכס, עומד נרגש ואפוף מבוכה על מפתן החדר, כששקית אדומה וגדולת ממדים בידו. לאחר לחיצת יד נימוסית פנה אלכס לאלי, והציג את התשורה שהביא:

"סירבת בכל תוקף לגבות ממני תשלום, עבור העזרה הרבה והסיוע הרב שהענקת לי", פתח אלכס בנאום קצר ומרגש, "אין לך מושג מה עשית בשבילי! הצלחת להציל את העסק שלי, שבניתי במשך שנים בעשר אצבעותיי - ממכת מוות. עבורך אולי הסתכם הסיוע בשיחת טלפון שגרתית, אבל עבורי, מדובר בצעד כזה, כאילו הענקת לי עולם ומלואו".

"החלטת", המשיך אלכס, "לגמול לך על טובתך בדרך אחרת, מקורית ויצירתית יותר".

תורת הסוד

"זכורני כי באחת משיחותינו, לא הסתרת את עובדת היותך יהודי. כעת אני רוצה לומר לך משהו. לפני זמן מה הלך לעולמו אבי, שהיה סנדלר במקצועו. בחיפוש שערכנו בני המשפחה ב'אוצרות' שבמרתף הבית, שם תיקן את הנעלים שנמסרו לו, מצאתי את התכולה הנמצאת בשקית זו. אין לי מושג במה מדובר, למעט העובדה שמדובר בחבילת ניירות עבה ומגולגלת... אבי מעולם לא חלק עמנו את סודו. עד כמה שהצלחתי להעלות בחכתי מפיה של אמי, הרי שמדובר בתכולה המיועדת להוות נכס חשוב עבור יהודים. אנא, קח ממני את החבילה וכך לפחות ארגיש, כי אני את שלי עשיתי..."

אלי העלה חיוך רחב ומנומס על שפתיו, הושיט את ידו לעבר אלכס ולאחר מספר מילות הערכה ותודה, לחץ את ידו בחוזקה כמי שאומר 'עשינו עסק'... נטל את 'השקית האדומה' והניחה על שולחנו. משפנה אלכס לדרכו והדלת נטרקה אחריו,

פתח את החבילה וביקש לעמוד על טיבה. כפי שכבר הזכרנו, עולם המושגים של אלי באותו הזמן, היה רחוק מאד מכדי להבין ולהעריך את הערך המוסף של ה'מתנה הייחודית' שהתגלגלה לידו זה עתה. היה זה ספר תורה עתיק שלא כל ירעותיו השתמרו, אך החלק הארי שבו הצליח איכשהו לשרוד את המאורעות הבלתי ידועים שעברו אליו, ולהתגלגל לידיו של הסנדלר שבינתיים נפח את נשמתו.

אלי הביט ביריעות המשתפלות על שולחנו אילך ואילך, המשפט המהדהד של אלכס כי "מדובר במוצג העשוי להוות נכס עבור יהודים", ניקר במוחו. מצחו של מידוענו נחרש קמטים, הוא ניסה להפעיל את זכרונו, בניסיון לשחזר אירועים וטקסים דתיים בהם נטל חלק במרוצת חייו, שמא אי פעם נתקל בפרטי זהה, אך לשווא. אפילו בר מצוה לא חגגו לו הוריו, ומעולם לא זכה לעלות בחייו לתורה.

מידוענו נואש... הוא הניח את השקית על אחת הכורסאות בחדר הישיבות, בתקווה שיבוא היום ויצליח לפענח את פשר החפץ ה'מוזר' הזה... כך, שכב לו ספר התורה כאבן שאין לה הפוכין, זרוק ועוזב בביזיון רב, חודשים ארוכים, מחכה לגואל אלמוני...

זה לא סת'ם פריט...

הגאולה הגיעה, עם ביקורו של האדמו"ר מקרעטשניף בשערי המשרד לפני שבועות אחדים.

היה זה במהלך מסעו של האדמו"ר לעיר בישטינא שבאוקראינה, אליה שם פעמיו על מנת לפקוד את ציונו של ראש השושלת, הלא הוא הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זצוק"ל, שיום ההילולא שלו חל ביום א' דסוכות. בין האדמו"ר ובין אלי - מידוענו, שוררת היכרות מזו תקופה. בהמלצתו

בשלב מסוים גיליתי שאפשר להסתנן לרכבת התחתית בלי לשלם פרוטה. ברכבת יש מזג אוויר נפלא! בקיץ קריר ובחורף חמים. הרכבת התחתית הפכה להיות הבית שלי. הייתי יורד בתחנות באזורים עשירים, מחטט בפחי האשפה, מאתר כמה שקיות ניילון ומלקט לתוכן שיירי מזון שהעוברים והשבים השליכו

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א, על ניסיונות והג הפסח המתקרב

הרכבת התחתית. מה אתה אומר? מה אתה פוסק? מה עלי לעשות?! אחזתי בחום בידי הבחור, והתבוננתי בו בהתרגשות, בלי לחוש בדמעות הגדולות המתגלגלות מעיניי.

"כבוד הרב, למה אתה בוכה?", התפלא הבחור. "אני מקנא בך כל כך", השבתי לו בהתרגשות, והסברתי לו גם במה, ולמה אני מקנא:

"אחרי שהקב"ה הכה את המצרים בתשע מכות נסיות, והראה להם מיהו בעל הבית על העולם, הוא ניסה את עם ישראל בניסיון קשה מנשוא: 'ויאמר ה' אל משה ואל אהרן... דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות... והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה שחטו אותו כל קהל עדת ישראל' (שמות י"ב א'-ו). הקב"ה צווה את בני ישראל: קחו לכם שה וקשרו אותו לכרעי המיטה, במשך ארבעה ימים תשמרו עליו, ואז, ביד ניסן, בערב פסח, תקריבו אותו לקרבן. איפה הניסיון? בנקודה אחת: זו היתה העבודה-זרה של המצרים!

אמנם בהבנה השכלית כבר לא היתה להם סיבה לפחד מהמצרים. תשע מכות הוכיחו לכולם שהקב"ה מנהל את העולם, ושהוא שומר על עמו. אבל מבחינה רגשית - עדיין היה קושי עצום. למצרים היתה שליטה חסרת תקדים על עבדיה. חז"ל אומרים שלעבד לא היה שום סיכוי לצאת ממצרים; רוסיה של הקג"ב היתה משחק ילדים לעומתה... בני ישראל חיו באימה נוראה שכזו מפני המצרים, עד שגם אחרי

הנסים הגדולים והגלויים שראו במשך תשע מכות, עדין פחדו לעשות מעשה שיעורר עליהם את חמתו של העם המצרי.

"הקב"ה מעמיד אותך במבחן שבו הוא העמיד את יוצאי מצרים", אמרתי לבחור. "אתה מבין למה אני מקנא בך? מי יודע איזו נשמה גדולה יש לך שראויה למבחן כזה... מבחינה רגשית, אתה חש משועבד למיכאל, וזוהי תחושה טבעית, בשביל מי שעבר תשעה חדשים של גיהנום, ואחר כך קיבל חודשים של גן עדן. אבל בוא נפעיל את השכל, כי כאן המבחן. אתה יודע, בכתה א' עוברים מבחנים של כתה א', בכתה ח' - של כתה ח', ובאוניברסיטה, עוברים מבחנים לקראת תואר 'דוקטור'... המבחן הזה הוא מבחן עצום, שבו אתה מכריע מי מבחינתך הוא בעל הבית על העולם: הקב"ה או מיכאל. כעת, הבה נתבונן: מיכאל - במקרה הטוב היום פה ומחר פה, ורק הסחורה שלו בקבר. במקרה הגרוע, חלילה, גם מיכאל בעצמו כבר לא כאן. אבל הקב"ה חי וקיים לעולם, המצוות שלו הן ציוויים ישירים מבעל הבית של העולם כולו.

"אם כן מי הבוס שלך, מיכאל או הקב"ה? מבחינה רגשית, אין ספק כי אתה צריך לחזור למיכאל. אבל מבחינה שכלית עליך להחליט, מי הבוס של העולם, מיכאל או הקב"ה? מיכאל יכול להיות היום כאן ומחר חלילה, בקבר, אבל הקב"ה חי וקיים לעד ולעולמי עולמים. נתנו לך משמים את הזכות הנדירה להחליט אחרי מי אתה צועד, אחרי מיכאל או אחרי ה' יתברך. אל תפספס את הרכבת!"

הבחור נעמד דום, הצדיע כמו חייל בטרם קרב, וזעק בקול: "כבוד הרב, אני כבר החלטתי! ה' הוא הבוס, אני נשאר!"

הסיפור הבא התרחש ב'סמינר קירוב' שהתקיים בארצות הברית. הסמינר נפתח ביום חמישי, והיה אמור להמשך כמה ימים. ביום שישי בבוקר נגש אלי בחור ואמר לי: "כבוד הרב, אני חייב לנסוע הביתה!".

"מי קבע שאתה חייב?", שאלתי קצרות. "כבוד הרב!", התפרץ הבחור, "אספר לך את הסיפור שלי ואתה תקבע אם אני חייב או לא חייב!"

"הגעתי לארצות הברית לפני כאחד-עשר חודשים. חברים שלי ספרו לי כי ה'ירוקים' מתגלגלים פה ברחובות. טסתי לארצות הברית, ולא רק שלא מצאתי את ה'ירוקים', אלא שלאחר שהחברים שלי קלטו שבאתי בלי אגורה שחוקה, גם אותם לא מצאתי. נשארתי לבד, בלי כסף למלון או לדירה, ובלא שיהיה לי מושג קלוש מה אני עושה ולהיכן אני פונה. במשך כמה ימים הסתובבתי סהרורי ותעיתי ברחובות בחוסר מעש, בלי קורת גג לראשי.

"בשלב מסוים גיליתי שאפשר להסתנן לרכבת התחתית בלי לשלם פרוטה. ברכבת יש מזג אוויר נפלא! בקיץ קריר ובחורף חמים. הרכבת התחתית על תחנותיה הפכה להיות הבית שלי. בכל תחנה הרכבת עוצרת, ומידי כמה דקות מגיעה רכבת חדשה. הייתי יורד בתחנות הממוקמות באזורים עשירים, מחטט בפחי

האשפה, מאתר כמה שקיות ניילון ומלקט לתוכן שיירי מזון שהעוברים והשבים השליכו במהלך היום. כשהייתי רוצה לשאוף מעט אוויר צח, הייתי עולה לרחובות, משוטט מעט על פני האדמה ומשתחל חזרה למקום המבטחים, במנהרות הרכבת התחתית. למותר לציין כי בכל אותה תקופה נותרתי עם מעט הבגדים שלגופי, לא הסתפרתי ולא התקלחתי. חייתי כמו נווד במשך תשעה חודשים תמימים, עד שביום בהיר נתקלתי בבחור ששם עלי עין ושאל אותי: 'אתה לא ישראלי?!'

"כן, נכון, אני ישראלי!", פלטתי במבוכה קלה. הבחור נעץ מבט מופתע בשערי המגודל ובפני המזוהמות. 'מה אתה עושה פה? אתה נראה כמו כושי!'. "גוללתי את קורותיי באזני הבחור שהתנער וקרא בפאתוס: 'באה ישועתך! בוא, התלווה אלי, מהיום אתה עובד איתי!'.

"הבחור לקח אותי אליו הביתה. הייתי צריך להתקלח עשר פעמים כדי להפטר מהלכלוך שצברתי במשך תשעה חודשים. המים שנגרו מגופי היו שחורים כזפת!

"הבחור, שבינתיים נודע לי כי שמו מיכאל, נתן לי בגדים נקיים, וסידר עבורי דירה קטנה ונחמדה בת שני חדרים עם כיריים, מקרר ומכשיר טלפון. מיכאל נתן לי כמה ימים להתמקם, ולאחר מכן התחלנו לעבוד יחד במלוא המרץ. בבעלותו ישנה משאית סמיטריילר ענקית, גדושה בסחורה. מזמן לזמן אנו יוצאים לנסיעות ומשווקים את מרכולתנו, כשעיקר העבודה מתרכז בשבתות ובימי ראשון!"

הבחור סיים לפרט את גלגוליו, ושאל בקדחתנות: "כבוד הרב, אם אני היום לא חוזר הביתה לשבת וליום ראשון, ביום שני אצטרך לחזור לשוטט בתחנות

הוא הבטיח לפרנס אותו במשך חמש-עשרה שנה, כדי שיוכל לשבת וללמוד בנחת בלי עול פרנסה ודאגות... פעמים רבות אנו עומדים לפני ניסיון. באותם רגעים נראה לנו כי על פי דרך הטבע ישנו רק מוצא אחד שאינו עולה בקנה אחד על הדרך המסורה. אולם עלינו לשום אל לבנו כי העולם אינו הפקר, אלא מונהג ומושג בכל רגע על ידי מלך המלכים המציב בפנינו את הבחירה, ונותן לנו את ההזדמנות והזכות להכריע ולהצהיר כי יש מנהיג לבירה. וכאשר בטוחים בקב"ה על אף החששות והלבטים, ניתן לזכות לשני העולמות גם יחד!

(מתוך 'אריה שאג' פורים פסח)

בסופו של דבר, גם אחרי שבת הבחור לא שב למיכאל, והוא נשאר. הוא לא חזר למיכאל, וגם לא לסאב-ווי. כשהסתיים הסמינר ביום שלישי, הוא נסע לישיבה של הרב בכרך שליט"א במונסי, והתחיל ללמוד שם. שם הוא למד במשך שנתיים וחצי וזכה לאוכל, לשתייה וללינה, ובעיקר להגות בתורה הקדושה. מעת לעת היה מגיע לישיבה במונסי יהודי אמיד, שהתקרב לארחות היהדות. הוא היה מבקר בישיבה לפרקים ומשוחח עם הבחורים, ובעיקר עם הבחור 'בוגר הרכבת התחתית', שמצא חן בעיניו באופן מיוחד. לבסוף הוא לקח את הבחור כחתן לבתו, והעניק לו דירה בת חמשה חדרים עם מכונית יוקרה.

« המשך מעמוד 1 | הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל »

איך זוכים לבקיאות בכל הש"ס?

רחוק לבד, אני מבין גם אותך'. כך המשכנו עוד כמה עשרות מטרים, לפתע ירה הגרמני מספר יריות באוויר וצעק לי - 'ברח!'. "ברחתי כל עוד נפשי בי (היריות היו לצורך מפקדיו ימ"ש). באותו לילה הייתי בסכנה עוד פעמיים, וב"ה הצלחתי בהמשך מנוסתי..."

הרבנות באנטוורפן

כיצד הגיע הרב לקהילה באנטוורפן?

"אני הגעתי דרך 'מעשיה', הם הזמינו את רבי יעקב קמיניצקי, לפני 25 שנה (בשנת תשט"ו), שיהיה הרב. הוא אמר שאינו יכול לעזוב את אמריקה. יש לו בנים שם. אולם יש לו בן - אחות שלדעתו יהיה ראוי לזה. שלחו לי טלגרמה. הייתי ראש ישיבה בשיקגו. חשבתי שאנטוורפן היא בין הודו לסין. לא ידעתי אפילו איפה היא. חשבתי לעצמי: אסע לראות לניסיון. באתי לאנטוורפן, ולא רצו לקחת יותר שום מועמד. שנה שלימה הסתובבתי ולא רציתי ללכת לשם. שלחו אלי את הרב אברהם אליהו מטוקובסקי. אמרתי לו: 'האם אני צריך לצאת מכאן? נלך לשאול אדם גדול, אני אטען ואתה תטען, והוא יגיד אם עלי לנסוע לאנטוורפן'. אמר: 'טוב, ניסע לרבי מאמשינוב, ר' שימלה'. אמרתי: 'רק אתה אל תכנס ראשון, אני אגיע לניו יורק, ושנינו נכנס אליו יחד' (הוא זוכר אותי מאוטבוצק, עוד כשהייתי בחור). הוא לא שמע, ונכנס קודם. אף על פי כן נכנסתי לרבי מאמשינוב, ואמר הרבי: 'אינני מבין, מדוע שתיסע לשם. הנך פה מרביץ תורה. לשם מה? לשם כסף? לא נוסעים לאירופה בשביל כסף. לשם כבוד?'

"בקיצור: נשאר ה'א'. אמר מוקוטובסקי: הפסדתי. בצאתנו התחיל מחדש: 'אולי כן?...' ר' שלמה קלקסבלד היה מטלפן כסדר. כשתפס אותי אמר: 'אני בא כעת מהכנסיה הגדולה. כל הגדולים לא מבינים מדוע אינך בא לאנטוורפן'. 'טוב', אמרתי, 'אני בא לשנה בלבד'. אמר: 'טוב שיהיה לשנה', זה מה שקרה מהשנה. כך באתי לאנטוורפן".

(הריאיון פורסם במוסף שבת קודש של 'יתד נאמן' פרשת ויצא תש"ס. הקטע האחרון מתוך ראיין שפורסם בגליון 'תמורה', ג' אלול תש"מ, מתוך הספר 'מפיהם של רבותינו')

"דיברתי פעם בדרשה על עניין מסירות נפש, ואמרתי שראיתי בעצמי כי על מה שלמדתי בלי מסירות, כבר נחלש בזיכרוני. "אבי היה עני, ועוד בילדותי ישנתי אצל יהודי בעיירה טורנוב (גליציה). האיש הציק לי הרבה, ולפעמים נשארתי ללון בחוף או בביהמ"ד בקור המקפאי. פעם ביקש ממני איזה כלי והבאתי לו כלי אחר, מיד קבלתי אותו בחזרה על ראשי. היה קשה מאד. פעם, כשנזרקתי מחוף לבית, הגיע החברותא שלי לפנות בוקר, והלכנו יחד ללמוד בביהמ"ד שהיה מלא מפה לפה. היהודים בטורנוב קמו מוקדם ולמדו תורה, עין יעקב או משניות. רבי יצחק מסטוצ'ין זצוק"ל ישב אז בביהמ"ד ולמד. הוא היה איש קדוש".

האם תהיה לנו הזכות לשמוע על נס ההצלה מידי הנאצים ימ"ש?

"גם אם אפשר לספר לילה שלם על חסדי השי"ת, אגלה לכם פרט אחד מרכזי שהיה אז. בני משפחתי יודעים על כך. סיפרתי זאת בהזדמנויות רבות. "באמצע מסלול מנוסתי מפולין, היה זה באחד הלילות, נתפסתי בידי קבוצת חיילים גרמנים ימ"ש. הוכנסתי למפקדה המקומית במטרה לירות בראשי ולהרגני, אך המפקד הראשי צעק כי נמאס לו לראות יהודים מתים בתוך המפקדה. "קחו אותו לשדה הסמוך ושם תירו בו למוות". מיד הוצאתי החוצה עם חייל בודד, צעד אחר צעד לעבר השדה - שדה המוות. בדרך התפללתי להקב"ה, לא הצלחתי להתפלל בפה אלא רק במחשבה. ביקשתי מהקב"ה שאני רוצה כעת להשתמש באותה זכות מצוה, ששימשתי במסירות עצומה את הרב הישיש רבי ישע'לה משנה זצ"ל. הוא היה ת"ח זקן וסגי נהור (בן אחר בן לרבי מרדכי מזלטשוב זצ"ל), והתגורר בוורשה. האדמו"ר מגראדז'יסק שלח אותו לחדרי, הם לא ידעו שיש לי רק מיטה אחת. גם רבי ישע'לה עצמו, שהיה סגי נהור, לא ראה את המיטה היחידה. הוא שהה בחדרי מספר שבועות, כשהוא על המיטה ואני ישנתי על הארץ ממש, ושימשתי אותו במסירות כחודש ימים, עד יום הסתלקותו. בו ברגע שסיימתי את תפילתי, החל הגרמני, חייל הווערמאכט (שהיו פחות קשוחים), לדבר עמי בסגנון אישי: 'גם לי יש משפחה אי שם רחוק. יש לי אישה וילדים שנשארו

« המשך מעמוד 7 | כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א »

הנושא את השם "סוכת שלום". ככל הנראה, מדובר באותו בית כנסת שממנו נלקח ספר התורה. המקום פעיל בעיקר בשבתות וימי חג, כאשר מתקבצים להם יחדיו מספר יהודים בסביבה, בעיקר מקרב הדור הצעיר ודור הביניים. ככל שניסינו, לא עלה בידינו לברר פרטים על קהילת 'סוכת שלום' של העבר. גם המתפללים המקומיים, הם ככל הנראה חדשים, יחסית, במקום, ואינם בקיאים כלל בפרטים ההיסטוריים של בית הכנסת, בו הם מתכנסים כל שבוע. אף אחד מהם לא ידע לספר על ארון הקודש ותכולתו, בוודאי שהם גם לא ידעו לומר מתי השתמשה הקהילה בספר התורה המהודר, שנתרם ככל הנראה על ידי אחד מחברי הקהילה, לעילוי נשמת מי מקרוביו שהלכו לעולמם, שנים מועטות קודם לכן.

'סיפור חייו' נותר אמנם עדיין אפוף תעלומה, אך למרבה המזל, בניגוד לספרי תורה אחרים שצלחו את מאורעות השואה, אך יצאו מכלל שימוש לחלוטין, הרי שגורלו של ספר התורה הנוכחי, שהתגלה באורח פלא ובאופן בלתי מתוכנן בעליל על ידי האדמו"ר מקרעטשניף, שונה מהם ולטובה.

ספר התורה הוחזר אחר כבוד לבעליו, קרי: לארון הקודש של בית הכנסת. למרות שמדובר בספר 'למחצה', שכן, כאמור, גווילי מסתיימים באמצע ספר ויקרא, הרי שהיריעות שעדיין נותרו לפליטה, הינן בבחינת 'ספר תורה שנשתמר', וניתן להשלימן באמצעות יריעות חדשות ובכך להכשירו לקריאה. מה שנשאר זה לראות מי ירים את הכפפה...

('ערטת' חודש חשוון)

ספר התורה, העלה נתון מצמרר ומחריד. מתברר, כי אביו הסנדלר רכש את גווילי הקלף העשויים עור, כידוע, מאדם כלשהו, ומהם נהג לייצר נעליים לקהל לקוחותיו---

דוק של עצבות ניבט בעיני הצופים, שהתגודדו סביב ספר התורה המיוותם. "מי יודע", הרהר בקול נוגה אחד מחברי הפמליה, "כמה שקצים התהלכו להם להנאתם ברחובותיה של העיר קייב, כאשר שם אלוקים נרמס בראש כל חוצות". ההלם היה רב. הנוכחים בחדר הגיבו בקול דממה דקה להשערה מסמרת השיער.

"הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל", פנה האדמו"ר לאלי, שעמד נוכח במקום 'כמחותן ראשי' תוך שעיניו מצועפות מההתרגשות... "בזכות הלב היהודי החם בו ניחנת, זכית ויד ההשגחה סיבבה להציל באמצעותך יקר מזולל", המשיך האדמו"ר, ואז פתח בסיפור המרגש שהתרחש בצל אביו הקדוש זצ"ל, אותו תיארו בראשית הכתבה.

המסר היה ברור. כשיהודי עושה טובה לזולת, גם אם הלה הוא גוי, הרי בסופו של דבר עלול לצאת מכך דבר חיובי ואולי גם משהו גדול ואין לדעת, עד כמה... כעת, הגיעה השעה למצוא את הבעלים של הספר.

מי היא אותה 'חבורת סוכת שלום ד'קייב'? כמה משפחות מנתה, מי כיהן כרבה של הקהילה ומה היתה טיבה? ובעיקר מה קורה עמה כיום?

השבת אבדה

ובכן, לאחר מאמצים כביירים, התגלה באחד מפרבריה של קייב בית כנסת,

בשעה שערך את סיומי המסכתות, היה קורא לה או שולח לה יין. לפעמים טרח וירד את כל המדרגות, מחדר לימודו בקומה השנייה, כדי לשתף אותה בסיום. בהזדמנויות שונות היה רגיל לבקש את ברכתה כגון: לפני אפיית מצות, ועוד. בסעודות השבת תמיד ביקש את אישורה קודם שקידש וקודם ברכת המזון

הרבנית ר. צביון, על 'בית של תורה' של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א והרבנית ע"ה

מצות, בליל שבועות ועוד ועוד. בסעודות השבת תמיד ביקש את אישורה קודם שקידש וקודם ברכת המזון.

אבא ביקש מאמא שתודיע לו קודם שהיא נוסעת מחוץ לעיר. כשיצאה לרכב שהמתין לה, היה מלווה אותה ארבע אמות ונשאר לעמוד עד אשר נעלם הרכב מן האופק.

אמא סרגה לאבא סוודר. אבא לבש את הסוודר שנים ארוכות כדי לכבד את אמא, ואף כשנקרע דאג תמיד שיתקנוהו. "הסוודר שאמא סרגה", אמר, "מחמם יותר מכל בגד אחר". כיוצא בכך, אישה אחת חפצה לסייע לאמא ולהכין במקומה את ארוחתו של אבא. אבא התנגד - הוא רוצה לכבד את אמא באומרו כי רק מאכליה ערבים לחכו...

אחד הנכדים סייע לאבא לבדוק את החמץ. אבא הורה לו כי בבדוקו את המגירות, יקפיד להחזיר כל חפץ למקומו: "בדיקת חמץ", הוסיף אבא, "דינה מדרבנן, ואילו לצער את סבתא, הרי זה איסור דאורייתא"..." אכן, אבא לא רצה שאמא תתאמץ בעבודות הבית, לפיכך היתה אמא מסתירה ממנו את היקף עבודותיה בבית, בפרט בערב פסח, שלא לצער... וככל הנראה משמים סייעו בידיה להצליח בהסתרה זו.

כשהתארס אחד הנכדים וסעד עם כלתו על שולחנו של אבא בפעם הראשונה, שר אבא לכבודם את השיר "עוד ישמע" שוב ושוב. המסובים תמחו על כך, ואבא הסביר להם: "הלוא סבתא במטבח, ועדיין לא שמעה ששרנו"...

מעניין לספר כי ההנהגה בבית אבא ואמא היתה למשל ודוגמה בפי רבים, עד כי חתנים שהיו מתמידים במיוחד, והיה חשש שמתוך שקיעותם המופלגת בתורה לא יִדְעו להתייחס לנשותיהם כראוי- נשלחו על ידי רבותיהם לביתם של אבא ואמא, להביט מן הצד בארוחות הצהריים או בארוחות הערב המשותפות שלהם, למען יִדְעו לנהוג בביתם כיהא וכיאות...

שותפות בכל

אמא היתה שותפה לאבא בהנהגת הבית גם בענייני הלכה, ואבא סמך עליה בענייני עצומות. תמיד היתה מבררת את כשרות המאכלים, וכל שאלה שהתעוררה, תמיד היתה בין הראשונים שידעו על כך. אם אמרה לו שמאכל מסוים כשר או שבמוצר מסוים אין חשש איסור, הוא קיבל את דבריה בלי פקפוק. בשאלות הלכתיות מסוימות, כגון בצליית כבד, אף הורה לאחרים לשמוע לאמא, באומרו כי את הנהגותיה קבלה מאמו, שקיבלה מהחזון איש. כשהגיע לאבא מכתב שנכתב על ידי אישה, היה מעבירו לאמא כדי שתשיב היא.

ומעניין לציין: אבא מקפיד לענות על המכתבים לפי הסדר של כהנים, לווים וישראלים. כאשר קיבל מכתב מאישה ושם לב כי היא אשת כהן, ציין לאמא על המכתב 'מכתב מכהנת', כדי שתקיים בה מצוות 'וקידשתו', ותענה לה בראשונה...

אכן, נכון לומר, כי על בית כגון זה של אבא ואמא אמרו חז"ל כי "זכו, שכנה ביניהם".

(מתוך הספר 'בית אמי')

"אדם כי יקריב מקם קרבן לה..." (ויקרא א', ב')
זכה - עזרתו

אישה חשובה סבבה אצל רבניות גדולות ומפורסמות ושאלתה בפייה: מהו תפקידה המרכזי של האישה? התשובות, שנאמרו לאחר מחשבה, היו מגוונות והקיפו עניינים יסודיים בבית היהודי. כאשר שאלה האישה את אמא שאלה זו, לא הרהרה אמא אפילו לרגע קט, ומיד פרסה את משנתה החד משמעית במילים קצרות:

"תפקידה של האישה להיות 'עזר כנגדו!'."

חובה להדגיש את הדברים: אמא היתה עמוד החסד שבדור, אולם אבא קדם לכל. אמא חונכה וחינכה את עצמה, כי תפקידו של האדם עלי חלד הוא לעשת רצון ה', ורצון ה' הוא בראש ובראשונה שהאישה תהיה עזר לבעלה.

אמא התמסרה לאבא באופן מוחלט, להיות 'עזר כנגדו' ולסייע לו להגות בתורה יומם לילה. בכל עת ובכל מצב, מבלי שדבר מה יטרידנו. תפקיד זה היה מרכזי חיה, בו ראתה את עיקר חובתה בעולמה, ואת כל מהלך חייה בכל בכל רגע של היממה - כיוונה והתאימה למענו. כל מעשיה של אמא כלפי אבא נעשו מתוך כבוד עצום ומתוך התבטלות ונאמנות ללא סייג לבעלה - אבא.

הכבוד שחלקה אמא לאבא הקיף את כל שעות היממה: היא התעוררה השכם בבוקר כדי לזכות ולענות 'אמן' על ברכות השחר שלו, הכינה לו ארוחות מזינות וטריות מדי יום ביומו, ואפילו היתה הולכת לקנות בעבורו חפצים אישיים, כמו כובע או נעליים, כדי שלא יצטרך לצאת לחנות ולבטל את זמנו במדידות, וכל זאת על אף שהיתה טרודה בענייניהן של מאות

הנשים שצבאו על דלתה. בערב, לפני שיצאה לשמחות ולאירועים שונים, היתה נוטלת את רשותו והקפידה לשוב לפני השעה אחת עשרה בלילה, אף אם האירוע היה עדיין בעיצומו.

אמא שימשה את אבא בנאמנות מוחלטת. כאשר אבא קרא לה, היתה מפסיקה באחת את כל עיסוקיה, עוזבת את כל הנשים שעמדו לצדה, ואפילו באמצע השיחה, וממהרת אליו.

עם כל זאת לא הרגישה את עצמה מושלמת והקפידה ללמוד בספר 'ארוחות צדיקים', באומרה כי הדבר מועיל להכנעה בפני הבעל...

'מכבדה יותר מגופו'

אף אבא מצידו כיבד את אמא מאוד. הוא היה מקפיד שלא להתחיל את ארוחותיו עד אשר הצטרפה אליו אמא. הוא הסביר כי אם לא ישמור עליה שתאכל - לא תאכל לעולם. הוא לא הלך לנוח בצהריים עד שבאה לנוח אף היא. פעם חשה אמא שלא בטוב ולא יכלה לקום ממיטתה. קצרה ידו של אבא מלעזור לה, ועל כן הביא את הסטנדר והתיישב ללמוד ליד מיטתה. כשנסעו לצפת ב'בין-הזמנים', אמרה אמא שהיא לא צריכה את ה'נופש', ואבא אמר שהוא נוסע בשבילה...

בשעה שערך את סיומי המסכתות, היה קורא לה או שולח לה יין. לפעמים טרח וירד את כל המדרגות, מחדר לימודו בקומה השנייה, כדי לשתף אותה בסיום. בהזדמנויות שונות היה רגיל לבקש את ברכתה, כגון: לפני אפיית

כששמע הרב את תשובתי נפל על צווארי, חיבק ונישק אותי וקרא בהתרגשות רבה: "זיהי האדם לנפש חיה... היכן מוצאים כאלו חיות?...". הוא המשיך לחבקני ולנשקני באהבה גדולה, כשפיו אינו פוסק מלשבח את החלטתי: "מי כעמך ישראל... מי כעמך ישראל... רבש"ע, אין לך במה להתבייש עם בניך!"

שעון השמש שלא הותקן אפילו בעד שלושים אלף נפוליון זהב!

הרב ישראל ליוש

באותו מעמד, וביקשתי מהשייח שיתן לי ארכה בת כמה ימים כדי שאחשוב על הענין.

"בצדתי פניתי אל ביתו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, שבפקחותו ובצדקותו ידע בוודאי לחלצני מן המיצר. כשספרתי לו על ההצעה של התקנת השעון במקום המקדש, אמר לי: 'ר' משה היקר! ראשית, תנסה להכשילם בענין המחיר, כי ידועים המוסלמים בקמצנותם. ושנית, תגיד לשייח כי זו שאלה הלכתית סבוכה והיא תוכרע רק עפ"י הרבנים'.

"אחר יומיים, שוב נפגשתי עם השייך במשרדי הוואקף, וענית לו ששאלה זו היא שאלה הלכתית שרק פוסקי ההלכה יוכלו להכריע בענין, ומלבד כל זאת, אני דורש תשלום רב על התקנת שעון שכזה, שספק גדול אם תוכלו לעמוד בדרישת התשלום עבור עבודתי. אך ענין המחיר כלל לא הרתיע את השייח, והוא הראה לי חבילת מטבעות כבדה, שעפ"י השערתי היו בה כשלושים אלף נפוליון זהב, ואמר לי: 'את כל השקית הזו מוכן אני לתת לך תמורת התקנת השעון, ואם לא די בכך, אוסיף כהנה וכהנה ככל אשר תשית עלי, ובלבד שאתה הוא זה שיתקין את השעון במסגד עומר שבהר הבית'. כשהבנתי שענין המחיר לא מרתיע את השייח כלל, אמרתי לו שאם כן, כפי שאמרתי, זהו ענין הלכתי, ורק רב יוכל לפסוק בזה. 'מיהו הרב שיפסוק לך בענין?' - התעניין השייח. כיון שידעתי שהמוסלמים מעריכים מאוד את רבי יוסף חיים, ודעתו עשויה להתקבל אצלם, לא חששתי ונקבתי בשמו של רבי יוסף חיים, וכיון שלא רציתי יותר לפגוש את השייח, מחשש שימשיך ללחוץ עלי להתקין את השעון, אמרתי לו שאת התשובה הוא יקבל ישירות מרבי יוסף חיים, ובזאת נסתיימה פגישתנו.

"חזרתי לביתו של רבי יוסף חיים" - מספר ר' משה - "וסיפרתי לו על מהלך הפגישה ועל נכונותו של השייח לשלם שלושים אלף נפוליון זהב, ואף יותר מכך, על התקנת השעון. רבי יוסף חיים הרהר קמעא, ואז פנה אלי בחביבות: 'ר' משה היקר! אשאל אותך גלויות, האם קורצים לך שלושים אלף הנפוליונים? האם דרושים לך כוחות נפש גדולים כדי להתגבר על ניסיון הכסף, או שענין הכסף אינו בכלל השיקולים שלך?'. 'מה פירוש? מה הרב מתכוון בשאלתו?' - תמתי בפני הרב. התכופף רבי יוסף חיים לכיווני ולחש לי: 'אם קשה לך לוותר על הכסף, מבחינת ההלכה יש מקום להקל לך להתקין את השעון בהר הבית, מבלי לעבור באיסור כניסה להר הבית'. כששמעתי את דברי הרב ע"כ שאפשר למצוא היתר להתקין את השעון בהר הבית, צמרמורת עברה בגופי והרגשתי כי אני עומד להתעלף. ביקשתי מרבי יוסף חיים שנדחה את ההחלטה למחר.

"למחרת, באתי לביתו של רבי יוסף חיים ואמרתי לו, שהחלטתי ברורות שלא אתקין שעון שמש בהר הבית, אפילו תמורת מיליון נפוליון זהב! "כששמע הרב את תשובתי הוא נפל על צווארי, חיבק ונישק אותי, וקרא בהתרגשות רבה: 'זיהי האדם לנפש חיה... היכן מוצאים כאלו חיות?...'. הוא המשיך לחבקני ולנשקני באהבה גדולה, כשפיו אינו פוסק מלשבח את החלטתי, 'מי כעמך ישראל... מי כעמך ישראל... רבש"ע, אין לך במה להתבייש עם בניך!'.

"מה יהיה?' - שאלתי את רבי יוסף חיים. 'אני כבר אתן את תשובתך לשייח נימר אפנדי!' - הרגיע אותי רבי יוסף חיים. ואכן כשבא השייך לרבי יוסף חיים לשמוע את התשובה, הסביר לו הרב שכיון שההלכה היהודית לא מסכימה עם כניסת יהודים להר הבית, הרי שזה נוגד את עקרונות הדת המוסלמית ללחוץ על יהודי לעבור על מצוות דתו. הסברו של הרב הניח את דעתו של השייח, והוא נפרד ממנו לשלום.

"אך הספור הכה גלים אצל המון העם המוסלמי. הם ראו בכך פגיעה רבה בדתם, וזה גרם לסערת רוחות בקהילה הערבית בירושלים. או אז פנה השייח

"אדם כי יקריב מקם קרן לה'..." (ויקרא א', ב')

בפרשת השבוע מונה התורה כמה סוגי קרבנות, אך היא בחרה לפתוח דווקא בקרבנות הנדבה, עולה, מנחה ושלמים, ורק לאחר מכן נכתבו קרבנות החובה: חטאת ואשם. אמרו ע"כ המפרשים, כי כוונת התורה בזה ללמדנו, שדבר הבא בנדיבות הלב ונעשה מרצונו ומבחירתו של האדם, חשוב הוא עשרת מונים מדבר הבא מן החובה ומן ההכרח, כי בזאת מגלה האדם על כל מעשיו שאינם אלא לשם שמיים, מתוך אהבתו להשי"ת.

הדברים אמנם נאמרו בקרבנות, אך הם אמורים גם לכל מעשינו, כי מלבד הקרבן - הבהמה, החיה או העוף שהוא מקריב, יכול האדם גם להקריב את עצמו ואת מעשיו לקב"ה, וכלשון הפסוק: "אדם כי יקריב מכם" - פעמים שההקרבה היא 'מכם'.

ישנם בני אדם המקיימים את מצוות התורה בדקדוק רב, הם לא יסורו מן ההלכה ימין ושמאל, אך לא יעשו כלום מעבר למה שהתורה וההלכה מחייבת.

לעומתם יש המנדבים מעצמם וממעשיהם, ויעשו גם מעשים שההלכה לא מחייבת אותם כלל. אלו הם בבחינת מקריבי קורבן נדבה, כי כמו הקורבן המגיע בנדבה, מוכיח הוא על קירבה מיוחדת בין המקריב לקב"ה, כן האדם העושה מעשי מצווה בנדבה, מעבר למה שמחוייב, מרים הוא על נס את קרבנו להשי"ת, אשר למענו הוא מקריב את כל אשר לו.

* * *

ר' משה שפירא, מומחה להתקנת שעוני שמש. יליד ירושלים בכל מאודו היה ר' משה, אך משום מעשה שהיה נאלץ לעקור דירתו לפתח תקווה. וכך מסופר בספר 'האיש על החומה':

אחוזי התפעלות היו ראשי הוואקף המוסלמי, משעוני השמש שהתקין ר' משה בכמה מקומות בירושלים, ועז חפצם שיתקין עבורם שעון כזה ע"י מסגד 'עומר' בהר הבית. התקנת שעון שכזה תייקר אותם בעיני העולם המוסלמי, שקובע את זמן תפילותיו עפ"י השמש.

"באחד הימים בשנת תרס"א" - מספר ר' משה - "הגיע אלי שליח מיוחד מטעמו של השייח 'נימר אפנדי', האחראי על ההקדשות המוסלמים, להודיע לי שהשייח' מבקש לפגוש אותי בדחיפות במשרדי הוואקף. הזדרזתי לעשות דבריו ולהופיע במשרדו בשעה שנקבעה. השייח קיבלני בכבוד גדול, והפגין כלפי חביבות בלתי רגילה, בערמומיות האופיינית לבני עמו, הציע בפני את מטרת הפגישה: 'האמת' - אמר השייח - 'שגם לנו הערבים יש מומחה להתקנת שעוני שמש, שיכול בקלות לחקות את שעון השמש שהתקנת ב'מחנה יהודה', אך אם יהודי יתקין את שעון השמש, שעל פיו ייקבעו זמני התפילה אצל המוסלמים, הרי זה יתרום תרומה חשובה להתקרבות בין העמים, ויגביר את רגשי האחוה השוררים עד כה בין צאצאי יצחק וישמעאל, כך ניסה השייח לשכנע אותי להתקין שעון שמש במסגד בהר הבית.

"חלחלה עברה בכל גופי כששמעתי את הצעתו" - ממשיך ר' משה בסיפורו - "וניחמתי על כל התקנת השעונים, שאמנם הביאה לי פרסומת גדולה, אך מצד שני נקלעתי בגינה למבוכה שאין דרך לצאת ממנה. השייח שם לב למבוכתי והמשיך ללחוץ עלי ע"י תחבולות שונות ומשונות. בליבי גמלה החלטה חד משמעית שלא אתקין שעון בהר הבית, אך לא יכולתי לסרב לו

"האמת היא", לחש הסב בקול שקט, "שלנוכח מצוקתי הכספית החמורה, אני מתפרנס ממקצוע עתיק, אני פשוט גנב!". עיני המנהל יצאו מחוריהן

כל יהודי הוא טוב ורוצה להיות טוב. נקודה. נכה על השכבות שהצטברו על ליבנו, ננקה את הניסיונות העוטפים אותנו עד שתיחשף הקריאה הבערת ממעמקי ליבנו: "לעשות רצונך אלוקיי הפצתי!".

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"קריב אתו ל'צנו' (ויקרא א', ג')

בהתרגשות ובשמחה של מצוה, אנו מתחדשים בחודש האביב ופותחים בחומש 'ויקרא', הפותח בעבודת הקרבנות, סוגיהם וצורת הקרבתם. כבר בראשית הפרשה ממתין לנו גילוי מסעיר, הנראה במבט ראשון כמשהו לא מספיק מתיישב על הדעת:

חומש 'ויקרא' פותח בסיפורו של יהודי שחטא בשגגה, וכדי להזדכות ולהיטיהר - הוא נדרש להביא קרבן לכפרה. רוכש היהודי כבש בריא-בשר, ועולה לירושלים לבית המקדש, להקריבו. אך כדי שהקרבן יתקבל ברצון, ישנו תנאי חשוב וקריטי: על הקרבן להיות מוקרב ברצון, בחשק, מתוך רצון אמתי לכפר את חטאו בקרבנו, ולשוב להתקרב לבורא עולם.

אך מה נעשה, אם אדם אינו מבין את חשיבות הענין ואינו רוצה להקריב קרבנו? מה נעשה אם יהודי אינו רוצה בקרבן, קרבנו לא מוקרב מתוך חשקו ורצונו, וממילא לא יועיל לכאורה? באים חז"ל ופותחים את הבעיה: כופים אותו עד שיאמר שהוא רוצה להקריב, מכריחים אותו לרצות!

רגע, איך זה יתכן? איך זה פותר את הבעיה? במקום להכריח אותו להקריב - מכריחים אותו לומר שהוא רוצה להקריב, וכך הקרבן יוקרב מתוך רצון

וחשק המקריב. אבל האם לזה ייקרא רצון וחשק? האם כשכופים על יהודי לעשות משהו, וכופים עליו גם לומר שהוא רוצה לעשות את אותה פעולה - האם בכך הופכים אותו לרוצה בקרבנו? והלא הוא לא רוצה, אלא שכופים עליו לומר שהוא רוצה?

את התשובה לכך חושף הרמב"ם בהלכות גירושין פ"ב, ודבריו מגלים את הנקודה הפנימית העמוקה ביותר, הטמונה וספונה עמוק בלבו של כל יהודי: כל יהודי הוא טוב, ורוצה להיות טוב. נקודה. הניצוץ הפנימי שבו - רוצה ומשתוקק לעשות רצון קונו, שואף וחפץ לעשות רצון ה', בעומק עמקי לבו - הוא באמת באמת רוצה לקיים מצוות, לעשות נחת רוח לאביו

שבשמים. אלא שמעל רצונו העמוק הזה, הצטברו להן 'שכבות אבק' - תירוצי היצר, מאויים שליילים, הרגלים לא נכונים ועוד. הם אלה המעכבים את גילוי הרצון האמתי, הם המעיבים על לבו הבער לעשות רצון קונו, הם המסיטים את הרצון האמתי למחוזות הלא נכונים. הרצון האמתי - נותר טהור וזך, שואף לעשות רצון ה', וכל מטרת הכפייה - היא לגלות את הרצון האמתי!

לפעמים, יכול האדם בכוחות עצמו להתגבר על ניסיונותיו, להסיט מעליו את האבק, לקלף את אותן שכבות המונעות ממנו לעשות רצון ה'. הוא רק צריך לתת לרצונו הפנימי את התנופה הנכונה, לתת לו לשלוט, לתת לו להוביל את מעשיו. אך פעמים שהאדם אינו מצליח בכוחות עצמו, ולכן הוא זקוק לתמיכה חיצונית לשוב ולהבעיר בלבו את הרצון היהודי, ויש לתת לו את הכוחות והכלים לעשות טוב, כרצונו האמתי העמוק הטמון בלבו!

דומה הדבר ליהלום שנפל לטיט, התלכלך מאוד, והטיט אף התקשה עליו ומכסה אותו מכל כיוון. האם אין כאן יהלום? בוודאי שיש! האם היהלום אינו נוצץ, זך ומאיר כברק? בוודאי שכן! אלא שהטיט היבש והמכוער מכסה עליו, מכער את יופיו, מחשיך את זיוו ותוארו. הטובה הגדולה ביותר שניתן לעשות לאותו יהלום, היא לשייף אותו, לנקות אותו, לקלף אותו משכבות

הטיט, עד שייחשף היופי, יצוץ הברק של היהלום, הנקי והזך והמאיר כל כך! כאן מתברר מה ייחודיותו של לב יהודי. בלב יהודי - תמיד בוערת להבת רצון עוצמתית, שאיפה וחשק לעשות טוב, לקיים רצון בוראו, לעשות נחת רוח ליוצרו. בכל יהודי, בכל מצב ובכל מקום, יש את הניצוץ הזה, לא משנה מה עברו או מה עתידו - תמיד יבער בו אותו ניצוץ. צריך רק להבעיר, להדליק את אותו ניצוץ, להעניק חיות לאותה גחלת שתהפוך לאש בוערת המובילה את המעשים. ככל שנהיה יותר מודעים לרצון הזה, ככל שנפנים יותר שהוא פועם בליבנו - ייקל עלינו לתת לניצוץ את התנופה, לתת לו להוביל אותנו לקיים את הרצון האמתי שלנו: לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!

גנב צדיק, היתכן?

היה זה בשעת בוקר לא מוקדמת, בחצר אחד מבתי הספר באזור השרון. מנהל בית הספר, יהודי יקר המשקיע מירב ומיטב כישוריו ויכולותיו בתלמידות בית הספר שבהנהלתו, שהה באותה עת בחצר המוסד. לפתע, שם לבו לעובדה כי אדם מבוגר מגיע לבית הספר, מביא עמו ילדה צעירה, שאיחרה ללימודים. נורה אדומה נדלקה במוחו, אם אינו טועה - אין זו הפעם הראשונה שהתלמידה הזו מאחרת להגיע. עוד רגע קט של הרהור חולף, והוא נזכר כי המורה כבר דיווחה לו שיש בעיה עם התלמידה הזו, ומשהו בעניינה לוט

בערפל. ברגע הבא, נזכר שמזה תקופה אין הוריה משלמים שכר לימוד במועד, ורק מדי פעם מגיע הסכא לבית הספר, ומשלם במזומן כמה שקלים להקטנת החוב... דבר כזה, אינו יכול להישאר בגדר צירוף מקרים, לפחות לא אצל מנהל כה מסור ואחראי. רצף התמיהות הוביל אותו להמתין ליהודי המבוגר בחצר, עד אשר ישוב מהכנסת התלמידה לכיתתה. כשיצא, ביקש המנהל לשוחח עמו ביחידות, וקרא לו לחדרו.

הוא מזג לו כוס שתיה קרה, והחל לשוחח עמו, דולה פרטים על התלמידה והרקע המשפחתי שלה. התברר, כי התלמידה הזו היא נכדתו המתגוררת אצלו בנסיעות כאובות, הילדה מגיעה מרקע משפחתי מורכב, והסבא מתקשה

בהתמודדות עם גידולה. בין הדברים, בירר המנהל בעדינות על מקור פרנסתו של הסבא, המתחזק את משפחתו ומשפחת בתו. בתחילה התחמק הסבא מלגלות את מקור פרנסתו, אך ככל שהמנהל המשיך לשאול ולברר ולחקור - החל נע באי נוחות בכסאו, ומחוויר ומסמיק חליפות. לבסוף, נשבר וסיפר מהיכן פרנסתו, לא לפני שהמנהל הבטיחו כי לא יגלה את הדבר לאיש...

"האמת היא", לחש הסב בקול שקט, "שלנוכח מצוקתי הכספית החמורה, אני מתפרנס ממקצוע עתיק, אני פשוט גנב!". עיני המנהל יצאו מחוריהן, הוא ידע שיש כאן 'סיפור', אבל לא שיער את גודלו... הוא נותר לשבת מופתע והמום, והסב הגנב הסביר ברוב חוצפתו: "תראה, אני לא גנב שמפחיד את האנשים, ההיפך. אני מברר על אדם שלא נמצא בבית, אם לרגל שמחה, אם לרגל חופשה, ואם מכל סיבה אחרת. כשהבית ריק - אני פורץ פנימה בזריזות, מרוקן ארנק או שניים, מוסיף שניים שלושה תכשיטים, ובורח...".

התיאור המפורט, לא רק שלא הרגיע את המנהל, אלא גרם להעצמת סערת רוחו. הוא הוסיף לשבת מרותק, כשעיניו כשני מבועי תמיהה בלתי נגמרים... הגנב הוסיף ותיאר עד כמה - למרות מעשיו הנפשעים - הוא מקפיד להשאיר את הבית מסודר, הוא אף פעם לא מבהיל את האנשים, ובדרך כלל - גם לא גונב הכל ומשאיר בבית משהו עבור קניות ליום המחר... "זה לא שאני גונב

נשאוהו אל ימים מקדם. הוא נזכר באהבת קדומים - ביושבו מהראשונים במלכות בית סאטמאר, בשולחנו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, בימי שלווה ורגיעה. בעיני רוחו ראה את רבו, ונזכר בניגון יפה שהיה הרבי משורר בהתרגשות גדולה, וכשעיניו עצומות למחצה החל לזמזם את אותו ניגון חרישית...

הוא שוכב על הדרגש מחוסר כוחות, וחש כי רק הניגון הזה מחזיק אותו בחיים, מטעין אותו באנרגיה לשרוד את התופת. הוא חלילה לא מעז לשייך בקול. לפתע שמע רחש על ידו, ומיהר לפקוח עיניו בבהלה - - -

על יד הדרגש, עמד לא אחר מאשר הקאפו האכזר, רודפו משעות הבוקר המוקדמות! בשניות הראשונות, חלפו במוחו כל תסריטי האימה האפשריים. הקאפו החליט לא להניח לו, ורדף אותו גם לכאן, לשעות המנוחה המועטות... הוא עצם את עיניו וציפה לחבטה הגונה, מכה אנושה או אגרופ עז. בוודאי לא יעבור הקאפו בשתיקה על מעשה נלוז כזה, לשורר ניגון התעוררות בתוך התופת...

להפתעתו, שניה ועוד שניה חולפת, והוא לא מרגיש כל מכה או הצלפה. בחשך רב שב ופקח את עיניו, והנה עדיין עומד הקאפו על ידו, אך מבטו מרוכז מהרגיל, והוא נראה רועד קלות... בקול שקט פנה אליו הקאפו, ושאל מהיכן הוא מכיר את הניגון הזה... עדיין חושש ומאויים, השיב הרב כי את הניגון היה משורר רבו, בזמני חיזוק והתעוררות. את הניגון הביא עמו מבית חמיו, הגה"צ מפלאנטש זי"ע...

לא הצליח הרב לסיים את המשפט, ולנגד עיניו הנדהמות פרץ הקאפו בבכי תמרורים נרגש. בין התייפחויותיו סיפר, כי בהיותו ילד צעיר, לפני שפרק עול תורה ומצוות, הסתופף בצל הגה"צ מפלאנטש זי"ע, וזכה לשמוע את הניגון הזה. עתה, מששב ועלה הניגון בראשו, הציפו אותו זכרונות מימי עלומיו, ורגשותיו גאו עד לבלי קץ...

דקות ארוכות עמד הקאפו והתייפח, לפני שפנה לחדרו ועזב את הרב, בלי לגעת בו לרעה כמוכבן. אך מאותו יום, כבר לא היה הקאפו אותו אכזר מוכר, משהו בו השתנה והתהפך מן הקצה אל הקצה... הוא החל לבוא מאוחר למשמרתו, ולפקד על אסיריו בעצלות מופגנת, ממש כדי לצאת ידי חובתו ותו לא. הוא הפסיק להכות ולהתאכזר, יותר לא הצליף ביהודים ולא גער בהם, משהו בתוכו התכנס והתכווץ, והוא הפך לשקט ומופנם בתוך עצמו...

כל אסירי המחנה, היו המומים מהשינוי המפתיע, לא האמינו למראה עיניהם. האיש שהיכה בהם ללא רחם, רדה בהם ורדף אותם עד צוואר, לפתע חל בו שינוי שזכה! נראה כי רוח אחרת השתלטה עליו. הוא מסתובב שקט ומופנם בחוסר מעש, עד שכעבור כמה שבועות, נפל ה'קאפו' מתוך הרהורי תשובה ונפטר...

סיפור זה, המופיע בספר 'נס ההצלה' מפי הרב - גיבור המעשה, מחדד לעינינו עד כמה בכל אחד מאתנו - גם מי שנראה הרחוק ביותר - גם בו פועם אותו ניצוץ יהודי מרגש, גם בנשמתו נמצאת אותה נקודה פנימית - מהותית, הכוספת אל בוראה ואינה משלימה עם ההתרחקות ממקורה העליון. כל שעלינו לעשות - בליבנו ובלב יהודים נוספים - הוא להבעיר את אותו ניצוץ, להפוך את הגחלת הזו לשלהבת מאירה. לפעמים נדרש סוג של כפיה, לפעמים ניגון מרגש, פעמים מעשה טוב ואצילי או דוגמא אישית מופתית. משהו שיש בו כדי להבעיר את אותו ניצוץ, משהו שיחזיר את כולנו לחיק אבינו שבשמים.

"ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב - שאור שבעיסה". הכל חפצים לעשות רצונך, בכלנו טמון הרצון והחשק להיות יראי השם וחושבי שמו. הבה נכפה את עצמנו לעשות רצון ה', עד שנזעק בכל לב ונשמח: "רוצה אני!"

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

להנאתי", הסביר בפשטות, "אני גונב לפרנסתי!" - הצטדק הגנב בטפשותו... המנהל לא ידע את נפשו לנוכח המידע החדש, וישב כמאובן. כשראה הגנב כי כך פני הדברים, הוסיף וסיפר מהווי עבודתו: "תראה, אני באמת לא גנב כזה אכזר... הנה, רק אתמול פרצתי לאיזה בית, חיפשתי בכל חור והגעתי לכל מחבוא, ולא מצאתי דבר. פתחתי את המקרר, וכשגיליתי שהוא ריק" - המשיך הגנב ובעיניו נצנצה דמעת התרגשות, "הוצאתי מכיסי 200 שקל, והנחתי להם על השולחן, שיהיה להם למחיה!" - סיים הגנב, ומחה דמעה סוררת...

"אז אתה לא גנב!" - אורו עיני המנהל והוא קם ולחץ את ידו של הסב בחום, "אתה פשוט צדיק!"

"לא צדיק ולא נעליים", גיחך הסב הגנב בהלצה, "אני גנב, וכנראה גם רשע לא קטן. בבית הזה פשוט נכמרו רחמי!"

"ההיפך הוא הנכון" - קבע המנהל ברורות, "אתה צדיק, בבית הזה התגלתה נפשך האמתית, באותם רגעים התגלה הלב היהודי הפועם בך! רק שבצר לך בחרת אפיק פרנסה מצחין ונורא כמו גניבה... אז מעשי הגניבה שלך חמורים ונוראיים, אך בעצם - הלב היהודי שלך פועם ועוצמתי, ומדי פעם הוא פורץ וחושף מי אתה באמת!" - שב המנהל וקבע, ונפרד מהסב-הגנב-הצדיק בלחיצת יד חמה...

חלפו עברו כמה שבועות, ושוב נפגשו הסב והמנהל בחצר בית הספר בשעת בוקר מאוחרת. "לא יפה מצדך" - צחק הסב באוזני המנהל, "גנבת לי את הפרנסה, קלקלת לי את היכולת להתפרנס... מאז שגילית לי מי אני באמת, אינני מסוגל לגנוב! אני רוצה לצאת למלאכת הגניבות, חסר לי כסף, הגעתי כבר לעוני מחפיר, אבל כל פעם שב ומתעורר בי אותו רגש יהודי, ומחזיר אותי הביתה חסר כל..."

המנהל שמח והתרגש על השינוי המתחולל, והציע עזרה לסייע בפרנסת הסב, בדרכים כשרות וחיוניות. הוא דאג לו לפרנסה קבועה וטובה, ולאט לאט - העלה את הסב ואת המשפחה כולה על דרך המלך, בלי להתפרנס מגניבות ופשעים וכיוצא בהם...

סיפור זה, אותו קיבלנו בעדות אישית מפי המנהל ה"ה עוזי חסון הי"ו, מאיר את אותה נקודת יהלום, החבויה בעומק לבו של כל איש ישראלי, ויהא זה הגנב הנאלץ ביותר, גם בו יש ניצוץ יהודי, והוא לא כבוי אלא רק חבוי. כמה כדאי לקלף שכבות של רוע ופשע שעוטפים את הנשמה היהודית, ולחשוף את אור היקרות הזך והמאיר שלה.

הבה נעשה הכל, כדי לגלות את אותה נקודה פנימית חבויה ונסתרת. 'כופין אותו' - במילה טובה, בחיזוק מעודד, בטיפוח איתנה על השכם - עד שכל אחד מאתנו ואנו בעצמנו נאמר 'רוצה אני'. נכה על השכבות שהצטברו על ליבנו, ננקה את הניסיונות ובלבולי היצר העוטפים אותנו, נזדכך מכל ההתמודדויות העוברות עלינו, עד שתיחשף הקריאה הבווערת ממעמקי ליבנו: "לעשות רצונך אלוקיי חפצתי!"

שינוי דרסטי בין רגע!

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה. אירופה בערה בתימרות עשן, רבבות יהודים נשלחו למשרפות מדי יום, חיות האדם הנאציות לא ידעו גבול. ברי המזל מבין היהודים נשלחו למחנות ריכוז לעבודה בפרך, כל עוד היה בכוחם לשרת את מכונת המלחמה הנאצית, ומי שנכשל במשימותיו - ידע כי קרב הרגע בו יעלה על קידוש ה'...

על כל קבוצת עובדים במחנות הריכוז, פיקד 'קאפו', שהיה אסיר מבין האסירים אך הוטל עליו לפקד על קבוצה מהם. מעשה שטן הצליח, ובחלק גדול מהמקרים היו אנשי הקאפו יהודים שבגדו באחיהם - בשרם, והצטרפו לחילות הרשע הנאצים במאבקם נגד היהודים. וכך היה גם במחנה הריכוז נשוא סיפורנו, בו פיקד ברשעות ובאכזריות 'קאפו' אכזר במיוחד, שהכל תמחו איך יתכן שהוא יהודי, כאשר אכזריותו היתה לשם דבר, ורשעותו עברה כל גבול.

בין היהודים ששהו במחנה, שהה גם רב חשוב מחסידי סאטמאר, שגלה למחנה מעירו שבהונגריה. הוא נרדף עד צוואר בידי הקאפו האכזרי, שנהנה להתעלל ביהודי של צורה, שחן רוחני הדור שרוי על פניו. באחד הימים, קם הקאפו במצב רוח מרושע במיוחד, וכל אותו היום עמד ופיקח על מלאכתו של אותו רב אומלל, כשהוא מפליא בו את מכותיו ללא רחם. כאילו אין עוד אסירים במחנה, התמקד הקאפו באותו יום ברב היהודי, ורדף אותו בכל עת... לאורך היום כולו, עבד הרב היהודי בעבודת הפרך, בלי לנשום או לנוח אף לא לשניה. כל אותה עת רכן מעליו הקאפו, ובכל פעם שעצר להפוגה של רגע - הצליף בו באלה. יום העבודה הארוך הסתיים רק בשעת ערב, והרב יהודי נפל על דרגשו חבול ומוכה, תשוש מהיום החריג והמחריד שעבר עליו... אך הניח את ראשו על הדרגש, ביקש הרב להתחזק במשהו, ומחשבותיו

"אלוקים! אתה יודע שאני אוהב אותך, אתה יודע מה עברתי ברוסיה, לא הרשו לי לדעת שאתה קיים, לא נתנו לי ללמוד אותך", התפלל היהודי הרוסי מעומק ליבו...

הרב בנימין גולד

"יִנְפֵשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה" (ויקרא ב' א')

"כי לא בזה ולא שקץ ענות עני" - כשם שלא ביזה את תפילת העני, כך לא בזה את קרבנו, שנאמר: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה" (ויקרא רבה). לגבי קרבן מנחה של עני, אמרו חז"ל: אמר הקב"ה מי דרכו להביא מנחה - עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. ומקשה מרן הגר"ל חסמן זצ"ל: עוד אפשר להבין שלקרבן עשיר היתה עדיפות מפאת ערכו וחשיבותו, עד שהוצרכה התורה לומר כי קרבן העני חשוב הוא כהקרבן הנפש, אבל תפילת עני, וכי היה הו"א שלפני הקב"ה חשובה תפילת העשיר יותר מתפילת העני? ומבאר, שאמרו חז"ל 'אין עני אלא בדעת' (מנחות קד). וגם לגבי התפילה, מדובר בעני מדעת, שגם אחד אשר הוא עני בדעת ובמעש, ותפילתו חסרת חיות ולחלוות של קדושה, בכל זאת אין הקב"ה מבזה תפילתו. וזה שנאמר: "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים" כל רגש ולחלוות של קדושה שיש ביהודי, אף רגש קל שבקלים, מקובל הוא לפני הקב"ה, כי בכח כל ניצוץ ורגש של קדושה, להדליק להבה גדולה בכל נפש יהודית.

אל לו ליהודי להתייאש ח"ו, גם כשנמצא בדרגה נמוכה ושפלה, ומרגיש בעצמו 'מי אני שאבקש מהקב"ה בקשות', כי בכל יהודי יש נפש, ונפש זו יש בה ניצוץ של קדושה, שיכול להתלהב ולפרוץ ללהבה גדולה, ולכן כל רגש קל שבקלים - מקובל הוא לפי הקב"ה. בספר 'אמונה שלמה' מביא מעשה נפלא, ששמע מהגאון רבי חזקיה מישקובסקי שליט"א, ששמע מראש ישיבת 'כפר גנים' הרב גריינמן שליט"א, וכך הוא סיפר: כשהתקרב חג הסוכות הר' גריינמן ישב וברר ארבעת המינים. כמובן שבוררים את המהודר שבמהודר. היה שם מו"צ, רב מירושלים, שברר איתו יחד וסיפר לו את הסיפור הבא:

בבני ברק ארגנו מכירת ארבעת המינים בזול לבני תורה. הסחורה היתה לא הכי יפה, אך בהחלט מהודרת ונחמדה. מורי הצדק שם החליטו שיענו רק על שאלות ספציפיות כדי לחסוך זמן, רק אם למישהו יש שאלה ספציפיות יבוא וישאל ויענו לו, וכך יוכלו לתת מענה לכולם. הגיע איזשהו יהודי בעל מבטא רוסי, שאמר "כבוד הרב אני מבקש סליחה. הרבנים אמרו שיענו רק על דבר מסויים. אני רוסי אתה בטח שומע לפי המבטא, כשאני הייתי ילד, הרוסים לא אפשרו ליהודים לשמור תורה ומצוות, אני בכלל לא ידעתי שיש אלוקים, כולם פחדו ולא סיפרו לי כלום על היהדות. ידיעותי בנושא יהדות שאפו לאפס, אך נאמר לי שאני משתייך לעם היהודי. הגעתי לארץ, התחלתי לאט לאט להכיר את אלוקים, לאט לאט אני לומד. עליתי לארץ לפני שנים, ולגבי ארבעת מינייהם אני לא יודע אפילו איזה שאלות לשאול. בחרתי לי מספר סטים שנראו לי מבחוץ יפים, בבקשה תגיד לי אם מה שבחרתי טוב או לא טוב".

הרב הסכים לבדוק לו סטים שלו ושל בניו. מה אפשר לומר ליהודי רוסי, שבאמת רואים את הרצון שלו לדעת וללמוד והכל בתמימות? הרב לקח את האתרוג הראשון ולא מאמין למראה עיניו! האתרוג היה מושלם, נקי-נקי בלי בליטות וברי שקיעות! חשב הרב 'נו, מילא, יכול לקרות'. הוא לקח את האתרוג השני ופליאתו התעצמה, האתרוג השני היה מהודר ברמה גבוהה מאוד! לא פחות מהאתרוג הראשון! הרב היה המום, הוא לקח את האתרוג השלישי, גם הוא היה מהודר להפליא! ממש כמו האתרוג הראשון והשני! הרה חשב שאולי הוא לא רואה טוב, ולכן הלך להראות את הפלא הזה לשאר הרבנים שהיו שם. הם הסתכלו ונדהמו מהאתרוגים המהודרים!

"האתרוגים האלו הם פסגת ההידור, הלוואי שזוכה השנה לקיים את המצוה עם כאלו אתרוגים מהודרים!", אמרו. לאחר מכן מורה הצדק בדק את הלולבים. הלולב הראשון היה מהודר להפליא, סגור לגמרי וירוק! הרב כמעט יצא מכליו, הלולב השני היה מהודר לא פחות מהראשון, וכן הלולב השלישי! הרב פשוט יצא מגדרו! הוא חשב לעצמו שזה הרי לא יתכן, יש פה כנראה כישוף או משהו כזה... הרי היהודי הרוסי לא יודע לבחור, איך הוא זכה בכאלו סטים של ארבעת המינים לו ולבניו??

היהודי הרוסי ראה שהרב היה ממש המום ממה שראה, ושאל אותו לגבי סיבת פליאתו. הרב הסביר לו את האוצר הגדול שנפל לידו, ארבעת המינים שממש בפסגת ההידור, ושעולים הון רב בכל מקום, והוא מתפלא איך הוא זכה לכך? ענה היהודי הרוסי: "אני חי עם האלוקים, דיברתי אל האלוקים לפני שהגעתי לכאן, אמרתי: 'אלוקים! אתה יודע שאני אוהב אותך! אתה יודע מה עברתי ברוסיה, לא הרשו לי לדעת שאתה קיים, לא נתנו לי ללמוד אותך, אם היו מרשים לי אתה יודע שאני הייתי דבוק אליך, הגעתי לארץ ואני משתדל לאט לאט ולדעת. אני לא יודע הלכות, אני לא יודע לבחור ארבעת המינים, אני מבקש ממך ריבונו של עולם, שאתה תבחר לי את ארבעת המינים!".

זה כח התפילה של כל יהודי ויהודי, ואפילו עני במעש! אפילו אינו יודע מילות התפילה, תפילתו רצויה ומקובלת לפני ה', אם נאמרת מלב ומנפש.

עוד מעשה נפלא מובא בספר 'אוצרות דניאל': בכפר קטן קרוב לירושלים, גר יהודי, איכר פשוט, שלא ידע אפילו את סדר התפילה. בכל שבוע כשהיה מגיע עם סחורתו לירושלים, היה נכנס לרב שכתב לו על פתק מה להתפלל בכל יום, אלמלא כן היה מבלבל בבערותו בין שבת ויום חול בין תענית לראש חודש...

פעם אחת הגיע לירושלים ולתמהונו ראה שהחנוניות סגורות, נבהל וחשב שמא טעיתי ושבת היום. המתין ליד חמורו וראה יהודי הצועד לבית הכנסת ובידו טלית ותפילין, הבין שלא שבת היום. נגש ליהודי ושאל אותו מדוע החנוניות סגורות? הסביר לו האיש שתענית ציבור היום. הצטער היהודי שהרב לא כתב לו זאת, שהרי נכשל באכילה בתענית, ולא התפלל תפילה מתאימה. רץ לבית הרב לשאלו לפרש הדבר, ענה לו הרב "הרגע! אין זה יום תענית קבוע, אלא תענית על עצירת גשמים שגזרנו לירושלים בלבד". "ומהי תענית על עצירת גשמים?", שאל האיכר, הסביר לו הרב שכשיש בצורת, ממילא יש חשש לסכנת רעב, ולכן גוזרים תענית ומתפללים לה' שירדו גשמים". תמה האיכר: "וכי בשביל זה גוזרים תענית?". שאל הרב: "וכי מה יש לעשות?", ענה הכפרי: "כשלא יורד גשם על שדותיי, אני יוצא לשדה ואומר לה' 'אבא אני זקוק לגשם', והגשמים מתחילים לרדת..."

שמע הרב את דבריו של האיכר הפשוט היוצאים מן הלב ואמר: "אדרבא! נסה לעשות זאת גם כאן!". מיד יצא האיכר לחצר בית הכנסת, התחיל לבכות ולהתחנן לפני ה': "אבא! האם תניח לבניך בעיר הקודש ירושלים לגווע ברעב? הרי רואה אתה שהם זקוקים לגשם!". מיד החלו לרדת גשמי ברכה...

שבתי יותר לירושלים".

הנה לנו ספור גבורה על אדם, שעפ"י ההלכה יכול היה להרוויח הון רב, אך הקריב את קרבנו ממנו- מגופו, וויתר על אלפי זהב וכסף למען עקרונותיו הנעלים שלא להיכנס אפי' בהיתר להר הבית.

<< המשך מעמוד 11 | הרב ישראל ליוש

נימר אפנדי לרבי יוסף חיים ואמר לו, כי הוא אמנם קיבל את דעתו, אך כיון שהמון העם ושאר אנשי הדת חלוקים עמו, לפיכך הוא מיעץ לר' משה שפירא לעזוב את ירושלים לתקופה מסוימת עד שהרוחות יירגעו, מחשש שיאונה לו רע.

"אך אני - מסיים ר' משה את סיפורו - כבר השתקעתי בפתח תקווה ולא

תפילה נפלאה מבעל השל"ה הקדוש זי"ע

סגולה לערב ראש חודש ניסן: תפילת השל"ה על הפרנסה

תפילה זו, שחיבר רבינו השל"ה, אינה תפילה לפרנסה במובן המילולי של המילה, כפי שיראה כל מעיין, כי אם בקשה אמיתית, שלא יתן הבורא שכרינו בעולם הזה, ולא "נאכל" פירות מעשינו הטובים השמורים לעולם הבא – בעולם הזה. שעל כן, וודאי שראוי לאמרה, כפי שכתב במסכת תמיד סוף פרק גר מצוה וז"ל:

אתה הוא האלהים הַזֶּן מְקַרְנֵי רְאֵמִים וְעַד בִּיצֵי כִינִים, וְאַתָּה הוּא הַמְכִין כָּל צְרָכֵיהֶם, וְנוֹסֵף עַל הַצְּרָכִים הַהֶכְרַחִים אֶתָּה הוּא הַנּוֹתֵן בְּמִלּוּי וְרִיחַ וְעוֹשֵׁר וְכָבוֹד.

כֵּן זֶה אֶתָּה עוֹשֶׂה בְּנִדְבַת לְבָבְךָ הַטּוֹב. כִּי אֶתָּה הוּא נְדִיב בְּאַמֶּת, לֹא כְמוֹ שְׂקוֹרֵין לְפַעֲמִים לְאָדָם אֶחָד נְדִיב, כִּי נִדְבַתוֹ אֵינָה אֲמִיתִית רַק לְתַשְׁלוֹם גְּמוּל אוֹ בְּשִׁבִיל טוֹבָה שְׂקוֹדְמוֹהוּ וְהָרִי הוּא פְּסוּחָר. אֲכֵן מִי הַקְּדִימְךָ וְשִׁלְמוֹת, וּבְנִדְבַת לְבָבְךָ הַטּוֹב – טוֹב וּמְטִיב אֶתָּה לְכָל. וְלִי אֲנִי עֹבְדְךָ הַטְּבַף עַל כָּל, וְנִתַּתְּ לִי עוֹשֵׁר וְכָבוֹד מְזִדְּךָ הַכָּל, בְּרַכְתָּנִי מִכָּל כֵּל, נִתַּתְּ לִי סְפָרִים הַרְבֵּה, וְכֶסֶף וְזָהָב לְרֹב, וּמְלִבּוֹשֵׁי כְבוֹד וְדִירָה בְּכָבוֹד, קִטְנָתִי מִכָּל הַחֲסָדִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עֲבָדְךָ, וְיֵרָא אֲנִי מְאוּד לְנַפְשִׁי שְׁלֹא יִהְיֶה חֵם וְשִׁלוֹם הָעוֹשֵׁר שְׁמוֹר לִי לְרַעָה לְהַאֲכִילֵנִי הַמְעַט מִזְּכִיּוֹתֵי שְׂבָבִדִי, וּבְאֵם הוּא כֵן קַח נָא אֶת בְּרַכְתִּי וְאֵל אֶרְאֶה בְּרַעֲתִי לְעוֹלָם הַבָּא עוֹלָם הַנִּצְחָה, וּבְאֵם רְצוֹנְךָ הַטּוֹב לְמַהֲב וְלֹא לְמִשְׁקָל, תֵּן בְּלִבִּי וּבְלֵב כָּל הַגְּלוּיִם אֵלַי שְׁלֹא לְהַשְׁתַּמּוֹשׁ בְּמַתְנוֹתֶיךָ לְתַעֲנוּגִים גּוֹפְנִיִים, וְיִתְפָּרְנְסוּ מִמֶּנּוּ בְּעֵלֵי תוֹרָה, אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים, אֲנָשִׁים הַגּוֹנִים, עֲשׂוֹת צְדָקָה הַרְבֵּה וּגְמִילַת חֲסָדִים לְקָרוֹבִים וְלָרְחוֹקִים, וְדַבֵּר יְהוָה יִקּוּם.

יְהִי לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי.

מלח סדומית - מופק מים המלח, או מהמלח שה' המטיר על סדום?

תלמיד המהר”ם מפאדווה - איטליה שס”ב, דף צו). שכתב שמלח זה אינו מלח שמופק מהים או מהאדמה, אלא מהמלח שהמטיר הקב”ה על סדום ועמורה.

לגבי מה שכתב שהקב”ה המטיר ‘מלח’ על סדום, יש להעיר שבפסוק (בראשית י”ט, כ”ד) מופיע שה’ המטיר רק ‘גפרית ואש’, ולא מוזכר מלח.

אולם בספר דברים (כ”ט, כ”ב) כתוב “גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדם ועמרה... אשר הפך ה’ באפו ובחמתו” - נראה מפסוק זה שהקב”ה המטיר על סדום גם מלח (ועי’ בחזקוני שם, שפירש על המלה “ומלח” - שנאמר “ותהי נציב מלח”). ובס’ ‘מאמרים ברפואה’ (לרבי רפאל מרדכי מלכי זצ”ל, חכם ורופא בירושלים אביו של רבי עזרא מלכי זצ”ל, עמ’ קמב), כתב: “שמעתי אומרים שאשתו של לוט היא קיימת עד היום והיא נציב מלח, וממנה מביאים מלח לירושלים עד היום הזה, וזהו מלח סדומית שמסמא את העיניים, ונראה דהיינו טעמא, לפי שאשתו של לוט כשהביטה מאחריה וראתה נעשית מלח, אף המלח עצמו היוצא ממנה יש לו אותו טבע ומסמא את העיניים או מזיק לחוש הראות”.

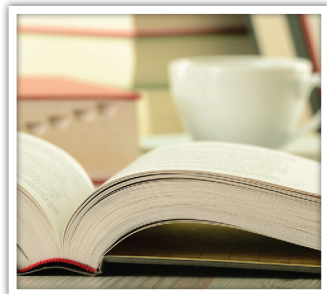
”וְכָל קָרְבַּן מִנְחַתְךָ בְּמִלַּח תְּמַלְח... עַל כָּל קָרְבְּנֶךָ תִּקְרִיב מִלַּח” (ויקרא ב’, י”ג) בגמ’ מנחות (כא). מובא שהמלח שהביאו לבית המקדש היה מלח סדומית, שנאמר: “ולא תשבית מלח”, תביא מלח שאינה שובתת [שמצויה בקיץ ובחורף, ומלח סדומית - הים משליכה לאגפיה - רש”י].

גם בגמ’ (חולין קה:) מופיע ‘מלח סדומית’ כטעם לתקנת מים אחרונים, משום ‘מלח סדומית’ המצוי באוכל, שסכנה הוא לעיניים. לגבי זיהוי המקום שממנו מופק ‘מלח סדומית’, נראה מדברי המאירי שזה מים המלח הסמוך לסדום, שבגמרא שבת (קה:) מובא שהמים של ים המלח מרפאים את העיניים. ומקשה המאירי, הרי לגבי היוצא מים המלח אמרו שמסמא את העיניים, ואיך אמרין שמרפא את העיניים? ותיירץ שהמים מרפאין אולם המלח מסמא, או שמרפאין את החולה ומסמאין את הבריא כדרך הרבה מהדברים הרפואיים.

מבואר מדברי המאירי ש‘מלח סדומית’ הוא מים המלח, (ועי’ בס’ מזהב ומפז ח”ב עמ’ שנ”ה שהרחיב בזה). אולם מצאנו ב’ ידיעות מעניינות לגבי זיהוי מלח סדומית, האחת בס’ “שלטי הגבורים” (לרבי אברהם הרופא זצ”ל

מי שאסר על חברו להשתמש בספרו האם מותר לחברו ללמוד בו ע”י הרהור?

”נִפְשׁ כִּי תִמְעַל מֵעַל וְחֻטְאָהּ בְּשִׁגְגָה מִקְדָּשֵׁי ה’... וְהִבִּיא אֶת אֲשֵׁמוֹ לֵה” (ויקרא ה’, ט”ז) בשו”ת ‘הלכות קטנות’ (למהר”י חאגיז זצ”ל ח”א סי’ ו) נשאל במי שאסר ספרו על חברו, אם מותר ללמוד בו ע”י הרהור? והשיב ‘קול מראה וריח אין בהם משום מעילה’ (פסחים כו). אבל איסורא איכא, רק שתלוי במח’ אי הרהור כדיבור.

בס’ ‘מעשה איש’ [תולדות והנהגות החזו”א זצ”ל (ח”ג עמ’ קצח), בשם רבי צבי כגן זצ”ל] מובא: יום אחד לא שהה החזו”א בביתו, ואחד ממקורביו נטל מתיבת הדואר של רבינו את עיתון ‘הקול’ שהגיע לביתו, כשבא להחזיר את העיתון אמר האיש לחזו”א: “לקחתי בגזילה... השיבו החזו”א: “קול” מראה וריח אין בהם משום גזלה...”

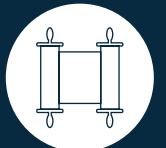
גזל מחבירו סידור והתפלל בו, האם יצא ידי חובת תפילה?

”וְהָיָה כִּי יִחְטָא וְאָשָׁם וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל” (ויקרא ה’, כ”ג) בס’ חסידיים (אות תשעב) כ’ “אחד היה חוטף מחברו בראש השנה תפילות (סידור) שכתוב בהן ‘זכרנו’ והתפלל בנם, א”ל זקן אחד ‘ובוצע ברך ניאף ה’”, א”ל א”כ מה אעשה?’, אמר: ‘תבקש ממנו להשאיל לך התפילות ותתפלל שנית, כי התפילה הראשונה לא עלתה לך...’ ובהג”ה מקו”ח (אות א’) כ’: “צ”ע דהא אין גזל בקול”, וכן מבואר בשו”ע או”ח (תרצ”א,יא), שאם קרא במגילה גזולה יצא, וכ’ שם במשנ”ב משום שאין גזל בקול, וכן מבואר שם (תקפ”ו, ב) שהגזל שופר ותקע בו - יצא, ובמשנ”ב כ’ שהמצוה היא בשמיעה ואין גזל בקול.

- אלו יסודות לחינוך הקטנים יש בתחילת ספר ויקרא?
- מתי עלולה הקרבת קרבן להחשב אכזריות והשתתה?
- למה דווקא בהמה שהיא סמל החומריות נבחרה להיות קרבן לה’?
- מהות עבודת הקרבנות, להקריב עצמו לעבודתו יתברך

השאלות בפרשת השבוע

הדין במגע של גויים שבזמנינו, שאין להם רגילות לנסך יין לעבודה זרה? ומה עושים במקרה שנשאר גוי לבד בחדר עם יין, באופן שיש חשש שנגע בו?

בעניין יין נסך וסתם יינם

שגויים של זמנינו דינם כתינוק, ור"ת השיבו שבאמת דעתו לפסוק כרב באיסורים, ואסור מגע גוי בשתייה, אח"כ דנו תוס' לחלק בין גוי שמכוון למגע לתינוק שאין לו אפילו כוונת נגיעה, ויתכן לאסור מגע גוי גדול אף בהנאה, ע"ש באריכות בזה, ולמעשה כתבו שהמנהג להתיר בהנאה, והנח לישראל שיהיו שוגגים ולא מזידים.

מחלוקת השו"ע והרמ"א

להלכה הרמ"א ס"י קכ"ג ס"א פסק, דבמקום הפסד מותר מגע גוי של זמנינו בין בהנאה ואסור בשתייה. אבל לכתחילה אסור לקנותו ולמכרו כדי להשתכר בו, רק במקום הפסד, ומכח זה כתב בסי' קכ"ד סכ"ד להקל במגע שלא בכונה ע"י דבר אחר גם בשתייה, כיוון שגויים שבזמנינו אינם יודעים בטיב עבודה זרה. וסיים הרמ"א שאין להתיר בפני עם הארץ, והש"ך שם ס"ק ע"א כתב שדווקא בהפסד מרובה, דבלא הפסד מחמירים בגויים שבזמנינו כמבואר ר"ס קכ"ג.

דעת המחבר שלא חלק בגויים של זמנינו, משמע שאסור בהנאה וכ"כ הגר"א, וכ"כ הבן איש חי שנה ב' פרשת בלק, שהנוהגים כדעת מרן השו"ע יש להם לאסור בהנאה מגע גוי בזמן הזה.

האופנים המצויים בימינו:

ויש להיזהר מאוד בדין יין שנגע בו גוי, והדבר מצוי בישיבות ובאולמות, שיש עובדים גויים בניקיון או במטבח, או כשמעסיקים עובד גוי פיליפיני בבית, צריך לייחד ארון נעול ליינות ולהודיע לגוי שלא יגע ביין.

וראוי לומר לגוי בדרכי נועם, שכיון שהיין מיועד לקידוש ולהבדלה לכן לא נוגעים בו רק הנוהגים בקידוש והבדלה, כדי שלא לפגוע בו ושיקבל את הדבר בהבנה.

ובכל מקרה שנשאר הגוי לבד בחדר עם יין, באופן שיש חשש שנגע בו, יש לעשות שאלת חכם.

מסכת עבודה זרה דף נו:

• מגע גוי ביין

• אם גויים שבזמנינו אוסרים יין בהנאה

• עובד זר בבית ועובדים גויים באולמות ובישיבות

יין שידוע שנתנסך לעבודה זרה נאסר בהנאה, וגזרו חכמים על סתם יין של גוי לאסור בהנאה משום חשש נסוך וגם כדי שלא יבואו להתחתן עם בנותיהם, וכן אסרו יין של ישראל שנגע בו גוי.

ומצינו במגילה יג: שאמר המן הרשע לאחשוורוש שאפילו אם נופל זבוב בכוס של אחד מהיהודים זורקו ושותהו, ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהם חובטו בקרקע ואינו שותהו, ויע"י ברא"ש (ע"ז פ"ב ס' כ"ג ופ"ה ס' י"א) מה שלמד מעדותו של אותו רשע להלכה.

מגע גויים שבזמנינו

עתה נבאר מה הדין במגע של גויים שבזמנינו, שאין להם רגילות לנסך יין לעבודה זרה, האם נאסר היין בהנאה או רק בשתייה, או שמא מותר אף בשתייה.

הנה בגמרא (דף נו:ז) דעת רב שתינוק גוי בן יומו אוסר יין במגעו, ואלו שמואל חולק וסובר שאינו עושה יין נסך, ונחלקו הראשונים אם פוסקים כרב או כשמואל.

עוד כתבו התוס' בשם רש"י, שגויים שבזמנינו שאין רגילים לנסך לעבודה זרה ואינם יודעים בטיב עבודה זרה, דינם כתינוק בן יומו.

וכתבו התוס' ששלח ר"י לר"ת, שממנו ומאביו ואחיו מותר יין שנגע בו גוי בשתייה, שר"ת פסק כשמואל, ואחיו רשב"ם ואביו רש"י (אבי אמו) סוברים

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2222-666

או *4992

היכן מברכים ברכת האילנות באייר או בתחילת סיון? והאם ניתן לברך ברכת האילנות גם בלילה?

הלכות, טעמים ומנהגים בעניין ברכת האילנות

דווקא (החיד"א בספרו מורה אצבע סימן ז אות קצח), והטעם: לפי שהנשמות מעולם העליון משוטטות בימי ניסן בגנים ופרדסים, ועל ידי הברכות זכות לעילוי נשמה, ומתפללות על החיים אשר בעולם הזה, ומטעם זה יש להקפיד לברך ברכה זו דווקא בחודש ניסן (חיד"א שם קצט).

המשנ"ב (רכו ס"ק א בשם אחרונים) כתב אורחא דמילתא נקט [ניסן], שאז דרך ארצות החמים לבלבל האילנות, וה"ה בחודש אחר כל שרואה הלבול פעם ראשון מברך.

טעם אחר למה נקטו ימי ניסן, שאם היה כתוב סתם שמי שרואה אילנות מלבבים מברך הו"א, שאם ראה פעם אחת ובירך ולאחר ל' יום ראה יברך

שנית, כמו רואה מקום שנעשה לו נס, ע"כ כתבו ימי ניסן, דרק אז פעם אחת מברך ולא יותר (שו"ת השיב משה או"ח כ).

החת"ס בהגהות על שו"ע (רכו א) כתב ימי ניסן, הכוונה תקופת ניסן שעל פי חודשי החמה (וכ"כ ריטב"א ברכות יא, א ובספר האשכול הלכות ברכות ההודאה כט). וכן מביא בא"ר (רו א) בשם ספר 'צידה לדרך' (מאמר א כלל ג) ה"ה אם רואה בחודש אדר, וכן כתב בערוה"ש: 'ובמדינותינו אינו בניסן אלא באייר או תחילת סיון' (רכו א).

ראש חודש ניסן

מצווה מן המובחר לברך מיד בראש חודש

ניסן והטעם: משום זריזים מקדימים למצוות, ועוד כדי שלא ישכח לברך (קובץ מבית לוי ניסן תשנו). טעם אחר: שמא יפלו הפרחים

לאחר ראש חודש (מוהר"ח הכהן מחכמי תוניס בספר ערב פסח סעיף כ). [טעם אחר: על פי הקבלה כדי למהר תיקון הנשמות המתגלגלות בעצים (מעשה חמד פרק א ו הערה א בשם אחרונים)].

חול המועד: יש מקומות שנהגו לברך ברכת אילנות ברוב עם בחול המועד, והטעם: מפני שאז כל הציבור בטלים ממלאכתם, ופנויים לצאת לגנות לברך על האילנות (ספר ברית כהונה מערכת ב אות י שכך מנהג ג'רבא).

שעת הברכה: מברך בשעת הפריחה, והטעם: לפי שאז ניכר שיוציאו הפירות (ערוה"ש רכו א).

צורת הברכה: צריך להסתכל על הפריחה לפני הברכה, ואין צריך להחזיק בידו (קובץ אורייתא ח"י עמו קנג בשם הגר"ש דבליצקי).

עמידה בברכות

יש אומרים שיש לברך ברכת האילנות בעמידה, אבל תפילות ומזמורים שיש אומרים עם הברכה יכול לומר בישיבה.

הטעם בעמידה: ככל הברכות שהן שבח והודאה שנאמרות בעמידה (ר' יעקב עמידין בסידורו לגבי ברכת אשר יצר), ואם מברך בציבור יש לעמוד גם מפני כבוד הציבור (ספר יזרח אור פרק יז לענין ברכת הלבנה).

לברך בעל פה: לכתחילה ראוי שלא יברך בעל פה, אלא א"כ התבונן קודם לכן בברכה (שו"ע ק).

ברכה ברוב עם

ראוי לומר ברכה זו בעשרה בני אדם (מועד לכל חי א ו), או לכל הפחות בג' אנשים, וכן מובא בכה"ח (רכו ס"ק ז) שכתב שיש לברך ברכה זו בקיבוץ בני אדם, והטעם: משום שנאמר (משלי י"ד, כ"ח): "ברוב עם הדרת מלך" (עיין ר"ה לב, ב), שמצוה שעושים בציבור יש בה הידור יותר.

ואינו מברך אלא פעם אחת (מרדכי ברכות קמח, שו"ע רכו א). וכתב המשנ"ב המשך בעמוד הבא <<<

אמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי יברך 'בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות מהם [להתנאות בהן] בני אדם' (ברכות מג, ב).

ביאור הברכה: בברכה זו אנו נותנים שבח והודאה להשי"ת, שברא בשביל האדם גם דברים שאין בהם הכרח לחיי האדם כמו פירות האילן (ערוה"ש רכו יא).

הטעם בברכה זו: משום שלבלוב האילנות בא מזמן לזמן, וגבורת ה' ניכרת כשרואים עצים יבשים שפורחים (שטמ"ק ברכות מג, ב ד"ה האי מאן דנפיק).

טעם אחר: כדי שיזכור האדם כשיראה את האילנות, וישים אל ליבו שהאילנות בזמן הזה הינם דשנים ורעננים אחרי שבמות החורף היו לעצים יבשים, כי אדם עץ השדה.

טעם אחר: אנו מודים לקב"ה על שלא הסתפק בנתינת צרכינו המינימליים, אלא הוסיף הוא והעניק לנו פירות משובחים עצי נוי ועוד (ערוה"ש רכו).

בריות טובות: הטעם שמזכירים בברכה לשון 'בריות טובות': כדי שילמד אדם מוסר מאילנות הטובים המלבלבים והאדם עץ השדה, להיות ג"כ בחינת טוב, למצוא חן ושכל בעיני אלוקים ואדם (הגדש"פ לבן איש חי דרוש לחודש ניסן).

חיוב או מידת חסידות: אין חיוב ללכת ולראות את האילן בפריחתו כדי לברך עליו, אך מידת חסידות היא כדי לשבח את הקב"ה

(שו"ת תשובות והנהגות ח"א קד). ומדייקים מלשון הגמרא בברכות (מג, ב) שכתבה 'האי מאן דנפיק וחזי' משמע אם יצא וראה, וכן מלשון הראשונים והפוסקים שנקטו לשון הרואה בימי ניסן.

ועל הנהור בברכת האילנות עליו נאמר (בראשית כ"ז, כ"ז): "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'... ויתן לך אלוקים" וכו' (סדר ברכות ה, ב מובא בא"ר רכו א).

על מה מברכים

אין מברכים ברכת אילנות אלא על לבלוב של אילנות דווקא, ולא על זרעים וירקות, אף שהוציאו פרחים (פמ"ג רכו ס"ק א, ערוה"ש שם).

הטעם שאין מברכים ברכה זו גם על זרעים וירקות, לפי שהברכה היא על דבר שאינו הכרחי לאדם לקיומו, ובכל זאת ברא אותם הקב"ה, משא"כ זרעים וירקות שהם הכרחיים לחיי האדם (ערוה"ש רכו א).

סוגי אילנות: אין לברך אלא על אילנות של פירות הראויים לאכילה, שעתידיים ליהנות מהם בני אדם (משנ"ב רכו ס"ק ב), ולכן עץ סרק אין מברכים עליו.

הטעם שמברכים דווקא על אילני פרי, משום שבפירות של אילני סרק שאינם עומדים לאכילה, אין שום הנאה לבריות בחידוש ולבלוב האילנות באביב, ולא שייך לומר "וברא בו אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

מהו לבלוב: כשהפרי קטן מאוד ומתחיל לבצבץ, יש בראשו כעין פרח בדמות שושנה, וכשמתחיל הפרי לצמוח נופל הפרח ונראה הפרי (עיין משנ"ב רכו ס"ק ב).

זמן הברכה

הטור והשו"ע (רכו א) כתבו "היוצא בימי ניסן", משמע דווקא ימי ניסן (שו"ת לב חיים ח"ב סימן מד), [וכן על פי הקבלה יש ענין לברך בחודש ניסן

עמוד רכד), והגרשז"א (עיין הליכות שלמה פרק שני חודש ניסן הערה 10), (הגרשז"א הגדה של פסח). והטעם: כדי להשלים מאה ברכות שחסרים בשבת (נפש דוד שם).

זהירות טלטול: במקום שמברכים בשבת, יזהרו במקום שאין עירוב שלא לטלטל הסיידור כדי שלא יצא שכרם בהפסדם.

לברך בלילה

יש אומרים: שאין לברך ברכה זו בלילה (שו"ת אור ציון קיח). ומדייקים מלשון הגמרא (ברכות מגב) שאמרה 'היוצא ביומי ניסן', משמע יום (ספר הר צבי ח"א סימן קיח), טעם אחר: לפי שטבע הפרחים לפרוח מחום ושמשי, וצבעי וגווני הפרחים והעצים מראים נפלאותיו, ועיקר הברכה על הנאת ויופי הפרחים, א"כ עיקר התחדשות ניכרת ביום ולא בלילה (ספר חמדת צבי ח"א סימן יח).

יש אומרים: שאפשר לברך גם בלילה כשרואה היטב את לבלוב האילנות (שו"ת צ"א ח"ב ס"ק ו). דלא שנא משאר ברכות הראיה דמהני בהו אף בלילה.

לברך על עץ ערלה

יש שכתבו: שאין לברך על עץ של ערלה, והטעם: לפי שעץ ערלה אסור בהנאה, ואין יכול לומר "ליהנות מהם בני אדם" (גליון רע"א רכו נסתפק בדבר זה, ובשו"ת דברי גמליאל ח"ג סימן ב החמיר בדבר זה). שהרי נהנה בראייה, ואע"פ דקול ומראה אין בו משום מעילה, מ"מ איסורא איכא.

יש שכתבו שיכול לברך, והטעם: משום שהברכה היא על כללות האילנות (שו"ת דובב מישרים ח"ג סימן ה). ואינו דומה לפוסקים שסוברים שבאילנות מורכבים אין לברך, דשם נעשה באיסור אבל ערלה לא נעשה באיסור. טעם אחר: יש שמחדשים דאיסור ערלה אינו אלא משנעשה פרי, אבל מי שמברך על לבלוב האילן טרם צמיחת הפירות - מברך לכתחילה (מקור חיים מבבל החוות יאיר סימן רכז).

ראיה מהגמרא בב"ק שאפשר לברך ברכת האילנות על אילנות ערלה

שמבואר (שם סט, א) שהיו מציינים על אילנות שהם ערלה בשביעית בחרסית, כיון שבשנה השביעית האילנות הפקר וחששו שמא יבוא בני אדם לידי מכשול שיאכלו פירות ערלה, אבל בשאר השנים לא היו מציינים ולא חששו שגנבים יאכלו משום הלעיטהו לרשע וימות, והקשו שאם אסור לברך ברכת אילנות על אילן ערלה, גם בשאר השנים היו צריכים לציין שאלו אילנות של ערלה, כדי שלא יבוא לידי ברכה לבטלה, וע"כ שאפשר לברך על אילנות ערלה (שו"ת דובב מישרים ח"ג סימן ה).

ספק ערלה: בחו"ל מותר, והטעם: משום שספק ערלה בחו"ל מותר ובא"י הוא מיעוט, שלא שכיח דתוך ג' שנים ילבלבו וכל שכן שישארו פירות (עין יור"ד ריש סימן רצד), ועוד שנאסרה בערלה רק פירות (מקור חיים קיצור הלכות רכו).

אילנות מורכבים

אילנות המורכבים מין בשאינו מינו, יש אומרים שאין לברך על אילנות אלו, והטעם: היות והם נעשו נגד רצון הבורא אין לברך עליהם (שו"ת הלכות קטנות ח"א סימן סח ורסה), ויש אומרים: שמותר לברך עליהם (שו"ת שאילת יעב"ץ סימן סג)

ואם ההרכבה לא נעשתה באילן זה, אלא נטעו את גרעיני פירותיהם וצמחו מהם אילנות, מותר לברך עליהם (הגרשז"א הליכות שלמה פרק כג אות יח).

נקיות מקום הברכה

קודם שיברך יבדוק שיהא המקום שמברך שם נקי, שלא תהיה שם צואה או זבל או ריח רע, והטעם: לפי שאסור לומר דבר שבקדושה והזכרת שם השם עד שיריח ד"א ממקום שכלה הריח (עיין משנ"ב עט ס"ק ה ומשנ"ב תכו ס"ק כא).

עיקר המצווה היא הברכה כשלעצמה (וכן מנהג הגר"א ובני אשכנז), ויש קהילות שנהגו להוסיף תפילות ובקשות נוספות עיין כה"ח הנוסת.

(שם ס"ק ג) מדסתם [שאינו מברך אלא פעם אחת] משמע שאפילו על אילנות אחרים לא יברך. והטעם: דומיא דבריות טובות או בהמה ואילנות (טושו"ע רכה י), שמברך עליהם בפעם הראשונה שרואה ולא יותר. טעם אחר: משום שברכה זו היא ברכה של הודאה כללית על חסדו וטובו של הקב"ה (ערוה"ש רכו א), טעם אחר: כי מדרך הטבע יודע שמאחר שהתחילו לגדול, הרי הם ממשיכים לגדול, ואין שמחה אלא בראייה ראשונה (פמ"ג משב"ז רכו).

ראייה ראשונה: יש אומרים שצריך לברך על ראייה ראשונה, ואם לא בירך בשעת ראייה ראשונה שוב לא יברך בשעת ראייה שניה.

יש אומרים וכן נוהגים: שאפשר לברך גם אחר ראייה ראשונה (משנ"ב רכו ס"ק ה), ומדייקים מדברי השו"ע שכתב דעד שגדלו הפירות אפשר לברך, ומשמע אפילו שראה הרבה פעמים (מאמר מרדכי סוף ס"ק א פמ"ג מ"ז רכו ס"ק ב), וכן מוכח מזה שמברכים בחודש ניסן, אע"פ שראו הרבה פעמים באדר או בשבת.

נשים במצוה זו

אף נשים חייבות בברכה זו, ואינו חשיב מצוות עשה שהזמן גרמא. והטעם: לפי שכל הברכות והמצוות שקובע מחמת המציאות ולא מחמת הדין, לא נחשב כמצוות עשה שהזמן גרמא (אלשיך הכהן חלק א י ברכת ה' חלק ד פרק א ה). כמו שמצאנו במצוות ביכורים (ביכורים ריש פרק א) שנשים חייבות אע"פ שזמנה מעצרת עד חנוכה, אינו נחשב שהזמן גרמא (תוס' רע"א על המשניות ביכורים שם).

קטן: קטן שהגיע לגיל חינוך מצוה לחנכו לברך (שו"ע רטו ג), ויש שכתבו שטוב לקבצם יחד בצוותא לחנכם במצוות.

אילן אחד או ריבוי אילנות

מעיקר הדין: מברכים אף על אילן אחד (עיין שו"ת בצל החכמה ח"ו לה). יש אומרים שיש להדר לברך על ראיית שני אילנות לפחות (שו"ת הלכות קטנות ח"ב סימן כח) [ואין צריך שני מינים אלא כל שיש ב' אילנות אפילו מין אחד], ויש שהקפידו שיהיה גם על שני מיני אילנות (מנהג ירושלים ע"פ הספר נחומי עם).

וכן מוכח ממשמע הברכה שקבעו בו לשון 'אילנות' בלשון רבים, ויש מדקדקים מדברי הגמרא בברכות (מג, ב) 'וחזי אילני' אילני מלשון רבים (כה"ח רכו ב), ודבר זה אינו לעיכובא, דבהרבה מקומות מצאנו לשון רבים ואינו אלא אחד, כגון בברכת הרים וגבעות ומלך (שו"ע רכד ו) (וכן נהג הגרשז"א הליכות שלמה פרק שני חודש ניסן אורחות הלכה 10, והגרשז"א הגדה של פסח).

אילנות שבשדות

מעיקר הדין יכול לברך על אילנות שבחצרו (לב חיים פלאז'י ח"ב ס' מד), ומיהו מצווה מן המובחר לברך על אילנות שבשדות ופרדסים (הלכות קטנות ח"א ס' כח), וכן הרמב"ם כתב לשדות וגינות וכן אבודרהם כתב לשדות (ויש אומרים שעל פי הקבלה יש לברך על שדה ישראל [מפני גלגולי הנשמות] ויש אומרים שיש לברך על אילנות מחוץ לעיר).

ברכת אילנות בשבת ויו"ט

יש אומרים: שאין לברך ברכת האילנות בשבת (כה"ח רכו ד, משנת יוסף ח"א סימן ס, קובץ מבית לוי תשנ"ו).

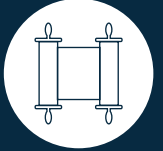
הטעם: שחוששים שמא יגע באילן ויטלטלנו, או יתלוש פרחים או יקח מהפרחים להריח [וכן הוא מנהג אלכסנדראי שהיו נוהגים ליקח אחרי הברכה פרח מן האילן, לברך עליו 'בורא עצי בשמים' ולכן יש חשש זה], וכן חוששים שמא יוציא הסיידור לרה"ר (כה"ח שם, מועד לכל חי א ח). [טעם אחר: על פי הקבלה לפי שמברך ניצוצי הקדושה מן הצומח והוי בורר (כה"ח רכו ס"ק ד)].

ויש אומרים שאפשר לברך גם בשבת ויו"ט, וכך נהג בעל האדר"ת (נפש דוד לבעל האדר"ת עמוד 138), וכן נהגו בעל הקה"י (אורחות הלכה ח"ג

חדש בקו השיעורים של 'דרשו':
 שני שיעורים יומיים באידיש
 • לפי סדר 'הדף היומי בהלכה' •
 077-2222-666 או 4992 - שלוחה 1/3

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

האם צריך לנער ידיים לפני ניגובן בשבת? איזו כוס אסור לנגב בשבת? האם מותר לאיש להביט במראָה?

מדיני איסור הכיבוס בשבת

- אסור מדאורייתא להשרות בגד במים בשבת. לדעת רוב הראשונים, איסור זה הוא רק בבגד שיש עליו לכלוך כלשהו, אבל בגד שאינו מלוכלך - מדאורייתא מותר להשרותו, אלא שבאופן שיש חשש שיסחטוהו לאחר ההשרייה, אסור חכמינו ז"ל את השרייתו. ויש מהראשונים שסוברים שגם בגד שאינו מלוכלך, אסור מדאורייתא להשרותו. ויש להחמיר; אך בשעת הצורך ניתן להקל.
- פְּטוּמָה של בקבוקי תינוקות ומוצץ, העשויים מגומי או מסיליקון, והתלכלכו - יש אומרים שמותר לרוחצם ולשפשפם. ויש אומרים שמותר לשוטפם תחת זרם מים, אך אסור לשפשפם.
- יש מהראשונים שכתב שהמנגב ידיו במגבת ינער תחילה את ידיו בכח וישפשפן זו בזו, כדי לנגב חלק מהמים. לדעת השולחן ערוך ראוי להחמיר כדעתו, ולדעת הרמ"א אין להחמיר.
- הרטבת בגד בשבת כ'דרך לכלוך' - לדעת השולחן ערוך מותרת מעיקר הדין אך ראוי להחמיר; ולדעת הרמ"א מותרת לכתחילה. ואם כוונתו לנקות את הבגד - הדבר אסור לכל הדעות.
- כלי שיש בתוכם בגדים השרויים במים, והמים מכסים את הבגדים לגמרי - מותר לשפוך לתוכם מים נוספים, כיון שאין בכך תוספת של כיבוס לבגדים.
- כלים לחים מעט מְמִים, מותר לנגבם בשבת בכל בגד או בד שהוא, כיון שבכמות מועטה של מים אין חוששים שיסחט את הבגד או הבד לאחר הניגוב.
- כוס צרה לְחָה - בין מְמִים ובין ממשקה אחר - אסור לנגב את תוֹכָה בשבת, משום שעקב המעבר הצר של המגבת בפי הכוס, בהכרח שהמגבת תסְחֹט.
- ישנם בגדים וּבְדִים שונים שכאשר מתלכלכים במידה משמעותית, מכבסים אותם לאלתר. ומי שהתלכלכה ידו בטיט ובבוץ וכדומה - לא ינגב בהם את ידיו בשבת, כדי שלא יטעה ויכבסם.

ענידת תכשיטים בשבת ברשות הרבים

- חכמינו ז"ל אסרו לאשה לענווד ברשות הרבים תכשיט אשר קיים חשש כי תסיר אותו כדי להראותו לחברותיה, מחשש שלאחר מכן תטעה ותטלטלנו כשהוא בידה למרחק של ארבע אמות.
- תכשיט שרק נשים חשובות עונדות אותו, והוא בעל חשיבות בינונית, כלומר, שאכן משמש רק נשים חשובות, אך אינו חשוב במיוחד, מותר לאשה חשובה לענוודו ברשות הרבים.
- תכשיט שכל הנשים עונדות אותו, אסור אף לאשה חשובה לענוודו ברשות הרבים, כיון שחכמינו ז"ל לא הבדילו בין אשה לאשה בתקנתם שלא לענווד תכשיט זה ברשות הרבים.
- מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם בגד שחלקיו מחוברים ב'סיכת ביטחון' וכיוצא בה, כיון שהסיכה נחשבת כחלק מהבגד.

הבטה במראה

- כחלק מאיסור "לא יִלְבֵּשׁ גִּבֹר שְׂמֶלֶת אִשָּׁה", אסור לאיש להביט במראָה לצורך התייפות כדרך הנשים; אולם, לצרכים אחרים, כגון לצורך רפואה או ניקיון - מותר.
- לדעת הרמ"א, במקום שגם האנשים נוהגים להביט במראה לצורך התייפות, מותר הדבר לאנשים. אך כתבו הראשונים, שאף במקום שהדבר מותר, תלמידי החכמים נמנעים מכך.

גליון 300
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האישור לשריתמט בתמונה

סיפורי חז"ל

רבי חייא הלך מאושא ללוד והיה רוכב על חמור, והיה עמו רבי יוסי. ירד רבי חייא ותפס בידו את רבי יוסי ואמר לו, אילו היו יודעים בני אדם את הכבוד הגדול שהיה ליעקב בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא (בראשית מ"ו ד) "אנוכי ארד עמך מצרימה", היו מלחכים את העפר שלוש פרסאות סמוך לקברו, שהיו משתטחים על קברו עד שפניהם מגיע לעפר, ובא עפר אל פיהם, הלכו יחד עד שנפגשו עם רבי אבא, אמר רבי יוסי השכינה שורה אצלנו עכשיו, לפי שאחד מבעלי המשנה נמצא עמנו, שאל אותם רבי אבא במה אתם עוסקים? אמר רבי יוסי בפסוק "הבאים מצרימה את יעקב", מלת את בא ללמד שהשכינה ופמליה שלה ירדו עם יעקב למצרים, מעולם לא עזב הקב"ה את ישראל לבדם בגלות, רק הוא בעצמו בא לעשות מדור ומשכן בתוכם, וכל שכן כשירד אבינו יעקב למצרים, ירד הקדוש ברוך הוא ושכינתו ומלאכי וקדושי עליונים והמרכבות כולם ירדו עמו.

(זהר ח"ב ד' ה')

פרשת השבוע

נתנון זיע"א, שנכנס אצל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א ומצאו יושב על יד השולחן ומאומה אין לפניו, לא ספר ולא דבר מאכל. הררה הגאון בליבו, הכי צד יושב יהודי כזה בטל? לאחר נתינת שלום עליכם כראוי, פנה הרבי אל אורחו ושאלו: שמא יודע כבודו פירוש מאמר חז"ל אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום ודאי עשה תשובה? (ברכות י"ט) שתק הגאון והמשיך הרבי דומני שהפירוש הוא שבאותו זמן שנראה כהולך בטל בוודאי היה עסוק בעשיית תשובה.

בעשותה אחת ממצוות ה' אשר לא

תעשינה (ד'-כ"ז)

מסופר: שנים מחסידי המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א שוחחו ביניהם. אמר האחד: מה יהיה הסוף, להיכן נוביל את העבירות שלנו? נענה חברו ואמר: לעבירות איני דואג עליהן אפשר לעשות תשובה, אותי מדאיגות המצוות שלנו איך נישא פנים עם מצוות כאלה?

אשה ריח נחוח לה' (א' - י"ז)

פירש רש"י (במשנה בסוף מס' מנחות) נאמר בעוף ריח ניחוח ונאמר בבהמה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים. מסופר על האר"י הקדוש זיע"א, שהיה רגיל לשבח את תלמידו הגדול רבי חיים ויטאל זיע"א על גודל מעלתו ומעלת נשמתו. פעם אחת הביע רבי חיים בפני רבו את פליאתו על דבריו אלו, וכך אמר: שאלתי את מורי איך הוא אומר לי שנפשי יש לה מעלה כל כך? והרי קטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו. וענה לי רבי: דע כי גדולת הנפש אינה תלויה כפי מעשה האדם הנראה לעיניים, כי בוחן לבות ה' ית', וכפי הזמן והדור ההוא, מעשה קטן מאוד בדור הזה, שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים, כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת מאוד עד אין קץ מה שא"כ בדורות הראשונים.

נפש כי תחטא (ד' - ב')

מסופר על הרה"ק רבי יוסף שאול

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 6:25 ת"א: 6:27 ר"ת: 7:06

פרשת ויקרא - החודש

זמני כניסת שבת

ירושלים: 5:12 ת"א: 5:22

לכל חי גם זן ומפרנס לכל, עונה משה. שוב הנך מודה יותר מדי לאלקיך, אני שמעתי שאשתי היא הנותנת לך על מחייתך אומר הפריץ בכעס עצור. ישלם לה ה' את שכרה, משיב משה. שוב האלקים, שלך התפרץ הפריץ בזעם, ומדיחן תקח על הוצאות חג הפסח שלך, אם אשתי לא תתן לך להשתכר? כי לא יטוש ה' את עמו ה' יעזור, עונה משה בלי תשומת לב מיוחדת. הפריץ לא יכול עוד להבליג: צא מכאן, כף רגלך אל תדרוך יותר על מפתן הבית, יתן לך אלקיך די הצטרכותך לחג הפסח, צעק הפריץ וכבר רצה להוריד אה האקדח מעל הקיר. משה ברח מן הבית כל עוד נפשו בו, עצוב ונדכה חזר משה הביתה, ויספר לאשתו את כל אשר קרהו כנראה אין אנו ראויים לחוג את חג הפסח בשמחה, התאנח משה עמוקות, אסור היה לך לבטוח באשת הפריץ אומרה לו אשתו הישרה אך אל נכביד את לבנו, ה' יעזור.

הגיע ליל בדיקת חמץ בביתו של משה שרוי העצבות, בבית אין חמץ וגם מצה אין, הוי רבונו של עולם מה יהי בסופו של דבר? התאנח משה ודמעות צצו בעיניו. לפתע נפתחה הדלת ודמות חשוכה זרקה לתוך החדר חבילה עטופה בבד, הרוח שנשבה עם פתיחת הדלת וסגירתה כבתה את נר החלב שדלק בבית נשתרר חושך, מן החבילה נדף ריח של פגר מת. משה הדליק מחדש את הנר ושיניו נקשו זו בזו, הן לא פעם אחת קרה שהגויים זרקו במכוון פגר מת בערב פסח לתוך בית יהודי כדי להעליל עלילת דם על ישראל. אני מוכרח לגשת מיד אל הרב. קרא משה לאשתו, כאילו לא קולו הוא, ואולי כדאי לפתוח קודם ולהסתכל מה יש בתוך החבילה? שאלה אותו האשה. אסור לנו לאבד אף רגע קט אחד, קורא משה לאשתו, אני חוזר תיכף מיד.

משה החל ללבוש בחפז את מעילו המטולא אך לפתע הוא שומע את קול אשתו ראה נא משה הרי זה ראה נא משה הרי זה קוף. משה הסתכל בה בהשתוממות, הוא לא האמין למשמע אזניו, הוא ניגש אל חבילה הפך אותה ברגליו אכן קוף מוטל בחבילה. יתברך ה' שהדבר עבר בפחד בלבד, קרא משה, כשידו עטופה בבד, החזיק משה את רגל הקוף ורצה להשליכו החוצה, לפתע נשמע קול צליל של מטבע, מתוך פי הפגר התגלגל זהוב, מלא פליאה נשאר משה על עמדו, הוא סקר את הקוף האדום וקרא בהתרגשות, השת יתברך הטוב והמטיב לכל, שלח לנו אוצר שלם, אוצר ממש. כעבור דקות מספר קרע משה את גוף הקוף בסכין טריפה שהי' בבית, ואכן אוצר שלם של זהובים נמצא בתוך בטן הקוף.

כי לא יטוש ה' את עמו – ה' יעזור (המשך משבוע שעבר)

(תקציר משבוע שעבר: ר' משה חייט העיירה היה, יהודי בגיל העמידה היה, והיו לו אשה וילדים רבים, כל השבוע היה בדרך ולשבת קודש היה חוזר הביתה לאחר שכל השבוע היה מטלטל את רגליו בדרך לא דרך, בשבילי עפר ובנתיבי חול בין עיירות וכפרים ושקו על כתפיו. בהגיע יום השישי עוד לפני הצהריים, היה משה חוזר לביתו, דורש בשלום אשתו ובני ביתו, מריק את ארנק מטבעותיו, לעתים הי' מתנוצץ ביניהם גם זהוב אחר או שנים, מונה את כספו, תחילה היה מפריש חלק עשירי מכספו מעשר, את הנותר השאיר לאשה לצרכי שבת וכלכלת בני המשפחה כל השבוע. את דמי המעשר היה מוליך לבית המדרש של החייטים, וכשאף אחד לא היה בבית המדרש, היה מחלק את הכסף בין קופות הצדקה שתלו על הקיר. רק אחרי כן היה חוזר הביתה, מתרחץ וטובל לכבוד שבת קודש, וכשהחמה עמדה עוד במרומים, כבר ישב לו משה חייט העיירה בבית המדרש, ואומר פרקי תהילים בניגון מיוחד של שבת, בהשכיחו מלכו כל ניד של עצב ודאגה של ימות החול. חג הפורים בא וחלף, ימי ערב פסח קרבים והולכים, משה היה מלא דאגה אודות ימי הפסח הקרבים ובאים. אולם משה לא נפל לייאוש ולעצבות, השם יעזור, ענה משה לעצמו, בקחתו את הטלית ותפילין תחת בית שחיו ושק חפציו על גבו, והתכוון לצאת שוב לחפש פרנסה, הדרכים היו עדיין מושלגות, הקור טרם חלף, אולם משה חייט העיירה יצא לדרך, ובלבו הוא נושא תפלה. לפתע הגיע לאזניו קול צלצולי פעמונים, מיד אחר כך השיגה אותו מרכבה של פריצים רתומה לשלשה סוסים אבירים. היה זה הפריץ הרשע שביקש להתלוצץ על חשבונו של היהודי וכמעט שהרגו, אלמלא אשתו שמנעה זאת ממנו ברגע האחרון. ולאחר ששמעה ממה שהיא חייט וכל הקשיים שעוברים עליו, הבטיחה לו עבודה והומינה אותו להצטרף לנסיעה אל הארמון. כשהגיעו לארמון התיישב משה עם המחט והבד והחל בעבודתו כשפתיו ממלמלות פסוקי תהילים. בסוף היום קיבל ממנה את שכרו בשלמות, והומינה אותו לבוא פעם נוספת אחרי שבת. תקוה חדשה ואופק חדש נפתח לפני משה, הוא השתכר כאן במשך יום אחד יותר ממה שהשתכר אצל אחרים במשך חודש שלם. משה כבר יכול היה להישאר בביתו בלב שקט, היתה לו שהות ללמוד ולהתפלל, כל שבוע יסע ליום יומיים לארמון ויחזור הביתה. בלבו של משה החלה לפעום התקוה כי עתה יוכל כבר לא רק לפרוע את חובותיו הרובצים עליו כמעמסה כבדה, אלא גם לערוך את חג הפסח קצת ברוחה, בצורה שטרם חלם על כך אי פעם)

בשבוע שלפני שבת הגדול נסע לו משה לארמון הפריץ בשמחה ובטוב לבב, אולם הפעם נועדה לו קבלת פנים שלא ציפה לה כל עיקר, אשת הפריץ נסעה ומעשה שטן היה שעליו היה להיפגש עם הפריץ בכבודו ובעצמו. "הי מושקה העורך חי?" שואל אותו הפריץ. תודה לא-ל החותך חיים לכל חי, עונה משה בתמימות, ופרנסה? ברוך ה' הנותן חיים

צִיּוּן וְנִמְשָׁל

היו קדושים כשם שאני קדוש

איתא במדרש (תנחומא ב) אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: הואל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, היו קדושים כשם שאני קדוש.

דברי המדרש יובנו על פי משל: היה אדם שהיה גר בעיר קטנה והיה עשיר גדול, ולו בת יחידה, וגמר בדעתו ללכת ולתור בארץ לבקש לו חתן מופלג. הגיע בדרכו אל ישיבה גדולה אשר במרחקים, וביקש מראש הישיבה שיבחר לו חתן מתמיד וירא שמים, והעשיר התחייב לשלם את כל ההוצאות, אמר לו הרב שיש בישיבה חתן מיוחד ומעולה מכל בני הישיבה, אם בשכלו חזק, ואם בהתמדתו כי לא יכבה בלילה נרו. החתן נפגש עם בתו ולאחר זמן מסויים נשא אותה לאשה. עברו כמה חודשים מזמן הנישואין והנה ראה העשיר שחתנו מתעצל בלימודו, ולומד רק שעה שעתיים ביום, והיה מתמרמר על זה מאד. קרא לחתנו והוכיח אותו על זה, ענה החתן ואמר, שאל נא את השמש אם אחד מכל בני העיר פותח ספר פעם בחודש, ואילו אני ברוך השם לא עובר עלי חודש ואפילו שבוע בלי עסק התורה, וגם אם לא אלמד כל ימי ואשכח מה שאשכח, עם כל זה יהיה נשאר בידי הרבה יותר מאשר תמצא בכל בני העיר הזאת השיב לו חותנו: דע לך כי לא על דעת כן לקחתך לחתן, לא לקחתך בעיר הזאת כדי שתהיה מעולה בין כולם, אלא זכור נא שלקחתך מישיבה פלונית בהיותך המעולה והמצויין מבין כולם, ולכן צריך אתה להיות מתמיד בהשוואה לבני הישיבה שכולם מתמידים וגדולי תורה, ולא בהשוואה לעיר הזאת שכולם אנשים פשושים.

והנמשל: זאת היא טענת הקדוש ברוך הוא נגד ישראל שרוצים למצוא חן על ידי שהם טובים וצדיקים בהשוואה לפחותים ולכופרים, ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא לישראל, לא כן הדברים "הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם" דהיינו עוד בטרם נראו הפחותים והכופרים בעולם הנה מאז ומקדם קדשתי אתכם לשמי ואם כן "היו קדושים כשם שאני קדוש" בלי הצטרפות נגד הזולת.

(המגיד מדובנא זיע"א)

הסדר של פסח של אותה שנה ערך משה החייט כיד המלך, יינות ישנים ומובחרים, מצות שמורה ומהודרות ביותר, בשר ודגים וכל טוב הי' על שולחנו של משה. בהתלהבות גדולה למאד אמר את ההגדה, ונדמה כאילו נתזו רסיסי אש מפיו, באמירתו השנה קיים הלכה למעשה את כל דכפין, עניים עוברי אורח היו מסובים על שולחנו בכל הפסח, משה הרגיש זה הפעם הראשונה שמחת יום טוב אמיתית. בעת אמירת ההגדה בהגיעו ל"שפוך חמתך" נגש אחד מבני הבית לפתוח את הדלת כנהוג, והנה קול שעטות פרסות סוסים הגיעו לאזניו ונשתתקו סמוך לבית, מיד נפתחה הדלת לרווחה, והפריץ עם אשתו נכנסו לבית.

מלאי השתוממות נשארו ליד הדלת, עד שמשה נגש אליהם וביקש אותם להיכנס ולשבת, לרגע נשתתקה שמחתו, את גופו כיסתה ברגע זה זיעה קרה, פחד גדול עבר עליו, אולם הוא התאזר בכח לא להבליט החוצה את הפחד. לבסוף שאלהו הפריץ: מושקה אמור נא לי מהיכן לקחת עבור הוצאות חג הפסח? אני הייתי בטוח שאמצא אותך שוהה בבית אפל ואבל, ועתה, איזו אוריה איזה חג? "כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול" ענה משה, ויספר לפריץ את כל פרשת הקוף ותוצאותיו. מה הקוף המת? הן אני צייתי להשליכו אליך בבית בתור מתנה לכבוד פסח. מדוע לא תבין? התערבה אשת הפריץ בשיחה, הן זוכר אתה כי לפני מספר ימים הביאו אלינו מספר שקים עם זהובים, והגזבר בקש מן הסתם לבדוק מטבע אחד בשיניו, לעמוד על מדת הזהב שבו, והקוף הן יחקה את כולם לבטח חשב כי זה מאכל ערב, ויבלע כמות הגונה של זהובים וימת. שחוק עליז עלה על שפתי הפריץ, אלקיך עזר לך באמת. אמר הפריץ אל החייט, ויפן וילך אל ביתו. ולאחר החג הנך מוזמן שוב אלינו לעבודה, אמרה אשת הפריץ. לכשיצא מהבית משה חזר לשולחן ולהגדה, המשיך את הסדר הוא החל לומר את ההלל בנעימה מיוחדת בהתלהבות רבה ונדמה כאילו רסיסי אש נתזו מפיו באמירתו.

צין אדם לחברו

הצדיק ששמר על הסוסים

מעשה בהרה"ק רבי בנימין זאב מזבאריז זיע"א (יומא דהילולא ג' ניסן) שהיה מיסב עם אנשי שלומו, הימים ימות החורף ובחוף הייתה צינה גדולה. תוך כדי סעודה נזכר רבי זאב שהעגלון עומד בחוף ושומר על סוסיו, ברך מיד ברכת המזון, קם מהשולחן, יצא לחוף ואמר לעגלון: הכנס נא פנימה ואני אעמוד ואשמור על הסוסים. סירב העגלון, אולם רבי זאב לא ויתר עד שהעגלון נכנס לחוף הבית החם. חלף זמן רב והמסובים הרגישו שהרבי איננו חוזר, יצאו לחוף ומצאוהו עומד בקור העז ושומר על הסוסים.

בזכות מצוות הכנסת כלה

מעשה באחד מבני העליה שבירושלים של מעלה לפני כשמונים שנה, שבתו הגיעה לפרקה ועמדה להינשא, אך לרש אין כל, ולא היה בידו אפילו שווה פרוטה להכניסה לחופה, ויפן היהודי לשפוך שיח אל הכותל המערבי, בבכי ובתחנונים בדמעות שלישי, באותה שעה היה שם הרה"ח ר' דוד שעכטער זצ"ל (אביו של הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א) ושמע את קול בכיו הרם, ניגש אליו רבי דוד ושאלו, יאמר נא אחי ורעי לסיבת בכיו, ויען היהודי, כלה לי בבית, ואין בידי אפילו פרוטה שחוקה אחת, אמר לו ר' דוד בפשטות שיבוא עמו אל ביתו, ובבואם הביתה נתן לו ר' דוד את כל הסכום הנדרש להוצאות הנישואין,

אף שלא היה ר"ד מעשירי העיר כלל וכלל, אלא שגם הוא עמד לחתן אחד מצאצאיו כעבור חודשים מספר, ובסייעתא דשמיא הצליח לחסוך פרוטה לפרוטה עד שהיה בידו את כל הוצאות החתונה, אך כיון שלא היה זקוק כעת לסכום זה, על כן העניק לו את כל צרור הכסף במתנה, ובטח בשם יתברך שבוודאי יהא בעזרו ויזמין לו צרכיו עד בוא היום שייכנס בנו לחופה. באותו יום הלך ר' דוד להתפלל תפלת מנחה בבית מדרשו של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א, ויהי אך ראהו רבי שלומק'ע נענה אליו "דו שיינסט" (אתה זוהר) אמור נא לי מה זכות באה לידך? השיב ר' דוד בתמימות שלא עשה ולא כלום, אולם הרה"ק מזוועהיל לא הרפה ממנו, והפציר בו מאד שיגלה לו את המצווה שעשה, השיב ר' דוד לעומתו, שאם גילו לו מן השמים שעשה מצוה מדוע לא נתגלה לו גם איוו מצוה עשה, ואעפ"כ דחק בו הרה"ק מזוועהיל שיספר לו מה שעשה, והבטיח לו שאם ימלא רצונו, יקבע עמו לימוד בחברותא מדי יום ביומו, (כי כמה פעמים כבר הפציר ר' דוד בהרה"ק מזוועהיל שילמד עמו, והוא היה דוחה אותו בלך ושוב), או אז הסכים לספר לו דברים כהווייתן, ויהי כשמוע כן הרה"ק מזוועהיל נענה ואמר:

ראיתי עליך הזדככות גדולה מאד, ובוה תיקנת את נשמתך בגלגול זה ובכל הגלגולים הקודמים, ועתה הנני מבין איך זכית לכך.

הילולא דצדיקא

שבת קודש א' ניסן נדב ואביהוא בני אהרן (ב"א תמ"ט) הרה"ק רבי אלימלך מגראדזיסק ב"ר חיים מאיר חיאל (אמרי אלימלך - תרנ"ב) יום ראשון ב' ניסן הרה"ק רבי שלום דוב בער מליוזבאוויטש ב"ר שמואל (תר"פ) הרה"ק רבי יעקב יוסף ב"ר דוד מסקוורא (תשכ"ח) יום שני ג' ניסן הגה"ק רבי אפרים בן הגאון חכם צבי (תקל"ב) הרה"ק רבי בנימין זאב מזבאריז ב"ר חיאל מיכל מזלאטשוב (תקפ"ב) הרה"ק רבי אליעזר ירוחם מראדישיץ ב"ר ישראל יצחק (חתן הרה"ח מצאנו - תרנ"ב) יום שלישי ד' ניסן הרה"ק רבי אהרן שמואל ב"ר נפתלי הירץ הכהן מסטעפין (תלמיד המגיד - תקע"ד) הרה"ק רבי יחנן מראחמיסטריווקע ב"ר מרדכי מטשרנוביל (תרנ"ה) יום רביעי ה' ניסן הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ב"ר שמואל (אוהב ישראל - תקפ"ה) הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאווב ב"ר דוד מדינוב (צבי לצדיק - תרפ"ד) יום חמישי ו' ניסן הגה"ק רבי חיים אבואלעפיא ב"ר יעקב (אב"ד טבריה - תק"ב) הרה"ק רבי אהרן ב"ר שמואל יעקב ראטה (שומרי אמונים - תש"ו) יום שישי ז' ניסן הרה"ק רבי יצחק מדראביטש ב"ר יוסף (תלמיד הבעש"ט - תק"ד) הרה"ק רבי ישכר דוב מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר ספרין (תקצ"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" ומפרסם יוסף הדר"ם על המעשרים.

לעבור בפני המתפלל (ד')

אין לעבור ולישב נגד קטן המתפלל. (שו"ת לב אברהם, סימן ט"ו, תורת משה לחתם סופר, פרשת יתרו, בד"ה כי יבוא, חנוך לנער, פ"א, הערה ה', אורחות איש, שער י"א, סימן ג') והטעם כדי לייחס חשיבות לתפילתו, ויהיה בזה הן משום חינוך לתפילתו כהוגן, והן שהוא יזהר בדינים אלו נגד מתפללים אחרים. (פסקי תשובות אור"ח סימן ק"ב, הערה 9) ויש מקילים לעבור בפני קטן המתפלל, דקיימא לן קטן אין לו מחשבה, (חגיגה דף ד' ע"ב), ולא שייך בו כוונת הלב, וממילא ליכא נמי השראת השכינה סביבותיו. (אשל אברהם מבוטשאטש, אור"ח סימן ק"ב, סעיף ד', דעת תורה שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

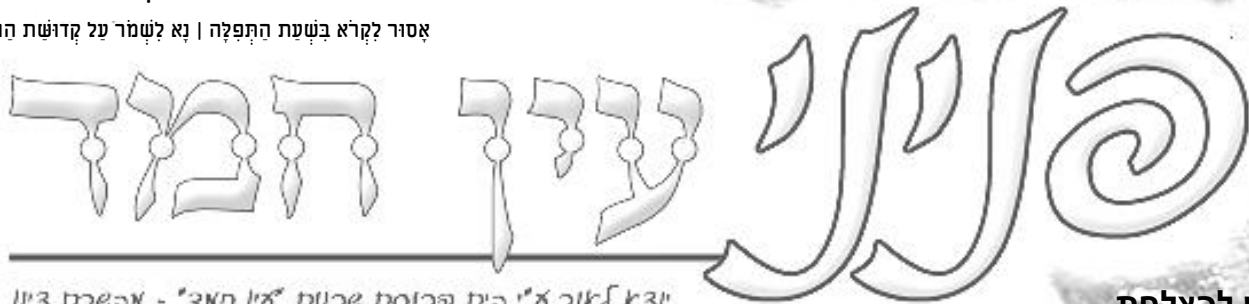
נדבת הר"ר שלמה שטרן הי"ו

לע"נ אביו

הר"ר מנחם מענדל ב"ר יעקב חיים ז"ל
נלב"ע ג' ניסן תנצב"ה

פְּרֻשֵׁת וַיִּקְרָא | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמְרֵי עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

ויצא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת ע"ן חא"ג - אגשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֵׁת וַיִּקְרָא – שְׁבִיל הַזָּהָב

"כִּי כָל שְׂאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ" (ויקרא ב, יא)

הרב יהודה צדקה מירושלים, בראש קבוצה נכבדה של חכמים ורבנים חשובים משיבת 'פורת יוסף', כדי להקביל את פניו כשירד מן המטוס בנתב"ג.

כשהגיעו לשם, מצאו קבוצה נוספת של עסקני ציבור, שאינם שומרי תורה ומצוות נציגי ארגון 'יוצאי עירק', שגם הם באו לחלוק כבוד לעולה החשוב ולברכו לרגל עלייתו ארצה.

כאשר הם המתינו לנחיתת המטוס פנה הרב יהודה צדקה זצ"ל בשאלה לאותם נציגים: "אנחנו הגענו לתת כבוד ויקר לנכדו של רבינו המקובל חכם יוסף חיים זצ"ל, אשר ממימיו אנו שותים עד עצם היום הזה".

"אולם אני שואל אתכם בצורה פשוטה: 'מה לכם פה? מה לכם ולרבינו יוסף חיים? האם בזמנו מישוה מיהודי עירק העז לחלל שבת כמוכם? ואם יש בכם קצת כבוד והערכה לרבינו יוסף חיים, איך אינכם מתביישים לבעוט במסורת אבות ולסור מדרך ישראל סבא?".

באותה שעה ניצב לידו המקובל חכם הרב סלמן מוצפי זצ"ל (ראש ישיבת 'בני ציון' ואביו של המקובל הרב בן-ציון מוצפי שליט"א) כאשר שמע את הדברים, התייפח ונתן קולו בבכי, שזעזע את כל הנוכחים. אותם אנשים, שאינם שומרי תורה ומצוות, כבשו פניהם בקרקע מרוב בושה, והמעמד כולו הפך לחרדת אלוקים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסו שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הגאון הרב יהודה יהושע חיים צדקה זצ"ל (ראש ישיבת 'פורת יוסף' ובמשך שנים למד חברותא עם המקובל חכם ששון מזרחי זצ"ל), מבאר, שהשאר הוא הכעס ואילו הדבש הוא הסברת פנים.

ישנם אנשים, שכועסים תמיד. הנהגה זו אינה טובה כלל וכלל, אולם גם המעבר לקיצוניות השנייה, שבה בני אדם מסבירים פנים תמיד, אינה הנהגה חיובית, מכיוון שלפעמים צריך האדם לכעוס, ומי שאינו כועס, אינו נוהג כשורה.

לדוגמא: כאשר אדם מבחין בעוברי עבירה, עליו להוכיח אותם, ואם אינו עושה כן, קיימת תביעה כלפיו. נמצא, אפוא, שאדם שהוא "שאר", כלומר: כועס תמיד, או לחלופין, אדם שהוא תמיד בגדר "דבש"- אי אפשר להקטיר ממנו.

כי "כל שאר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לְה' (ויקרא ב, יא)", אלא האדם צריך לצעוד בשביל הזהב, ולנהוג בכל פעם בהתאם לרצונו של הקב"ה.

בהקשר לכך מסופר בספר 'וזאת ליהודה' אודות הנהגתו של הגאון הרב יהודה צדקה זצ"ל, שכאשר חשב שצריך להעיר לעוברי עבירה - לא פחד מאף אדם.

בשנת ה'תשל"ב עלה מבבל לארץ ישראל נכדו של המקובל האלוקי חכם יוסף חיים זצוק"ל (בעל ה'בן איש חי')- הרב דוד חיים זצ"ל, בנו של המקובל הרב יעקב חיים זצ"ל.

כאשר נודע בואו לארץ ישראל, יצא הגאון

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רוני מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה דביר בן נלי רחל רוזה בת מרגריטה מזל חי הפקות ואירועים יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש. כדורי אקבלי יוסף חיים בן ננסה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רוגית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחת- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רוגית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה הבהבת שושנה רייזל ר' אליעזר בן עטיה

א' ניסן תשע"ח		17/03/2018	
פרשת ויקרא			
הפטרה: "כה אמר" - יחזקאל מ"ה ושני פסוקים מ"השמים כסאי" - ישעיהו ס"ו			
כניסה	יציאה	ה"ת	
17:13	18:25	19:08	י"ב
17:30	18:23	19:04	ת"א
17:31	18:24	19:06	חגיגה
17:32	18:24	19:06	ב"ש

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן אריס ויליד אורי חיים בן שלי	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה
--	---	---	--

שואל ומשיב בהלכה – מוצרים לפסח - חלק א'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

באלו מוצרים צריך להקפיד שתהיה כשרות לפסח?

שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה:

נייר סופג - וכן מפיונים יש בהם חשש חמץ. ולכן אם בא במגע עם אוכל חם או רטוב, יש להקפיד לקנות עם הכשר לפסח. **הערה:** היות והנייר עשוי בדרך כלל 95% מעץ ו-5% עמילן שמקורו אינו ידוע וייתכן שהוא חמץ מכיוון שנעשה מחיטים ומשמש לחיזוק הנייר. אע"פ שלכאורה נפסל החמץ מאכילת כלב, מ"מ אפשר שאין החמץ עצמו נפסל, אלא שעכשיו שהוא בתוך הנייר הרי הוא במצב שאינו ראוי לאכילת כלב, אך אם יפלוט הבליעה של החמץ לתוך מאכל, אפשר שיתן טעם הראוי לאכילת כלב. כ"כ בספר חוט שני- פסח (פ"ז). ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ה (סימן קכה) כתב להחמיר וטענתו, אף שהעמילן נבלע בנייר ואינו ניכר ומותר לקיימו, היינו לענין "בל יראה" אבל לאיסור הנאה לא נפקע איסור חמץ, הואיל ואולי יש שדות שזורעים את החיטים לצורך העמילן בנייר אין להתיר אף כשאין צורת החמץ עומדת. [בנייר עיתון או נייר טואלט אין עמילן]. ע"ש. יש לציין שנייר המיוצר כאן בישראל העמילן שבו הוא ברובו מתירס ולא דגן [כך נמסר לי מחברת סנו, טאצ']. אולם לדעת בני אשכנז שמחמירים בקטניות אף כאן יש להחמיר.

וכן הדין בנייר אפיה ומנג'טים. הערות: הוא שומני וקיים בשוק חשש שנמרח בשמן אסור. והמיקל יש לו על מה שיסמוך. **הערות:** היות ומבואר ברמב"ם ובשו"ע בגדים שכיבסו בחלב חיטה, וניירות שדיבקום בחמץ מותר לקיימו, כיון שאין צורת החמץ עומדת. וכתב הרמ"א באופן שאין החמץ נראה מבחוץ כו"ע מודו דחשיב אין צורת החמץ עומדת, ואין בו איסור חמץ. וכן דעת הראש"ל הגר"ע יוסף הובא בשו"ת מעין אומר ח"ג (עמוד סא). ובעדכון כשרות שעל ידי הרבנות הראשית לישראל (ניסן תשע"ד) נכתב: בכל נייר סופג המיוצר בארץ לא מוסיפים עמילן מחיטה או תירס בכל השנה אלא עמילן מתפוחי אדמה. חברה אחת מייבאת את הנייר מטורקיה ושם לא מוסיפים עמילן.

כפפות ח"פ (ניילון לטקס) - ברובם יש עמילן שמקורו אינו ידוע, למהדרין יש לרכוש כפפות ללא אבקה עם הכשר לפסח.

כלי פלסטיק ח"פ - צלחות סכו"ם, אין בהם חשש חמץ, אך יש מחמירים בכל זאת לרכוש עם כשרות לפסח, מכיוון שמשתמשים בהם לדבר מאכל חם.

עֲנוּהַ מְפֻלְאָה

בדברי ההספד, שנשא מרן הגאון הגדול רבי עובדיה יוסף זצוק"ל על ידיד נעוריו הגאון הצדיק רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל - ראש ישיבת "פורת יוסף", סיפר: "היינו שכנים טובים בבניין, שיבדלו לחיים, הילדים שלי היו משחקים עם ילדי השכונה, היה זה יום שישי אחר הצהריים בימות הקיץ, זרקו אבן על אחד הבנים שלי, שמו אברהם, ונחתכו לו השפתיים, היה צריך לעשות לו תפרים, ואני לא ידעתי כלל מהעניין.

הרב בן ציון ע"ה ירד וראה, שיורד לו דם. מיד לקח אותו ונסע עמו לבית הרפואה 'ביקור חולים', שם טיפלו בו ועשו לו מה שצריך לעשות, והרי חכם בן ציון זצ"ל יכול היה לבוא ולומר לי: "תראה, מה קרה לבן שלך", ולא אמר לי כלום, לקח אותו בעצמו וטיפל בכל ענייניו עד כניסת השבת, והיה צריך לחזור הביתה ברגל (כי כבר נכנסה השבת), ואני לא ידעתי כלום, רק לבסוף כשהוא בא יחד עם בני, ברוך ה' כבר הרגיש טוב, ואז הוא סיפר לי זאת, איפה יש ענווה כזאת? ידע, שאני יושב ולומד, ולכן לא רצה להפריע לי בלימוד שלי. וכי הלימוד שלו שווה פחות? לא יעשה זאת שום אדם בעולם, רק אדם שהוא מלא ענווה!". (משוש תבל)

כְּדֵי שֶׁלֹא לְהִטְרִיחַ

על האדמו"ר הגאון הרב אברהם מרדכי אלתר מגור זצ"ל (בעל ה'אמרי אמת' זצוק"ל ושימש במשך כ-43 שנים כאדמו"ר חסידות גור) מסופר, שנזהר לא לבקש משום אדם בעולם לעשות בעבורו דבר מה ואפילו הדבר הקטן ביותר. מסופר שאף בזקנותו, כשהיה חלש מאוד, פעם אחת סעד את ארוחתו יחד עם ילדיו. כשסיים לאכול, קם אל הכיור בקושי רב, נטל ידיו במים אחרונים, שב אל מקומו ובירך ברכת המזון.

הרבנית פנתה אליו ואמרה: "הרי יכולת לומר לאחד הילדים שיביא לך מעט מים אחרונים, ועוד שיש בזה גם משום חינוך, שישרתו את אביהם שהוא גם רבם ויקיימו מצוות כיבוד הורים". מיד ענה רבינו: "אומנם את צודקת, שיש בזה משום חינוך ומשום כיבוד אב ואם, אך יש משהו חשוב יותר, שרציתי ללמד אותם, והוא שכל דבר שאתה מסוגל לעשות בעצמך אל תטריח בו אנשים אחרים. את המסר הזה היה חשוב לי להעביר".

אי"ה גם השנה יאה ניתן להשיג מצות מהודרות בנוסח ספרדי (עבות ורכות) בהשגחה מהודרת.

למעוניינים, נא לפנות לרב אליהו פנחסי שליט"א בטל' 052-6329144.

מניסיון שנים עברו, אותם שלא נרשמו מראש אזל עבורם המלאי!

מְנוּיִים	הַקְדָּשֶׁת הָעֵלּוּן	לְשִׂאלוֹת בְּהִלְכָה
לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חיג הגון, חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א.ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 9076926	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל' 052-6329144
2/4	פרשת ויקרא	פניני עין חמד

האדמו"ר הרב אלימלך שפירא מגרודז'יסק זצ"ל - נולד בשנת ה'תקפ"ד (1824). נקרא ע"ש ר' אלימלך מליז'נסק. מייסד שושלת גרודז'יסק. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תר"ט (1849) התפצלה חסידות מוגלינצא בין חמשת בניו שניהנו כאדמו"רים בעיירות שונות. החל לכהן כאדמו"ר לאחר ההתערבות של הרבי מרוז'ין (בתחילה לא רצה לקבל את האדמו"רות) בגרודז'יסק שהפכה למרכז חסידי חשוב. בסוף ימיו נחשב כ"זקן האדמו"רים" בפולין ואלפים הסתופפו בצלו. **רבים פנו אליו וזכו לראות ישועות. בעל רוח-הקודש. בעל מופתים. ענוותן. גאון.** נפטר ב-א' ניסן ה'תרנ"ב (1892). חי כ-68 שנים. ציונו בבית העלמין בגרודז'יסק.

אביו: ר' חיים מאיר יחיאל שפירא (נכד ר' ישראל מקוז'ניץ, כיהן כאדמו"ר וכונה "השרף ממוגלינצא" בגלל קדושתו והנהגותיו). **אמו:** מרת גיטל (בתו של ר' אלעזר מליז'נסק, בנו של ר' אלימלך מליז'נסק). **מרבנותיו:** אביו, ר' חיים מאיר יחיאל, ר' יששכר דב מרדושיץ, ר' נתן דוד משידלובצה, ר' ישראל מרוז'ין (נהג לנסוע אליו גם לאחר שנתמנה לאדמו"ר).

מתלמידיו: ר' מאיר יחיאל האלשטוק מאוסטרובצא, ר' יששכר בעריש הכהן מוולברוז' (בעל "עבודת יששכר"). **נשותיו:** זיווג ראשון - בתו של רבי ירחמיאל מפשיסחא (ר' יחיאל בן ר' יעקב יצחק - 'היהודי הקדוש'. בניו מנישואים אלו נפטרו בחייו). זיווג שני - מרת חנה ברכה (בתו של ר' חיים שמואל הורוביץ מחנצ'ין, ידועה כלמדנית וצדיקה ואף נהגה לקבל קוויטל מהחסידים).

בניו: ר' קלונימוס קלמיש שפירא הי"ד (בגיל 19 הוכתר לאדמו"ר בפיאסצנה. מח"ס 'חובת התלמידים'), ר' ישעיהו שפירא. **בתו:** מרת שרה דבורה (נישאה לרבי יחיאל יעקב הופשטיין מקוז'ניץ בזיווג ראשון ולאחר מכן לר' אשר פרלוב מסטולין). **מספריו:** **יאמרי אלימלך ידברי אלימלך** - דרשות על פרשות השבוע והמועדים.

"הודי אחד הגיע לרבינו, ובכה לפניו, שבגלל פרנסתו הדחוקה, עבר על חוקי המדינה, והבריח י"ש (יין שרוף, ברנדי), ונתפס, ועתה הוא עומד למשפט קשה, ועלול להישפט למאסר ממושך חלילה. רבינו בירכו בישועה, אך היהודי המשיך לבכות בקול גדול, שרבינו יבטיח לו ישועה, שהרי אם יכניסו אותו למאסר, אשתו וילדיו יישארו ללא משען כלל. אמר לו רבינו, "שמע נא לעצתי, סע לוורשה". הקשה היהודי: "ומה אעשה שם?", ענה לו רבינו: "אל דאגה. סע לשם, ובורא עולם יהיה בעזרך". היהודי כמוכן ציית לדבריו, ונסע לוורשה והחל להסתובב שם בשוק העירוני הגדול.

לפתע ניגש אליו נער גוי, שהחזיק בידיו חבילה גדולה של דפים, ושאל: "אולי תרצה לרכוש ממני חבילת ניירות אלו?". הביט היהודי בדפים, וראה שחותמת של בית המשפט מתנוססת על דפים אלו. הוא התחיל לקרוא את הכתוב בהם, וראה להפתעתו הרבה, שזהו התיק האישי שלו, ובו כל חומר החקירה והעדויות. הוא שאל את הנער: "אמור נא לי, מהיכן דפים אלו?", ענה הלה, שמצא אותם על אם הדרך.

אמר לו היהודי: "הניירות לא שווים מאומה, כי הם מלאים בכתב, ואי אפשר לכתוב בהם כלום, אך כדי שתרוויח משהו, אני אקנה ממך במחיר פעוט", הנער הסכים. לאחר שהדפים היו בידי היהודי, הוא שרף אותם. כשהגיע יום המשפט, התייצב היהודי בבית-המשפט, והקטגור אמר לשופט שכאשר העבירו את תיקי בית המשפט, לערכאה העליונה בוורשה, נעלם התיק של נאשם זה, ולא הצליחו למוצא אותו עד עכשיו, ולכן הוא מבקש, שידחו את המשפט, עד שיעשו חיפוש נוסף, וימצאו את התיק. השופט הסכים, ודחה את המשפט, שאף פעם לא נערך, מכיוון שהם לא הצליחו למצוא את התיק.

פ עם היה רבינו בקוז'ניץ, אצל הרה"ק ר' אלעזר מקוז'ניץ זיע"א, והיה צריך לנסוע משם אל העיר ראדום, אך כשרצה לצאת מהבית אל המרכבה הרתומה שהוכנה לנסיעה, התקדרו השמים בעננים, והחל לרדת גשם שוטף, ואמר העגלון, שאינו יכול לנסוע בגשם שכזה. אמר רבינו לאחד מהחסידים שעמדו בחדר, "צא החוצה, ואמור: הרבי מגרודז'יסק ציווה, שייפסק הגשם מיד, כי הוא צריך לנסוע לראדום".

הציבור חיך, וחשבו שרבינו אומר זאת בדרך הלצה. כעבור כמה דקות, שאל רבינו, אם הגשם נפסק, ואמרו לו, שזהו גשם חזק ושוטף, שכנראה יארך זמן רב. שאל רבינו את אותו חסיד: "עשית, מה שבקשתי ממך?", שתק החסיד. אמר לו רבינו: "צא מיד, ואמור את אשר ביקשתי ממך לומר". החסיד יצא, ואמר את הדברים הנ"ל. והגשם פסק מיד. כשהגיע רבינו לראדום, ונכנס לבית האכסניה שהוכנה לו, החל שוב לרדת בחוזקה גשם זלעפות.

פ עם באה אישה לפני רבינו, והגישה לפניו פתקא עם פדיון, ובפתקא כתבה, שיש לה שתי בנות נשואות, שעדיין לא נפקדו, הגדולה כבר עברו קרוב לעשר שנים מנישואיה, והצעירה כבר עברה שנה מנישואיה. רבינו בירך אותן, והוסיף ואמר לה כך: "תקחו מין עשב פלוני, ובשלו זאת במים זמן ממושך, ותתנו זאת לבתכם הצעירה לשתות, והיה מי עשב אלו סגולה, שתיפקד במהרה".

אמרה האישה: "מדוע לבתי הצעירה, הלא אני בעיקר באתי בגלל בתי הגדולה, ודרך אגב הזכרתי אף את הצעירה, שבסך הכל עברה שנה מנישואיה". אמר לה רבינו "השית יעזור גם לגדולה, אך את הסגולה תתני לבת הצעירה, ואל תשנו מדבריי מאומה". האישה חזרה לביתה, וסיפרה לבני הבית את הדברים בתימהון רב, אך מכיוון שפחדו לשנות מדברי רבינו, נתנו את הסגולה לבת הצעירה. ואכן כעבור עשרה חודשים ילדה הבת הצעירה בן במזל טוב.

לא חלפו שבועות ספורים מלידת הבן, ובעלה של הבת הצעירה - אבי הבן, נתבקש לבית-עולמו בפתאומיות. ואז נוכחו לראות את עיניו הצופיות של רבינו, כיוון שלבעל לא היו אחים גדולים אלא אח קטן בן שנה, ואילו לא היה לבת הצעירה בן, הייתה צריכה להמתין עוד י"ב שנה עד שיעשה הילד בר-מצווה, ויתן לה חליצה. כעבור זמן, למרות גילה המבוגר נפקדה אף הבת הגדולה.

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'האמנתי ואדברה', ויש בו כדי ללמדנו, שכל מה שעובר על האדם הינו בהשגחה פרטית מאיתו יתברך ולטובתו של האדם.

"אני גר באשדוד, כבר לא צעיר, מגדל משפחה ברוכה ב"ה חמש עשרה שנים עבדתי באותה עבודה, והיינו מאושרים. בשנה האחרונה נכנס בוס חדש. מטרת השינוי הייתה הכנסת דם חדש' ורעיונות נוספים, כדי להגדיל את ההכנסות ולמזער את ההוצאות. הבוס החל בסדרת שינויים. תחילה נועץ במספר יועצים, ולאחר מכן החל להחליף עובדים ולשנות את תנאי התעסוקה לעובדים הקיימים. מי שלא הסכים - פוטר.

היחסים הטובים, שהיו נחלת הכלל במשך שנים, נהרסו כמעט לחלוטין. בעיות צצו בין העובדים ובין הבוס. הייתי חייב לתמרן בתוך מערכת היחסים העכורה, שהתפתחה במקום העבודה. שמירה על משרתי הפכה למשימה ששאבה כוחות וזמן. לא יכלתי להמשיך יותר והחלטתי לעזוב את העבודה.

לא שהיו לי הצעות אחרות, אבל לא יכלתי יותר. התחלתי לסבול מכאבי ראש איומים, והרופא מצא, שלחץ הדם שלי זינק בצורה מסוכנת. לא היה לי ספק מהיכן זה מגיע, וידעתי שאחרי לחץ הדם תבוא סכרת, ואחריה, מי יודע מה.

באותו ערב קבעתי ראיון עם בעל עסק בבית שמש. האוטובוס שיוצא מביתי שבאשדוד עובר בתחנות רבות, עד שהוא יוצא מהעיר, אני גר ממש באמצע, ואני יודע מתי הוא אמור להגיע לתחנה שלי, ומעולם לא פספסתי אותו. אולם באותו ערב דווקא, כשהגעתי לתחנה, הספקתי לראות את האוטובוס יוצא מהרחוב... הפסדתי אותו בחצי דקה ולא יותר.

האוטובוס הבא אמור לצאת עוד ארבע שעות! עמדתי בתחנה כועס על עצמי ועל כל העולם. מדובר בראיון עבודה! אני לא יכול להפסיד אותו! איזה רושם זה יעשה? אין ביכולתי לממן מונית לבית שמש. בעודי שוקל את האפשרויות השונות עצרה לידי מונית ובה נוסע יחיד. צריך לבית שמש? שאל הנוסע. 'כן', עניתי בהפתעה. 'היכנס, אנחנו נוסעים'.

בדרך הסביר, שאשתו נמצאת בבית-שמש 'בטעות'. היא נסעה עם בנה התינוק לבדיקה בירושלים, ובחזור עלתה בטעות על האוטובוס לבית שמש, קו 418 במקום קו 450 לאשדוד. האוטובוס הבא לאשדוד הוא בעוד ארבע שעות, היא לא יכולה לנסוע בלילה עם נהג מונית לבד משם לפה, אז לקחתי מונית. לפעמים אין ברירה, כי הפסדתי בדקה את האוטובוס שנסע עכשיו. עברתי בדרך וחשבתי, שאולי יש עוד כאלו שהפסידו, נעשה מצווה בינתיים, אז נסענו דרך התחנות, והנה מצאנו אותך'.

הודיתי, שלא ידעתי מה לעשות, והוא ממש הציל אותי. הגענו לבית שמש, הודיתי לו בחום וירדתי. עד מקום הפגישה היה עליי ללכת חמש דקות ברגל, ובעודי תוהה לאיזה כיוון ללכת -

צלצל הטלפון. מעסיקי אולי לעתיד התקשר להגיד, שהוא מצטער מאוד, אבל הוא יאחר בשעה. קרה משהו לא צפוי. אמרתי בנימוס 'תודה'. מה עושה יהודי? מחפש בית-כנסת קרוב והולך ללמוד. יש לי חבר, המתגורר בבית שמש, וחשבתי להפגיע אותו. ידעתי את שם ביה"כ בו הוא מגיע לתפילת מעריב ולשיעור תורה. עצרתי מונית ונתתי לנהג את שם ביה"כ.

אחרי נסיעה לא קצרה ולא זולה בתוך העיר שהתבררה לי כגדולה בהרבה ממה שחשבתי, עצרנו ליד מבנה נמוך, שילמתי ויצאתי. כשנכנסתי, הבנתי, שמדובר בטעות גדולה, ביה"כ היה רחוק מלהיות שייך לחוג של חבר שלי. מדובר בבית-כנסת בעל אותו שם, כמעט בדיוק.

'ככה כיוונו מלמעלה' אמרתי לעצמי. הרגשתי שהערב הזה הוא די והותר בשבילי! במיוחד אחרי יום עבודה מפרך ורצוף אי הבנות ומריבות, כמו שנראים לאחרונה רבים מימי העבודה שלי.

החלטתי להישאר בביה"כ עד לפגישה. הוצאתי גמרא מהספרייה והרגשתי יד מונחת על כתפי. 'אפשר להציע לכבודו לשתות?', שאל אברך. 'כן, תודה'. הוא חיך במאור פנים: 'חם, קר, מתוק?'. הסברתי לו כיצד אני שותה את הקפה שלי. לא עברו שתי דקות וספל קפה מהביל הועמד לפניי. 'במה עוד אפשר לעזור לכבודו?' שאל במאור פנים, סיפרתי לו, שהגעתי 'בטעות' למקום, ואני צריך להגיע אחר כך למקום מסוים, ואיך מגיעים.

האברך קימט את מצחו, 'מדובר באזור לא פעיל בלילה'. 'הוזמנתי לשם לראיון עבודה', השבתי. 'אני סקרן, אתה לא חייב להגיד לי, אבל איזו עבודה אתה מחפש?' לפעמים הרבה יותר קל לדבר עם איש זר שאתה לא מכיר והוא לא מכיר אותך, להגיד הכל, בלי לחשוש, שהוא ירכל עליך מאחורי הגב.

מצאתי את עצמי פורק מעל הלב את קורות אותה שנה אחרונה, אומללה ומעצבנת. 'אתה יודע', אמר האברך, 'עבר עליך ערב לא קל ובכל זאת אתה יושב פה רגוע ושאנן. צחקתי. אמרתי לו, שזאת חזות מטעה לגמרי, בקרבי אני רותח וגועש, במיוחד כשאני עייף, אלא שאני עובד שנים על מידת הכעס.

שוחחנו כמעט עד השעה, שבה הייתי צריך ללכת, ואז הוא הציע לי טרמפ כדי לקיים גם 'מצוות לווייה'. הסכמתי, הייתי מותש. כך נסענו לכתובת, שמסרתי לו. להפתעתי הוא אמר, שהוא ילווה אותי במדרגות, כי האיזור חשוך ושומם. אמרתי, שלא צריך, למרות שבליבי די שמחתי, שיש לי מלווה. אם לא הייתי מוצא את המשקד, לא היה את מי לשאול. עלינו במעלית כשאני תוהה, כמה אפשר להיות נחמד, והנה הוא הוציא מפתח מכיסו ופתח את הדלת. 'ברוך הבא', אמר, 'זה המשרד'.

בעודי תוהה, הוא אמר לי: 'אני הבוס. אותי באת לפגוש. הייתה לי בעיה פתאומית, שהייתי צריך לפתור, אבל עד שהגעתי, היא כבר הסתדרה, אז הלכתי ללמוד בביה"כ ושם פגשתי אותך'. ועל אתר הוא קיבל אותי לעבודה...

<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי יזי בן סעדה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזיה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>
---	---	--	--

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויקרא - החודש

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויקרא - החודש

- ב..... למעלה מן הכליות היועצות - אמונה תמימה בלא חשבונות רבים.....
- ה..... אלה מסעי - כל פסיעה ופסיעה מדודה מן השמים.....
- ו..... יקריב אותו לרצונו - עיקר 'קרבן' להקריב רצונותיו לפני ה'.....
- ח..... הרי זו עולה - ק"ו, אם בהמה מתקדשת אדם לא כ"ש.....
- ט..... כמה נכסוף נכספתי לראות - חשיבות ההשתוקקות לבורא.....
- יא..... החודש חי פרישק"א - בח התחדשות הניתן בידינו.....
- יג..... בארץ מצרים החודש הזה - בח התחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים.....
- טו..... ראשון הוא לכם - מעלת 'ראש חודש' ניסן וכל ימי החודש.....
- טז..... ארבע אמות של הלכה - לימוד התורה בימי בין הזמנים.....

פרשת ויקרא - החודש

למעלה מן הכליות היועצות - אמונה תמימה
בלא חשבונות רבים

תהי. [כיו"ב אמרו בזה"ק בפרשה זו (ה"ג יב): שלמים
- רזא דמלה דכתיב (בראשית כה כז) ויעקב איש תם -
גבר שלים].

בפרשתן (ג ט), 'והקריב מזבח השלמים... תמימה
לעומת העצה', ופירש"י לעומת העצה -
למעלה מן הכליות היועצות. ולכאורה צריך ביאור, וכי
יש דעת ועצה לבעלי חיים. אלא רמז בה הרה"ק
ה'דברי ישראל' ז"ע לענין האמונה התמימה בה', וזהו
אומרו מזבח השלמים - מהו שלימותן של ברואי משה,
תמימה - בקנותם את מדת התמימות, כמו שנאמר
(דברים יח יג) 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' ובתרגום שלים

א. ידוע מאמר הרה"ק מראדזין זי"ע (סוד ישרים עיו"כ אות לט) כי המת הוא 'אבי אבות הטומאה', ורמז בדבר כי כל
עוד האדם חי עדיין תולים בו תקוות טוב, אבל המת כבר אין לו כל תקווה על כן טומאתו גדולה מכל הטומאות.
מה תקנתו הזאת 'אפר פרה אדומה' - שהיא מרמזת על ה'אמונה' (כמאמרם, 'אין לך רשות להרהר אחריה') כי ע"י האמונה
יש לו כבר תקווה, וממילא נטהר מאותה טומאה איומה.

ובאמת, יש לנו לומר לכל אלו שב"ה עודם בין החיים, לכל יעשו עצמם כ'מת' שאבדה תקוותו, ואפרש שיחתי,
כל איש החי בעולם הזה, עובר לפעמים קשיים והסתרות, יש מי שמשקיע את עצמו 'ראשו ורובו' בתוך הקשיים,
וממילא אינו מצליח לראות שבחוץ יש עולם ומלואו, שבו האורה שולטת, ואף הוא עצמו בתוך עולם זה נמצא, כי
לא רק רע גמלוהו מן השמים, אם אך יפקח את עיניו ימצא כמה וכמה נקודות אור בחייו ואלו יקלו מעליו לסבול
את עול הקושי שהוא עובר.

מעשה בנער צעיר לימים, שבכל יום ויום היה משיח את לבו לפני רבו - כי רבו אנחותיו ולבו דווי... כי 'חיים
קשים' עוברים עליו בעניין זה ובדבר פלוני, הרב שכבר ראה מאורות מימיו והכיר בתהלוכות החיים, רצה ללמדו
בינה, לכל יתלונן כל היום ויפסיק מלראות 'שחורות' כל היום, הזמין את תלמידו לביתו, בישיבתם יחד מזג לו הרב
כוס מים, וביקשו לברך ולשתות לרוויה. אח"כ נטל בידו חופן מלח והשליך לתוך כוס המים וציוה לתלמיד לשוב
ולשתות. כמובן שלרוב מליחות המים לא מצא התלמיד את מקומו... משם יצאו הרב והתלמיד לנאות דשא והמשיכו
בשיחתם על שפת האגם, ביושבם במרחב על מי מנוחות תחת השיחים נטל הרב בשנית חופן מלח והשליכו לתוככי
האגם. ושוב חזר על בקשתו מתלמידו שיטעם ממימי האגם. כעת שמח הנער לשתות עוד ועוד מהמים הזכים
והטעימים. ולשאלת הרב, האם אינו מרגיש את המלח, השיב הנער, לא ולא...

נענה הרב ואמר לו, ראה בני, כמות המלח ששפכתי לכוס המים שבביתי שווה לכמות המלח ששפכתי לאגם,
מעתה תתמה 'מה נשתנה', מדוע כאן לא יכלו לשתות מים ממרה כי מלוחים הם, ובאגם לא הורגש כלל המלח,
ותשובתך, כי בכוס נשאר המלח (מרוכז) בכח חזק, לא כן באגם, שהמלח מתפשט ומתפזר עד שאינו מורגש כלל.
ומעתה דע לך בני, כי בדומה לזה הוא הנעשה עם האדם במנת הכאב, היסורים והטרדות שהוא עובר ל"ע בימי
חייו. המנה שנגזרה היא קבועה אך 'טעם' המרירות והקושי קובע כל אחד ואחד לעצמו, מתוך החלטתו לאיזה 'כלי'
קיבול הוא מכניס ומקבל את יסוריו, אפשר להחליט לצמצם את מבטו רק עליהם, דוגמת אותו כוס אשר שטחה
קטן, וכל הנכנס בה נשאר בכל עוזו ותוקפו, כך, אם האדם נשאר כל היום 'סביב' היסורים והסבל, אז המרירות
מורגשת ביותר, והקושי עצום ובלתי נסבל. אך אפשר לאדם להיות כ'אגם מלא מים' להרחיב את מבטו ולהשליך
את מנת יסוריו לתוך מעין חיים המפכה חיות שמחה ובטחון ולהמתיק את מצבו עד מאד, אשריו ואשרי חלקו.

ב. וכן יש לרמז בזה, על מיעוט העסק ב'השתדלות' יתירה, ויש לך ללמוד 'ארחות חיים' מהנהגת העולם, שהרי
עיקר פרנסת האדם תלויה בזריעה ונטיעה. הבה נתבונן בדרכי הזריעה, כי החרישה והזריעה וכיו"ב דורשים
מהאדם זמן מסוים והשתדלות מועטת (מועטת לגבי מלאכות אחרות), ואח"כ על האדם רק להמתין ולייחל. וכל תוספת

(משלי י ט) 'הולך בתום ילך בטח', ודי למבין, עכ"ל. ביו"ב איתא ברש"י (דברים יח יג) על הפסוק 'תמים

השתדלות בזה - הלא היא רק שטות וטפשות, אדרבה, הוא מקלקל ומאבד בזה את כל עמלו שיגע בראשונה. וממנו ניקח לעבוד את בוראנו, במיעוט ההשתדלות כפי הנצרך, וריבוי הייחול להיות ברישא - מאמין בחי עולמים, והדר - וזרע, ואולי לכן אמרו חז"ל (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים', כי דייקא משם נלמד 'אמונה' ובטחון על ה' עד היכן הם מגיעים.

אבל ריבוי ההשתדלות לא יועיל ולא יציל. וכלשון חז"ל (במדב"ר כב ח), על הפסוק (תהילים עה ז) 'כי לא ממוצא וממערב' - לא ממה שאדם יוצא ועמל בסחורה ממזרח למערב הוא מעשיר, אפי' פורש בספינות והולך ממזרח למערב, וחוזר על המדברות ועל ההרים, אינו נעשה עשיר...מה הקב"ה עושה, נוטל נכסים מזה ונותן לזה... כיו"ב ביאר המלבי"ם על הפסוק (תהילים לו ג) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ' - כי מי שאינו בוטח צריך לעבור ימים ונהרות, אבל הבוטח יכול לשכון בארצו כי יודע שימציא לו הבוי"ת טרפו בכל מקום, 'ורעה אמונה' - הוא בטוח בישועתו כמו הכבש במרחב, הבטוח שתמיד ימלאו ההרים חציר (עיי"ש עוד).

והא לך לשון קד' של רבי חיים וויטאל זי"ע (שערי קדושה, ח"ב שער ד), אבל הבטחון - אין מעלה כמוהו וכמו שנאמר (תהילים ב יב) 'אשרי כל חוסי בו', כי מאמין שיש בעולם אלו-ה יכול ומשגיח, וכתוב (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, ומובטח הוא שלא יחסרו מזונותיו, כמו שנאמר (תהילים נה כג) 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך', ובתנאי שיהא באמת ובכל לבו בלא שום פקפוק. ועוד, כי בהיותו בוטח בה' יעסוק בתורה ובמצוות בכל לבו בלי הרהור כלל.

ג. ויאמין בכל לב אף בזמני החשיכה שאור מוכן לו תחתיהם, יש שהמשילו ענין זה, לגוי ערל שהשתוקק להשתתף בליל הסדר בבתי בני ישראל, בשמעו שהם יושבים מסובים כבני מלכים ואוכלים ברבורים ושליו ודגים ושותים יין אשר נשפך כמים, מה עשה, התחפש ולבש בגדי יהודים ובליל פסח נכנס לבית המדרש וקיווה שבסיום התפילה יזמין אותו אחד הבעה"ב לביתו, וכך הוה, בהתרגשות גדולה הלך אחרי מי שהזמינו לביתו, מיד בכניסתו אורו עיניו מאור הנרות שהאירו בכל הבית, והתענג מריח המאכלים הערבים שעלה באפו, כשהוא בטוח שבעוד זמן קצר יגישו לפניו סעודת שלמה בשעתו, אך הבעה"ב לא התחיל כלל את הסעודה רק ניגש ברחימו ודחילו לעשות קידוש על הכוס, ושתה את הכוס הראשון של הארבע כוסות, באותה שעה היה האורח בטוח שבודאי זה היין שלפני המזון ותיכף יתחילו את הסעודה, אך מה רבה הייתה אכזבתו כאשר נטלו ידים ונתנו לכל אחד כרפס פחות מכזית טבול במים מלוחים, ואז במשך שעה האריכו באמירת הגדה מהא לחמא עניא עד גאל ישראל, כאשר בכל אותו זמן חשב הגוי שנפשו יצאה בדברם, אך בכל זאת התאפק וחיכה עד שיסיימו את אמירת ההגדה, בסוף הכריז בעה"ב שהולכים ליטול ידים לסעודה, אולם במקום לחלק לכל אחד חלה גדולה קיבלו לחם עוני ושברי מצה, בלית ברירה התאזר בגוי בסבלנות והמתין עד שיגישו את הבשר והדגים, אולם במקום כל אותם מטעמים נתנו לו מרור וכורך, ויהי כראותו כי כן קם בחמתו ממקומו וברח מן הבית, כשהוא כועס על היהודים המרמים את העולם ומשקרים שהם אוכלים סעודה דשנה בליל הסדר. והנה דבר פשוט שאם היה הגוי מתחזק לעוד רגע כמימרא היו מגישים לפניו כל המעדנים והמטעמים על שלחן מלכים, ואכן רק אחרי המרור והזמנים הקשים זוכים לקבל אור עליון.

עוד אמרו מעשה באיש יהודי שהשיא כמה מצאצאיו ועול החובות עלו והשתרגו על צווארו עד למעלה ראש, בלית ברירה נטל את מקל נדודיו למדינות הגולה לזכות נדיבי עם לקחת חבל ונחלה בנשואי בניו ובנותיו, אחר תלאות שונות ומשונות שם פעמינו לחזור לביתו, בעודו בדרך התנחם על כל תלאותיו כי 'קבלת פנים' יפה תיערך לו בביתו כפיצוי על השבועות הקשות שעברו עליו... משהגיע הביתה אחר נסיעה מייגעת ומפרכת כשהוא עייף ורעב נכנס למטבח הבית ולא ראה מאומה על השולחן החל מתאונן ואומר לעצמו 'וכי כך מקבלים את פני...?' אחר שבועות שביזיתי עצמי למען בני ביתי... שכחו ממני לגמרי... וכי אינם מבינים שאחר דרך כזאת נעשה האדם רעב וצמא ועייף... וכי אינם מתביישים בהנהגה כזאת... כך הוסיף בטענותיו עד שעבר בסמוך לחדר הגדול שבו אוכלים בשבתות וימים טובים וירא כי הוכן לכבודו סעודה כיד המלך ברוב פאר והדר לשם ולתפארת... אף המקום הוכן כראוי לסעודה נכבדה... או אז נתכסו פניו בבושה נוראה ולא מצא לעצמו מקום לרוב הבזיון שכה התלונן בשעה שבעודו בדרך כבר טרחו בני הבית וייגעו לכבודו באופן נפלא...

תהיה עם ה' אלוֹקֵיךָ - 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות'. כי תמימות זו מהותה שיוגביה עצמו למעלה מכל מיני עצות שמייעצים בני האדם כביכול לבורא עולם - שיעשה עמהם כך וכך - משם יביא לו הפרנסה ומשם יביא לו רפואה וכו', במקום פלוני ירוויח במסחר פלוני ובמקום הלז יתרבו נכסיו 'פי שנים' וכיו"ב הרבה, ואל יחקור יומם ולילה לדעת מה יהא בסופו ומה יעלה כגורלו, אלא

דאגה בלב איש ישיחנה - יסח דעתו ממנה (עי' סוטה מב:), וברוך ה' יום יום. משל לתינוק שאביו מאכילו ומשקהו - כלום ידאג על יום מחר הלא בטוח הוא אשר רחמי אב על בנו, וכמו שמפרנסו היום כן בוודאי גם למחר, ומשליך כל יתבו על אביו מבלי לחשוב מאומה, על אחת כמה וכמה (על) אבינו מלכנו אב הרחמן, הזן ומפרנס את כל העולם כולו בטובו, צריך שיהיה האדם בעיני עצמו כילד קטן לפניו, כמו שאמר

אף אנו מהלכים בעולמו של הקב"ה מלאים טענות כרימון כי 'נשכחנו...' ואיננו משימים על לב לפקוח עיניים לראות כי הקב"ה עומד כביכול ומכין עבורנו מכל הטוב שבעולם.

אולי י"ל דלכן לובשים 'קִיטל' (בגדי לבן) בליל הסדר, כי באותו הלילה מתגלה אור האמונה - אז אנו רואים כי בתוככי החושך הוכנו בעבורנו טובות נפלאות, וכל הנראה כרעה טובה עצומה היה בעדנו... ממילא אנו מתמלאים בושח וכלימה על כל 'טענותינו' במשך ימות השנה, וכדינו של המתבייש ש'אזיל סומקא ואתא חיוורא' לובשים אנו לבן כדמות הלבן שנתכסה פנינו...

ד. כך הביא ב'דברי אליהו' (תהלים קלא ב), שאלו לרבינו הגר"א - איך יהיה הבטחון בה'. ואמר, כבר פירש לנו דהמע"ה 'אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי', פירוש, כמו שהתינוק אינו דואג 'מה יאכל' בידעו שבכל עת תאכילנו אמו כדי שבעו, וכן בכל ענייניו סמוך לבו ובטוח שאמו תמלא כל מחסורו. אף לדידן, עלינו להסיר כל דאגה וחשש מלבנו שלא לדאוג כלל דאגת המחר, רק לסמוך לגמרי על אבינו שבשמים, שיחיש לנו את כל הצטרכויותינו.

עוד רמזו (נפש שמשון להגרש"ד פינקוס זצ"ל, תהלים שם) בפסוק זה, כי מטבע העולם, שבעוד התינוק קטן תמהר אמו לקראתו על כל בכי שיבכה לראות מה אירע עמו ומה צרכיו בזה הרגע, משגדל התינוק מעט, אין אמו בהולה לקראתו אלא כשהוא נחבט ומקבל 'מכה' על בשרו. כעבור שנה ושנתיים אין אמו ניגשת אליו אלא כשהוא נופל ונחבט קשה יותר... והטעם, כי ככל שהתינוק קטן יותר, יותר הוא תלוי ברחמי וחסדי אמו כי אין בידו לעזור ולהועיל לעצמו מבלי עזרת האם, וככל שיגדל התינוק ויתרבה כוחו לסייע לעצמו כך גם תרגיש האם פחות 'אחריות' עליו... כיו"ב בדרך משל, הסומך על ה' מתוך הכרה כי 'חסר ישע' הוא בכוחות עצמו, ואינו תולה את תקוותו אלא בבורא העולם לבדו, יחיש הקב"ה לישועתו בעגלא ובזמן קריב על צד היותר טוב.

פעם שאל הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע את אחד החסידים על 'סדר יומו', מתשובתו הבין הרבי שמיד בקומו משנתו הריהו ממהר לעבודתו בשוק, ורק בחזרתו הוא נפנה להתפלל שחרית, אמר לו הרבי לא זו הדרך, תחילת כל דבר קום קרא אל האלוקים בתפילת שחרית, ואז תפנה לעסקיך ותצליח בהם. הצטדק החסיד ואמר, רבי קדוש, אם אלך לשוק רק אחר תפילתי - לא אמצא שם קונים כלל, כי כל הקונים כבר יפנו וילכו להם. אמר לו הרבי, מעשה שהיה ב'מלמד' שהרחיק נדוד מביתו ללמד את בניו של אחד העשירים, במשך 'זמן' של מחצית השנה ישב לו היהודי בבית העשיר ולימד את בניו תורת ה' בעמל ויגיעה, בתקוות טוב שלאחר שיעבור ה'זמן' ישלם לו העשיר כפי הראוי לו, וישוב לביתו לכלכל את נפשות ביתו. בגמר מחצית השנה, קיבל היהודי מהעשיר 'צרור הכסף', ופנה לדרכו הארוכה עד לביתו, ויהי ביום השישי והנה עדיין עומד הוא על אם הדרך, פנה ה'מלמד' לשבות באכסניית הדרכים, 'מלמד' זה שחשש מאד לבלתי ימצא צרור כספו חן בעיני גנבים, עמד והטמין את צרורו עומק לפנים מעומק. במוצאי מנוחה, משאך יצאו הכוכבים, מיהר היהודי אל מחבואו, הוציא את הצרור והחל לספור את כל מטבעות הזהב שהיו שם. לאחר מכן, פנה לספור את מעט מטבעות הנחושת שהיו שם, אמרו לו הנוכחים, על מה ולמה תבזבז מזמנך לספירת מטבעות הנחושת, אם ראית שלא חסר לך מאומה ממטבעות הזהב, הרי זה סימן מובהק שלא נגעה יד אדם בכל צרור המעות, שאם כן היה נוטל את מטבעות הזהב...

ובזה הוכיח ה'מגיד' את החסיד, אם ראית שהקב"ה החזיר לך נשמתך (הדומה ל'מטבעות זהב') עדיין תדאג על הפרנסה (הדומה ל'מטבעות נחושת'), בטח בה', התפלל אליו, והוא יכלכלך בהרחבה גדולה.

ישראל' - דבר זה יעמוד לעיני כל יהודי 'בכל מסעיהם' - בכל עת נסיעותיו ידע כי כל ה'מקרים' וכל המסעות שבעולם הכל הוא בהשגחה פרטית מן השמים כידוע בשם צדיקים (עי' בהוספות ל'כתר שם טוב' אות קפ"ב). ואפילו קש שהרוח מפזרו ממקום למקום הרי רוח סערה עושה דברו, והוא בהשגחה מן השמים - שעד עתה היה צריך הקש להיות היכן שהיה, ומעתה צריך הוא להיות במקום זה^ה, ובוודאי כן הוא גם לגבי מסעותיו של האדם - הכל מדוד מן שמיא היכן ישהה בכל רגע ורגע מימי חייו, ומה יעשה ברגע זה במקום זה.

אמנם דרכו של עולם, שעל מאורע גדול יבינו שיד ה' עשתה זאת, אבל בעניינים קטנים וזעירים המתרחשים דבר יום ביומו אין האדם משים אל ליבו שהכל נעשה על פי ה', ולא עוד אלא פעמים שיתרעם על עצמו או על סובביו בדמותו בנפשו שהם עשו וגרמו לו כך וכך. וזהו ויקרא בא' זעירא^א, להתוודע ולהגלות

דוד המלך ע"ה (תהלים קלא ב) אם לא שוייתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו וגו'. ובערך שמהלך עמו בתמימות ומצפה לו אינו חוקר מאומה, ומשליך על ה' יהבו, כן הוא באמת 'יבלבלהו'.

אלה מסעי - כל פסיעה ופסיעה מדודה מן השמים

בפרשתן (א א), 'ויקרא אל משה', תיבת ויקרא נכתבה בא' זעירא, רָמֶז רָמֶז הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ויקרא ה"ה ויקרא בא' זעירא), וז"ל (בשנינו), כאן כתיב א' זעירא, וסמך ליה סיום הפרשה של מעלה (פקודי מ לה) 'לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם'. יש לומר הסמיכות, כי הנה כל יהודי באשר הוא נוסע בימי חייו מסעות שונות, זה נוסע ממקום למקום בחיזור אחרי הפרנסה וזה לצורך זיווג או רפואה, ואף מי שבגופו נשאר על מקומו על פי רוב נפשו נוסעת ומיטלטלת הנה והנה בנסיבות החיים, ואמרה תורה 'לעיני כל

ה. מעשה בשני חסידים שבאו לקבל מרותו של הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, שאל אותם הרה"ק, האם הם מאמינים שהקב"ה משגיח על עולמו וכל אשר בו - בהשגחה פרטית. השיבו, בוודאי שאנחנו מאמינים בהשגחה פרטית. קראם רבינו לחלון והראה להם עגלה מלאה עמיר קש ותבן העוברת לפני החלון, ושאל אותם אם הם מאמינים באמונה שלימה שכל חתיכת קש ותבן שמסודרים על העגלה זה למעלה מזה - הכל נגזר מהקב"ה עוד מששת ימי בראשית שחתיכת קש זה יהיה למעלה וזה למטה, זה לימין וזה לשמאל. ועוד נגזר מהקב"ה בששת ימי בראשית שבאמצע נסיעת העגלה על אם הדרך יפלו חתיכות קטנות מן הקש זה בכה וזה בכה, והכל הוא על תכלית הנרצה שחתיכה זאת תהיה כאן דוקא באותו מקום שנפל. ולא הלאה אפילו מקום קטן כלל. ואם בוא יבוא הרוח ויפזר הקש מכאן לכאן גם זה הוא הכל בהשגחה פרטית.

שני החסידים התבוננו בעצמם באמיתת לבבם ויענו ויאמרו, רבינו, איננו במדרגה כזאת - להאמין כל כך, כי מה איכפת ליה להקב"ה אם חתיכה קטנטנה של קש מונחת כאן או כאן. כשמוע רבינו את דבריהם צעק עליהם ואמר, אפיקורסים צאו מביתי מהר כי איני יכול לראות פניכם כי היא כפירה ממש במציאות הבורא ברוך הוא הממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה. וגירש אותם מחדרו.

השנים יצאו בצער גדול מאוד, ובכו בכיה עצומה, זה פנה לזווית זו וזה פנה לזווית זו בבכי מאין הפוגות, ובתפילה שהשי"ת יאיר עיניהם, ויסיר מהם לב טיפש ונשחץ. והנה, הכניס הקב"ה בלב אחד מהם הבנה מתוך חקירה עצומה, כי בשלמא בן אדם שהוא בעל גבול ובעל תכלית יש אצלו חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, ולמשל, על חתיכת זהב ישמור היטב היטב, על ה'כסף' ישמור פחות, פחות מהם ישמור על נחושת... וכן הלאה עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיח מפני קטנות שוייה. וכל זה שייך אצל בן אדם שיש אצלו הפרש וחילוק בין דבר גדול לדבר קטן. אבל הבורא ב"ה הרי הכל כ'לא' נחשב לפניו, ועכ"ז הוא משגיח על העולם, מעתה, מה חילוק יש בין כל העולם - תבל ויושבי בה לבין חתיכת קש קטנה, דכיוון שהקב"ה אינו בעל תכלית אם כן אין הפרש בין דבר גדול לקטן. דלפי גדולתו גם 'כל העולם' כולו ל'קטן' ייחשב, ועם כל זאת הוא משגיח עליו. א"כ בוודאי הנו משגיח גם על כל פרט שבפרטים. ואכן, לפי"ז ייאמר, כי מי שאינו מאמין שהקב"ה משגיח על חתיכת קש הנ"ל הריהו כמי שנותן ח"ו קצבה לגדולתו יתברך רח"ל. ואם כן, באמת אפיקורס יחשב [כמעשהו כך מעשה רעהו, ונתברר ששניהם זכו כאחד ל'אור' האמונה, בזכות תפילת הרה"ק עליהם] (אמרי קדוש, השגחה פרטית כה).

1. בפרשתן (א א) 'ויקרא אל משה וידבר ה' אליו', וצ"ב, כי עפ"י דקדוק לשון היה לו לומר 'ויקרא ה' אל משה וידבר אליו', ומדוע איחר מלכתוב תיבת ה' עד אחר וידבר. ומבאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע כי תיבת ויקרא

שמו את חלקי הבהמה באדם כי אם לנסות בו בני אדם גם בני איש, לראות אם ישנם אוהבים את ה' אלוקיהם בכל לבבם ובכל נפשם, לכבוש ולמעט תאות נפשו לאהבת ה' אלוקיו, שבראו רק בשביל זה לכבוש תאוותיו בשבילי ה', להגביר כח נפש השכלית וחלק הקדושה שיש בו כמלאכי מעלה על כח ונפש הבהמית, ומזה מקבל תענוג ונחת רוח, וזוהו הוא מקריב נפשו לה' ממש כיון שהוא מקריב אליו נפשו ותאוותו וממעט כוחו אשר בקרבו בכבוש התאוה^ט.

והארץ בנה, ובסוף מסיים, נחזור לענין, כי זה עבודת האדם הנבחר לכבוש תאוותו לה' בצנעה להיות זה נופל וזה קם, להיות רוח הבהמה יורדת למטה לארץ ורוח בני אדם יעלה למעלה למעלה. ולזה יאמר הכתוב 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה'', פירוש אם ירצה אדם להקריב מכם קרבן לה', כלומר מעצמכם - גופו קרבן לה', הנה זה הוא קרבנו מן הבהמה - שיקריב לה' מן הבהמה שלו (שבקרבנו), להמעיט מתאוות הבהמיות שבו, בכל יום ויום באכילה ושתייה או כבוד

'לעיני כל ישראל - בכל מסעיהם' שאף עניינים 'זעירים' ופחותים מיד השי"ת הם וברצונו^י.

יקריב אותו לרצונו - עיקר 'קרבן' להקריב רצונותיו לפני ה' כתב האלשיך הק' (בפרשתו) בשם בעל העקידה כי עיקר הקרבן הוא שיכנע לב החוטא, כי ההקרבה האמיתית היא האדם עצמו, ואם יצויר לב האדם ישבר בלי קרבן ככל הראוי, לא היה חפץ הוא יתברך יותר מזה, עכ"ל.

כתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע לרמו בענין הקרבנות - היאך הם שייכים לכל אחד ואחד מישראל בדורנו אנו, ומבאר, כי כל איש נברא 'חציו איש וחציו בהמה' (חגיגה מז.) ואותו חצי הבהמי הוא המושך אותו בכל עת למטה, לעשות מעשה בהמה ללכת אחר רצונותיו ולמלא כל תאוותיו... וז"ל. 'וכל בחינת עבודת האדם אשר על פני האדמה, אינו כי אם לכבוש ולכפות את כל תאוותיו הבהמיות שבו לכבוד בוראו יתברך שמו, כי לא נתן הקב"ה וברוך

נכתבה בא' זעירא ונחשב הא' כמי שאינו, וכמו שנכתב 'ויקר' מלשון 'מקרה', ויקר אל משה, כל מה שאירע וקרה למשה רבינו, הבין שוידבר ה' אליו, שהקב"ה מדבר אליו בזה ולא פלוני עשהו לו, ואף הוא לא גרם לעצמו כל רע, אלא הכל בשליחות ובדבר ה' הוא.

פעם נענה הגאון הצדיק רבי נחום יאס'ער זצ"ל מזקני וחשובי חסידי שטפנשט-באיאן (נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רוסיה, לאחר שנים דר בעיה"ק ירושלים) להגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל בבקרו של יום, היום בבוקר שמעתי 'בת קול' מן השמים, הסובבים חששו שמא אירע משהו לבריאותו... אך ר' נחום הסביר מיד את כוונתו - קמתי בבוקר ולא מצאתי את מנעלי (אחד מבאי הבית שלא היה כ"כ... הטמינים) וראיתי בזה כמי שנשמע בת קול בביתי ומודיעים לי בזה מן השמים שהוטל עלי תפקיד נכבד - לחפש את הנעליים... לאחר כמה דקות שוב נשמע בת קול בביתי - כי מצאתי את הנעלים, וראיתי בזה הכרזה מן השמים כי מלאתי אחר התפקיד בשלמות ונגמרה שליחותי...

ז. ובפרט 'בכל מסעיהם' - בעניני מזונות ופרנסה, שנוסע הלך ושוב וחוזר ונוסע בחיזורו אחר מזונו וממונו, יזכור את האלוף של עולם - בכל העניינים ה'זעירים' בכל פרט ופרט קטן שהקב"ה מגלגל לפניו ידע שאינו מקרה אלא מאת ה' שהוא הזן ומפרנס והוא הנותן לו כח לעשות חיל, ולא הילוכו הנה והנה מביא לו הפרנסה.

ח. ויטה רצונו לעשות כרצון ה'. העיד אחד מצדיקי הדורות שדרכו בעבודת ה' למד מלוליאן - זה שקנה חכמה להלך על חבל דק בין שני הרים גבוהים - מהי חכמתך, ויען האיש כשהנני מרגיש שגופי נוטה לצד אחד מיד אטהו לצד השני, וכך למדתי לענין עבודת ה' בכל עת שגופי נוטה לצד אחד אפנה לצד השני - שלא ללכת אחר נטיות הגוף.

עוד אמרו ששאלו את הלוליאן - מה הדבר הקשה ביותר בעבודתך - כלומר באיזה דבר ופעולה ניכרת ביותר חכמתך, אמר להם, בשעה שאני צריך לחזור ולסוב על עקבותי, אותו הסיבוב, הוא הקשה ביתר, ובנמשל, לענייננו, שהחכמה הגדולה ביותר בחיי האדם, להסתובב ולחזור בו מדרכו שאינה טובה...

ט. ויזכה בעד זה טובה וברכה בזה ובבא, וכן כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ד"ה אדם כי יקריב מכם), וז"ל (בשינוי). הכתוב אומר שיקריבו קרבן כמו אדם הראשון שהוטב כמו שנאמר (תהילים סט לב) 'ותיטב לה' משור פר', וזה ק"ו - אם עבירות גורמין לדורי דורות (חטא של אדם הראשון) מכל שכן שמעשים טובים נותנים כח לדורי דורות עכ"ל.

ענין זכירת מעשה העקידה לפסוק זה, ומבאר הרי"ם, כי עיקר ענין הקרבן שיהיה לאדם 'רצון' למסור נפשו להשי"ת - וזה בהסתר ונקרא 'צפונה' (כי הרצון בלב הוא ואינו נגלה לבני אדם רק להקב"ה ה'רואה ללב'). וזה (ה'רצון' להיות טוב) יכול להיות גם עתה. ופי' 'צפונה לפני ה' - להיות מקום הצפון שבאדם להשי"ת, ולא בגילוי על המצח. דהיינו שעיקר הקרבן הוא להקריב הרצון להיטיב מעשיו וכל דרכיו, בדבר שאינם בגלוי רק צפון בלב האדם. וזה עבודת הקרבנות השייך גם היום אצל כל אחד ורק קרבן כזה חשוב ומרוצה. והנה השי"ת העמיד את הבהמה חילוף האדם - וזאת פעל אברהם אבינו בעת העקידה - שהקריב את האיל תחת יצחק בנו, ע"כ שפיר כשמעורר ענין הרצון שהוא כנגד הקרבנות

או קנאה ושנאה או תאוות, זה הוא קרבן עצמו שעולה על כל הקרבנות שמקריב נפשו לה' וכו', ועל כן מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, כלומר, מכל קרבנות בקר וצאן יותר טוב שתקריבו את קרבן עצמכם כי זה עולה על בולנה'.

עד"ז כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם ד"ה אדם כי) שענין הקרבנות שייך גם בזמן הזה, ומביא מדברי המדרש (ויק"ר ב יא) על הפסוק בפרשתן (א יא) 'ושחט אותו על ירך המזבח צפנה לפני ה'', אמר הקב"ה מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי בין ישראל בין עבד בין אמה בשעה שהן קורין מקרא זה צפונה לפני ה' אני זוכר עקדת יצחק בן אברהם. וצ"ב, מה

י. בספר 'תפארת למשה' (להגה"ח מוהר"י כ"ץ שליט"א) הביא דבריו, והוסיף דברי חיזוק נפלאים, כי רבים מדמים בנפשם שערך החשיבות של הקרבנות הוא לפי גודל עשרם דהיינו שמי שהיה עשיר יותר הרי הוא מקורב יותר אצל הקב"ה שהרי הוא יכול להביא כל שבוע פר גדול לקרבן, ומה עוד שכאשר העשיר הזה הביא 'בהמה גסה' כזו לבית המקדש, שרו לכבודו כמה מאות לויים בכלי זמרה לכבוד הקרבן שהביא, והנה כדוגמת אותם הקרבנות יש כהיום מצוות 'צדקה' ומדמים בנפשן שכמו דמיונם בקרבנות הבהמה כך גם בצדקה - ויחשיבו רק את העשיר שבא עם כספו וזהבו ומנדב צדקה בריש גלי, והכל שרים בכלי זמר ונופלים אפיים ארצה לכבודו - זהו 'קרבן עשיר' הנוהג בזמן הזה, לעומתו עומד העני ורואה את כל אשר נעשה, ולבו יוצא מצער וחושב לעצמו למה לא זכיתי אני לעשירות כזו, אז גם אני הייתי מנדב קרבנות כמו העשיר והיו כולם מזמרים לכבודי, למה לא זכיתי להתקרבות כזה.

לזה ביאר הבאמ"ח, כי עיקר הקרבן הוא מה שהאדם מקריב מעצמו, כשמקריב את הרצונות שלו וכופה את תאוותיו לכבוד השי"ת. וזה שייך בכל דור ודור, אף במי שלא נתברך בעשירות... בכל יום ובכל שעה יש בידיו להביא קרבן עשיר להקב"ה וכל הפמליא של מעלה יזמרו כנגדו... ושאלו מי הוא זה ואיזה הוא אשר המלך חפץ ביקרו, אשר הקב"ה משתעשע עמו, על זה יענו ויאמרו - זה האיש אשר זכה לזה ע"י שכבש הרצונות שלו למען אביו שבשמים.

ואל יאמר, איך אעלה אל אבי, ואין בידי למסור כל תאוות לבי כדורון להשי"ת, טעות בידו, כי בכל כבישה קטנה נקרא 'כובש תאוות', וכגון, המשכים בבוקר משנתו ובעצלות הגוף הוא רוצה לחזור לישון עוד עשר דקות, אבל הוא מתגבר על יצרו וקם, בזה כבר קיים 'כבישת היצר', והקריב 'קרבן' מיד בקומו ממטתו, כשאינו איש יודע מזה. נזדמן לו לדבר על חברו ונזכר שיש בזה איסור לשון הרע, אבל אם לא יגיד הרי כל סיפורו לא יהא לו אותו הטעם... ואעפ"כ כובש את יצרו, זהו כבישת היצר, וזה נקרא שהקריב עצמו. הולך ברחוב וכובש את יצרו שלא להביט במה שאין צריך לראות זהו כבישת היצר. יהודי כזה הרי הוא מקריב את כל עצמותו כקרבן לקוב"ה באמצע הרחוב ואיש בעולם אינו יודע מזה, רק הוא ואביו שבשמים, זהו נקרא 'קרבן עשיר' - אדם כזה הרי הוא מביא במשך כל היום כמה וכמה קרבנות כאלו לכבוד השי"ת. וחשיבותו היא עוד יותר חשובה מהקרבן שהביא בשעתו העשיר שבעוד שההוא הביא בהמה לקרבן הוא הקריב את נפשו לכבוד השי"ת.

זאת ועוד, אדם כזה חשיבותו היא פי אלף, שהרי כבש את יצרו מבלי שידע איש מזה, רק הקב"ה לבדו הבוחן חקרי לב יודע כמה היה קשה עליו לכבוש תאוות יצרו על רגע זה, וקרבן כזה הוא נקי לגמרי מפניות, גם אין אף אחד מי ש'יזמר לכבודו', רק בשמים יודעים אשר הוא האיש 'אשר המלך חפץ ביקרו', ואכן, 'קרבן עשיר' כזה יש ביד כל יחיד ויחיד להביא בכל יום בכל עת ובכל שעה. מכאן תלמד עד היכן הדברים מגיעים, שכל אדם פשוט יכול להשיג ע"י מעשיו, גם בתוך גשמיות, ליתן מעצמו כמו קרבן עשיר.

דבורו של האדם שאמר 'הרי זו עולה', ונעשית קודש קדשים רק ע"י דבורו והבל פיו של האדם עליה, אעפ"י שהבהמה עצמה לא נשתנית, והיא כמו שהיתה, אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים והוא (כחו של דיבור זה) שחל על הבהמה והקדישה. א"כ, יראה האדם גודל הקדושה אשר בו, ו'קל וחומר' הדיבור של תורה ותפלה לפני ה' יתברך. והוא פירוש אדם כי יקריב מבם - שרוצה להתקרב לה', מן הבהמה יבין מעצמו שחל הקדושה עליה על ידי דיבור פיו, ובוה תקריבו את קרבנכם כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

ובלומר, שכל יהודי כאשר הוא - אף הנמצא בעמקי שאול, אם יוציא מפיו ג' תיבות 'הרי זו עולה' הרי הוא גורם בזה מהפכות למעלה ולמטה, וכל זה ע"י דיבורו, שבדיבורו בלבד תכנס זאת הבהמה למקום המקדש ותעלה לרצון לפני הבורא יתב"ש... הרי לך ראייה מוכחת שהיהודי הלז עדיין ערכו גדול ורם, כי אם את הבהמה בידו להקדיש, וודאי שיש בידו להחל קדושה על עצמו... אף נראה לו שהוא בעצמו כבהמה ממש - ראשו ורובו שקוע במאכל ומשתה - זולל וסובא יומם ולילה ואין לו כל זיקה לעבודת הבורא יתברך, לזה אמרה תורה קח את הבהמה (או את עצמך הדומה לבהמה) וקדש אותה בקדושת קודש קדשים.

נתעורר ענין העקידה שבו פעל אברהם אבינו את הקרבנות בבהמה תחת האדם (אלא שנהיום האדם כעצמו הוא הקרבן) י"א.

בפרשתן (א ג) 'אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אוהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ה', מתאמרא משמיה דהרה"ק ה'חזונו' מלובלין ז"ע, אם עולה קרבנו מן הבקר באם מקריב האדם קרבן של בקר וצאן, אזי 'יקריבנו אל פתח אוהל מועד' - קרבן זה אינו קרב כי אם עד 'פתח אוהל מועד', ואינו נכנס לפני ולפנים. אך באם יקריב אותו לרצונו באם האדם מקריב כ'קרבן' את רצונותיו הגשמיים שלא לילך אחר מה שלבו מתאוה, אלא הוא מתגבר לעשות רצון קונו וחפץ צורו. הרי לפני ה' - קרבן זה יגיע לפני ולפנים - לפני ה'. כי אין לך דבר חביב לפני הקב"ה כמי שמוסר את רצונותיו ותאוותיו ומשעבדם לבורא יתברך שמו"ב (כיו"ב מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע, מטות ד"ה עבדיך נשאו).

הרי זו עולה - ק"ו, אם בהמה מתקדשת אדם לא כ"ש כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' ז"ע (ד"ה אדם כי יקריב) וז"ל. 'אדם כי יקריב מבם, קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, פירוש האדם שמרגיש שאין לו שום התקרבות לה' ברוך הוא, יקח לו ראייה מן הבהמה שנעשית הקדש להקרבה ע"י

יא. כי זהו עיקר מעלת האדם - שבירת ההרגל ובהתעלות מעל הנסיונות שוב ושוב, כדמצינו (ברכות לה:): שעל יין הבא מפרי הגפן מברכין 'בורא פרי הגפן' (ולא 'שהכל' כזיעת שאר פירות) הואיל ואשתני למעליותא, פירוש, דהיין היוצא מפרי הענבים חשוב יותר מהם עצמם, ושינויו מחשיבו, ועתה בין והתבונן מה פועל את השינוי ב'ענבים' להפכם ליין, אין זה אלא על ידי ה'כתישה' בגתו, הדק היטב היטב הדק, כשדורכין את הענבים הלוך ושוב, וסוחטין אותם עד תום, ומשם נשתנית מהותם להיות בחשיבות זו מביאתם שיקבעו ברכה לעצמן. כיו"ב הוא כל איש מבני ישראל, כל כמה שיהיה דורך וכותש את עצמו, ומבטל את כל רצונותיו למען שמו יתברך הרי הוא מתעלה יותר ויותר.

וכן איתא במדרש לענין פרי הזית (שמו"ר לו א), וז"ל. ואתה תצוה הה"ד (ירמיה יא טז) 'זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך', וכי לא נקראו ישראל אלא בזית הזה בלבד, והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, בגפן ותאנה וכו'. אלא, מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו, ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן, ואח"כ טוחנין אותו, ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאים אנבים, ואח"כ נותנים את שמנו, כך ישראל באין אומות העולם וחובטין אותם ממקום למקום, וחובשים אותם וכופתין אותם בקולרין וכו' ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם.

יב. הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל ז"ע אמר לבאר את ענין הא' זעירא, כי הנה בפרשה זו בה מצווה אותנו הקב"ה על ענין הקרבנות, נחשב כביכול שהקב"ה שהוא אלופ"ו של עולם (מרומז באות א') הקטין את עצמו, ונעשה כביכול מ'משפיע' ל'מקבל', בכדי לקבל מעמו בני ישראל את קרבנותיהם בין מן הבקר ומן הצאן, ובעיקר קרבנם של שבירת הלב או המידות, בשמירת העיניים והמחשבה, כל אלו 'מקבל' הקב"ה לריח ניחוח אשה לה'.

כשהפריד הקב"ה בין מים עליונים ומים תחתונים, והמים התחתונים בכו ואמרו 'אנן בעינן למהוי קמי מלכא' (רצוננו להיות קרובים אל מ"ה הקב"ה), הבטיח הקב"ה למים התחתונים - ניסוך המים בחג הסוכות וברית המלח בקרבנות. ורק ע"י אותה השתוקקות, כיסופין וגעגועין - אנן בעי למהוי קמי מלכא, זכו להיות קרובים בכל קרבן וקרבן, לעלות לריח ניחוח לפני ה'.

ומבאן, המרגיש את עצמו מרוחק מהבורא, זמ"מ אינו אומר נואש, אלא זועק 'אנן בעינן למהוי קמי מלכא', בהשתוקקות זו הוא גורם נחת רוח לפני המקום, ויוזכה ל'ברית' עם ה' אלוקיו ולהעלות על מזבח ה' בכל קרבן וקרבן, כי זה כל האדם.

אלא שהקדושה תחול עליו כשיאמר על עצמו 'הרי זו עולה' - כלומר, שיתקרב אל אביו שבשמים ויאמר לו, אבי אבי, מעתה 'רוצה אני' להיות כשר רוצה אני להיטיב דרכי, עוזר לי שאזכה להתקרב אליך... ובוזה 'יתהפך' כאותה מהפכה העוברת על הבהמה שנעשית מתחתית המדרגה - 'בהמה', עד לרום המעלה - להיות 'קרבן עולה', אף הוא בדומה לה יזכה להתהפך מהפכה של ממש.

כמה נכסוף נכספתי לראות - חשיבות ההשתוקקות לבורא בפרשתן (ב יג), 'ולא תשבית מלח 'ברית' אלוקיך... על כל קרבנך תקריב מלח' וברש"י, שהברית כרותה למלח (הבא מן המים), מששת ימי בראשית

יג. וכבר אמר הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע לנכדו הרה"ק הרמ"ז מזינקוב זי"ע (הובא בילקוט אוהב ישראל, מתוך כתבי הרמ"ז מזינקוב) ראה בני, כשהמאכל תפל אי אפשר לאכלו, וכשמשימין בו מלח נתמלא טעם טוב, כי המלח (הבאים מהמים) שצועקין אנן בעינן למהוי קדם מלכא - זה נותן טעם טוב במאכל.

יד. הגה"ק בעל הסולם זי"ע היה מרמז את הדבר בלשון הקרא (קהלת י יט) 'הכסף יענה את הכל', כי כסף הוא מלשון כיסופין והשתוקקות, והכיסופין יענו ויספקו לו לאדם את הכל - כל הצטרכויותיו, כי כוחם רב ועצום, לעשות נחת רוח לבורא עולם, וממילא ישפיע עליו שפע רב.

טו. בעסקנו בענין ההשתוקקות, נבאר מעט ענין ה'צמאון', כי נפש כל איש מישראל צמאה וכמהה, משתוקקת ומתגעגעת לתענוגים, אוי לו לאיש המנסה להרוות צמאונו במים דלוחים - הוויות ושטויות העולם הזה, אשרי המשכיל לשתות 'מים' זכים ונקיים הראויים להרוות צמאון נשמת ישראל החצובה ממקור נשמת ישראל... שמעו נא למעשה נורא ונפלא שאירע בשנה זו ביום הפורים (סיפור זה בא אלינו ע"י ת"ח חשוב שליט"א המלמד באחת הישיבות באה"ק, ואירע עם אחד מתלמידיו) בבחור (מבוגר) מאחת הערים בארץ הקודש, הלה עבר נסיונות קשים ומרים בכמה עניינים (בפרט בעידן דידן)... ובתקופה האחרונה החל להתחזק ולהתגבר על יצרו. והנה במוצאי פורים דפרזים פנו אליו חבריו מהעבר, שעדיין לא נגה עליהם אור ההתחזקות ויראת שמים, ויפתוהו בפיהם' לעלות עמיהם ירושלימה 'לחגוג' פורים דמוקפין במקומות מפוקפקים ביותר, רחמנא לשיזבן, הבחור הנ"ל שעדיין חלש מלעמוד נגד כל חבריו הסתפק מאד והתחבט בנפשו עד שהסכים להם, ועלו יחד ברכבו (של הבחור 'בעל המעשה') לכיוון ירושלים.

לפני צאתם לדרך מילא הבחור את הרכב ב'דלק' (געז) למען תהא הדרך חלקה ומהירה. לפתע, באמצע הדרך (בעודם על כביש מספר 1 - המוביל לעיה"ק ירושלים) נעצר ונעמד הרכב 'דום', כשאינן כל אפשרות לזוז עמו ימין ושמאל מעלה ומטה... כל בדיקותיהם של הבחור בקרבו וקרעיו (של הרכב) לא העלו דבר, והסיקו בעצמם שבוודאי המנוע (מאטאר) נפח את נשמתו והלך לעולמו. חבריו שראו כי כן עלתה לו, עזבוהו והמשיכו לירושלים, ואילו הוא נותר 'בין שמים לארץ' עם רכב מקולקל אבל וחפוי ראש, בצר לו נאלץ להזמין 'גורר' (Tow truck) שיגרור את הרכב לאחד מכפרי הערביים ושם יתקן אותו אצל 'מומחה' הנוטל שכר בזול כדרך הערביים, ו'כאשר אבדתי אבדתי', והיה מחשב 'חשבן הנפש' מדוע הסכים ללכת עם רעיו לשעבר למקומות מפוקפקים - לאבד בהם טיפה אחרונה של 'יראת שמים', ועל חסרון כיס העצום שנגרם לו בפחזותו (הוצאות גרירת הרכב עם החלפת מנוע עלו 4,000 שקלים), ועל כולנה על האות מן השמים ש'ויקרא ה'... וידבר ה' אליו' - בני אל תלך בדרך אתם, מנע רגליך מנתיבתם...

וראה זה פלא, כשבוע ימים אחר הפורים - ביום רביעי עשרים לחודש אדר והנה אותו ערבי מתקשר אליו (ופלא הגדול על הערבי שנהג ביושר ולא שיקר...) ומבשרו כי אחר בדיקה מדוקדקת נמצא שאין כל חסרון ושבר ברכב או במנוע, ומה שעמד הרכב דום, כי ב'תחנת הדלק' מלאוהו בסוג דלק (געז) שאינו מתאים לרכב זה (במקום סולר מילא בבנזין Diesel) וכי"ב)... ואין ההפסד אלא כמה פרוטות בודדות כדי לשטוף את החבית שבה ממלאים את הדלק מהדלק

נפלאים דברי השם משמואל' (תשא תר"ע) שכתב וז"ל. 'הנה כ"ק אבי אדמו"ר (היאבני נור') וצוקללה"ה הכ"מ זי"ע אמר, שאם תהיה לאדם השתוקקות לעבודת השי"ת, או אי אפשר שיהיה בגיהנם, ואם יהיה שמה, ערב הוא בדבר, שהתשוקה ההיא תוציא אותו החוצה משם כחין, עכ"ל, ובמקום אחר (קרח תרע"ז) מביא כיוצא בזה 'וכענין שהגיד לי כ"ק אדמו"ר וצלקלה"ה שאיש אשר התשוקה שלו היא תורה ומצוות, אי אפשר שירד לגיהנם, ואפילו אם ירד, הנני ערב בערו שימהר ויעוף משם כחין מקשת', עכ"ל. כי אין הקב"ה בודק את האדם אלא לפי התשוקה והרצון, כמו שכתוב (תהלים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה'', ולא עושי רצון ה'', כי 'מבקשי ה' אלו החפצים לעשות רצונו באמת^{טז}.

המקלקל, ותו לא מידי... ויתמה הבחור עד מאד, שהרי הרכב נמצא ברשותו זה זמן רב, ומעולם לא אירע לו כדבר הזה, כי הלא כל בעל רכב מכיר ברכבו... אין כאן אלא הוכחה ברורה, שברגע שהבין את ה'בת קול' שרמזו לו משמים, ואכן, הוא ניחם על הרעה אשר חישב לעשות, זכה לראות בחוש כי אכן זו היתה כל סיבת התקלה העלומה.

ונראה ללמוד ממעשה זה ביתר עומק, שהרי נפשו של אדם מעצם טבעה צמאה ומשתוקקת, ובאמת גם הנפש לא תמלא' ובכל עת מחפשת למלאות תשוקותיה, כיסופיה וגעגועיה, לבוא על סיפוקה, מה עושה ה'בעל דבר', מנסה לפתות האדם שגעגעויו וכיסופיו יבואו על סיפוקם ע"י מים מלוחים ונאדות נפוחים, אבל באמת הוא רק יתבקע מהם, וגם הנפש לא תימלא. וזה שהראוהו בחוש כי אי אפשר למלא מיכל של בנזין ברכב שנוסע על סולר... כי ה'עגלה' פשוט תתקע על מקומה ולא תזוז ימין ושמאל.

והוא ממש כלשון חז"ל (קה"ר ו) שהעתיק ה'מסילת ישרים' (פ"א) 'וגם הנפש לא תמלא' (קהלת ו ז), משל למה הדבר דומה, לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מעדנים שבעולם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת מלך - כך הנפש, אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים. ולהדיא כתב הגר"א (באגרתו) דהרי הוא כצמא השותה מים מלוחים שנדמה לו שמרווה צמאונו, ובאמת מצמיאו יותר ויותר.

עוד סמך מצינו לזה הגמרא (מנחות כט:): ומפני מה נברא העולם הזה בה"ה מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ופירש"י, 'שדומה לאכסדרה' - שפתוח מתחתיו, 'שכל הרוצה לצאת' - ממנו לתרבות רעה יוצא, ושאל הגר"ח קריזווירטה זצ"ל דמן הנראה ביאור 'תרבות רעה' האמורה כאן היא תאוות עוה"ז והנאותיו, מעתה יקשה מדוע נחשב שהוא יוצא ונאבד מ'העולם הזה', אלא למדנו כאן, דהיוצא לתרבות רעה לא זו בלבד דאת העולם הבא איבד, אלא גם את העולם הזה איבד, כי חיייו אינם חיים, באשר רוח נפשו הסוערת איננה מוצאת מרגוע ומנוח בשטויות הללו. וכאשר אמרנו, שהעגלה נתקעת...

זה הכלל, למנוחת נפשו וסיפוקו של אדם הוא נצרך לתענוגים אמיתיים שימלאו אותו, ובלא זה הוא מאבד טעם וענין בכל. והמשכיל מתחדש ומתמלא הנאה צרופה וסיפוק מתפילה בהשתפכות כדבעי, מ'סדר' של כמה שעות רצופות או מסוגיא שהבינה על בוריה. מ'רעוא דרעוין' שערגה נפשו ליוצרה או מעשיית חסד בצנעה לש"ש. אבל ה'אחרים' מנסים למצוא את סיפוקם מהבל ורעות רוח וחצבו להם בורות נשברים אשר לא יכילו המים ו'משום מה' זה לא מצליח למלא אותם... וכבר אמרו להמשיל עוד, כשם שאדם שלא ישן ג' ימים יבוא ויתחנן למיטה נוחה כדי לתת מנוחה לגופו המתמוטט מעייפות, ויבוא מאן דהוא ויציע לו כעת סעודה דשנה של בשר ודגים וכל מטעמים... או מאידך, אדם שלא בא דבר מאכל לפיו זה עידן ומתחנן לאוכל שיישב את נפשו הפורחת, ויקבל הצעה, בא, והשמע לאזנך 'כלי זמר' (מוזיקה) המרגשת את האדם עד דמעות (מאותם זמירות ושירות שהנך מחבב ואוהב כ"כ)... הלא הצעה זו לצנינים תהיה בעיניו. כי ה'רעב' נצרך לאוכל, וה'עייף' למיטה. כמו"כ ממש, יש צרכי הגוף ויש צרכי הנשמה. הגוף מבין ורעב לגשמיות' והנשמה ל'רוחניות', וכשהנשמה צועקת שהיא רעבה אי אפשר להשביע אותה עם מאכלים הטובים ביותר, היא מבינה רק רוחניות. ואם תנסה למלא אותה במאכלים טובים, תענוגות עולם, טיולי סרק וכיו"ב, תיראה כאותו בעל רכב שמילא בו סולר במקום בנזין, שלא יגיע לשום מקום ותכלית, רק יעמוד על עמדו - יאכל את עצמו ולבו ותו לא מידי.

טז. פעם שפך אחד את מר ליבו בפני הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שמלא הוא מכף רגל ועד ראש בשאיפות ורצונות טובים - ללמוד ולהתפלל, ומכל מקום תמיד נשאר הוא ברצונותיו, ואין הדבר עולה בידו, ובתוך דבריו אמר שחושש שעל מצבת קברו יחקקו 'כאן נטמן בעל השאיפות', משום שלא עלה בידו להגשים את שאיפותיו.

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע (בית אהרן, נשא) את הכתוב (שה"ש ב ט) דומה דודי לצבי, 'דודי' מלשון אוהבי - זה הקב"ה האוהב את בניו, 'צבי' הוא מלשון רצון ותשוקה (ב'אקדמות', צבי ואתרע' בן). וזה אומרו דומה דודי - קירבת הקב"ה נדמית לצבי, כפי רצונו ותשוקתו אליו. כמה שיגביר את רצונו לעבוד את בוראו ולקיים מצוותיו, גורם לו עצם הרצון והתשוקה להתגלות אלוקית ולסעד מן שמיא".

החודש חי פרישק"א - כח התחדשות הניתן בידינו פרשת החודש עוסקת בענין התחדשות ו'מולד' הלבנה, והזמן גרמא אף לדין לעסוק בענין ההתחדשות. כתב ה'של"ה' הק' (שער האותיות ז' - רזיות) לבאר בקרא (ויקרא יח ה) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', והיינו

ובאמת, ע"י הרצון והתשוקה נחשב כמי שעשה בפועל, וכן מצינו לגבי ה'קרבות' שעתה בעוונותינו חרב ביהמ"ק ובוטל התמיד וכו' מ"מ ע"י ההשתוקקות יש לנו בהיום הזה חלק וחבל באותם קרבות שהקריבו בזמן שביהמ"ק היה קיים. כלשון הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פרשת שקלים תרמ"ה) וז"ל ועתה בעוה"ר שאין לנו הקרבות במעשה, אבל הרצון והנדבה נמצא לעולם בלבנות בני ישראל, והקב"ה אשר לפניו הוה ועתיד הכל אחד מצרף הרצונות והנדבות שבלבות בני ישראל בכל הדורות... ובאופן זה יוכל להיות לנו חלק בהקרבות שהיו אז וגם במה שיהיה בבנין העתיד, עכ"ל.

ואכן בזכות עצם הרצון לעשות רצון אביו שבשמים יזכה לגלוי השכינה כמי שעשה בפועל, וכך ביאר

נענה ה'נתיבות שלום' ואמר, כאשר אלך בבית החיים ואראה לנגד עיני מצבה אשר נכתב עליה 'פה נטמן בעל השאיפות' מיד אעמוד שם לומר כמה פרקי תהילים... וכי קלה היא בעיניך להיות בעל השאיפות, 'הלא זה כל האדם' - להשתוקק ולחפוץ לעשות רצון קונו באהבה.

והאמת תורה דרכה, שע"י השאיפה והרצון האמיתי, יגיע סוף דבר לתכלית הנרצה, וכך איתא במדרש (ויק"ר שמיני יב א) מעשה באדם אחד ששתה ושתה... יין ושכר לשכרה... עד שמכר כלי ביתו בעבור קניית ה'משקה', כראות בניו את מצבו של אביהם, נענו ואמרו 'אין אבינו משאיר לירשתנו אפילו שווה פרוטה'. נתחכמו הבנים, והשקו את האב עד הגיעו לשכרותו של לוט, ואז תפסוהו והניחוהו בבית העלמין - כדי שיתפקח שם משכרותו, וכשיקוץ משנתו לא ידע מי הביאו הלום, יתחרט על שתייתו המופרזת, והכל יבוא על מקומו בשלום. מה עשה הקב"ה, שלח בסמוך לבית העלמין כמה סוחרים יין עם חמורים טעונים יין לרחצה, לפתע שמעו הסוחרים קול אנגריא - קול מלחמה, על כן השאירו את החמורים הטעונים בבית העלמין, וברחו משם כל עוד נשמתם באפם, ועדיין היה השיכור הלז ישן את שנתו העמוקה מן היין. אחר זמן הקיץ האיש והנה רואה מעל ראשו נוד יין, לא חשב רבות מי הוא ומי שם את היין - אלא קם מקומו התיר את הנוד וחזר לשכב על הארץ כשפי הברזא בתוך פיו, ומנטפת טיפין טיפין - יין לתוך פיו, בלא שום טירחה כלל וכלל.

כעבור ג' ימים, אמרו הבנים לעצמם וכי כך אנו נוהגין עם אבינו, הבה נלך ונראה מה מצבו. מה מאד נבהלו ונשתוממו לראות את אביהם שוכב ושותה... ושותה... נענו הבנים ואמרו אף כאן לא עזב אותך ה', עשו ביניהם תקנה שמהיום והלאה כל יום ישקה אחד מהבנים את אביהם יין.

ממעשה זה למדנו עד כמה גדול כוחו של רצון, כי כמה ניסים ונפלאות נעשו לו לאותו שיכור - שלפי הנראה מדברי המדרש לא היה ידוע כאחד מ'צדיקי הדור', ומן השמים נסתבב שישמעו קול הנראה כקול מלחמה, ואף השאירו את החביות בבית הקברות, אם כן קל וחומר שלא ימנע ה' את הטוב לכל הרוצים לילך בדרך הטוב והישר. יז. כלל גדול במעלות העבודה התמימה, הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם, שלא עליו המלאכה לגמור, ואף אם לא יצליח לשבור את יצרו ומאווייו כי אם המעט, כבר חשוב הוא לאבינו שבשמים, ואין לו לאדם רשות להרהר אחרי זאת.

הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר בדברי הגמרא (שבת קמז:) שרבי אלעזר בן ערך שכח את כל תלמודו, ומשבא לקרוא 'החודש הזה לכם' אמר 'החרש היה לכם', (עד שהתפללו עליו חבריו וזכר בתלמודו), וצ"ב מדוע נתחלפו לו דייקא שלש אותיות אלו, אלא, שהחילוק בג' אותיות הללו הן רק נקודה אחת קטנה (השינוי בין ד' לר', מז' לז', ומכ' לב' - כל ההבדלים הם בקוץ אחד קטן), ללמדנו שאין הקב"ה דורש ומבקש מן האדם אלא את הנקודה הפנימית שבעומק בלב, ועל ידה ישתנה האדם מן הקצה אל הקצה, ליהפך מ'חרש' ל'חדש'.

זקנה' - שלא תתיישן המצוה בעיני (ראה ב'בעש"ט' עה"ת פר' נח סח) - 'מ'זאל נישט פאר'אלט'עוועט ווערען' (שהאדם העושה המצוה לא יעשנה מתוך התיישנות), רק יעשה כל מעשיו בכל כוחו ומתוך התחדשות.

וזכר אמרו קמאי שאף הקב"ה כביכול מבקש מאתנו 'אל תשליכני לעת זקנה', אל תקיימו מצוותי חלילה באופן של זקנה - כמצות אנשים מלומדה, אלא מתוך חרונה ושמחת הלב, והיינו דשינוי בפרקי אבות (ד ב) 'בן עזאי אומר, הוי ריץ למצווה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה', כי המקיימה באופן של 'מלומדה' לא ירוץ לדבר מצווה, על כן אמרו לו לרוץ תמיד לדבר מצוה וכן לאידך גיסא לברוח מן החטא. הצד השווה שביניהם שלעולם יעשה עבודתו 'מיט א פרישקייט' ובוריונות, ולא יחפש לנוח על מקומו. ובאמת יש לכל אחד ללמוד קל וחומר מהנהגתו בעניני גשמיים, כי אם

שיעשה המצוות בחיות ובוריונות¹¹ ולא בעצלתיים, כי כשיש באדם רוח עצלות ועצבות הרי כל אבריו כבדים... קרוב לענין שפירש רש"י במסכת ברכות (נא.) על הדברים הנאמרים בכוס של ברכה, ואחד מהן 'חי', פירש רש"י (ד"ה חי), פרישק"א בלע"ז. כלומר, שהוא בריא ולא הופג מעמו, והכל ענין אחד. כי את התורה הקדושה על האדם לקיים באופן של 'וחי בהם' - לחיות בהתחדשות בתורה ועבודה"ט.

צא ולמד ממה שהביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (מאמרי סיון אות ה) בשם מרן ה'בעל שם טוב' זי"ע, שהיה מקנא חוזק ההתעוררות בימי הנעורים, כלומר שהשתוקק לבח שישי לצעירי הצאן, שבידם להתחדש כסדר בעבודת השי"ת.

באותה מטבע פירש הבעש"ט הק' זי"ע (כתר ש"ט ס) את הפסוק (תהלים עא ט) 'אל תשליכני לעת

ועוד למדנו, שעל ידי שיקבל על עצמו קבלה טובה אחת קטנה, יצא מ'החרש היה לבם' להחודש הזה לכם, כי כל משהו שבשר ודם מתאמץ לעבודת הבורא יתב"ש חשוב ומקובל ומרוצה לפני אדון הכל, ובזה נעשה חביב למקום עד שהקב"ה משתעשע עמו.

יח. הבט נא וראה דברות קדשו של הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (אביר הרועים אות קי"ג) בלשונו הטהור 'כל הדחקות והצרות שיש לישראל בכל העולם רח"ל, הוא הכל בשביל שלומדים הגמרא כאדם שרוצה לישן שלופעדיג, ואם היה העולם מצייתי לו, ולמדו הגמרא עם חיות, היה הוא ערב בדבר שלא יחסר לשום ישראל פרנסה'.

יט. ובאמת, כך הוא טבעו של עולם - שהאדם זקוק ל'חידושים' (חדשות - נייעס) כדי חיותו, אם ימצא אותם בתורתו ועבודתו מה טוב ומה נעים, ואם לאו סופו לחפש אחר 'חידושים' במקומות שאינם רצויים עבורו (עיי' תר"מ ראה דברים יא כז).

הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה ידוע במיוחד ב'תפילותיו' הנעלות ברגש נפלא והתלהבות עצומה. לאחר שנסתלק לבית עולמו מצאו בחדרו כמאתיים סידורים שונים, כי בכל עת מצוא היה קונה סידורים חדשים להכניס התחדשות והתפעלות בתפילה, ואף שאין בידינו הבנה בדרכי הצדיקים... מ"מ לדידן נלמד במדרגתנו להכניס חיות והתחדשות בעבודתנו בכל עת מצוא, מכל דבר המביא חיות התלהבות והתחדשות.

בלילי שבתות היה הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל דורש בעניני מוסר ויראה בביהמ"ד הגדול בשכונת 'זכרון משה' בירושלים עיה"ק ת"ו, וכדי למשוך את לבם של השומעים היה משלב בדבריו כמה מילתא דבדיחותא, פעם ניגשו אליו כמה אנשים וב'קנאות' מחו בפניו על ה'ליצנות' שלו. ודרשו ממנו להפסיק לנהוג כן תיכף ומיד. לא ידע הגר"ש מה לעשות, נסע לעי"ת בני ברק נכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע וושטח את ספקו. מששמע החזו"א את דבריו ביקש ממנו שיתן לו דוגמא מהני מילי דבדיחותא שהוא אומר לפניהם, פתח הגר"ש וחזר על דברי צחות שהגיד להם, ויהי כשמוע כן החזו"א נהנה מאד, ואמר לו 'רק כך תמסור את השיעורים' - לך בכוחך זה והושיע את ישראל. והוסיף ואמר לו החזו"א, בימים הקודמים לא היו חסרים בעלי תורה ויראה ב'ליטא' רבתי, ומכל מקום היו הרבה מהנערים נתפסים ל'השכלה', ומדוע, כי ה'שמחה' הייתה אצל המשכילים ולא אצלנו... וזהו תפקידנו כהיום - להרבות שמחה וחיות בעבודת ה'... (מעשה איש ח"ה קל).

וזכר הבאנו בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שלכן לא חטאו הנשים בחטא העגל כי הן אמרו את שירת הים בתופים ובמחולות ובשמחה יתירה כדכתיב (שמות טו כ) 'ותקח מרים את התוף בידה', ולכן ניצלו מהחטא.

כ. ואופן ה'בריחה' היא כדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בביאור דברי הגמרא (ברכות ו:) 'לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנאמר (הושע יא י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג', והתמיהה ידועה, הרי בפסוק נאמר אחרי ה'

מיעוטה וקטנותה, כך על בני ישראל להתחדש תמיד אף מתוך מיעוט וקטנות²².

ויזכור שאין שום מצב בעולם שאי אפשר לעלות משם לדרך המלך, ואף אם נמצא בשאול תחתיה אפשר לו לעלות במעלה ההר. וכבר אמר הרה"ק היסוד העבודה ז"ע בפסוק (תהלים קמה יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו', דקאי על האדם, שעליו להודיע לעצמו שכוחות עצומים טמונים בו, ובל עבודתו היא להוציאם מהבט אל הפועל.

זוהי הביאור בדברי הגמרא (שבת קמז:): 'רבי אלעזר בן ערך איקלע לעיר פרוגיתא' שהיין שם היה משובח מאד, נמשך ר"א אחריהם ושכח את כל תלמודו, כאשר חזר לבני הישיבה רצה לקרוא בספר התורה, משבא לקרוא 'החודש הזה לכם' אמר 'החרש היה לכם', התפללו עליו חבריו החכמים, ונזכר בתלמודו. מכאן למד הרה"ק ה'חווה' מלובלין ז"ע, שגם מי ש'החרש היה לכם' ולבו אטום וסתום לכל דבר שבקדושה, כדוגמת החולה שלקה בליבו (בגופו של אדם) שהוא (הלב) עיקר חיותו (של האדם), והרי אם יסתם לבו אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת, מכל מקום בפרשת החודש יש גם בידו לחדש את לבו ככריה חדשה ממש (הובא באמרי הר"ם בא, משמו).

בלל ראשון ב'סדר מהרה' - שלא להתבוסס בחטא, אלא להתרומם ולהתנער ממנו. וכך ביאר הרה"ק ה'שם משמואל' ז"ע הטעם שהכיוור היה נתון בין המזבח

למלאכתו ועסקיו כדי להרוויח כמה גרגירי כסף ירוץ בשמחה בזריוות והתלהבות, כ"ש שלעבודת הקודש עליו לגשת מתוך חשק ושמחת הלב.

בארץ מצרים החודש הזה - כח ההתחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים

שמוא יאמר האדם, איני יודע מה אתה סח, היאך אתחדש ובמה אתחדש, ידעתי גם ידעתי את שפל מצבי - כבר אבד סברי ותוחלתי, כיצד אתעלה מעל מצבי, ישמע לדברי הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (שבת החודש ד"ה ויאמר ה') 'החודש הזה לכם' - היא המצווה הראשונה שה' צוה אותם, ואמרה להם (מצווה זו) עוד בהיותם בארץ מצרים, להורות בזה, שאיש יהודי הרוצה להתקרב להש"ת לא ימתין עד שיצא מבין התאוות והטומאה שהוא משוקע בו, אלא בעוד חיותו תחת 'מצריו' - משוקע במ"ט שערי טומאה ובגילולי ע"ז יתחיל כבר בעבודתו יתברך²³.

ולכן ההתחדשות היא מצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל, כי היא יסוד לכל היסודות והעבודות, לבל יתייאש אף אם מצבו קשה ושפל, כי לעולם יש בידו להתחדש ככריה חדשה.

ואולי לכן נמשלו בני ישראל ללבנה (שוח"ט תהלים כב יב), דהרי הלבנה מתמעטת וחוזרת ומתחדשת מדי חודש בחודשו, וזאת אשר הראה הקב"ה למשה רבינו את הלבנה בהתחדשותה ואמר לו 'בזה ראה וקדש' (רש"י פסוק ב, מ'מכילתא) כהתחדשות הלבנה מתוך

ילכו, והיאך למד מכאן שיש לרוץ לדבר מצוה. אלא ביאורו, שהנה כאשר יהלך ברחובה של עיר ביום ה'שלג' אחד מזקני וישישי העדה, אשר אך בקושי מהלך תוך השענו על מקלו, ולפתע יראה הזקן שאריה השואג לטרף בא ומתקרב אליו, וודאי שאז יתגלו בקרבו כוחות אדירים, ישכח מתשות כוחו ישכח ממקלו, וינוס כנער אשר כוחו במתניו, כי אכן בכל אדם טמונים כוחות אדירים נעלמים אשר יתגלו בפועל רק כשנקלע לעת צר ומצוק, ומכאן נלמד אחרי ה' ילכו - כמי שמהלך בסמוך לארי שואג - שמתעוררים בו כוחות אדירים ועצומים, ובפרט בבוא אליו נסיון בעניני 'ראת שמים', יעורר בעצמו את הכוחות הללו לברוח בכל כוחו כבורח מן הארי לנוס אל ה' אלוקיו. כא. וכבר אמרו על דברי חז"ל (הובא רש"י בראשית א כ) 'כל דבר שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ' כי כל עוד שאין האדם מתחזק להתרומם אפילו מעט מעל לארץ אינו קרוי 'אדם' אלא 'שרץ'. כי עיקרו של האדם הוא ההתרוממות מעל גבי הקרקע.

כב. אמרו חז"ל (ברכות ד:): 'כל האומר 'תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', בדרך צחות היה מפרש הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל, כי הרי אנו מסיימים פרק זה בפסוק (קטו יח) 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללויה', ואכן מי שאומר ג' פעמים ביום מעתה - פירוש 'פון יעצט בין איך א נייע זלמן' (העבר אין, ומעתה הנני 'זלמן' חדש, ונקט זלמן כי כך היה שמו ובאמת הוא נוגע לכל אדם איש איש 'בשמו' הטוב יבורך), לכן מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

לארץ שנתן הקב"ה לאבותיכם ותאכלו מתבואתה', ואכן עשו בני ישראל תשובה כשעברו את הירדן וזכו לנס ולירש את הארץ, ולפי זה מפרש הרה"ק רבי זאב מסטריקוב ז"ע (זר זהב פרשת בא) דמאי דכתיב ביציאת מצרים שלא עשו להם צידה היינו שלא חזרו בתשובה^כ, והיינו טעמא, כי מרוב אהבתם אשר בערה בקרבם כלפיד אש ללכת אחרי השי"ת 'לא יכלו להתמהמה' אפילו לעשות תשובה ולא הביטו לרחוץ טינפם ולכלוכם כי לא יכלו להתאפק, אלא רצו אחרי ה' מרוב אהבת כלולותם כמו שהם, וזהו 'וגם צידה לא עשו להם'. ומעשה זו עלתה לרצון לפני ה' יותר ממאה תשובות ככתוב (ירמיה ב ג) 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה'. ע"כ, וזו גם עבודת בני ישראל בכל דור ודור, שלא לחשוב על העבר ולשקוע במחשבות של 'אויש^כ', אלא לקיים 'ירון עבדך כמו איל, ישתחוה אל מול הדרך', וממילא

ובין אהל מועד, ולכאורה מקומו קודם למזבח, אלא שהכיוור רומז לתשובה, ובא להורות שהכלל הראשון לבא ליטהר הוא שיוזן ממקומו... אל ישאר באותו מקום לבכות על מצבו, אלא ילך למקום אחר ומשם יעלה ויתעלה. יסוד זה מצינו גם בדברי חז"ל אם פגע בכך מנוול זה משכחו לבית המדרש, שהכוונה היא שלא ישאר לעמוד באותו מקום בו נכשל ע"י אותו מנוול, אלא ילך לבית המדרש ויתחיל ללמוד ולהתפלל^כ, ומכך יעלה בסולם המהרה דרגא בתר דרגא.

ומעשה אבות בימים ההם סימן הוא לבנים, דהנה ביציאת מצרים כתיב (שמות יב לט) 'וגם צידה לא עשו להם', ואילו גבי יהושע כשעברו את הירדן כתיב שציוה את העם 'הכינו לכם צידה' (יהושע א יא), ומצינו בתנא דבי אליהו (פרק יח) שמפרש את הכתוב ביהושע כך, 'אמר להם, עשו תשובה כדי שתכנסו

כג. אגב אורחא, ידוע מה דאיתא במדרש (ויק"ר ריש פר' בחקתי), על הפסוק (תהלים קיט נט) 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', אמר דוד רבש"ע, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. תמה הפני מנחם ז"ע מדוע היו רגליו מוליכות אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, והרי שפיר היה יכול ללמוד בבית דירה פלונית, אלא ללמדנו כי עיקר הלימוד צריך להיות בבית המדרש ששם הוא מקום טהרה.

מסופר על בעל היסוד ושורש העבודה ז"ע שלעת זקנותו התאמץ מאוד לילך לבית הכנסת ולהתפלל, שאלה אותו הרבנית מדוע טורח ומתייגע כל כך, והרי אפשר להביא 'מניין' אנשים שיתפללו ג' תפילות בביתנו, וכך תתפלל במניין בלא להתאמץ. השיב לה, הנה מדרכך להכין את הקוגע"ל דווקא בסיר הישן אשר ברבות הימים כבר נבלעו בדפנותיו שמן הרבה ונותן הוא טעם לשבח בפשטיד"א, ולא תרצי להחליף אותו בסיר חדש, כיוצא בדבר כתלי בית המדרש נספגו בתפילות הרבה והתפילה מתקבלת שם ביותר.

כד. עיי' שמו"ר (א לו) שמפורש שעשו תשובה, ואולי לא הייתה התשובה בשלימות, שהרי להדיא כתיב 'ואת עירום ועריה' (יחזקאל טז ז).

כה. סיפר הגאון רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל, כאשר שהיתי ברוסיה לקחו אותנו ממקום למקום, העלו אותנו לרכבות בהם נסענו מרחקים אדירים, רכבות אלו היו 'רכבות משא', בכל קרון היו שלושה דרגשים (כעין מיטות עשויות מעץ קשה) זה על גבי זה, חלק מהנוסעים היו עולים עליהם לישון, וחלקם נרדמו על הארץ... באחד הלילות פשטה עייפות כבדה בכל איברי ורציתי לנום מעט, והנה, אך נעצמו עיני, החל אחד הגויים המדוכאים לצעוק ממקום 'מנוחתו' על אחד הדרגשים, אוי... אני רוצה לשתות, אני צמא... וכך צעק וצעק, והפריעני משנתי, שוב ושוב, אני צמא... רוצה כל כך לשתות... משראיתי שהוא לא יתן לנו מנוחה, עלה במוחי רעיון קמתי פסעתי עד אליו, ובקשתיו תן לי את הקומקום שבידיך, ואכן, האיש הגיש לי את הכלי שבידו מלאתי בו מים ונתתי לו, הלה מיהר לגמוע את הכל כמו 'בעל חיים' כמנהג הגויים, עתה חשבתי שישועתי קרבה ואמרתי בלבי 'ברוך שפטרני מעונשו של זה', אך... לא ארכו הדקות אחרי שנרדמתי ולפתע החלה פרשיה חדשה... הוא דיבר עם עצמו בקולי קולות אוי כמה רציתי לשתות... אוי כמה הייתי צמא מאד... צמאתי למים... הייתי צמא... זו דוגמא של טרוד ביצרו, הרי גמרת כבר מה אתה ממשיך להתבוסס.

משל למי שנוסע בדרכו מעיר לעיר, ולפתע נסדק ונשבר אחד מאופני (גלגלי) רכבו, וא"א לו להמשיך בדרכו בשום אופן, וכי יעכב עצמו ויעמוד לחקור בשל מי אירעה צרה זו, הרי כך לעולם לא יגיע למחוז חפצו (ולכשכבר יגיע ימצא שכבר נסתיימה ה'חתונה' או כל מטרה אחרת שלשמה נסע), מה יעשה הפיקח יחליף הגלגל במהירות, ימשיך בדרכו ויגיע למחוז

ולתקן את הראש לכל ימות השנה, לבער מעצמו כל מחשבת פיגול ושאר הרהורים רעים, והדרך לכך, על ידי שיתחדש ויקבל על עצמו להטיב דרכיו מכאן והלאה, והמתחדש ומקבל על עצמו לעבוד את ה' בחודש הזה מועיל לו לכל חדשי השנה.

רבות הפליגו בספרים במעלת שבת החודש - ראש חודש ניסן^י, וכל ימי החודש, כתב השל"ה הקדוש (מסכת פסחים פרק נר מצוה אות ז) על הכתוב (שמות יב ב) 'החודש הזה לכם ראש חדשים', שבחודש ניסן יש לכל ימי החודש קדושת 'ראש חודש'^{יב}.

איתא מהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע (בארות המים פר' החודש ד"ה ראש) 'החודש הזה לכם ראש חדשים' - 'החודש הזה' (חודש ניסן) הוא הראש לכל מיני התחדשות המעותדים לבוא, ויש ביד האדם לזכות או לעוז ותעצומות הנפש שיוכל תמיד להתחזק ולהתחיל את עבודתו מחדש, ולא להתפתות מיצרו המרמהו שכבר אין לו תקנה ח"ו.

איתא ב'שם משמואל' (פר' משפטים תרע"ה), כי בר"ח ניסן הפיח הקב"ה חיים חדשים לכל אחד ואחד, וכך נשאר לדורות - בכל שנה ושנה בר"ח ניסן ניתנים

יזכה להמשך התפילה 'ערב לו ידירותיך מגופת צוף וכל טעם'.

הנה ספר 'הושע' מסתיים בפסוק 'כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם'. ותמה הרמ"ע מפאנו ('עשרה מאמרות', מאמר היקור דין ה"א סוף פרק יג) שהרי מצינו רבות ששינוי חז"ל בלשונם כדי לסיים בדבר טוב, ומדוע הספר נשלם ב'פושעים יכשלו בם' שהוא דבר שאינו טוב. ומתריץ שאף זה דבר טוב הוא (ובכלל ישרים דרכי ה') כי בא לומר 'דברי נחמה' לרשעים ולפושעים, אל תתרפו, כי קרובים אתם מאד, ובהרהור תשובה לטוב מיד אתם קרובים ועומדים לפני ה' כאותם צדיקים שלא הטאו..

בדרך זה ביארו מה דאיתא (עי' מגילה י:ו) אין ויהי אלא לשון צער, ולאידך אין ויהי אלא לשון שמחה (בר' מב ג), שכן 'ויהי' משמעותו סיפור דברים מה שאירע, והמתבונן במה שהיה אין לך צער גדול מזה. אכן 'ויהי' היינו בלשון עתיד, וזוהי השמחה השלימה להתחזק ולחשב רק את העתיד לבוא^{יג}.

ראשון הוא לכם - מעלת 'ראש חודש' ניסן וכל ימי החודש דרוש דרש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (לפר' החודש ד"ה החודש) שסגולת 'שבת החודש' היא להכשיר

חפצו, ובסוף היום טרם ישכב לישן, אז יחקור מה ומדוע אירע... אף לדידן ייאמר, מה לך מתעסק 'חוקר ודורש' אודות הנפילה שעברה עליך, קום התנערי מעפר קומי - המשך בדרכך, ובסוף היום - כשכבר לא יפריע לך הדבר להמשך ה'עבודה' תערוך חשבון הנפש.

כו. לאחר שנות המלחמה שאלו את הרה"ק מסאטמאר זי"ע לחוות דעתו על כל המאורעות הנוראים ועל המלחמה, וענה להם, אצל יהודים אין סחים במה שהיה אלא רק על העתידות.

כז. כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק, החודש ו) וכלול בשבת זה קדושת ר"ח שכולל רגל שבו - שהוא (רגל זה) שורש כל המועדים, כלומר, שהשבת כוללת בתוכה כל ימות השבוע העתידיים לבוא, ובכלל זה גם יום 'ראש חודש' ניסן, שבו נכללו כל ימי החודש, ממילא נמצא שחג הפסח שהוא יסוד ושורש כל החגים ובראש כל מועדות נשאת פסח כלול בשב"ק זו, וכבר בשבת זו חלה עלינו קדושת הפסח וקדושת כל המועדים.

וממשיך ר' צדוק, וכשחל ר"ח בשבת קוראין הפרשה בשבת, ואז הקדושה כפולה דקדושת שבת מקבל מקדושת ראש חודש, ור"ח משבת וכו', וממילא יהיה קדושת המועד שיבוא אחריו גדולה יותר מכל שנה כיון שמרגישין הקדושה ע"י קריאת הפרשה בשבת ור"ח, דשבת מועיל לר"ח ור"ח לשבת. עכ"ל.

כח. ב'אהבת שלום' (פר' בא ד"ה א"י ראשון) מפרש לפי"ז את המשך הכתוב 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', וז"ל. פירוש 'שלא יעלה על לב איש לומר שזהו דווקא בחודש ניסן, אלא אפילו בשאר חדשים הוא כן, שאם יום ראש החודש אצלו כתיקונו, אזי גם שאר החודש נקרא ראש חודש - ד(גופא) בתר רישא אזיל, אך חודש ניסן הוא ראשון לכל החדשים בדבר זה, ועל כן ראוי ונכון לאיש המשכיל לראות ולהשגיח עצמו שיום הראש חודש יהיה אצלו כתיקונו בעבודת השי"ת, ואזי יהיה נכון לבו בטוח בכל החודש כולו, ואפילו אם שעה אחת ביום ראש חודש כתיקונו אזי יהיה בוודאי אצלו כל החודש כראוי (בכחינת ראש חודש), עכ"ל.

לעורר את בני ישראל שבימים אלו חל ראש חודש ניסן^{כט}, ואחריו כל ימי חודש ניסן, ויתבונן כראוי לנצלם, ואז יקבל את השפע הנשפע בימים הנשגבים הבאים עלינו לשלום.

צא ולמד עוד ממה שהובא ב'אגרא דכלה' (פקודי ד"ה ביום החודש) וז"ל. 'קבלנו, דאותן י"ב ימים הראשונים הניסן, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מאדמו"ר הרמ"מ [מרמנוב] זצ"ל. וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרה"ק רבי יעקב יצחק [ה'חווה' מלובלין זי"ע] היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל החודש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קודש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחודש מנחם, לא כתב אלא עד מנחם, והענין הוא בפרסום, עכ"ל.

ארבע אמות של הלכה - לימוד התורה בימי בין הזמנים בפרשתן למדנו כמה וכמה מדיני הקרבנות הנוהגות בזמן שביהמ"ק היה קיים. אך כבר אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ארבע אמות של הלכה בלבד'. שומא עלינו להרבות באותם הארבע אמות, להחזיק בישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות^{לא}.

בלב ישראל חיים חדשים, אך זה מועיל רק למי שרוצה לצאת מטומאתו ולהתחדש (כמו שבמצרים לא הועילו ההתחדשות על מי שלא השכיל לחזור בתשובה, שמתו בשלושת ימי אפילה). ועל כן עלינו לדעת, שמצד אחד יש כאן זמן מוכשר להתחדש כבריה חדשה, אך לאידך גיסא תביעה גדולה היא לאדם שימלא שעת הכושר זו כדבעי.

כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם פר' בא) וז"ל. 'החודש הזה לכם' - המדרש כאן (שמור' טו ב) מפרש הרבה שהכל מסור בידינו עיי"ש. ואם היה אדם יודע מזה, מה שהוא, ומה שיש בידו לעשות, בוודאי לא היה מבטל אף רגע אחד, עכ"ל.

וכך איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם פר' החודש) וז"ל. וענין חודש הוא מה שנותנים כח לכל איש ישראל כשמגיע ראש חודש לעורר עצמו מחדש לעבודת ה'. ואף שכן הוא בכל חודש, אמנם נוסף עליהם החודש הזה שהארתו נותן כח להתעוררות על כל חדשי השנה. וזה ענין 'ראשון הוא לכם' (שמות יב ב) - שראשון הוא הכולל כל כוחותיו של אדם. והנה הכח שיהא ביכולת לאיש להתעורר הוא עצמו עם כל הראשית שלו (היינו עם כל כוחותיו) מושג בכח 'ציאת מצרים' (וכן איתא באמת ליעקב' לאדמוה"ז מסאדיגורא, ועוד).

ימי 'חודש ניסן' הנם ימים המבורכים, ואולי מהאי טעמא קורין בשבת זו 'החודש הזה לכם', בכדי

כט. בליל ר"ח ניסן שנת תשמ"ז לפ"ק התקיימה שמחת נישואין בעי"ת בני-ברק, בהיותי בחתונה שאלתי אחד מידידי מי קבע יום חתונה בר"ח ניסן, בזמן שהכל עסוקים בהכנות המרובות לפסח הקרב ובא (בימים ההם עוררה חתונה בזמן כזה תמיהה), נענה אחד מבני המשפחה שהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הוא אשר קבע את תאריך החתונה [באותה שעה כבר נשבה ארון האלוקים, ונשמתו הקדושה עלתה בסערה השמימה באותה שנה ביום כ"ד לחודש טבת], כי בימי חנוכה שאלו אותו המחותנים מתי לקבוע את יום החתונה, והוא השיב להם 'ראש חודש ניסן איז די שענסטע טאג פון יאהר...' (ר"ח ניסן הוא היום המיוחד ביותר מכל השנה כולה), וכבר אמרו (שבת פז:) 'אותו יום נטל עשר עטרות'.

ל. מאד הפליג הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (בתשובותיו או"ח שלו) את קדושת הימים, וכפי שכתב לאחד משואליו... כי ימים אלו יקרי הערך - שעה ליום יחשב.

ב'אביר הרועים' (אות רסד) הובא עוד מה שהעיד עליו בנו הרה"ק בעל ה'שם משמואל' זי"ע, שבימי חודש ניסן היה אביו ה'אבני נזר' מסבב והולך בעולמות העליונים, ושמחמת גודל בהירות קדושת הימים אינו צריך לישון כלל (שם אות רצט).

לא. הרה"ק מסקולען זי"ע היה אומר שלכאורה יש לדקדק בפסוק מהו מה שאמר 'לכו בנים שמעו לי' היה לו לומר 'בואו בנים שמעו לי', שהשמיעה הוא כשבאים, שהרי כשהולכים כבר אין שייך לשמוע. וביאר על פי מעשה שהגיע הרה"ק מאפטא זי"ע לעיר אחת ובאו הגבאים של 'בית הכנסת הגדול' ובקשו ממנו שיבא להתפלל בצפרא דשבתא בבית הכנסת הגדול, ואכן בצפרא דשבתא יצא הרה"ק מביתו ללכת להתפלל שם, וכל הציבור יצא

על כן, כל אחד יאזור מתניו לעסוק בתורה בחיות לב כי זמנים אלו צריכין חיזוק, אמנם המתגבר בימים אלו אף בימים האלו הנקראים בפי העולם 'בין הזמנים' לעסוק בראוי בתורה יעלה ויתעלה פי כמה וכמה.

ללוותו, וכשהגיע סמוך לבית הכנסת נשאר לעמוד, ושאלוהו הגבאים וראשי הקהל מה טעם אינו נכנס, ואמר שהוא רואה שבית הכנסת מלא בתורה ותפילה, עד שאינו יכול להכנס, וכששמעו הגבאים תשובה זו נתרומם ליבם מאחר שהרבי ראה שבית הכנסת מלא בתורה ותפילה, אבל הם ראו איך שעדיין הרה"ק עומד לפני בית הכנסת ואינו נכנס, ושאלוהו על הדבר, וביאר את דבריו, הנה כשהאדם בא לבית הכנסת ומתפלל ולומד ובא לידי התעוררות על ידי התורה ועל ידי תפילה, יש לאדם לקחת ההתעוררות עמו לביתו, שגם כשלאחר מכן יצא לרחוב ולכל מקום שהוא פונה לשם, יקח עמו את ההתעוררות, אבל כאן כשהנני מביט הנני מבחין שהבעלי בתים, אף שהם באים לידי התעוררות בשעת תורתם ותפילתם, אבל הם משאירים את הכל בבית הכנסת ואין לוקחים עמהם מאומה באופן שבית הכנסת נשאר מלא בתורה ותפילה.

וזה מה שאמר דוד המלך 'לכו בנים שמעו לי', שאכן כשהם נמצאים לפניו הרי הם מתעוררים, אבל דוד המלך הזהירם שגם כשהם שבים לביתם ישמעו הדברים, שדברי ההתעוררות יצלצל באזנם ויקחו עמהם את ההתעוררות (קובץ 'מראה מקומות' ירח האיתנים, סקולען).

ידוע שהמהר"ם שפירא מלובלין חקק פסוק זה על כתלי הישיבה מבחוץ, לרמוז ענין זה לתלמידיו, כי אין ניכר קנין תורה וירא"ש - אם הוא 'שומע' את דבר ה', אלא כשהולך לביתו ונשאר להיות משומעי דבר ה', ואינו 'שוכח' את כל תלמודו בצאתו מבית המדרש.

משל לקיטע ברגליו היושב בביהמ"ד יחד עם חברים מקשיבים - שם לא ניכר מאומה כי יש בו איזה חסרון, אמנם בפנותם ללכת לביתם, אז יתגלה חסרונו לעין כל, כי כולם מהלכים לביתם, והוא אך בקושי יפנה לביתו בעזר וסיוע ל"ע...

כיו"ב, במשך הזמן כשהבחור והאברך יושב שמור בביהמ"ד אין הדבר ניכר כ"כ אם קנה בנפשו די יראת שמים תורה ועבודה, אמנם, בפנות כל אחד לביתו בין הזמנים שם ניכר מהותו של אדם כשנראה כיצד הנהגתו בגדרי הקדושה וירא"ש.

הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע היה רגיל לספר ב'סעודת המפסקת' בעיו"כ, את המשל הידוע, שפעם היה בעה"ב שנגנב ממנו תרנגול גדול שאהב וטיפח מאד, ואע"פ שניסה לתפוס את הגנב העלה חרס בידו, מאידך גיסא הגנב לא ידע איך לטפל בתרנגול ולא דאג לזונו ולפרנסו כהוגן, לכן נחלש התרנגול מיום ליום עד שבליט ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, ובהיותו עומד שם לפני השוחט נכנס בעל-הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנן למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמובן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שליש, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורוץ אל הקב"ה באהבה ובחדוה...

אף אנו נאמר כן כש'מתירין החבלים' והכל יוצאין לרחובה של עיר - בבין הזמנים, הבה נראה כיצד הנהגתו של הבחור - להיכן הוא ממחר ורוץ, להיכלי תורה ותפילה, לסייע לבני משפחתו בהכנות לחג, או...

לב. מעשה הובא ב'מעשה איש' (ח"ב עמוד ג) וז"ל. יהודי בא לשאול, שלפניו שתי הצעות, האחת לשמש כ'מגיד שיעור' בישיבה קטנה והוסיף השואל שאף אם לא ילך לשם לא תישאר הישיבה בלי שום ר"מ אחר, כי יש די אברכים מוכשרים ואף יותר ממנו, והשנייה, הוצע לו להיות המשגיח הכללי על הכשרות בארץ ישראל מטעם הרבנות, וזה ודאי שלא תקח הרבנות בן תורה זולתו, נמצא, יש בידו אפשרות לטהר את כל ארץ ישראל בכשרות

באר הפרשה - ויקרא - החודש

יהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא שנזכה להקריב דידן ינאלנו גאולת עולם, גאולה ברוח גאולה בגשם, לפניו את עצמנו, להיות 'קדם אפי מלכא', ובמהרה כמו"ש בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל בב"א לג.

המאכלים, במה אבחר. שאלו החזו"א - האם מסוגל אתה כשתהיה ר"מ בישיבה קטנה להשפיע על שני בחורים שישבו וילמדו ב'בין הזמנים' כבאמצע הזמן, והשיב הלה שנראה לו שהוא בר השפעה כזו. אמר לו רבינו, אם כן, דע לך ששני בחורים שישבו וילמדו בבין הזמנים כבאמצע הזמן חשוב הרבה יותר מלהכשיר את כל ארץ ישראל (מהג"ר מתתיהו סלומון שליט"א).

לג. וכך כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (פר' החודש ב), מאמר רבינו הקדוש מווארקי זצללה"ה זי"ע, פי' הפיוט 'החודש אשר ישועות בו מקיפות' - מלשון החנווני מקיף, שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שואל ומלווה לנו בחודש הזה הישועות, על סמך שבעתיד יתקנו דרכיהם ויהיו 'זכאים' לקבל כל מיני טובה וברכה, מראשית כזאת הודיע אז במצרים בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקי' על ההר הזה, וכדרשת חז"ל באיזה זכות, בזכות קבלת התורה שיקבלו אח"כ, ו'זכות' זאת מתעוררת בכל שנה בחודש ניסן, שהקב"ה פועל ישועות על סמך הזכות שנהיה אח"כ זכאים, עכלה"ק (בשינוי).

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: תפילה בציבור

בס"ד | גיליון מס' 172

פרשת ויקרא

כיצד החמצת הטיסה הובילה לתרומת ענק?

אדם כי יקריב (א, ב)

התפילה בציבור היא שותפות מרגשת במקהלה נפלאה של יהודים מכל גווי הקשת הנעמדים 3 פעמים ביום, זונחים את עיסוקיהם, דאגותיהם וצרותיהם האישיות, ומייחדים את לבבם לאבא שבשמיים. התפילה בציבור היא רגע מכונן בו כל יהודי זוכה לפרוש את 'כפת הברזל' האלוקית על עוד חלק מהעולם, על עוד בית, על עוד משפחה, על עוד יהודי...

כשאנו שותפים לתפילת הציבור, לעולם לא נדע כמה צרות, עוגמות נפש, דאגות מיותרות, מחלות קשות ושאר רעות המתחדשות בעולם, חסכנו מאיתנו. לעולם לא נדע כמה שפע השפענו לעולם, כמה יהודים זכו בחיים חדשים, הבראו ממחלות קשות, התעטרו במלוא חופניים נחת, זכו לאושר בחייהם ועושר בפרנסתם. הכל בזכות תפילת הציבור, הציבור הרחב והעוצמתי שמוריד ים של שפע לעולם, שכולנו שותפים בו!

הבה נתחזק בתפילת הציבור, מתוך הבנה שזה ערך חשוב, משפיע, דרמטי. נכונן את סדר יומנו באופן שנוכל להתפלל את שלוש התפילות בציבור, נתארגן מראש בזמני שגרה כמו בזמני שמחה או לחץ בעבודה וכל כיוצא באלה - שלא להחמיץ חלילה את תפילת הציבור. ככל שנחזק את תפילת הציבור, גם אם זה כרוך במאמץ, בטרחה או בזמן רב - כך נזכה להשפיע לעולם הזה עוד ועוד שפע ואושר, הצלחה, ברכה, שמחות עד בלי די!

החמצת טיסה כדאית...

המכשיר הסלולרי של ראש כולל גדול ומפורסם באלעד רטט, ועל הקו שיחה מחו"ל. 'אני מהמשרד של ר' יצחק ד. - אמרו הקול במבטא אמריקאי כבד, 'בקשר לבקשה ששלחת לפני כמה חודשים, ובקשר לכך דיברו אתנו כמה עסקנים מקומיים. הבקשה שלך עוסקת בתמיכה בסך 35,000 דולר למוסד שלך, נכון?'

ראש הכולל אישר את הפרטים, נשימתו נעתקה. 'אוקיי', הוסיף הקול בעל המבטא האמריקאי בעברית רצוצה, 'אנחנו קובעים לך פגישה ליום רביעי בערב, בשעה שש, במשרדו של ר' יצחק בשיקאגו, מגדלי הזהב, קומה 67, חדר 413. נשמח לראותך ולמלא את בקשתך' - אמר הקול בפשטות וניתק את השיחה, מותיר את ראש הכולל נדהם ומאושר. הן כמה ביקש ויחל לקיום הפגישה הזו, כמה תקוות תלה בה, כמה עסקנים שלח לפעול לקיומה. זה קורה, סוף סוף!

סוכן הנסיעות לא מצא מקום בטיסה ישירה, והעביר את ראש הכולל דרך תחנת ביניים בפריז, בית צרפת. ביום רביעי בבוקר נחת ראש הכולל בשדה התעופה בפריז, והזדרז לחפש בית כנסת קרוב, בו יוכל להתפלל שחרית בציבור, לפני שימשיך לשיקאגו. די מהר נמצא בית הכנסת, אלא ששעת התפילה מאוחרת יותר. הוא הסכים להתנתן זו בחפץ לב, שהרי מה יכול לשמח את לבו יותר מתפילה בציבור בארץ זרה ומנוכרת? מה יכול למלא אותו באושר בארץ ניכר כמו תפילה במנין?

בינתיים הדקות נוקפות, מועד המראת טיסת ההמשך מתקרב והולך, והמנין עוד לא יצא לדרך. גם בשעה הקבועה טרם התקבץ מנין, והוא נאלץ להמתין עוד, מביט

בהתרגשות ובשמחה, בהתרגנות אביבית קסומה ונעימה, אנו פותחים בשבת זו בספר 'ויקרא', הוא הספר העוסק בקרבנות שהוקרבו בבית המקדש. עצם הזכרת המושג 'קרבנות' מעורר בקרב כולנו רגש עז של געגוע, זכרון למשהו שאמנם לא ראינו אך אנו מתרפקים עליו וכמהים לראותו, מצפים לו בכל יום שיבוא.

שעת בוקר מוקדמת מאוד בירושלים - עיר שהיא תל תלפיות לכל באי עולם. טל רענן ולח שירד בלילה מעניק הילת זוהר קסומה ליקום כולו, ממשלת הכוכבים מפנה את מקומה לקרני שמש ראשונות העולות מן האופק, העולם ברובו נם עדיין שנת לילה רגועה ושלווה, אך במקום אחד כבר מתנהלת העבודה בקדחתנות.

בית המקדש. המקום בו כל יהודי עצר את נשימתו, התחבר והתרפק באהבה על אביו שבשמיים. כהנים לבושים בגדי כהונה מגוהצים ונקיים השכימו קום עוד לפני עלות השחר, מגרילים ביניהם את התפקידים רבי המעלה. מי יפנה את הדשן, מי יעלה עצים על המזבח, מי יזכה להקטיר קטורת, בנחלתו של מי תיפול הזכות להקריב את קרבן התמיד...

אך הנצה החמה, והכהן ניגש למלאכת הקודש. כבש בן שנתו מובל אחר כבוד, הכהן ניגש אליו ברטט ובהתרגשות, בגיל וברעדה. הכבש מועלה על גבי המזבח, בשרו מוקטר, עשנו עולה בקו ישר בואכה שערי שמים, ריח ניחוח לה'... ניחוח ההקרבה מתפשט בחלל כולו, ומהווה שכבת הגנה - כמו אטמוספירה ביטחון, על העולם כולו, מפני כל צרה וצוקה.

ומפני חטאינו גלינו מארצנו... ואין אנחנו יכולים להקריב אשי חובתנו. חז"ל גילו לנו כי מיום שחרב בית המקדש הצרות הולכות ומתגברות, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו. כל לב זועק למה, למה מדי יום יש אסונות, למה מחלקות בתי החולים מתמלאות, למה כל כך הרבה אנשים סובלים מעוני ומחסור, למה העולם מלא במצוקות המתחדשות מדי יום!?

את התעלומה הזו פותר הגאון מוילנא זצ"ל, וחושף תגלית מהדהדת: כל עוד בית המקדש היה קיים, העולם נהנה משכבת ביטחון, 'כפת ברזל'. גזירות רעות באו על העולם, אבל פעמיים ביממה הועלה קרבן התמיד, ויירט את הצרות, הגזירות, והמצוקות הקשות. אך מאז בית המקדש חרב ועבודת קרבן התמיד נתבטלה, נותרנו חשופים לכל פגע, לכל צרה, לכל גזירה קשה...

ואין לנו הגנה אלא התפילה, שהיא במקום הקרבנות. אמנם אנו יתומים מבית המקדש, אך לצידנו עומד תחליף חשוב ומועיל, הוא התפילה. זו ההגנה שלנו מפני הגזירות שבכל יום, זו 'כפת הברזל' המגינה עלינו כיום שלא ניפגע מהצרות ומהמפגעים המתחדשים. זה מה שמגן עלינו!

וכמו שבזמן בית המקדש היו קרבנות יחיד שהגנו על המקריב בלבד, וקרבנות ציבור כקרבן התמיד שהגנו על העולם כולו, כך גם בזמננו: יכול אדם לעמוד בתפילה לבדו, להתחנן, לשפוך את לבו, ובודאי ה' מקבל כל תפילה. אך תפילת הציבור היא לא רק חובה הלכתית, אלא גם שכבת הגנה כללית על העולם כולו, שותפות בקיום העם היהודי ובהצלתו בכל יום ויום!

טרחה שהשתלמה...

שעת צהרים מוקדמת, ברחוב ראב"ד בבני ברק. בבית ראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, שוררת דאגה רבה, לנוכח מצבו הבריאותי. ראש הישיבה חלש מאוד, חסר כוחות לחלוטין, אך פתאום התחזק בכוחות לא לו, וקבע: 'עלי לעלות לתפילת מנחה בישיבה, להתפלל מנחה בציבור!'

מקורביו ניסו להניאו, דיברו על לבו שהוא חלש מדי, חולה, פטור מתפילה בציבור. אך הרב שך לא נענה להם, והתחזק במאמציו להתפלל מנחה בציבור. כה חלוש היה, עד שכוחותיו לא עמדו להמתין לשמוע חזרת הש"ץ, ומיד לאחר תפילת 'שמונה עשרה' בלחש שב לביתו...

מקורביו מיהרו לדרוש בשלומו, והנה הם מוצאים אותו שרוי בשמחה מיוחדת ובהתרוממות רוח. 'לשמחה מה זו עושה?' - המה ראו כן תמהו, והרב שך השיב בפשטות: 'לפני התפילה נשאלתי שאלה, ולא ידעתי מה להשיב. ואילו עתה, לאחר שהתאמצתי לעלות לישיבה ולהתפלל בציבור - פקח השם את עיניי, ומצאתי מענה לשאלה...'

לפעמים, בעת לחץ, מצוקה, דאגה או מתח, אנשים עלולים לוותר על תפילה בציבור. אך ההיפך המוחלט הוא הנכון: תפילה בציבור מיישבת את המשברים, פותרת את הבעיות. הבה נתחזק בתפילה בציבור בכל עת, ונזכה שה' יאיר את דרכנו תמיד!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

בחרדה בשעון המתקדם לעבר שעת ההמראה. כשהתפילה יצאה לדרך, התברר כי בדיוק היום עובר לפני התיבה שליח ציבור המתפלל בקצב איטי, איטי מאוד...

מלחמה התחולל בלבנו. מחד גיסא - הוא מאוד ממהר, טיסה לשיקאגו, פגישה חשובה, סכום אדיר על כף המאזניים. מאידך גיסא - תפילה במנין, תפילה בציבור, נכספה נפשו שלא לאבד את הזכות הזו גם היום!

התפילה התקדמה בקצב איטי, והוא המשיך להמתין. לפני 'שמונה עשרה' כבר הורה השעון על 38 דקות לפני המראת טיסת ההמשך. בכל זאת התגבר על עצמו: 'תפילה בציבור, עזוב הכל, זה הכי חשוב!', והמשיך עם תפילת הציבור עד לאחר 'עלינו לשבח'. רק אז תפס את מזוודתו ואץ רץ לביקורת הדרכונים.

'סליחה, אני ממהר לטיסה לשיקאגו שיוצאת ממש עכשיו' - התחנן שיתנו לו לעקוף את התור. הפקיד שישב מולו מושך בכתפיו ושאל: 'טיסה 847 של 'איייר פראנס'? אם כן, הבט נא בחלון. המטוס שלך ממריא...' - לנגד עיניו הנדהמות של ראש הכולל, המטוס האיץ על המסלול. הוא הצליח לשמוע את נהמת המנוע, כמעט נגע במטוס, מבחוח כמובן. הטיסה יצאה לדרכה, בלעדיו...

10 דקות עמד ראש הכולל המום. הוא האמין שבזכות תפילה בציבור יספיק את הטיסה, והתאכזב לגלות שלא כך קרה. עד מהרה הבין שאין היום טיסות נוספות לכיוון זה, ואם כן - לא נותר לו אלא לשוב ארצה, מאוכזב. הוא הזמין מקום בטיסה ארצה, והתבקש להמתין 8 שעות להמראה, כשבינתיים ישבו לבית הכנסת, אולי גם יטבול במקווה - מה שלא הספיק היום, כך יצל את הזמן באופן מיטבי.

כשהגיע לבית הכנסת, הניח את מזוודתו במלתחה, והחל עולה במדרגות, מחפש את חדר השתיה התמה. ואז נתקלו עיניו בשם מוכר ומהדהד של אחד מענקי תומכי התורה בדורנו, רקום על תיק תפילין מהודר, הנישא בידיו של אותו גביר בכבודו ובעצמו!

זו ההזדמנות שלי! - הרהר ראש הכולל, 'הרי את הגביר הזה אי אפשר לתפוס, כה קשה להשיגו. עכשיו הוא ניצב כאן לצדי, שמו מתנוסס על תיק הטלית והתפילין שלו. אתפוס עמו שיחה...'

דקות ארוכות עמד ראש הכולל ושוחח עם הגביר, מנצל את ההזדמנות שנקרתה בפניו 'בטעות'. כעת, ללא מזכירות, ללא פגישות, ללא מכשיר הטלפון והפקס שבמשרד, הוא היה פנוי לשמוע, והתעניין בכל פרט ופרט מהנעשה בכולל. ואז, כך התברר, אותו גביר עמד לשמש כסגן ברית לנכדו שנועדה לאותו יום, והוא חיפש דווקא סגולה טובה, מתנה לרץ הנולד...

'הבה אתן לך תרומה משמעותית', שלף הגביר באלגנטיות אירופאית פנקס שיקים מהודר מכיסו הימני, ועט מוזהב מכיסו השמאלי. הוא רשם שיק על סכום גבוה יותר מפי 2 מהסכום המובטח בשיקאגו, והעניק לו בלי להניד עפעף. 'שתהיה לי זכות בהחזקת התורה שלך, למעני ולמען נכדי הצעיר שייכנס היום בבריתו של אברהם אבינו', הוסיף ולחץ את ידו בחמימות...

הגביר הצרפתי נפרד ממנו בידדות, וראש הכולל ההמום הוצרך לדקות ארוכות של התאוששות מההלם... מעודו לא התרים בצורה כה ספונטנית, ישירה, מפתיעה - וגם זכה בתרומה כבירה כל כך. הוא הבין כי התרומה הזו אינה תוצאת מעשה ידיו, הוא כלל לא נערך אליה. זה שיק מזומן של 'תפילה בציבור', שפע שמימי בו זכה הודות למסירתו לתפילה במנין!

כשחזר לארץ, נדהם ראש הכולל לגלות הודעה מפתיעה בתא הקולי, מאותו קול בעל מבטא אמריקאי: 'שלום וסליחה, אנו מתנצלים, אבל ר' יצחק לא יוכל לפגוש אותך השבוע. כדי שלא תטרך לבוא שוב, אנו שולחים את השיק המובטח בדואר!'

ואכן, לאחר כמה ימים, נחה לה בתיבת הדואר מעטפה לבנה נאה, ובתוכה - השיק המובטח. עתה היה בידו הסכום המקורי שהובטח לו להחזקת התורה, ועוד תרומה כבירה, גדולה יותר מפי 2, רק בזכות תפילה בציבור!

ולא נועד סיפור זה, אותו קיבלנו מהרה"ג רבי צבי נקר שליט"א, מח"ס 'אמונה שלימה', אשר שמע את הסיפור מראש הכולל בעצמו, אלא כדי ללמדנו: התפילה בציבור דורשת מסירות, לפעמים זמן רב, טירחה וכל כיוצא באלה. לפעמים מדובר בשעת לילה מאוחרת, כשממהרים לעבודה, או בעיצומו של יום עבודה... המסירות לתפילה בציבור דורשת מאמץ, אך המאמץ הזה משתלם, ועוד איך...

הבה נראה לנגד עיניו את ראש הכולל הנדהם. את האכזבה מהחמצת הטיסה, ואת תרומת הענק בה זכה בזכות תפילה בציבור. התפילה בציבור טומנת בחובה אוצרות של שפע, ברכה, אנרגיה, כוחות, הספקים, אושר ועושר. ככל שנייחד יותר כוחות ומאמץ לתפילה בציבור, ככל שנפעל ונתמסר למען תפילה בציבור - כך נפתח לעצמנו את אוצרות השמים ונשפיע על עצמנו שפע טובה וברכה!

הליכה לילית ששינתה חיים!

אל ביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א נכנס בחור, ברכיו כושלות, מבטו כבוי, עיניו עצובות. כשהגיע תורו, נחן ולחש אל גאון ישראל בכאב: 'כבר כמה שנים שאני בישיבה, מנסה ללמוד ולא מצליח. נראה כי שערי התורה חתומים וסגורים בפניי... לא מצליח להבין את הגמרא, לקלוט את דברי התוספות, ליכור מה נאמר שורה קודם.

ילמדנו רבנו, מה אוכל לעשות כדי שהבורא יאיר בפניי את המאור שבתורתו, וייתן חלקי בתורתו!'

הבחור נאנח אנחה קורעת לב, רבי חיים האזין לו בקשב, ואחר כך השיב, כדרכו, תשובה חדה, קצרה ונוקבת: 'תקבל על עצמך להתחזק בתפילה בציבור, ואז השם יהיה בעזרתך!' - קבע רבי חיים, ועוד באותו ערב החליט הבחור כי יתחזק בתפילה בציבור, שלוש תפילות ביום, במלואן. 'כך אזכה לפתיחת שערי התורה בפניי!' - קיווה וייחל. אלא שלמרות שהקפיד על כך תקופה, כל פריצת דרך לא נראתה, שערי הגמרא עודם נעולים בפניו. הוא לא זוכה להבין ולהשכיל, לשמוע וללמוד...

ויהי באחד הימים, מיודענו הבחור היה עייף בשעת לפנות ערב מוקדמת, ופנה 'לנוח מעט'. עייפותו גברה עליו, חלומותיו העמיקו, שנתו ערבה, וכשפקח את עיניו הציץ בשעון - השעה היתה 12:15 בלילה. ההרהור הראשון שחלף במוחו היה: 'אוי, מעריב. מעריב במנין! היכן אמצא מנין בשעה כה מאוחרת בעיר קטנה בפרברי ירושלים? הלא כבר אחרי חצות לילה!'

הוא ידע שזו לא חובה לנסוע מרחק כזה, אבל לא יכל לוותר. בער בו הרצון לעמוד בקבלתו, להתפלל במנין. על אתר החליט לנסוע עם האוטובוס האחרון, היוצא בשעה 1:00 בלילה, לטטיבלאך 'זכרון משה' בירושלים, שם יצליח להשיג מנין בשעה כה מאוחרת. ואכן, סמוך לשעה 1:30 בלילה עמדו רגליו בשערי ירושלים, והוא החל לחפש את דרכו ל'זכרון משה'...

הוא לא מקומו, זה לא קל, העוברים ושבים כבר מעטים בשעת ליל כה מאוחרת, אבל הוא ממשיך ללכת בכיוון, נעזר בחוש ההתמצאות שלו. דרך לא קצרה עשה הבחור רגלית, מהכניסה לעיר עד 'זכרון משה', כשהוא טועה ותועה בסמטאותיה הציוניות של ירושלים, אך פניו האירו והוא חש שהוא עושה את המעשה הנכון.

בשעה 2:15 לפנות בוקר הגיע, וגילה כי מנין מעריב יצא עכשיו לדרכו. הוא ייאלץ להמתין למנין הבא, ובשעה כזו - זה לוקח זמן... עוד איש הגיע, ועוד אחד. אחר כך שני בחורים, וגם סב לא צעיר. הנה מתחיל להתקבץ מנין, כבר יש שבעה אנשים... 'אנחנו מאוד ממהרים' - טענו הבחורים לעומתו, 'נתפלל ביחידות...' הוסיפו, וכבר פתחו סידורים. אך מיודענו הבחור פנה אליהם בתחנונים, כשדמעות בזויות עיניו: 'אנא, המתינו נא, עוד קצת...'

הוא יצא לרחוב, תר בעיניו ימינה ושמאלה. הרחוב היה חשוך. חתולות ירושלמיות חרצות כבר השכימו קום, והוא עוד מחפש מנין לערבית של אמש... עיניו נצצו בחשיכה, הגשם הלך והתחזק, הוא הטיב את שולי מעילו כדי שלא להתקרר, ואז ראה מתוך האופל שתי דמויות מגיחות...

הוא שב לבית הכנסת, שמח כאילו התבשר בזכיה בלוטו. 'מגיעים עוד שניים. יש לנו מנין!' - צהל. עוד כמה דקות חולפות, ובקריאת 'ברכו' מהדהדת יצא המנין לדרכו, בתום כשלוש שעות מסירות נפש של הבחור למען תפילת ערבית במנין...

היה זה לילה חשוך ואפל, איש לא יכול היה להבחין במסירותו של הבחור. רק בורא עולם הביט ממרומים, וראה את מסירתו נפשו, את הקרבתו העצומה, ושילים לו במזומן...

ביום המחר, התייצב הבחור לסדר הלימוד כדרכו. ולהפתעתו הרבה, גילה כי דברי הגמרא מובנים ומסתדרים לו היטב, מאירים כנתינתם מסיני. הוא חשב על קושיית התוספות לבדו, זכר היטב את לימודו מאתמול, שערי התורה נפתחו בפניו, הוא מבין היטב, מקשה ומתרץ, נהנה מכל רגע, מאושר מכל שניה!

היה זה יום דרמטי בחייו, יום המהפך, נכון יותר לומר - ליל המהפך. כי בזכות תפילת ערבית במנין באותו לילה, זכה הבחור כי בורא עולם פתח את לבו להבין את דברי התורה, ומאותו יום נפתחו בפניו שערי החכמה, להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד!

סיפור זה סיפר הרה"ג רבי אברהם ישע' קנייבסקי שליט"א להרה"ג רבי שמואל דוד פרידמן שליט"א, והובאו הדברים מפיו בספר 'בדידי הוי עובדא'. רבי אברהם ישע' מכיר את הבחור בהיכרות אישית, נכח באותו מעמד בו קיבל את עצת התפילה בציבור, ועקב אחר התקדמותו וצמיחתו המטאורית בתורה - עד לימינו אלה בהם הוא כבר הפך לאברך חמד העוסק בתורה בהתמדה, ועולם התורה אף זכה ליהנות מספר ביכוריו - ספר בהיר וגאוני המסכם את מסכת יבמות בטוב טעם...

וללמדנו בא: תפילה בציבור היא מפתח עוצמתי, חזק במיוחד. לפעמים נדרש מהאדם מאמץ מיוחד למען תפילה בציבור, מעמידים אותו בנסיון. ובזכות התפילה הזו בציבור - הוא יכול לזכות למילוי שאיפה נכספת, למימוש משאלה אליה כמיהה נשמתו.

השאיפה לזכות לפתיחת שערי התורה משותפת לכולנו. הורים וילדים, אבות ואימהות, כולנו ממש. תפילה בציבור היא מפתח רב עוצמה לפתיחת שערי התורה, לפתיחת הלב להבנת דברי התורה, להעצמת החשק ללימוד התורה. הבה נתחזק יחדיו בתפילה בציבור, גם כשנראה שאנו לא חייבים, גם כשקשה, גם כשהדבר דורש מאמץ איתן. גם אם זה ידרוש מאיתנו קימה מוקדמת יותר, הליכה מאוחרת לישון, איחור למקום שנראה חשוב יותר...

תפילה בציבור חשובה הרבה יותר, מצדיקה כל ויתור והקרבה שלנו. בכוחה לפתוח לנו את שערי התורה, להאיר את לבבנו ולב ילדינו באור התורה, ולהשפיע על כולנו חיי אושר, שפע וברכה רבה!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויקרא תשע"ה

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א)
פי' רש"י "צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי" וזה תמוה, וכי זה דברי כבושין המה? והלא דברי גדולה המה, שבזכות ישראל זכה משה שנדבר עם השי"ת, וי"ל דדברי כבושין היינו שע"י זי"ז ויכולו להכיר כמה הי' גדול חטא העגל, שע"י שנעשו בעלי תשובה הגיע למדריגה גדולה הזאת שזכה משה שנדבר עמו השי"ת בזכותם.

בתפילת ראש חודש אנו אומרים: "בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון" שיהיו מקריבים וזוכחים לפניו את הרצון שלהם. (תורת משה לחת"ס)
דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א, ב) הבהמה (א, ב)

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם: (ד, כז) יש לדייק בפסוק מהו "ואשם", הרי אמר כבר שנפש תחטא וכו' ממצות ה' אשר לא תיעשנה? ועוד, "אשם" יש במשמעותה הזדה יותר משגגה, והרי כאן מדבר משוגג ולמה נקט לשון של "ואשם"? ידועה השאלה, אדם שחטא בשוגג, הרי עשהו בלי כוונה ולמה מוטלת עליו החובה להתכפר? כדי לבאר עניין זה נקדים את דברי המדרש בפרשתנו: (מדרש תנחומא ויקרא פרק ו) "שנו רבותינו מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה לא יצר אדם על עבירה שעשה בשוגג אלא שנפתח לו פתח שיחטא ואפילו בשוגג ואפילו במזיד". דהיינו, שכשעובר האדם עבירה בשוגג מוטל עליו לשוב לא רק על העבירה בשוגג שעשה כעת, כי וודאי שקדמו לזה עבירות אחרות שעשה בשוגג או במזיד. ויש לו לשוב על החטאים שקדמו לעבירה הזאת.

עוד נקדים, דברי המשנה במסכת אבות: "ועל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי וע"כ אתה מת וע"כ אתה עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך המלכים הקב"ה". נשאל הגר"א על דברי משנה זו: כיון שיצירתו ולידתו וחיייו של האדם הכל הם בעל כרחו, אם כן למה צריך ליתן דין וחשבון? וכי הוא בחר להגיע אל המצב הזה?
בני יששכר)

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם (א, ב) יש להבין מדוע בתחילה כתב "קרבן לה'" ובסוף כתב "תקריבו את קרבנכם"? והביאור בזה: אדם כי יקריב מכם - שאדם מקריב קרבן מעצמו - מעצמותו, מהרצונות הפרטיים שלו, זה קרבן לה' כי ה' רוצה בעיקר את ליבו של האדם, את רצונו ואת האנוכיות שלו, כמו שכתוב: "תנה בני ליבך ל"י אבל כשאדם מקריב בהמה שמינה וליבו בל עימו, בלי הכנעה והרהורי תשובה - זה לא קרבן לה' אלא קרבנכם.

וכן בפסוק ג' כתוב: "אם עולה קרבנו" אם אדם רוצה לעלות קרבן (עולה) ולקרב את עצמו לבוראו (קרבנו) מה יעשה? יקריב אותו (לרצונו) יקריב את רצונו לפני ה'.
סיפר הרה"ק החוזה מלובלין, פעם אחת בליל חורף קר היה הקיסר נפוליאון שוכב באוהל בקרב גייסותיו על פני השדה ומתכסה בכמה שמיות, ולפתע תקפו צימאון גדול למים אך מפני הקור הגדול התעצל לצאת מתוך שמיותו, עד שאמר בליבו: אם כן עצלן אתה נפוליאון מה בינך ובין האחרים?

מיד קפץ ממשכבו והלך לקצה השדה שם עמדה חבית מים. כיון שהגיע לשם חזר ומלך: בשביל מעט מים טרחתי כל-כך ולא יכלתי להתגבר על צימאון? אם-כן? מה ביני לבין שאר בני תמותה? לא שתה, הלך ועלה חזרה על יצועו.
למעשה כזה - סיים החוזה את סיפורו - אני קורא שבירת הרצון.

וסיפור זה יכול להיות אצל כל אחד מאיתנו:
כך סיפר הגר"ש שבדרון זצ"ל: בבחרותי אהבתי לעשן סיגריות, והשתוקקתי היתה גדולה. פעם הייתי עם חברי בחדר אחד ושוחחנו על דבר מה, החורף היה בעיצומו והקור הירושלמי היה עז, כעבור זמן מה חשקתי מאוד לעשן סיגריה, אולם זו היתה מונחת בחליפה התלויה על הקיר...
כאן הזדמנו העצלות והתאוה לפונדק אחד, תאוה לעשן סיגריה, ועצלות כי התעצלתי לקום מהמיטה לקחת את הסיגריה מפאת הקור... חשבתי לעצמי מה עושים, אתגבר על התאוה ולא אקום? נשארתי עצלן. אשבור את העצלות ואקום לקחת סיגריה? נשארתי עם התאוה.

ומספרים שהמגיד מדובנא זצ"ל נוכח אז כאשר אמר זאת הגר"א ז"ל, והוסיף להמתין דבריו הקדושים עפ"י משל, כדרכו כקודש: איש אחד שהיו לו שתי בנות, אחת כעורה רעת מראה מאד, והשנית רגזנית ומלאה קללות ודברי פתי, ולא היה איש אשר ירצה להנשא להן. בא שדכן חכם והציע לאביהם שני חתנים: בעד הכעורה הציע חתן שהוא

עוור, ולא יוכל לראות צורתה, ובעד השנית הציע חתן חרש אשר אזנים

לו ולא ישמע. וייטב הדבר בעיני אביהן, ונגמר בכי טוב, ובאמת נישאו שתי בנותיו, לאותם חתנים.

ויהי היום, והגיעו אל עיר מגוריהם שתי רופאים מומחים: האחד רופא עיניים והשני רופא אוזניים. שני החתנים נגשו אל הרופאים ובקשו תרופה למחלתם, הרופאים אבחנו את בעייתם, והסכימו לרפא אותם בעד סכום גדול. החתנים הסכימו, והתחייבו לגייס את הסכום הגדול, בשביל שירפאו ממומם.

הרופאים אכן הצליחו לרפא אותם. שמחתם הרקיעה שחקים. אך, אליה וקוץ בה, שלום הבית שזרם על מי מנוחות – הופר כאחת, בבית החרש קמה מהומה ומחלוקת גדולה בינו לאשתו, ואף כן בבית העיוור לשעבר, שהאחד ראה צורתה המנוולת של אשתו, והשני שמע דברי הפתי ומבול הקללות. עד כדי כך, שכאשר באו הרופאים לתבוע שכרם מאנו לתת החתנים לתת באמרום כי הרע להם יותר, ונהרס שלום הבית.

הדבר הובא למשפט לפני הרב, ואחרי ששמע טענות החתנים, שהרופא לקלל ביותר ע"י רפואתו, אמר הרב: א"כ, בדין שהרופאים מוכרחים לתקן מה שקלקלו, ולהשיב את החתנים למצבם הקודם – אם יש בכחם. נענו הרופאים ואמרו: להרוס זה קל יותר מאשר לתקן...

כאשר שמעו שני החתנים את פסק הדין של הרב, ותשובת הרופאים, רעדה אחזתם ונזעקו ואמרו כי אין רצונם בשום אופן לשוב למצבם הקודם!

אמר הרב, א"כ חייבים אתם לשלם את הסכום בשלימות לרופאים.

והנמשל ברור, שכאשר האדם מתחזק ומתאמץ להירפא, ולהאריך את חייו שומה מודה הוא כי מרוצה הוא מכך שבא לעולם...

בזה נבין את דברי המדרש תנחומא הנ"ל. שאם יבוא האחד ויטען, הרי הייתי שוגג ולמה עלי לכפר גם על השגגות? התשובה: היות שאדם זה עשה פעם אחת עבירה – אפי' קטנה, במזיד, הרי שגילה והראה שישנה אפשרות שימרה את פי ד' ולכן מגלגלים עליו גם את השגגות.

ואפשר להעמיס טעם זה בפסוק "ואם נפש אחת תחטא בשגגה וכו' אשר לא תעשינה" וכי למה חייב כפרה על כך? התשובה: "ואשם", שפעם היה לו חטא במזיד וממילא מתחייב כפרה אף על השוגג.

(ציוני תורה).

מאוצרות המגידים

כל חלב לה' (ג, טז) כתב הרמב"ם (הל' איסורי מזבח פ"ז ה"א): "ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו וכו',

והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה – יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב – יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום – יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר – יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר 'כל חלב לה'".

והנה לרבים מאתנו ישנם הרבה רגעים של התלהבות, של התעוררות, שבטוחים אנו שיובילו לשינוי בכל מהלך החיים, ואכן מכח אותם רגעים ממשייכים אנו לחיות את חיינו כבני תורה, אך בחלוף הזמן ההתעוררות דועכת.

בפסוק כאן כתובה עצה נפלאה: "כל חלב – לה"!

בכדי להקדיש בהמה להיות קרבן, הסדר הוא: נכנסים לרפת, בוחרים בהמה ואומרים: 'הרי זה הקדש', ולפי ההלכה הבהמה הופכת מיד להיות נכס של השי"ת.

מדוע התורה אומרת לנו לפעול לפי הסדר הזה? מדוע אי אפשר פשוט לקחת בהמה, להביא אותה לבית המקדש ולהקריבה, בלי שתיהפך קודם להיות ממון הקדש?

טמון כאן רעיון נפלא. נצייר לעצמנו אדם שעשה עסק גדול והרוויח ממון רב. הוא שמח שמחה גדולה, ב"ה יש לו כלפיו הכרת הטוב. מתוך השמחה הגדולה בא לכלל החלטה להביא לבית המקדש קרבן, שהוא ביטוי של אהבה ע"י שפיכת הדם על גבי המזבח.

הוא נכנס לרפת לבחור בהמה המשובחת והנאה מכולן, ומכריז: "הרי זו לה"!

זהו השלב הראשון, ואילו את השלב השני, העליה לירושלים והבאת הבהמה לבית המקדש, הוא יבצע במשך הזמן – אולי עוד שבוע, אולי

בחדש הבא.

בינתיים הדברים משתנים, מצבו הכללי שוב אינו שפיר כשהיה, עליו לשלם חובות. כשמגיע זמנו לעלות לירושלים ולהביא את הבהמה לקרבן, הוא חושב לעצמו: 'בעצם, זו בהמה יקרה, אני לא יכול להרשות לעצמי להביא לקרבן כזו בהמה'... אך זה מאוחר מדי, הוא כבר התחייב כשאמר "הרי זו לה"! הבהמה כבר מוקדשת, נחשבת רכוש ההקדש, ואין באפשרותו להתחרט!

מספרים על האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל שפעם התקשר לאחד מחסידיו והזעיקו לבוא מיד. כשהגיע אמר לו: אני צריך כסף לצדקה! שאל החסיד: מדוע הרבי הזעיק אותי היום? מה היה קורה אילו הייתי בא מחר? ענה הרבי: היום הכסף הזה הוא בגדר רווח, מחר הוא כבר יהיה בגדר קרן!... לכן קראתי לך היום כדי שתתן מיד את הכסף לצדקה, ללא יכולת להתחרט.

'אני מקדיש את אהבתי אליך, ה"!

שמעתי מעשה נפלא שהיה עם מרן החפץ חיים זצ"ל.

לח"ח זצ"ל היה בן יקר, חלק מהמשנה ברורה הוא כתב יחד אתו. והנה למרבה הצער הבחור שבק חיים לכל חי. בעת פטירתו הח"ח לא היה בראדן, וכשהגיע לשם, היה זה ממש אחרי הקבורה כאשר האנשים היו עדיין סביב הקבר. הוא ביקש מהם להמתין מעט, ואז פתח ואמר את הדברים הבאים:

בתקופת האינקוויזיציה חיה בספרד אשה אלמנה ולה בן יחיד אשר היה כל עולמה, מלבדו לא היה לה מאומה בחיים. רח"ל אותו בן יחיד נהרג, וכשזה קרה היא אמרה כך: רבש"ע, אני מודה ומתוודה לפניך, שכאשר בני היה חי היה מקום בלבי גם לו, ולכן לבי לא היה שלם באהבתי אליך. עד עתה, כשהשגחה גרמה שאינו בין החיים יותר, לבי שלם באהבתך. המשיך הח"ח ואמר: רבש"ע, כשבני היה חי, היה מקום בלבי לאהבה אליו, וכעת את האהבה הזו אני מקדיש לך, הקב"ה!

כלומר, הח"ח הביא סיפור וניסה ליישם אותו על עצמו, אך כמדומה שאם נדייק בדברים נגלה הבדל משמעותי בין הסיפור ליישום שלו, כיון שסוף כל סוף הח"ח חי כמה דורות אחרי אותה צדקת שחיה בזמן קדום יותר, והרגשותיו לא היו באותה דרגה שלו.

היא אמרה שעתה לבה שלם באהבת ה', והמשמעות היא מיידית – עכשיו לבה שלם. הח"ח לא אמר – רבש"ע, האהבה שישנה כעת בלבי היא אליך, אלא – "את אותה אהבה שהיתה לי כלפי הבן – אני מקדיש לך".

שכן, מרן הח"ח בא עם הכוחות וההתלהבות למלא את לבו באהבת ה'. הוא הבין: כעת אני מתלהב, זהו רגע מרגש עד מאוד, הלוויית הבן שהיה כה יקר, אך מה יהיה מחר ומה יהיה מחרתיים, ומה לאחר מכן? בגאונותו ובצדקותו אמר: אני מקדיש את אהבתי אליך יתברך! ממילא, בעתיד לא תהיה לי ברירה, אצטרך לעשות הכל כדי להישאר במדרגה הזו.

היה זו גאונות בעבודת ה'.

אברהם אבינו נידב עצמו לה'

רעיון זה מעשי בתחומים רבים בחיים, וניתן על ידו לפתור בעיות רבות. אמרו חז"ל (ברכות ו ע"ב): "כל הקובע מקום לתפילתו – אלקי אברהם בעזרו". קורה ואדם מאבד מההתלהבות שלו בתפילה. אם יקבע לעצמו מקום לתפילתו – מובטח לו שהקב"ה יהיה בעזרו, ולא עוד אלא "וכשמת אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו".

יש להתבונן, מה עשה אדם זה בכדי לזכות למדרגה זו? וכי משום שהגיע לבית הכנסת וקבע מקום לתפילתו, זכה להיקרא עניו וחסיד? והנה כאמור, השכר המובטח לקובע מקום לתפילתו הוא: "אלוקי אברהם בעזרו". מדוע דוקא אברהם?

התורה מתארת את אברהם אבינו ע"ה במילים "נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם" (תהלים מז, י), דרשו חז"ל (סוכה מט ע"ב): "אלקי אברהם ולא אלקי יצחק ויעקב? אלא: אלקי אברהם, שהיה תחילה לגרים". אברהם אבינו היה נדיב כי היה הגר הראשון בעולם, הוא נידב את עצמו לקב"ה.

מדי מהותה של גרות? מה בעצם ההבדל בין גר לשאינו גר? הרי ברמב"ם (הל' מלכים פ"י) מבואר, שגוי יכול לקיים את כל המצוות

ולקבל עליהן שכר [חוץ משתי מצוות: שבת ומילה], ואכן כך מספרים חז"ל על אברהם אבינו, שקיים את כל התורה כולה עוד לפני שהתגייר. מה משתנה אפוא בשעה שגוי מתגייר?

ההבדל הוא כך: כשאברהם אבינו נטל לולב ואתרוג בעודו גוי - הוא קיים מצוה לה'. כשהוא התגייר - הוא נידב את עצמו לה'. מעתה הוא עבד הוא לא מנדב את עצמו. "תן לו משלו, שאתה ושלך שלו" (אבות פ"ג מ"ז), אחרי שנידב עצמו לה' - ממילא הכל יבוא, כי מעתה הכל שייך לה'.

לכן הקובע מקום לתפילתו ומבין שזהו חלקו של הקב"ה - "אלקי אברהם בעזרו". אברהם היה הראשון שנדב לה' והביא לו קרבן, ואדם זה הולך בדרכו, הוא נותן לקב"ה מה ששייך לו, וכשדבר שייך לקב"ה - זוכים לסייעתא דשמיא מיוחדת.

להקדיש את שעת הלימוד מראש

טמונה בדברים עצה מעשית.

נצייר לעצמנו יהודי אוהב תורה, רוצה ללמוד בכל מאוודו. הוא מגיע הביתה אחרי יום עבודה מפרך, מוציא גמרא מהארון ומתחיל ללמוד. כמה זמן? כמה שיוכל... אחרי שלוש דקות העיניים מתחילות להיעצם והראש נשמש על צדו. הוא מתיישב על הספה לנוח מעט - ובוזה נגמר הסיפור...

הציור ודאי מוכר לכולנו. מה בכל אופן ניתן לעשות במצבים הללו?

אתן לכם עצה נפלאה. כשמתיישבים ללמוד, יש להחליט לפני כן [כמובן בלי נדר] כמה זמן מתכוונים ללמוד. לעשות קביעות עתים - והזמן הזה שייך לה'. זהו קרבן עולה, כליל לה', ואז - אם העיניים מתחילות לבעור, יאמר לעצמו: מה כבר יכול לקרות לי? הרי אף אחד עוד לא מת מעייפות... ובמקרה הכי גרוע אמות על קידוש ה'. ברגעים קשים אלו יזכיר לעצמו את דברי חז"ל: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'" (ילקו"ש תורה רמז תשס).

בצורה כזו, רוב הסיכויים שלימודו ייראה אחרת לגמרי. אם מתחילים ללמוד מתוך החלטה נחושה, עם חשק פנימי - גם אם באמצע התינוק מתחיל לבכות והאשה מצפה לעזרה, זה אחרת, כי הרי הקדיש את השעה הזו לה' במסירות נפש.

צריך לדעת, ואני אומר זאת רק בהשקפה, לא מבחינת הלכתית - כשקובעים שעה ללמוד תורה, הזמן הזה שייך לקב"ה. אדם נדב את הזמן הזה וכעת כביכול הזמן שייך לקב"ה.

דמעה - יהלום שיש לנצל

לרבים מאתנו יש מדי פעם כאב לב, כתוצאה מבעיות בפרנסה, בחינוך הילדים, בריאות וכו', ועלינו לדעת כי מבחינה מסוימת כאב לב הוא דבר יקר מאוד, יהלום שצריך לדעת איך להשתמש עמו.

מסופר על הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שבהיותו ילד קטן, פעם אביו נתן לו מכה והוא התחיל לבכות. באמצע הבכי נטל הילד סידור בידו והתחיל להתפלל תפילת מנחה. שאל אותו אביו - מדוע אתה מתפלל מנחה עכשיו? ענה ר' ברוך בער: הרי ממילא אני בוכה, עדיף כבר שאנצל את הדמעות ואתפלל כעת תפילת מנחה!

דמעות הן יהלומים, "אף על פי ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו" (ב"מ נט ע"א), וכשקורה וכבר בוכים מסיבה כלשהי - יש לנצל את הדמעות לתפילה מעומק הלב, תפילה עם דמעות.

ביום כיפור הגברים עומדים בקדושה ובטהרה כל היום בבית הכנסת ומתפללים, ואילו הנשים פעמים רבות נאלצות להישאר בבית, עם הילדים הקטנים. אותה אשה שנשארה בבית ביום הקדוש מרגישה את עצמה אומללה, לא ניתנה לה האפשרות להתפלל בבית הכנסת. היא לוקחת סידור, מתחילה להתפלל, ומדי פעם מורידה דמעה. אין לשער ערכן של דמעות אלו. אשה שמורידה דמעה, יכולה לפתוח את כל השערים.

כמה יקר הוא כאב הלב, בכוחו לפרוץ את כל המחיצות!

כאב לב - על דבר המגיע שנלקח

מדוע כואב לנו?

משל לאדם שרח"ל איבד את עינו בתאונת דרכים. חבירו הרואה אותו בצער מנסה לנחמו. הוא פונה אליו בשאלה: אם לכולם היתה עין אחת,

האם גם אז היית עצוב? והוא עונה: לא. אם כך, אומר החבר, תדמיין לעצמך שלכולם יש עין אחת...

כך גם אדם שאין לו פרנסה, יאמר לו: הנה, לחם ב"ה יש לך! תאר לעצמך שלא היה לך אפילו לחם...

כל אלו סברות טובות, אך אין בכוחן לרפא את כאב הלב.

מדוע?

כי מה שמפריע לאדם הוא שלא רצה משהו ורצונו לא התמלא, אלא ההרגשה שמשהו נלקח ממנו! קנאה היא תכונה טבעית אצל כל בני האדם.

ישנה קנאה כשרה כמו קנאתה של רחל בלאה, שמכח קנאה זו נולד יוסף, וישנה קנאה שאינה כשרה. אם לאדם יש את החלק שלו, הוא לא יקנא במשהו טוב יותר. אדם מקנא רק כשחסר לו, כשהוא מרגיש שמה שמגיע לו אין לו.

בהר סיני היו עם ישראל כאיש אחד בלב אחד. כיצד היה יכול כל אחד לאהוב את השני, בשעה שראה בעיניו שהשני זכה להשגה מעבר להשגה שלו?

התשובה היא - אף אחד לא קינא בחבירו כשהיתה לו את השלימות שלו. אדם שהוא שלם לעולם לא יקנא באחרים. קנאה וכאב לב נובעים מחמת שלאדם חסר משהו. אם למישהו חסרה עין, כואב לו משום שהוא מרגיש שגם לו מגיע שיהיו לו שתי עינים כמו לשאר אנשי העולם. אם חסר לאדם פרנסה, קנאתו באחרים אינה משום שהם עשירים והוא לא. אם היה לו את החלק הנצרך לפרנסתו הוא לא היה מקנא. הוא מקנא כי הוא מרגיש: גם לי מגיעה פרנסה. גם אני צלם אלקים, ומן הראוי שחסדו של הקב"ה יושפע על כולנו שלימות, זה משהו ששייך לי!

זוהי ההגדרה האמיתית של כאב לב - כאב על דבר שמגיע לי, שבאמת שייך לי, ונלקח ממני.

לנדב את כאב הלב לקב"ה!

אדם יכול להחליט החלטות יפות, לפעמים זה עוזר ולפעמים לא. נאמר שלאדם יש בעיה מסוימת, הוא מרגיש שמגיע לו ואין לו. הקב"ה לקח את הדבר ממנו וכעת עליו להשלים עם המצב.

אכן זה לא קל. מה עושים במקרים כאלו?

העצה בזה היא, שינדב את הצער וההפסד כקרבן לקב"ה על אם ישראל, שיאמר: "תהא מיתתי כפרה על כל ישראל". "נדיבי עמים נאספו", תנדב את הכאב לקב"ה!

הח"ח ראה את בנו היקר נקבר והוא עשה דבר גאוני. הוא אמר: רבש"ע, לקחת אותי? אני מקדיש אותי לך! במקום שתקח - אני נותן אותי. בזה הרגע נהפך אותו כאב לב לקרבן עולה, אשה ריח ניחוח לה'.

לאדם יש כאב לב. הוא מושך מצד אחד והקב"ה מהצד השני. תתבונן רגע: במקום להילחם ולהצטער, אדרבה, תאמר: רבש"ע, אני מבקש ממך שעגמת הנפש הזו תפתח שערי שמים ותשפיע שפע ברכה והצלחה לכל עם ישראל.

"תן לו משלו". אם ה' לקח דבר, הוא יודע מדוע, ופעמים רבות כאב הלב הזה עשוי להוריד שפע, וכשיוורד שפע - אתה הקרוב ביותר ואתה תקבל אותו.

לדאבונו כל כך הרבה מכאב הלב פשוט הולך לאיבוד. הבה ננדב אותם לקב"ה, נבקש במילים מפורשות שהצער וכאב הלב יהיו כפרה על עם ישראל, כי כאבי הלב הללו הם שנותנים לנו את הזכות ואת הכח להמשיך.

(תפארת שמשון)

אלף זעירא

משה רבינו ביקש, כאמור, לכתוב "ויקר" והקדוש ברוך הוא הורה לכתוב "ויקרא". בקש רשות לכתוב לפחות אלף זעירא, וקיבל. ואמרנו שבא להורותנו, שאם אי אפשר להשיג הכל, נשיג לפחות חלק.

וידוע שה"חפץ חיים" זצ"ל בקש מחתנו, הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, שינצל את כח הדיבור שנחון בו, וישתדל לדרוש ברבים בדברי תורה ומוסר, לעורר את הלבבות לשמירת התורה והקפדה במצוות.

ואמר לו: "פעמים רבות עולה בלב הדרשן החשש שמא עמל הוא לחינם ומכלה כוחו לריק. שדבריו אינם פועלים ואין איש שמתעורר לשוב על ידם בתשובה. ברם, עליך להתעודד וללמוד מן הפריצים. יוצאים הם לצייד ברוב תכונה והמולה, מלווים בעוזריהם ובעדת כלביהם ומכלים יום תמים ברכיבה מתישה. דהרה וסערה - ואין מאושר מהם בשובם עם צבי או דוב, אריה או זאב כשלל..."

ואף אתה, לא עליך המלאכה לגמור, אל תתימר להשיב את כל העולם בתשובה. דיין אם תעורר הרהורי תשובה בלב ר' צבי או ר' דוב, ר' אריה או ר' זאב - אין לך שכר ועונג רב מזה!"...

זהו שאמר הכתוב (משלי יז, כד): "את פני מבין חכמה, ועיני כסיל בקצה הארץ". כלומר, הכסיל רוצה להשיג הכל, עד קצה הארץ. ואין זה ברוחו, ומתיימש מכל וכל. והחכם המבין מסתכל באשר לפניו, ומשיג מעט, ועוד מעט, והולך מחיל אל חיל, מתקדם בשלבים!

והיה ה"חפץ חיים" דורש ממפיצי ספריו, שבכל מקום בואם ידרשו בענין שמירת הלשון, חשיבותה ונחיצותה. חזר אחד מהם מסבב המכירות, נתן ל"חפץ חיים" את הכספים שקיבל, והודיע על התפטרותו. ביקש ברכה למקצוע חדש.

"מדוע" תמה ה"חפץ חיים", "הלא הצלחת למכור ספרים רבים בזמן קצר. זיכית יהודים רבים, וגם הרווחת לא רע".

אישר, אבל אינו יכול לעמוד בתנאי שהותנה עמו, שישא דברים בכל מקום בואו.

"מדוע", שאל ה"חפץ חיים".

ענה: "אספר לכם, אקח לדוגמא את אחת הערים", אולי זה כגדר לשון הרע, לומר את שמה. סיפר שבקש לשאת דברים בבית הכנסת הגדול, ואמרו שהרב מוסר שם שיעור קבוע. גם בבית הכנסת השני והשלישי מתקיימים שיעורים, וברביעי ובחמישי לא מעוניינים בדרשה. לבסוף נשא דברים בבית הכנסת של החייטים. עלה ודרש בגנות חטאי הלשון. כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ערכין טו ע"ב), והקדוש ברוך הוא אומר: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם כאחד" (שם), וראוי לסקלו באבן (שם), ועלול לעבור על שבעה עשר לאוין, כמפורט בהקדמת ה"חפץ חיים".

ידן, קרא בנהמת רוחו, כמה נזהרים אנו מטיפת חמאה שנפלה לתבשיל עוף, וכבר רצים לרב, ואוסרים את התבשיל, ומגעילים את הקדרה -

איסור אחד, מדרבנן. וכאן, שבעה עשר איסורים מדאורייתא, רחמנא לצלן!

שמע ה"חפץ חיים" דבריו, והתפעל: "נפלא, לדרשה כזו התכונתי!"

"כן", התמרמר, "וכשיצאתי, שמעתי אחד השומעים אומר לחברו: היה כדאי לבוא! סוף סוף, שומעים דברים לענין! אספר לאשתי, שלא תעשה כזה ענין משאלות במטבח. רצה לרב, שופכת את התבשיל, מגעילה את הקדרה. הרי זה פחות חמור מלשון הרע!"...

היה המום. במקום להועיל בדרשתו, עוד הזיק...

הרגיעו ה"חפץ חיים": "תנוח דעתך. ראשית, אין זו אלא תגובה של אחד, והלא היו שם כמה שומעים, ואולי הושפעו לטובה.

ושנית, כבר אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל: כדאי לדרוש בפני עם רב, ואפילו יתברר שהדרשה לא פעלה מאומה למעשה. אבל אם במהלכה אחד השומעים נתקף הרהור חרטה, ולו יהא זה הבהוב קל, זיק שנעור וכבה -

ואפילו אחד זה לא יהיה אלא הדרשן בעצמו...

וכבר היה כדאי!"

ואספר - בשעתו, בקשו המשכילים לקעקע את חומת היהדות בליטא. מה עשו, יסדו בחסות השלטונות "בית מדרש לרבנים" בו חנכו "רבנים" לעתיד לכפירה, וללעג לכל קודש. מובן שהמוסד רכש שם רע ואיש לא שלח לשם את צאצאיו.

הוגיעו ראשיו את מוחם, כיצד יקנו לו הילה של יוקרה. שמו של הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל היה נערץ בפי כל, החליטו שאם יסכים להעניק חסות למוסד, לעמוד בנשיאותו שיקרא שמו עליו, לא יהססו ההורים לרשום אליו את הנערים.

גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן

הסכמתו. יתר על כן: קרא למנהיג הדור הגאון רבי איצלה מוולוז'ין זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בענין.

רבי איצלה הסכים לכך, מהסיבה ההפוכה. סבר שאם רבי ישראל יעמוד בראש המוסד יחולל בו מהפכה ברוכה. יפטר את המורים הכופרים, יבחר במורים יראי שמים, וישפיע בדמותו הכבירה וביראתו הקודמת חכמתו העצומה על החניכים.

הכלל, שר ההשכלה הרוסי התלוה אל רבם של ישראל, ויחדיו פנו לרבי ישראל - שהיה אז אברך בשנות השלושים לחייו - שיעתר לבקשה.

רבי ישראל שלל את הרעיון מכל וכל. הוא סבר שהמוסד רקוב מיסודו, ומנויו רק יתן גוושפנקא לשחיתותו, כחותמת הכשר למוצר טרף. וכדי שלא להתגרות במלכות מצד אחד וגם לא להיות תחת מרות גדול הדור בליטא שחיבב את הרעיון, ברח לעיר הנמל ממל שבצפון גרמניה.

המצב הרוחני של הקהילה היהודית בממל היה בשפל המדרגה. יהודים הגיעו לשם כדי להתערות בחיי הכלכלה, וכלכלת העיר סבבה סביב הנמל הגדול. פריקה וטעינה, יבוא ויצוא. הנמל עבד ששה ימים בשבוע, ושבת ביום ראשון, יום השבתון של הגויים. ועסקי היהודים עשו שבתם חול, רחמנא לצלן.

ידע רבי ישראל שלא יעלה בידו לשכנעם לסגור עסקיהם [כעשר שנים מאוחר יותר, כשהגיע לממל לתקופה ממושכת, עלה בידו לפעול לסגירת כל עסקי היהודים בשבת. אבל זו פרשה בפני עצמה]. עבדו ביום ששי כרגיל, סגרו עסקיהם עם ערב והחליפו בגדיהם, ובאו לבית הכנסת לקבלת שבת. שבו לקידוש וסעודת שבת, ולמחרת השכימו ליום מסחר רגיל!

ביקש רשות הדיבור בין קבל שבת לערבית. עלה ואמר: "טאייערע ברודער", אחים יקרים, הרי כולנו יהודים, וכולנו מאמינים, וכולנו רוצים לשמור את התורה. והראיה, שאתם כאן. שלאחר יום עבודה מפרך ומתיש התכנסתם לקבלת שבת חגיגית. אלא מאי, גדול נסיון הפרנסה, ואינכם עומדים בו. לא אחווה דעתי, 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע' (יבמות סה ע"ב). אבל בדבר אחד תסכימו אתי -

גם אם 'חייבים' אתם לפתוח את העסק, אין שום הכרח ואין שום היתר לעשות! אין שום היתר לכתוב, ולו אות אחת, במה שאינו נוגע לעסק. לפחות זה!"

ו"כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים" (ברכות ו ע"ב), הדברים היוצאים מן הלב נכנסו ללבוותיהם, וקיימו וקבלו עליהם לשמור שבת כהלכתה, בכל פרטיה -

מלבד בעסקיהם.

לא, לא היה לכך היתר. אבל כמה חלולי שבת נמנעו בעקבות אותה דרשה -

אלף זעירא!

ובהיותי בארצות הברית, ספר לי שם רב אלו שאלות מגיעות אליו. אחד טלפן, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה. אבל אינו יכול להשביט את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת. והשיבו על אתר: המינימום הוא ארבעה ימים.

סבר וקיבל.

שמעתי ותמהתי: אני מכיר "שלושה ימים לבכי, שבעה להספד, שלושים לתספורת" (מועד קטן כז ע"ב). אבל ארבעה ימים, מה המקור?

הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי". נו, אז מה? "שלפחות בשבת יהיה העסק סגור".

הבנתי: אלף זעירא!

(והגדת)

נפש כי תחטא (ד,ב)

מדוע חילה התורה בין החוטאים: לגבי יחיד כתבה: 'נפש כי תחטא', לגבי צבור (פסוק יג): 'ואם כל עדת ישראל ישגו' ולגבי נשיא (פסוק כב): 'אשר נשיא יחטא'?

מבאר ה"כלי יקר": 'שלשון 'כי' מורה יותר על ודאות מלשון 'אם', ולשון 'אשר' מורה יותר על ודאות מלשון 'כי'.

"לפיכך, בחטא הרבים, שהוא דבר שאינו מצוי שרבים יסכימו על החטא, לכך נאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו', שהוא מורה על הספק" - כשמדברת התורה על צבור שחטא בעקבות הוראה שגויה של בית דין, נקטה בלשון 'אם', כיון שרחוק הדבר שצבור לשם יסכימו לשמוע להוראה שאינה נכונה.

"וכן בכהן משוח נאמר (פסוק ג) 'אם הכהן המשוח יחטא', כי רחוק הוא ובלתי שכיח שהכהן המשוח או רבים יחטאו". "אבל סתם יחיד בנקל יבוא לידי חטא, על כן נאמר 'נפש כי תחטא', שלשון 'כי' מורה על דבר שקרוב לודאי יהיה כן".

"אבל הנשיא המתנשא לכל ראש ונוהג נשיאותו ברמה מתוך רום לבבו, ודאי יבוא לידי חטא, לכך נאמר 'אשר נשיא יחטא', כי לשון 'אשר' מורה על דבר שודאי היה ואין בו ספק".

ובספר "שערי אהרן" הוסיף נופך לביאור זה בשם המגיד רבי נטע מחעלם: ראשי התבות של "אשר נשיא יחטא" הם 'אני'. אדם שעסוק בכל עת בטיפוח ה'אני' שבקרבו בנקל עלול להכשל בחטא.

כיוצא בכך אנו מוצאים אצל פרעה שלאחר מכת ברד אמר (שמות ט, כז): "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", ביטוי שממנו משתמע כאילו הכניע את עצמו ואת גאותו, אולם לכשנדקדק בו נמצא, כי הוא שררב את ה'אני' שלו לתוכו, ומן הרגע שבו קים 'אני' - הכל מתקלקל.

ואכן, אלמלא תיבת "ואני" היו ראשי התיבות של הפסוק הזה 'ה' ו' ה', ורק תבת "ואני" הרסה את המהלך.

רבי גד'ל איזנר תאר בהקשר לכך אפיזודה מעניינת, המופיעה בספר "במחיצת ר' גד'ל" (עמוד קיט-קטו):

היה זה בימי השואה הנוראה, במחנה קולדיץ, לשם הובילה ההשגחה העליונה את רבי גד'ל. במחנה זה העסקו היהודים בעבודות כפיה המשברות את הגוף ואת הנפש, ורבי גד'ל, כדרכו, ניסה לרומם את רוח היהודים המושפלת עד שאול תחתיה.

באחד הימים נקרא, עם עוד קבוצת יהודים, לעבודות חפירה קשות. בטרם הורד אל בורות החפירה, הבחין רבי גד'ל שהשומר שהופקד עליהם הינו שוטה, סימן ההיכר הבולט לכך היתה הגאווה הגדולה שלו בהיותו מהלך עם משרוקית בפיו, ושעון זהב מתנופף מעל מעילו.

כידוע כשנסיון עם שוטה מצליח - הוא מסתיים טוב, וכאשר לא, הדבר עלול להיות מסוכן... בכל זאת החליט ר' גד'ל לנסות.

"שימו לב" - לאט ר' גד'ל לחבריו - "הזהרו ואל תעזו לצחוק...".

"מה עומד להיות?", הרימו כולם את גבותיהם בשאלה.

"בעצמי אינני יודע, אבל דבר מה יהיה כאן, ואתם - השמרו פן תצחקו...".

כולם הבטיחו והחלו לחפור ולחפור ללא הפסקה.

"קאמראד'ן" (חברים) - קרא לפתע ר' גד'ל בשפת ה'דויטש' בקול שנשמע היטב באזני השומר - "אם ירצה המייסטער שלנו, יכול הוא להשמיע שריקה שתשמע בכל הרחוב" ... בהערה זו בקש לבחון עד היכן מגעת שטיותו של אותו שומר... ואכן, כעבר שבריר דקה שלף הלה את משרוקיתו ושריקה חדה חתכה את האויר.

"הרי אמרתי לכם" - קבע ר' גד'ל.

דקות ספורות לאחר מכן שוב נשמע קולו: "קאמראד'ן, אם ירצה המייסטער שלנו עוד נוכל לדעת מה השעה עתה..." וזאת עלינו לדעת, חוקי הנאצים אסרו על היהודים לדעת את השעה, וקבעו כי עליהם לעבוד אך ורק על פי פקודות.

לא חלפו דקותיים, והמייסטער המהולל חלף ליד הבור ואמר, כאילו באקראי: "האלב צוועלף" (אחת עשרה וחצי)...

"קאמראד'ן" - אמר שוב ר' גד'ל - "אם ירצה המייסטער שלנו, יתכן שיהיה לנו הרבה קולרבי לאכילה..."

הפעם בקע מפי של השומר קול מתנצל: "והרי גם לי עצמי אין..."

"הו" - ענה לו ר' גד'ל - "אם רוצה המייסטער, בודאי שיוכל להשיג..."

השומר החל להלך אנה ואנה, ולא חלפו רגעים רבים, עד שלפתע החלו להתגלגל על תוך בורות החפירה כמה צנוניות... באותם ימים אפילו חתיכות קליפות היו נחשבות לאוצר, נקל, אפוא, לשער, מה גדולה היתה המתנה שבצנוניות של ממש...

הפעם, לא עצרו האסירים כח - וחיוך רחב נשפך על פניהם. ר' גד'ל עדין שמר על סבר פנים רציני, אולם השומר חש כי דבר מה אינו כשורה... כבר למחרת הלשין על ר' גד'ל לרשע האכזר הממונה עליו, נאצי חסר לב, אשר בכל פעם שעבר ליד האסירים היו הללו משפילים את עיניהם לבל יאלצו להביט אל תוך עיניו ולפגוש את מבטו. ר' גד'ל נענש בכמה מכות הגונות על ראשו, ועוד ימים רבים זכרו שם את המעשה.

הנה כי כן, אדם הלוקה במידת הגאווה, מסוגל בשל גאותו הסרוחה להדרדר לשפל המדרגה ולהופיע כשוטה גמור העושה הכל על מנת להשיג עוד ועוד כבוד, וכדי בזיון וקצף.

(ומתוק האור)

והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל (ה, כג)

כי יחטא ואשם - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהתוודות כי חטא ואשם (רש"י)

דרך התשובה לעולם אינה נחסמת בפני הרוצה לשוב. אם אך יכיר בחטאו ויעשה את המוטל עליו כדי לתקנו ולכפר עליו - יתכפר לו עונו בלי להשאיר בו אפילו רושם.

דא עקא, שהיצר מטעה את האדם להתיאש מן התשובה, וכך באר ה"חפץ חיים" את בקשתנו בתפילה "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו":

משל לכפרי אחד, שבהגיע חג הסוכות בא אל המתבן להכניס את התבואה. העגלה היתה עמוסה ולא יכלה להיכנס.

מה עושים?

נכח שם ליצן אחד שאמר לו: "תמורת עשרה רובל איעץ לך עצה". שמח הכפרי ושילם את הסכום שהושת עליו. "וכעת", פנה אל הלץ, "אמור לי מה עצתך".

נתן בידו הלץ זכוכית מגדלת והנחה אותו להביט דרכה אל הפתח. "עכשיו תוכל להכניס את התבואה" אמר הבדחן והלך לדרכו.

רדף אחריו הכפרי וזעק בגרון ניחר: "רמאי" הפתח אמנם גדול, אבל התבואה גם היא גדולה יותר ואינה נכנסת".

"אין בעיה", אמר הליצן, "אתן לך כעת גם זכוכית מקטנת. על התבואה הסתכל עם זכוכית מקטנת, ועל הפתח עם זכוכית מגדלת וכך תוכל להכניסה..."

כך בדיוק, אומר ה"חפץ חיים", פועל השטן: לפני שאדם עובר עבירה, בא השטן ומנסה לשכנעו לעבור את העברה. "איך אוכל לעשות עברה?" נבהל היהודי, והשטן עונה: "זאת עבירה? זה בקושי מנהג... כולם עושים זאת, וחוף מזה תוכל לעשות תשובה". כך הוא מקטין בעיניו את חומרת מעשה העבירה.

לאחר שעבר האדם את העבירה, ובא לעשות תשובה עליה, מגיע אליו השטן עם זכוכית מגדלת ואומר: "על כזאת עבירה אתה רוצה לעשות תשובה? הלא אתה שקוע בבוץ מעל לראש, אין לך סיכוי!..."

על כן מבקשים: "הסר שטן מלפנינו ומאחרינו". שלפני החטא לא יבוא להראות לנו שהחטא אינו כל כך חמור, ולאחר החטא לא יצליח לשכנע אותנו שאי אפשר לעשות תשובה על חטא עצום שכזה...

והנה נאמר בפסוק: "שמח בחור בילדותיך, ויטיבך לבך בימי בחורותיך, והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" (קהלת יא, ט) אומרת הגמרא: אלו הם דברי יצר הרע שאומר לך "עשה חיים!" אבל מה אומר היצר הטוב? "כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

ולכאורה - אומר ה"מגיד מדובנא" - קשה להבין כיצד חצי פסוק אומר יצר טוב, וחצי פסוק אומר יצר הרע.

אלא ודאי - ממשיך המגיד מדובנא - הפסוק כולו דברי יצר הרע הם, והדברים יתבארו, כמובן, על פי משל:

אדם פגש בחברו ושאלו "האם כבר אכלת היום משהו?"

ענה החבר: "לא, ובטני כבר נדבקת לגבי מרעב"

"אם כך המצב" אמר הראשון, "אני מזמין אותך לאכול"

נכנסו למסעדה, והחבר הזמין כיד הדמיון הטובה עליו. לפני ברכת המזון, נשמט ה"מארח" מהמקום והשאיר את חברו לבד.

הגיע בעל המסעדה עם החשבון המנופח, ותבע ממנו את התשלום.

בשתיקה, והביטו אחרי מעשיו. הרב יצא לדרכו.

"אני רק הזמנתי", התפתל החבר, "חברי הוא צריך לשלם", אך לא עזר לו מאום, הוא נאלץ לתת את שעונו היקר בתור משכון ויצא מן המסעדה כולו כעוס ונסער.

לאחר שבוע פגש את ה"מארח" שלו, מיד כשראו התנפל עליו בשצף קצף.

עצר אותו החבר ואמר לו: "רגע אני מבין שהשארית שם את השעון היקר שלך. שעון זה עולה לפחות פי שנים ממחירי הארוחה, ולפדות אותו הרי אינך יכול, חזור לשם, אפוא, ואכול עוד ארוחה דשנה..."

כך פועל היצר הרע, אומר המגיד מדובנא. אומר הוא לאדם: מאחר וממילא "על כל אלה יביאך האלקים במשפט", הרי ש"שמח בחור בילדותך" - תמשיך 'לעשות חיים' עוד ועוד, אל תעצור, ממילא אתה כבר שקוע מעל לראש בעוונותיך...

אבל החכם עיניו בראשו, ויראה לתקן את אשר עיוות, ויפה שעה אחת קודם!

(ומתוק האור)

"הדיוט אם מריח ריח כנפים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני" (רש"י ומדרש)

כיון שהתאספנו לענין של צדקה, היום תשמעו עובדה שלא סיפרתיה מעולם ברבים - הכריז רבי שבתי יודלביץ.

התאספנו לענין הצדקה של - חימום המקוואות בערי השדה. כפי שכבר אמרו הדרשנים שדיברו לפני. בין היושבים כאן, ישנם עשירים - שיכולים לתת כסף - לכמה שנים לחימום המקוואות, אבל גם העניים מבין הקהל יתנו חודש או חודשיים, וזכותם גדולה עד לב השמים, תראו במדרש על פרשת השבוע - מה רב וגדול קורבנו של העני עד שהקריבו על המזבח את הכנפיים של התורים ובני יונה כדי להדר ולהתהדר בקרבנו, כדברי חז"ל: "הדיוט אם מריח ריח כנפיים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה (גם את הכנפיים) וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני", סיפור נורא מובא במדרש - המעשה באגריפס המלך ואותו עני שהיה מביא כל יום ציפורים לבית המקדש, תראו בעצמכם במדרש. מה שנוכל ללמוד מכל הסיפורים (שם במדרש), כי גם חלילה, מי שהוא עני ואינו יכול להקריב קרבן גדול של אלף לירות - אלא רק תורים ובני יונה שרכש בעשרים לירות, יכול גם הוא להעלותם לריח ניחוח אשה לה! אחי ורעי, כולנו כאיש אחד, בלב אחד, נלהיב את ליבנו - לתיקון וחימום המקוואות בעיירות הרחוקות ואז, זכות ארגון "טהרת המשפחה בישראל" תעמוד גם לנו - לשובע שמחות וישועות הכלל והפרט.

תשמעו סיפור על ענין צדקה מורי ורבותי.

רבה של ירושלים בדור הקודם היה גאון נורא רבי שמואל סלנט. הוא ניהל את העיר בחכמה רבה עשרות שנים, הוא היה פיקח וחכם חרשים, כידוע ליודעים.

בתקופה מסוימת החלו לבנות מקווה חדש. - דבר שהיה נחוץ מאד בירושלים דאז. התחילו, אך לא יכלו לממן את השלמתו. תושבי ירושלים כידוע, היו עניים מרודים והפרוטות שנתרמו על ידם לא הספיקו להשלמת המקווה.

יום אחד, לפתע, לבש רבי שמואל סלנט את מעילו, נטל את מקלו והודיע לבני ביתו כי הוא יוצא והולך אל הגביר המפורסם וויטנברג, להשפיע עליו שיתרום מהונו לבניית המקווה.

בעיני בני המשפחה והעסקנים, הליכה זו היתה תמוהה, כי העשיר וויטנברג ידוע היה - כקמצן נורא. לכן, לא היה להם ספק שהרב מכלה את כוחותיו לריק. רבותי, אתם יודעים מה זו קמצנות בטבע? זו מחלה קשה מאד, כמו למשל, אדם לא מסוגל לחתוך לעצמו אצבע - כך הקמצן חש אם מוציא כסף מכיסו. אינו מסוגל - באמת קשה לו, הוא מסכן מאד, חולה מאד - במחלה קשה.

העסקנים ובני הבית לא אמרו מילה לרבי שמואל מסלנט, התעטפו

רבה של ירושלים התיישב על אחת הכורסאות, הציע לפניו את בקשת התרומה לבניית מקווה טהרה. אתם מבינים כי מי שלוקה במחלת קמצנות, גם אם הוא מבין את נחיצות הענין של המקווה וגם אם יושב לפניו רבה של ירושלים ומטעים לו את קדושת המצוה, קשה לו להתגבר על עצמו...

כשסיים הרב להרצות את דבריו השתרר שקט מוחלט. וויטנברג לא קם ולא זע ממקומו. ישב בשקט.

לפתע פתח וויטנברג את פיו ושאל: "סקרן אני לדעת כבוד הרב, הרי אין חכם ונבון כמוך בירושלים עיה"ק, וא"כ איך הרב מתנהג לכאורה בדרך של שטות - לבא אלי לבקש כסף עבור המקווה, בעוד שהרב וכל העסקנים יודעים שאני לא תורם מאומה גם לאנשים החשובים ביותר, והרב מבין כי גם למקווה לא אתן פרוטה שחוקה, וא"כ לשם מה טרח הרב עד לביתי?!"

אחז רבי שמואל סלנט במטהו, הביט עליו ואמר: אני אסביר, דע לך כי יום יבוא ותמות. תבוא לקבורה כמו כל שאר היהודים, שם יאכלו התולעים את בשרך, הגוף ירקב ועילה עליו ריקבון גדול ונורא. תעמוד לדין בשמים ככל יהודי "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", ואחת השאלות שישאלו אותך שם, היא - מדוע לא סייעת בבניית המקווה וכתוצאה מכך נחלשה הטהרה בעם ישראל? אתה בוודאי תמהר להשיב להגנתך "לא תרמתי", כי לא ביקשו ממני, אנשים כבר פסקו לנקוש בדלתי (התייאשו ממני). לכן, לשם כך, באתי לביתך עתה - הגביה רבי שמואל סלנט את קולו ברעדה - נכנסתי לבקש ממך כסף, ובכך לשלול ממך את האפשרות הזו - שגם אפשרות זו של מענה בבית דין של מעלה לא תשאר בידך.

לפתע, וויטנברג החל להזדעזע בכל גופו, ואמר לרבה של ירושלים: "במטותא מינייכו, בבקשה, יקח נא הרב את מפתחות הקופה ויוציא ככל שיחפוץ, אבל אנא - שאני לא אראה בעיני!" אתם שומעים "קח אבל שלא אראה". כל כך גדולה הייתה קמצנותו הטבעית שגם כאשר החליט לתת, לא יכול היה לראות זאת בעיניו...

הרב עשה כבקשתו.

מפי השמועה למדנו, כי מאותו רגע ואילך חלו בקרבו שינויים. נפרץ סדק בחומת הקמצנות, נתינה זו הראשונה סייעה בידו להחליץ מהקמצנות. מקרה זה היה פתחו של מחט שבסופו של תהליך - התרחב עד שנהיה לפתחו של אולם. ומעתה עת השתנה וויטנברג - והיה לנדבן גדול. כאן בירושלם קיימת שכונה על שמו "בתי וויטנברג" - בה מצאו שיכון חנים עניי ירושלים, יראי ה' מבני היישוב הישן. זכה איש זה באחרית ימיו, לעשות חיל במעשיו, לגנוז זכויות לעולם הבא, ולהיות דוגמא לרבים בנדיבות לב.

כדאי היה הקושי בגיוס הכספים לאותו מקוה, כדי שבסופו של יום, מגבית זו תחליץ את הקמצן מקמצנותו, וגם מדינים קשים לעולם הבא. זכות מצוותיו תעמד לו, והיום הזה זכויותיכם במצות צדקה - לחימום המקוואות, תגן עלינו מכל צער וצוקה נגע ומחלה. חזק וברוך.

(להגיד)

זהירות בממון הזולת

"ונפש כי תחטא ושמעא קול אלה [שהשביעוהו שאינו יודע עדות לחברו] והוא עד או ראה או ידע, אם לוא יגיד ונשא עונו. והיה כי יאשם לאחת מאלה, והתודה אשר חטא עליה" (ויקרא ה, א-ה). וכתב ה"שפתי כהן", שהמדובר בידע עדות ממון לחברו ואינו מעידו, ומפסיד ממון. "מכאן תדע כמה הוא חביב ממנום של ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שאמר כאן: "ונשא עונו, והיה כי יאשם, והתודה אשר חטא" קראו עוון ואשמה וחטא והצריכו וידוי, מה שלא אמר כן לא בחטא של כהן משיח ולא בחטא הקהל, ולא בנשיא, ולא ביחיד [שחטאו בשוגג בחייבי כריתות], להודיע שחטא שבין

האדם לחברו הוא יותר גדול מחטא שבינו לבין המקום. ועל זה אמרו (אבות פ"ב מ"ב) יהי ממון חברך חביב עליך כשלך -

וזהו רמז וא"ו של "לוא יגיד", לומר: לא יגיד, שאם לא יגיד יזיק לעצמו. שממון חברך הוא כשלך, שכולנו בני איש אחד אנחנו, נפש אחת! עד כאן דבריו.

אשרינו, איכשר דרא, וממון חברינו חביב עלינו כשלנו -
מה בשלנו אנו משתמשים כסדר, אף בממון חברנו כן...

ואזכיר, שה"חפץ חיים" היה מהסס למנות בני ישיבה כעדים, משום שאינם מקפידים בעניני שאילה שלא מדעת, והשואל שלא מדעת הבעלים נחשב כגזולן (חשן משפט שנט, ה)!

בשעתו, יסד ה"חפץ חיים" את ישיבתו בבית הכנסת שבראדין. למתפללים שם היו מקומות קבועים, ולכל אחד הסטנדר שלו, ובו הטלית והתפילין, הסיידור והחומר. כשהתלמידים למדו, הסיטו והעבירו את הסטנדרים ממקום למקום, כל אחד בחר סטנדר לפי גבהו ונוחותו והעבירו למקום לימודו. באו המתפללים בבוקר והנה בוקה ומבולקה, כל אחד חיפש את הסטנדר שלו. השמיע ה"חפץ חיים" שיחה נוקבת: רועי בהמה דקה פסולים לעדות משום שחשודים על הגזל. ואף זה אבק גזל, להשתמש בסטנדר שאינו שלך ולא להשיבו למקומו, למורת רוח בעליו. משלא עשו דבריו פירות, היה בא בעצמו באשמורת הבוקר, כשבית המדרש שומם, נושא את כל הסטנדרים הכבדים ומשיבם למקומם!

וידוע, שפעם שהה ה"חפץ חיים" זצ"ל בפטרבורג, לרגל אחד הכינוסים בעניני הכלל. בשעת לילה מאוחרת נזקק לגליון ניר כתיבה. החנויות היו כבר סגורות. פנה לחדרו של רבי שלום בער מלובאוויטש זצ"ל ששהה במלון, וביקש לרכוש דף ניר. הרבי הושיט דף, וה"חפץ חיים" הושיט שתי קופיקות נחושת. הרבי סרב בחיך, וה"חפץ חיים" החזיר את הניר. לא הסכים לקחתו עד שהרבי יטול תמורתו!

נכח שם הנדיב רבי זליג פרסיץ, ותמה באזני ה"חפץ חיים": "הלא יודעים אתם שאצל הרבי מלובאוויטש אין לשתי פרוטות כל ערך?"

ענהו ה"חפץ חיים": "אכן, לשתי קופיקות אין כל ערך, אבל מגזל של שתי קופיקות נברא מלאך חבלה, שבכוחו להרוס את חומות פטרבורג!"

"אבל אין כאן גזל", טען הלה, "הרבי נתן ברצונו!"

"כשמקבלים במתנה, אין לדעת. אולי הוא מחשיבני יותר מערכי, אולי נתן מפני הבושה ואי נעימות. כך, קניתי ושלמתי!"

ופעם נכנס ה"חפץ חיים" לבית המרחץ, וראה יהודי שנטל 'בהשאלה' סבון חברו. התכופף ולחש לו: "באופן זה, יוצאים מכאן מלוכלכים משנכנסו..."

איני רוצה לקטרג, רק להזכיר גמרא (בבא מציעא כד ע"א): ממר זוטרא חסידא נגב גביע כסף. ראה בן ישיבה שנטל ידיו ומנגבן במגבת של חברו. אמר: הוא הגנב, שלא אכפת לו ממון הזולת! כפתוהו, והודה.

ונזכיר מה שמסופר על רבי מרדכי פורגמנסקי זצ"ל, שבמשך תקופת שהותו בגטו קובנה לא ישב על כסא. משום שכאשר צופפו את המוני היהודים בגטו הצר הביאו רבים כסאו מבייתם והכניסו לדירות הצרות, ופעמים שהחליפו דירות או נלקחו להשמדה והכסאות נשארו מיותמים, ומי יודע האם הבעלים או היורשים מרשים!

"ונפש כי תחטא, ושמעיה"

יהודי חילוני הלך ברחוב העיר בליל שבת, מניף בקלילות את מקל ההליכה שבידו, כאפנת אותם ימים. לא היה עירוב בעיר, והטלטול אסור בה, כולל טלטול המקל. ראה אנשים לבושי שיראין חופזים ועולים לבית המדרש, ותמה: לאן הולכים הם בשעת לילה מאוחרת זו, החליט לעלות אחריהם ולראות.

בית המדרש הואר בהמון נרות, והיה גדול בהמוני חסידים שהצטופפו ביראת כבוד וחרדת קודש סביב השולחן הארוך. בראשו

עמד הרבי הזקן מטשורטקוב זצ"ל, עמוד היראה, ואמר "שלום עליכם" בדבקות. היהודי החילוני פלס לעצמו דרך, להיטיב לראות. היה זה חידוש בעינו, מעולם לא ראה רבי מנהל שולחן. בעמל רב הגיע לפאת השולחן, נוכח פני הרב.

הרבי עמד אחוז שרעפים, מזג את היין לגביע הכסף ובנו הניחו על כפו המושטת. פקח עיניו והביט בנרות, והבחין ביהודי החילוני, והמקל בזרועו. מקל האסור בטלטול בשבת -

מיד חוורו פניו. הניח את הגביע על השולחן, ונכנס לחדרו.

הלה תמה עם כולם, אך מכיון שהחל לשעמם, לא שיר ולא ניגון, משך בכתפיו, פנה והלך. מיד לאחר מכן יצא הרבי מחדרו. ראה שאותו יהודי הלך, וקידש על היין. נטל ידיו, בצע על הפת, והסביר מה היה כאן.

פתח וסיפר -

הגאון הקדוש רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל, נמנה בשעתו עם מתנגדיו החריפים והתקיפים של הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל ושיטתו. הואיל והיה תקיף בדעתו לא חת מפני כל, החליט לנסוע למזיבוז' ולהתעמת עם הבעל שם טוב. להוכיחו על דרכו החדשה והשגויה, לדעתו.

אמר ועשה, והבעל שם טוב קידם פניו בכבוד רב. שמע את דבריו עד תומם, ופתח בהסבר נרחב של דרכו ושיטתו. הביא סימוכין ליסודותיו, והיו הדברים מאירים ושמיחים.

בתוך כך נשמעו נקישות בחלון. רוכל הגרוטאות הנכרי של העירה שאל: "שרוליק, אולי יש לך כלי פגום שאתה רוצה להשליך, או כלי שבור שברצונך לתקן?"

מיד הפסיק הבעל שם טוב שיחתו המרוממת עם אורחו, וענהו: "לא, אין לי דבר לתת לך -

מה שיש להשליך כבר השלכתי, ומה שיש לתקן כבר תקנתי."

והלה בשלו: "שרוליק, תחפש טוב" -

והבטיח: "וכשתחפש, תמצא!"

והבעל שם טוב קם, ויצא מן המחסן שבירכתי הבית.

"תולדות יעקב יוסף", שהיה מהכהנים הקפדניים (קדושין ע"ב, מהושע ד, ד), נפגע והקפיד.

ובצדק -

הוא טרח ובא לכאן מפולנאה הרחוקה, הוא נחשב לאחד מגדולי דורו, והם משוחחים בענינים העומדים ברומו של עולם, והמארח קם ונוטש אותו כדי לחפש גרוטאה לבקשת גוי מגושם! היכן מצות הכנסת האורחים הגדולה מקבלת פני שכינה, והיכן כבוד התורה ולומדיה?!

בתוך כך שב הבעל שם טוב, מאובק כולו, וגרוטאה בידו. פנה אל הרוכל וסיכם על תיקונה תמורת כמה פרוטות. לאחר מכן שב אל אורחו, והבחין בהקפדתו ובסערת רוחו. מיהר להרגיעו והפיס דעתו. אמרו לו: "הלא יבין מר - אנו יושבים ודנים בדברים העומדים ברומו של עולם, ממריאים לשחקים. ודיון זה עורר מורת רוח במרום, הקפדה וביקורת -

שלחו אלי נכרי זה, שיוכיחנו, לבל אהפוך את הקערה על פיה. שאבסס את היסודות בטרם אבנה מגדל וראשו בשמים. שאעסוק ב'סור מרע' לפני שאעמול ב'עשה' טוב -

הורו לי, שבתחילה יש להפטר מהמדות והתכונות הרעות, להשליך את הגרוטאות שאין להן תקנה ולשפר את המדות הטובות, לתקן את הכלים השבורים, ולשוב בתשובה על כל החטאים. שאם לא כן, הלא נאמר (תהלים נ, טז): "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, ותשא בריתי עלי פיך..."

שמעתי והבנתי. עניתי לו שכבר עברתי שלב זה. כבר השלכתי מה שיש להשליך, ותקנתי מה שיש לתקן. אמר לי: חפש חיפוש מדוקדק, ותמצא עוד -

קמתי, וחפשתי, ואכן מצאתי...

שמעו ה"תולדות יעקב יוסף", ותמה.

המשיכו בשיחתם המרוממת, ה"תולדות יעקב יוסף" שוכנע, והפך לאחד מגדולי מקושרי הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל. בסיומה של השיחה אמר: "רבנו, מסכים אני לכל, מלבד דבר אחד -

איני יכול להסכים לכך שנבואה פסקה מישראל ונתנה לרוכל גוי, וממרום משגרים בפיו מסרים עבורנו".

ענהו הבעל שם טוב: אל תאמר 'איני יכול', אמור: 'איני רוצה!' -

ומדוע אינך רוצה, כי אם תאמץ גישה זו היא תתחייב לחשבון נפש על כל צעד ושעל! בכל דבר, תמצא איתות. תוכחה, והדרכה.

לא יכול או לא רוצה, אינו מקבל. נפרד לשלום ויצא אל הרחוב, והימים ימי הפשרת שלגים, הקרקע הפכה לביצה בוצנית. עגלון נכרי עבר עם עגלתו הטעונה. גלגל שקע בבוץ, והעגלה התהפכה. מיהר להתיר את הסוס מהיצול, וחיפש מי שיעזור לו להקים את העגלה.

ראה את ה"תולדות יעקב יוסף" יוצא מבית הבעל שם טוב, וקרא: "בוא הנה, ראבין, עזור לי להפוך את העגלה!"

ענהו: "זקן אני וחלש, איני יכול" -

רטן העגלון: "אל תאמר 'איני יכול', אמור 'איני רוצה!'"

המילים היו כה מוכרות... מיד ניגש והתאמץ, ויחדיו הצליחו להעמיד את העגלה על גלגליה. שב על עקבותיו, ואמר לבעל שם טוב: "גם בכך צדקת!"...

סיים הרבי מטשורטקוב זצ"ל את סיפורו, ואמר: נוהגים אנו כבית שמאי (ביצה טז ע"א), להכין עצמנו כבר מהיום הראשון בשבוע, לשבת. על אחת כמה וכמה, מיום רביעי בשבת (פסחים קו ע"א).

ואין צריך לומר בערב שבת, כי רק מי שטורח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג ע"א). ולאחר הכנה מרוממת זו התפללנו קבלת שבת וערבית של שבת, וכשאתם הלכת לביתכם לקדש ולאכול עסקתי בהכנה נוספת לקידוש, בלימוד הזוהר הקדוש על הפרשה -

ולאחר כל זאת נכנסתי לקדש על היין, ונשאתי עיני, וראיתי מולי יהודי, ובידו מקל הליכה!?

יהודי, מחלל שבת!?

הייתה זו תוכחה מגולה, כסטירת לחי -

אם הראוני חילול שבת, אותנו לי שהשבת שלי אינה מושלמת, שהכנותי שלי לוקות בחסר. שבתי לחדרי בשברון לב, הוספתי והתעליתי, וכשחזרתי לקדש לא ראיתי עוד...

בין השומעים היה בחור מליטא, מיישיבת וולוז'ין, והרעיון היה כה מחודש בעיניו, לא ידע כיצד להתחסס עליו. כששב לשיבה סיפר לרבו, הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל. מה דעת ראש הישיבה על הרעיון החסידי?

והנצי"ב לא התפעל. ענה: "תוספתא מפורשת היא (שבועות ג, ג): אין אדם מתחייב לשמוע אלא אם כן חטא, שנאמר (ויקרא ה, א): 'ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה'. הרואה עושי עבירות, נתחייב לראות. הרואה עושי מצוות זכה לראות -

הוא אומר שכל מה שהאדם רואה, הוא איתות עבורו!

בכך נבין מה שספרו בגמרא (כתובות טז ע"ב), שעני אחד בא לפני רבא. לא זו בלבד שהעניק לו נדבה, אלא זימנו לאכול על שולחנו. ויותר מכך: שאלו במה הוא סועד, מה יזמין לצהריים.

והלא התבלבל. לא השיב בענוה: למאי נפקא מינא, אוכל מה שיגישו. אלא מסר תפריט: "בתרנגולת פטומה ויין ישן"...

תמה רבא: הן ניזון אתה מנדבות, מדוע חייב הציבור לספק לך מותרות!?

כבר אמרנו שלא התבלבל. לימד את רבא, קדוש ישראל, פרק באמונה ובטחון: האם אוכל אני משלהם? משל הקדוש ברוך הוא אני אוכל! שנאמר: "עיני כל אליך ישרו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו" (תהלים קמה, טו), "בעתם" לא נאמר אלא "בעתו", מלמד שכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו.

עוד הוא מדבר, ונוקשים בדלת.

פותחים, ואיזו אורחת! אחותו של רבא, שלא ראה אותה מזה שלש עשרה שנה, הגיעה לביקור. היום מביא האורח בקבוק משקה או זר פרחים. היא הביאה תרנגולת פטומה ויין ישן!

אמר רבא: מהו שלפנינו, מה פשר התזמון הזה! סלח לי על דברי, קום ואכול!

לך הביאה, עבורך ולא עבורנו!

כלומר, ראה בכך איתות. הסכמה ממרום לדברי אותו עני.

ופסוק מפורש הוא: "ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו, כי תאמינו וכי תשמאלו" (ישעיה ל, כא). ומסופר בתלמוד הירושלמי (שבת, סוף פ"ו) שרבי יוחנן וריש לקיש בקשו לרדת לבבל, להקביל פני שמואל. עברו ליד תלמוד תורה, ושמעו את הנערים משננים פרשת "ושמואל מת" (שמואל א כח, ג). כוונת השעה, ומצאו שנפטר באותה שעה.

רבי יונה ורבי יוסה בקשו לבקר את רבי אחא שחלה. חששו, שכבר אחרו את השעה. שמעו אשה ששאלה את חברתה: "כבה הנר?" - בימיהם לא היו גפרורים, בוער נר תמיד ממנו הדליקו לבישול וחיימום. התפייטה השכנה: "לא כבה ולא יכבה נר ישראל". הבינו, שימצאוהו בחיים ויבריא.

והלא לא היו הדברים מכוונים אליהם, ועם כל זאת ראו בהם איתות. ונספר -

הצדיק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצוק"ל, הרבי מסקולען, הצליח להיחלץ מצפריני שלטון הדיכוי ברומניה והיגר לארצות הברית בה שהו רבים מחסידיו. הגיע לביקור בארץ הקודש ועלה לבקר באתרא קדישא מירון. רב הישוב, הגאון רבי מאיר שטרן שליט"א, קידם את פניו. יחדיו עלו לציון הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי.

אך הניח רגלו על המפתן, ונשמע קול זעקה מחרידה: "מנוול, ארויס!" צא, מנוול!

נרעד הרבי וחווורו פניו, ונסוג לאחוריו.

רב המקום הכיר את הקול, והרגיע את הרבי: "אל ישים לב, זהו אחד התמהונים הצועק על יצרו הרע, שיעזבונו!"

אמר לו הרבי: "ומה, כסבור אתה, חשבת? ששמעתי בת קול מן השמים? אבל אם השמיעו לאזני בשעה הזו את הקריאה הזו, בקשו לאותת ולומר: כך לא נכנסים אל רבי שמעון בר יוחאי!"

והוא שב על עקבותיו לעלה לבית הרב, והחליט להקים במירון מוסד תורני, בבחינת: "מושיבים ישיבה על קברו" (בבא קמא טז ע"ב) ישיבת "חסד לאברהם" לנוער מילדי העולים. שכרו דירות ואיתרו ראש ישיבה ומלמדים, הביאו ריהוט וציוד ורשמו תלמידים. שבועיים ימים עסק בענין עד שהשיבה החלה לפעול, ואז שב ועלה לרבי שמעון בר יוחאי, לשטוח בקשותיו...

אם שמעת, אם ראית, אם הובא לידיעתך, מתכוונים אליך!

(והגדת)

בדרך הדרוש

וכפר עליו הכהן לפני ד' מכל אשר יעשה לאשמה בה וידבר ד' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר וגי, דאיתא ותמוה, ונ"ל דאיתא דצדיק גדול כמלאך שהמלאכים אינם אומרים השם רק אחר שלש תיבות וישראל אומרים אחר ב' תיבות, והא"ש ויקרא אל משה וקשה הלא המלאכים אינם יכולים לשמוע קולו של שם אבל אי צדיקים גדולים מלאכי השרת שאומרים השם אחר ב' תיבות ניחא הי יודע איתמי ימות והי יכול לומר לה: קרבן, וזה הפירוש במדרש אתם ולא משה ודו"ק: (מדרש יונתן)

ד' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר וגי, דאיתא בגמ' דיומא (דף י"ט ע"א) הני כהנים שלוחי דרחמנא ניהו דאי שלוחי דידן ומי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד ושלוחו מצי למעבד, והא"ש וכפר עליו הכהן ולמה דוקא דשלוחי דרחמנא הם משום האי טעם חשוּבין הם וממילא לכך אמו צו את אהרן ואת בניו שיהיו בניו חשוּבין כמותו:

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל מאמרים

מאצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

משמעותה של טעות ב'ברכת המינים'

"ויקרא אל משה" (א כ)

"אל"ף ד' ו'יקרא' זעירא. שמשעה היה גדול וענו לא רצה לכתב אלא ו'יקרא - לשון מקרה, כאלו לא דבר הקדוש ברוך הוא עמו אלא בחלום, כדרך שאמר בכללם... ואמר לו הקדוש ברוך הוא לכתב גם האלף... וכתבה קטנה" (בעל הטורים).

על פי דברי בעל הטורים באר רבי אברהם ויינפלד רב קהלת דרך אמת' במונסי את הטעם שבמדרש (תנחומא) הסמיכו לפסוק זה הלכה מהלכות שליח צבור: "טעה בברכת המינים, מחזירין אותו ואומרה בעל פרוה, חיישינו שמא מין הוא".

מדברי בעל הטורים למדנו, כי אף שבדאי לא התפון משה לחלק על דעת קונו, בכל זאת בעמק רצונו בקש להמיעט מחשיבות עצמו, ולכן נכתבה על ידו האות א' זעירה כמאלה. ובאותו ענין, אף אלוהים שליח צבור שטעה בברכת המינים, יש להניח שאין זאת אלא משום שבעמק הפרוה קונו הרהורי כפירה, והם שגרמו לו לטעות מבלי משים בבכיה זו, על פן חובה עליו לחזר ולאמרה כהלכתה.

לב אברהם

מאה ברכות כנגד קרבנות

"אדם כי יקריב מכם" (א כ)

תבת מכם' נראית לכאורה כמיתרת, שהרי די היה לכתב: "אדם כי יקריב קרבן לה"?

בילקוט מעין גנים' הובא כי הדבר בא ללמדנו שכל המזבח מאה (בגישוריה מכם') ברכות בכל יום, כאלו הקריב קרבן על גבי המזבח.

ענין זה הובא ב'ספר הגן' (ליום שני) לחכם הקדמון רבי יצחק בן רבי אליעזר: "כל המגביה קולו ואומר ברכות בקול רם, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב את כל הקרבנות הפתויים בפרשת ויקרא. שהרי אנו אומרים בכל יום מאה ברכות שיש בהן הזכרת השם יתברך, וי"א ברכות נוספות שאין בהן הזכרת השם ב'ברוך ש'אמר', הרי קי"א ברכות, כנגד קי"א פסוקי פרשת ויקרא".

הצדיק רבי הלל ליכטנשטיין מקולומביא הוסיף נפך לדברים:

מפך שמצות מאה ברכות נרמזה בתבת "מכם" למדנו רמז לדברי הגמרא (ב"מ צד א) שהמזבח על דבר הגזול אין זה מברך אלא מנאץ ועליו נאמר (תהלים י א): "ובצע גזלן ברוך נאץ ה'", על פן אמרה התורה: "אדם כי יקריב מכם" - את מאה הברכות תברכו מכם' ולא משל אחרים.

מקרי דרדסי' אות יג

"למען נחדל מעשך דינו"

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה" (א כ)

"הא קרבנך דומה לקרבנו של אדם הראשון; מה אדם הראשון שהיה חלף ברשותו לא הקריב לא מן הגזלות ולא מן החמסין, אף אתה... אל תקריב לא מן הגזלות ולא מן החמסין" (ויק' ב ז).

יש להבין: לשם מה צריכים אנו ללמד בדרך רמז את אסור הבאת קרבן מן הגזל, הלא מקרא מלא הוא ב'שעיה (סא ח): "כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה"? פרש האדמו"ר רבי משה יחיאל אפשטיין מאו"רוב:

אין הכתוב מדבר דוקא על גזל מאחרים, אלא בזה שעליו אמרו חכמים (ברכות לה ב): "כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאלו גזל"; כפי שלא התיר לאדם להנות מהעולם הזה עד שיכיר כי הכל נתן לו מידי ה', כך לא נחשב הקרבן 'שלקם' בטרם יכירו בעבדה שלה' הוא ויברכו על כך, וימז' לדבר: 'יקריב קרבן' - בגימטריה 'מאה ברכות'.

בכך נבין את הסבה שאנו מבקשים בנעילת יום הכפורים: "למען נחדל מעשך דינו", שהנה לכאורה יש להבין: וכי זו תכליתה של מצות התשובה? אלא, אין פונתנו לבקש שלא נכשל בגזל ממש, אלא שזוכה להגיע לאותה שלמות מחלטת בהפרה בהנהגתו יתברך, שבלעדיה נחשבים אנו כאלו נהנינו מן הגזל.

באר משה

רזי אמונים

מרמזו אמן בפרשה

מלה קטנה - עצמה אדירה

"ויקרא אל משה" (א כ)

ויקרא ראשי תבות: זיענו קול רם אמן, רמז לדברי הגמרא (שבת קט א) שיש לענות אמן בכל כוח' והינו 'בקול רם' (ראה תוספות שם ד"ה כל העונה).

ומפני מה נכתבה האות אלף? זעירה? כדי ללמדנו שאף כי ענית אמן נראית כפעלה קלה וזעירה באמת היא יסוד האמונה. כפי שפתח הימלה עמקות' (פר' אטויו): "עשר האמונה תלויה בענית אמן".

פרדס אפרים' ערך אל"ף

"וכוף את יצרנו להשתעבד לך"

"אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה'" (א כ)

במסכת ראש השנה (ו א, ע"פ רש"י שם) דקו מפך שאמר: "יקריב אתו", אף שכבר נאמר קדם: "יקריבנו", שביט דין כופים את הנודר להביא את קרבנו, אולם פיון שעליו להביאו "לרצנו", לפיכך "כופין אותו עד שיאמר: רוצה אני".

דרש מרן השפת אמת: מדברי הגמרא נוכל ללמד כי יכול האדם להתעלות למדרגה שפזו, עד שכביכול משמים יכפוהו לבחר בטוב. על כך מבקשים אנו מדי בקר: "וכוף את יצרנו להשתעבד לך", ואף בימים הנוכחיים אנו מתפללים: "ובכו תן פחדך... ואימתך על כל מה שבראת... לעשות רצונך בלבב שלם".

שפת אמת' ורא תרל"ב, ראש השנה תרמ"ז; מפי סופרים וספרים'

שערי דמעה לא נגעלו

"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך" (ב י)

כלל חשוב בעבודת התפלה דרש הצדיק רבי יצחק אבוחצירה מפסוק זה:

"וכל קרבן מנחתך" - את תפלתך (שהיא במקום קרבנות), 'במלח תמלח' - הקפד למהל תמיד בדמעות, ו'לא תשבית מלח ברית אלקיך' - דמעותיך יגרמו שתפלתך תתקבל לרצון, שהרי ברית פרוה להן: אף על פי ששערי תפלה נגעלו, שערי דמעה לא נגעלו" (ברכות לב ב). 'פתחי חוקים'

קרבנו העני הצרף ל'ותור'

"ואם לא תשיג ידו... והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת" (ה יא)

"הקדוש ברוך הוא ותר לנו סליחה אחת משלו ואינו זו? עשירת האפה" (ויק' ג א).

מפני מה דוקא קבלת מנחת הדל נחשבת כ'ותור' מצד הקדוש ברוך הוא?

פרש רבי שלום מרדכי הפהו שבדרון מברז'אן: במסכת שבת קטנו חכמים: "כל המורחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות, אין מרחמין עליו מן השמים", ופרש מהרש"א (ח"א שם): המקשיב לשועת העניים ונותן להם צדקה משלו, אף הקדוש ברוך הוא מקשיב לתפלותיו - מדה כנגד מדה, והמתעלם מעצתם, אף הקדוש ברוך הוא מעלים עין מתפלותיו. ועל כך בקש דוד המלך בתהלים (עט ח): "מהר יקדמוני רחמיך" - אגא הקדם רחמיך לרחמיני, כי דלוננו מאד" - ואין דלוננו היכלת לתת משלנו לאחרים.

לענינו, בעוד קרבן העשיר מתקבל ברצון, כפי שהוא בנדאי רחם על העניים, לאביון חסרה זכות זו, ועל פן הצרף הקדוש ברוך הוא לומר ולתת לו 'סליחה אחת משלו', ובכך יעלה קרבנו לרצון. 'תכלת מרדכי' אות ב

ובלם יענו קול רם אמן

יהודי יקר!

בעומדך לפני מלפני של עולם, השב אל לבך את דברי הזהר הקדוש (תיקו"ז מא) על אודות השכר המבטח לעונה אמן בכל פחו: "העונה אמן בכל פחו קורעין לו גזר דין של שבעים שנה". היש לך הבטחה גדולה מזו?!

קריאת שמע - והיה אם שמע (א)

קבלת על מצוות בכל יום מחדש במסכת ברכות (ג א) אמרו חכמים: "למה קדמה פרשת שמע ליהיה אם שמע? כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה ואחר כך על מצוות". בדברי המשנה מבאר כי בעוד הפרשה הראשונה של קריאת שמע עוסקת במצוה החשובה של קבלת על מלכות שמים, בפרשה השנייה אנו מוסיפים ומקבילים על עצמנו את על כלל המצוות.

אף על פי שצבר עצמנו כלנו לפני הר סיני וקבלנו על עצמנו לקיים את כל המצוות (ראה דברים ח א וברשי"ט, בכל זאת תקנו לנו לשוב ולקבל על עצמנו על מצוות בכל יום מחדש. זאת כדי שזכרון כי המצוות הן בגדר 'על' המוטל עלינו, במטרה לישרנו ולתבוננו במסלה העולה בית א-ל. אי לך, אין די במה שקבלנו אותן על עצמנו בהר סיני, שהרי אף בני נח קבלו על עצמם בעבר את שבע המצוות, ובכל זאת ברבות השנים פרקו מעל עצמם על זה, עד שהתר להם לגמרי, ואף אם יקיימו את שבע המצוות לא יקבלו עליהן שכן אלא כמי שאינו מצוה ועושה" (בי"ח לח א).

לשם כך תקנו שנקבל על עצמנו את על המצוות בכל יום מחדש, כדי שלא נתפרש מעל זה אף לרגע, ובכך יהיו המצוות דומות עלינו בכל יום כאלו היום קבלנו אותן מהר סיני, ומכאן יוצא מפה אף נזכה לשכרנו ישלם לנו מן השמים במדה גדושה, כשכר המצוה ועושה" (אספרי בכודף שקב, ע"פ דברי הגה"ר ר"י בלור זצ"ל).

יסוד נפלא כתב הרב הקדוש בעל 'שמח משה' זצ"ל (במדרש ל: א): הנה כל אדם יראה כי הוא מסוגל לקבל על עצמו בכל יום קבלות טובות ליום המחרת, וזאת משום שאמרו חכמים (קדושין ל: א): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום" - בכל יום מחדש - אבל היצר של מחר עדין לא התגבר עליו. לכן תקנו שיקבל אדם על עצמו בכל יום על מצוות. ובזאת אם ישכיל האדם להתבונן היטב בדברים היוצאים מפיו, במחטל לו שיצליח להתגבר אף בעל היצר של היום, את דברי סיים הי'שמח משה' בהבטחה: "ואם כל אחד משראל היה מקיים מה שמקבל עליו בקריאת שמע, ודאי הגאלה קרובה לבא".

כעין זה היה מעשה בתלמידו רבי יהודה אסאד שהתלונן לפני רבו ביאוש כי בכל יום הוא מקבל על עצמו לשפר את דרכיו, ובסוף היום הוא מוצא שלא עמד בקבלתו, וכבר אינו יודע לשיט עצות נגישות. דברים לו הרב: "עצתי לך היא: קח חמש דברים והתעמק בכל יום בפרשיות קריאת שמע, מחוץ לשעות התפלה. לאחר שתענין בהן היטב, פלם בכמה ימים קבל על עצמך איזה מעשה טוב שיצא לך מתוך התבוננות זו, ומכאן כי תעמד בקבלתך זו. וזאת משום שהתבוננות ראויה בפסוקי קריאת שמע, יש בה כדי לסייע לאדם להבין לעבד ה' המצוות ומצוותיו במסירות נפש" (פניני האוצר מסות).

פרשת יהיה בלשון רבים

חלוק נוסף מצינו בין פרשת 'ואהבת' לפרשת 'יהיה אם שמע': פרשת 'ואהבת' נאמרת בלשון יחיד (ואשר אנכי מצוה היום וגו'), ואלו פרשת 'יהיה אם שמע' בלשון רבים (אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו'), ובספרי (שקב מא) כבר עמדו חכמים על הדבר ואמרו: "כאן ליחיד, כאן לצבור".

באר רבי צדוק הכהן מלובלין (צדוק הצדיק רכ: ב) פרשה ראשונה נאמרה ליחיד, פנין שהמדרגה הגבוהה ביותר שאלהיה צריך לשאף כל אדם משראל היא שישפיק

להפקיר ממונו ונפשו ולעסוק אך ורק באהבת ה', למוד תורתו וקיים מצוותיו. אמנם, מדרגה זו היא ענין ליחידים, וכפי שאמרו על כך בגמרא (ברכות לה א): "רבים עשו כן ולא עלתה בהם". אף לרבים אמרו (שם): "הנהג בהם מדת דרך ארץ", כי אף שהכל מחייבים לקבל על עצמם על מצוות ולקבע עתים לתורה, מכל מקום עליהם להשיג על פרנסתם שיהיה כדי קיים חיותם, ולכן אף לא נאמר בפרשה זו 'ובכל מאדכם' (ממונכם) כבפרשה ראשונה.

ויכול מקום צריך כל אדם לפתח תחלה בפרשה ראשונה, כי בתחלת עבודת היום עליו לקבל על עצמו להפקיר את כל אשר לו כדי לעשות רצון ה', אם כי יגורו עליו מן השמים. אמנם הרי הקדוש ברוך הוא רוצה בישוב העולם, כנאמר (ישעיה מה ח): "לא תהו בראה - לשבת יצרה", על כן לכל יצריים לקרא אף את הפרשה השנייה שבה נצטוו לקבע את אהבת השם 'יתברך בלבנו גם בהיותנו עסוקים בעניני העולם.

מפני מה לא נאמר 'ובכל מאדכם'

בהמשך לאמור, רבים תמהו מדוע לא נכתב בפרשה שניה: 'ובכל מאדכם' כבפרשה ראשונה, ונתנו לכך כמה תרוצים.

א. במדרש תנחומא (יש פר נח) מתרץ: פרשה ראשונה נאמרה על תורה שבעל פה, שלמודה ברוך בצער, בטרח ובנדודי שנה. כיון שמי שאוהב עשר ותענג אינו יכול ללמודה, על כן נאמר בה: 'ובכל מאדך'. ולפיכך אף לא נכתב בה שכן, משום ששכר תורה שבעל פה אינו משלם בעולם הזה. לעמת זאת, פרשה שניה מדרגת על תורה שבכתב שאין בלמודה צער, ואף עשיר יכול ללמודה, על כן לא נאמר בה 'ובכל מאדכם', ואף נתפרש בה מתן שכר בעולם הזה.

ב. פרש הפלי יקר' (דברים יא יג), וקעין זה פרש האור החיים (שם), שפרשה ראשונה נאמרה ליחידים, ולכן שיד לומר בה 'ובכל מאדך' - צווי המפנה לאלו ש"ממונם חביב עליהם מוגופם" (ברכות סא ב), ואלו - יחידים הם. אף בפרשה שניה שנאמרה לרבים לא יזכרו לשלון זה, כיון שאין רבים שממונם חביב עליהם מוגופם.

ג. בפנש החיים' (ש"א פ"ח בהגיה, וקעין זה דברי רבי צדוק הכהן שהגויא לעיל) כתב: פרשה ראשונה ליחיד נאמרה, ויחיד חייב לקיים לא מוש ספר התורה הזה מפיך, ולא לעסוק בפרנסה כלל, אף פרשה שניה נאמרה לרבים, ובתוך הרבים בודאי מוכחים רבים לעסוק בעמל הפרנסה, על כן לא נאמר בה 'ובכל מאדכם'.

ד. בשם הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין הובא: פרשה ראשונה ענינה קבלת על מלכות שמים, ועל ענין זה מחבב האדם למסור את כל ממונו, אף פרשה שניה ענינה קבלת על מצוות, ועל כך יש הגבלות, כמו שאמרו (פתיבות א א): "המכובד אל יבזבז יותר מחמש" וכיצא זה (פרפראות לתורה עקב).

ה. בעל 'אמרי שאול' ממוז"צ (עמ רעח) באר בדרך צחות: אלו היה נאמר בפרשת 'יהיה' שהיה בלשון רבים ולא 'ובכל מאדכם', הינו בכל ממונכם, כל אחד מהרבים היה אומר שהחייב מוטל על חברו, אף עתה שנאמר בלשון יחיד, אין יחיד שיכול להשתמש מפה.

מאיזו תפלה התפעל החפץ חיים!?

בסבלנות ובפשטות עד הגיע שעת קבלת הקהל אצל הרב. עודו יושב בבית הפנסת, שהיה ריק מאדם, נשמע לפתע קול בכי חריש הבא מכוון עזרת הנשים.

לבו הרחום של החפץ חיים גרם לו להטות אזנים לקול הבכי, והנה הוא שומע קול אשה הנושאת תפלה נרגשת לפני רבון העולמים.

החפץ חיים שם אזניו כאפרכסת כדי להאזין לדברי האשה, ונפסע לשמע את החכמה והפחחות שצברו מהם.

כך אמרה האשה בתפלתה הנרגשת:

"רבוננו של עולם! לפני אלפי שנים עשינו אתך עסקה: אתה לקחת אותנו לעם, ואנו קבלנו עלינו את על מלכותך. אנו בודאי לא מתחרטים על העסקה, הרי אתה מרעיף עלינו טובות ללא סוף וגבול, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו..."

אבל סבורה אני שגם אתה אינך מתחרט על העסקה שעשית אתנו; הנה ציית בתורתך במלים פורות: 'ולא יראה לך שאר בכל גבלך', ועתה הבט את בעמך ישראל אשר אהבת - ותמה הבט את בית יהודי אחד שאינו הנפך בערב פסח מתחלתו עד סופו? הן כל ארזו, כל חפץ וכל פנה חסודים בעיניהם כמקום שיש בו חפץ, והם אינם מתעצלים לנקותם בקפדנות רבה.

ציית בתורתך 'בספכת תשבו שבעת ימים', ועתה שא נא עיניך הרחומות - כמה ממון וכח מוציא בני יהודי בערב סכות בעבורו ובעבור כל משפחתו על בנית סכה, וכישית ארבעת המינים ואף בעבור רכישת מזון, משקה ומלבוש כדי לכבד בהם את החג..."

הבט נא לעמת זאת אל מיליארדי הגוים הממלאים את העולם, התמצא ולו אמה אחת שתספיק להדר כך במצוות, אפלו עשירות מכפי שמהדרים עם ישראל?"

וכאן התפרצה האשה בבכי סוער וזעקה: "רבוננו של עולם! אם הנך כל כך מוציא מאתנו, ואף אנו דבקים בך בכל מאודנו, מדוע דוקא אנו סובלים מכל האומות? מפני מה דוקא עלינו נגזר להטיל מעט לעם, להתענות תחת גזרות של מלכות הרשע, ולכרע תחת גטל הפרנסה הדחוקה והקשים המתחדשים עלינו בכל יום?"

המשיכה האשה להתפלל ברגש, אולם שעת קבלת הקהל הגיעה והחפץ חיים גאלץ לעיניו את בית הפנסת, כש'שם תפלתה של האשה אינו מש מלבו.

בשובו לביתו, אחר שתקן את השעון תקון, הביע החפץ חיים בפני חתנו רבי מנחם מנדל זקס את התפעלותו הרבה והתרגשותו מתפלתה של אשה אשה. הוא צו לשבח כי אשה זו יודעת לרצות את הקדוש ברוך הוא בתפלתה, זאת משום שהקלה בלשון רצוי ורק אחר כך הוכיחה את בןשותיה, ואף הוסיף והתבטא בהתפעלות: "זי איז נישט קיין נארישע פרוי!" [אשה זו אינה אשה טפשה כלל...].

את הספור הנפלא שלפנינו שמע המגיד רבי אליעזר טורק שליט"א מפי הגאון רבי הלל זקס זצ"ל ראש ישיבת 'פנסת הגדולה', אשר שמעו מפי אביו רבי מנדל זצ"ל חתנו של מרו החפץ חיים זצ"ל:

ידוע היה מרו החפץ חיים באש הקדושה שבערה בלבו למען קדשת וטהרת ישראל, דבר שבא לידי בטוי במסירות נפשו למען זכוי הרבים בענינים אלו. וכך מלבד השנים הרבות שהקדיש לכתובת ספריו הנודעים, הוסיף והקדיש חלק נכבד מזמנו לכתובת ספרי הלכה ומוסר בעבור יהודים הדרים במקומות מרחקים מירושלים 'יהודים', וכן חילים 'יהודים' הנאלצים לשהות בגדה הקרב, הרחק מביתם, בין אלפי גוים נכערים.

אש קדש זו היא שגורמה לו, בימי צעירותו כמו בזקנותו, לא פעם ולא פעמים, לצאת מבתו ולהרחיק נדוד לערים רחוקות, מבלי להתחשב בטרחה הרבה שהיתה כרוכה בכך, וזאת כדי לתקן פגם רוחני שהיה טעון תקון באותה עיר.

בהקשר לכך ספר כי באחד הימים, בשנותיו האחרונות, הגיע לביתו שליח מטעם הגאון רבי חיים עוזר גורדזינסקי מוילנא, שבקשו להשתתף בכנס חיוק לטהרת ישראל שיערך בוילנא. החפץ חיים הסכים מיד, אולם בני ביתו שהטשו מאד לבראותו הרעועה בקשו למען אותו מקף, ועל כן רמזו לכהן הקבוע שהיה מובילו בנסיעותיו מחוץ לראדון, לצאת מן הבית כדי שלא יוכל להסיע את החפץ חיים לוילנא.

אבל שחפץ חיים לא נרתע כלל: "אם רבי חיים עוזר מבקש, פנראה שהדבר נחוץ מאד, ואם הנהג הקבוע איננו, אלך בעצמי לחפש נהג...". אמר ועשה: הוא קם ממקומו והחל לצעד לעבר היצאה מהבית, כשהוא נתמך בקיריות ובריהיטים... משראו בני הבית כי הוא נחוש לצאת, הורו לנהג לשוב, והחפץ חיים יצא לוילנא. שם נשא דברים בפני אלפי אנשים, דברים שהותירו רשם למשך שנים רבות לאחר מכן.

היה זה לעת זקנתו של מרו החפץ חיים, כאשר גנבה לאזניו שמועה על תפלה רוחנית חמורה שארעה באחת העירות הסמוכות לעיר ראדון. פדרכו בכל ענין, חש החפץ חיים אחריית על בני דורו, כמי שמוטל עליו לגדור גדר ולעמד בפירץ, וכך אף הפעם אזר פגבור חלציו ובשארית כוחותיו נסע לאותה עירה כדי לתקן את הטעון שתקון.

באותה עירה כהן רב נכבד, והחפץ חיים בענותנותו ובטירה מדותיו, לא אבה לעשות ולו צעד קטן מבלי לשתף בך את רב העירה. על כן מיד עם בואו לעיר שם פעמיו לעבר בית הרב, כדי לטכס עמו עצה כיצד לתקן את התפלה ולדאג שהיא לא תקרה בשנית.

נקט אפוא החפץ חיים על הדלת בסבלנות עד שהיא נפתחה בידי בני הבית. לשמע בקשתו להפגש עם הרב נאמר לו כי הרב פרש למנוחה קצרה, ואם רצונו לשוחח עמו, עליו לשוב בעוד לשעה, אז יתעורר הרב משנתו.

בינתים פנה החפץ חיים לעבר בית הנקסט הסמוך, הוציא ספר מארון הספרים והתישב ללמד, כשהוא ממתין

על עמודי

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב"צ שלום ארוש שליט"א | פרשתו 'יקרא החודש' | א' ניסן תשע"ח (17/03/18) | גליון 562

הקרבן האמתי שלך

הקרבן האמתי

מהותו של אברהם אבינו

וזה אך עתה זכינו לימי הפורים וקראנו את המגילה, ובמדרש על מגילת אסתר (פ"ו) מובא דבר נפלא על אברהם אבינו עליו השלום. המדרש אומר שכל מי שנאמר בו 'היה', זה אומר שכך הוא מתחילתו עד סופו, דהיינו שזו כל מהותו וזה המאפיין המרכזי של חייו ותכלית בריאתו. לדוגמה, על מרדכי ומשה אומר המדרש שהיו מתוקנים לגאולה, על קין כתוב שהיה מתוקן לגלות, על נוח כתוב שהיה מתוקן להכיר את בוראו, ועוד.

וגם על אברהם אבינו נאמר 'היה', ומה כתוב במדרש על אברהם אבינו? איך אנו היינו מגדירים את מהותו של אברהם אבינו? אולי היינו רואים בו עמוד של אמונה? של חסד בהכנסת האורחים שלו? או של מסירות נפש בעקידה? אבל המדרש אומר משהו אחר לגמרי וזו לשונו: "מה מקיים בו 'היה'? שהיה מתוקן להדריך כל העולם כולו בתשובה!"

אם כן, אנו, מבני בניו של אברהם, שחותמים את הברכה הראשונה בתפילה 'מגן אברהם' – עלינו לומר 'מותי יגיע מעשי למעשי אבותי' וללכת בדרכי הקדושים, ובעיקר בדבר שהוא עיקר מהותו ותכליתו של אבינו הראשון.

אחד החטאים החמורים ביותר

אין דרכנו לעסוק בהפחדות. "דרכיה דרכי נעם". אבל יש רמב"ם מזעזע מאוד, שיתן לנו קצת פרפורציה להבין שקירוב רחוקים זה לא תפקיד ליחיד סגולה, וזה לא מעלה טובה ותו לא, אלא זה חיוב גמור, וכל מי שאינו עוסק בו לפי כוחו – זהו אחד העוונות החמורים ביותר שהעונש עליהם הוא שהקדוש ברוך הוא לא ייתן לו לעשות תשובה לפי גודל חטאו! קשה לכם להאמין? נביא לכם את לשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ד):

"ארבעה ועשרים דברים מעכבין את התשובה. ארבעה מהן עוון גדול והעושה אחד מהן (היינו, מאותם ארבעה) אין הקדוש ברוך הוא מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו.

לקרב אותם אליו, וציווה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר".

את המשך דבריו הקדושים נביא בלשון פשוטה ומדוברת:

'ה'אור החיים' מתבסס על הגמרא בשבת (נה). האומרת ש"מעולם לא יצתה מידה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה"

ושם מבואר שהחטא הגורם לקב"ה לחזור בו כביכול ממידה טובה, הוא החטא של הצדיקים שלא מוכיחים את הרשעים ומחזירים אותם למוטב; ואפילו אם אין סיכוי שיחזרו למוטב, עדיין חובה על הצדיקים להתאמץ ולקרב את הרחוקים. ולכן הפורענות מתחילה דווקא מן הצדיקים, כמובא בגמרא שם: 'ממקדשי תחלו' – שהפורענות מתחילה מהמקדושים שְׁבָעָם.

הקרבן המועדף

וכך מסביר האור החיים את הפסוק: ישנם שני סוגי קרבנות. הסוג הראשון והמועדף הוא "אדם כי יקריב מכם קרבן לה" – "מכם" פירושו אנשים בני צמנו, דהיינו, הקרבן שאנו מקריבים אנשים לה' יתברך שהוא הקרבן הרצוי והמובחר; והסוג השני הוא "מן הבהמה תקריבו את קרבנכם" שהוא קרבן בהמה רגיל. ומי שמקרב בני אדם לה' אינו צריך להביא שום קרבן, כמו שכותב ה'אור החיים': "ואדם כזה אין צריך להביא לא נדר ולא נדבה, גם אין מציאות להביא לו חטאת ולא אשם" עי"ש.

וכעניין זה בדיוק מובא בחת"ם סופר בדרשות (עמוד שסה) שקירוב רחוקים הוא עיקר הקרבן, וזו לשונו: "והנה הקב"ה עונה בייחוד למזכי הרבים וממשיכים רבים לעבודת ה', ואותם (היינו, אותם מזכי הרבים) אינם צריכים לקרב קרבן בעלי חיים, כי הלוא מקריבים אנשים לעבודת ה', כדכתיב: 'אדם כי יקריב מכם' – הוא 'קרבן לה' בעצם, וקרבנות בהמה הוא דבר שאין מובן אל השכל, אך הקרבת בני אדם לעבודת ה' יתברך הוא

בתחילת הפרשה מופיע הפסוק: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה" – כאמור, המילה 'קרבן' היא מלשון קירוב, מלמד ה'אור החיים" הקדוש שעבודת קירוב הרחוקים נחשבת לעבודת הקרבנות וזו לשונו:

"עוד ירמוז לצוות את אנשי חיל להשתדל לקרב לבבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה ייקרא קרבן לה', כי על ידי חטא האדם ייפרד הדביקות של ישראל עם אביהם שבשמים דכתיב: 'ואתם הדבקים בה', ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאווה

לאזור התיאור המפורט של הקמת המשכן, קורא ה' למשה מתוך המשכן ומלמד אותו את סדר הקרבת הקרבנות שהיא עבודת המשכן בפועל. בדורנו אין לנו קרבנות, אך התורה היא תורה נצחית, ועבודת הקרבנות, שהיא מלשון קירוב והתקרבות לה' – היא עבודה נצחית. לכן מלמדים חכמינו שצמצם הלימוד של תורת הקרבנות והרצון להקריב קרבנות – הם עצמם נחשבים כהקרבת קרבנות. ובנוסף, ישנם הרבה היבטים המקופלים וכלולים בעבודת הקרבנות ששייכים בימינו, כמבואר בחז"ל שהתפילות נתקנו כנגד הקרבנות, כי בימינו עיקר ההתקרבות לה' היא על ידי התפילה. אך במאמר זה נעמוד על נקודה שגם היא בבחינת קרבן ואף נחשבת גבוהה יותר מהקרבנות.

התאוה של ה' יתברך

בס"ד ב"ה

היילולת הצדיקים

ע"י מוסדות חוט של חסד

4 הרצות לטיסה לאונן

היילולת רבי מאיר בעל הנס ורבי שמעון בר יוחאי סיום ש"ס. בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א בליווי זמרים ואמנים | מנחה הערב- עמידם בן לולו

אולמי דוריה	יום שני	ט"ו אייר	30/04 2018	בשעה 19:30
-------------	---------	----------	------------	------------

לרכישת כרטיסים: 02-5308017 | 052-6672221 | 02-5812210

*הגולה על שני כרטיסי גברים טיסת ר"ה, שני כרטיסי נשים לטיסה בתום *הכרטיס הינו אישי ואינו ניתן להעברה *חובה להציג כרטיס בכניסה *את הכרטיס ניתן לקנות מוכסי מעשר *לאולמי דוריה אין אחריות על אוספי נתון האידיע, האירוע באחריות מוסדות 'חוט של חסד' *הישיבה נפרדת לגברים ונשים ואין אפשרות לקוסמות סמויים *ט.ל.ח

גן הדעת

אלף זעירא

כאשר הסתיימה מלאכת המשכן, קרא הקב"ה למשה להכניס פנימה, והתעקש משה בכיכול עם הקב"ה שיהיה כתוב "ויקרא" ה' אל משה, כקריאה מזדמנת בחצי דיבור, שלא יהיה כתוב "ויקרא" כדבור שלם המבטא יחס של חיבה, כי החוק עצמו כלא ראוי לקבל קריאה שלמה, והקב"ה סירב לתנאו של משה, כי רצה לקרוא לו בלשון שמלאכי השרת משתמשים בו, לבסוף התפשרו ביניהם והסכים משה לקבל א"ס קטנה, והוא עניין אלף זעירא של ויקרא, סוד הענווה של משה, כי היסוד שכל בניין הדעת עומד עליו היא מידת הענווה, וכל אדם אשר על פני האדמה צריכה להיות שאיפתו להידמות לגדול הנביאים, למובחר שבנאצלים.

וזה עניין ספר משלי, ללמד סוד אלף זעירא, כי משלי הוא הפירוש הראשון לתורה, ושם מסביר ידידיה שכל עבודת האדם זה לפתוח את האוזניים ולספוג חכמה, כי החכמה היא הכישרון של שמוע וללמוד, כמ"ש **"ולא למדתי חכמה, ודעת קדשים אדע..."** **"להקשיב להקמה אוןך תטה.."** וכן אומר רש"י שחכמה היא **"מה שאדם שומע מאחרים ולמד"** ולזה צריכים ענווה, להקטין עצמו

בפני גדולים ממנו בחכמה ובמינין, ואחר שלמד ואסף חכמה מבחוץ, עליו להעמיק דבר **להבין אמרי בינה**, והבינה היא הכישרון לחשוב ולהסיק מסקנות, "מבין דבר מליבו מתוך דברים שלמד" כי זה תפקיד הבינה, לבנות בינה של קומה נוספת על-גבי הקומה הראשונה שהיא החכמה. ואכן, התבונה קשורה בדרך כלל ללב - מקום המחשבות, כמאמר הכתוב **"לב נבון יבקש דעת"** ועל ידי חיבור חכמה בינה מקבלים דעת, שגם היא במהותה ענווה, בבחינת **"אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו"** כי מי שהוא עניו, חי ש"אין עוד מלבדו" כפשוטו ממש, ולית ליה מגרמא כלום..

אך האוויל, שעליו מדבר רוב ספר משלי, מתרחק מן החכמה, כי **"דרך אגיל ישר בעיניו, ושמע לעצה חכם"** (משלי יב) האויל אוטם אוזניו כי דרכו ישרה בעיניו, כי אין גדול ממנו, וגם כששומע משובשות מסקנותיו, כמ"ש **"מקור חיים שכל בעליו ומסר אגילי אגלת"** כי בעל השכל מתחבר עם שכלו למקור החיים, והאוויל בשכלו השטחי מתייחס לגורמים מקריים ואינו מעמיק להסתכל בשכל של כל דבר, לחבר עצמו לאלו של עולם, זה גם הטעם שאויל אותיות אולי, כי האויל תמיד מסופק, לכן

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

מתקשה לקחת אחריות ונוטה להאשים את הזולת בבחינת **"אגלת אדם תסלף דרכו וצל ה' יזעף לבו"** (שם ט) ויסוד לכל זה, ריחוקו מן החכמה, שהיא כח מה, בבחינת ענווה. ובאמת, אין אנו יודעים מהי ענווה אמיתית, כי בוודאי אין זה תכלית שיהיה שפל נבזה בעיני עצמו, הלא כמה אנו מייגעים עצמנו לצאת מקטנות לגדלות, ואם כן אי אפשר שיהיה ההכנעה בפשטות, ובהכרח שיש בזה דעת, ולדעת שלמה זו זוכה רק משה, שעל כן לו לבדו קרא הקורא, ולא לשבעים זקנים ולא לאיש מדור דעה, כי רק לו סוד אלף זעירא, שמכוחה מצליח למצוא זכות ולהפוך העקומה לישרה, ובכך לבנות את משכן הנשמות גם במדבר שממה, והוא עושה זאת על ידי שמוצא זכות בודדה, שגם היא נקיה רק בפנימיותה, ומספיק שיטש לאדם מלאך מליץ אגוד מני אגף קטרוגים, מהפך הצדיק הכל לטובה, כי אלף זעירא היא סוד הכתר, שראשו העליון אמונה, ושם אין שיפוטיות שמקורה גאוה, לכן עליו נאמר ויקם משה את המשפך, כי רק הוא יכול לרפאות כנסת ישראל, והוא הגואל הראשון, והוא יהיה הגואל האחרון, בבחינת מ'ה ש'היה ה'וא.

פניני חסידות ברסלב

ערב ראש חודש ניסן הוא יום התעוררות מהרבה אנשי-שלמונו שפאים לציון הקדוש של רבנו ז"ל עוד מימי מוהרנ"ת ז"ל שהנהיג לנסע לציון רבנו ז"ל בערב ראש חודש ניסן עד היום הזה. (ה-מג.)

הנה אומר בצחות הרב הקדוש רבי ברוך ממעוזו זצ"ל, אלו היו בני ישראל נוהגים לבכות בחודש ניסן שצילם השם יתברך ממשוהו חמץ בפסח, היו יכולים לאכל תרנגולים ואיזים פטומות בחודש תשרי, כי כבר אמר הארי הקדוש שמי ששגג כל ממשוהו חמץ בפסח מבטח לו שלא יקטא כל השנה. ומקראי הנה להפך המנהג שנוהגים בסדר החודשים. ופרש לפי זה הכתוב (שמות ג) **"ועבדתם את העבודה הזאת בחודש הזה"**. והינו העבודה הזו הזאת היא עבודת התשובה של חודש אגיל אגול וסדר **"העבודה"** של יום הכפורים, ואת העבודה הזו צריך לעשות בחודש הזה הוא חודש ניסן כמו שנקאמר בחודש הזה, לכם ראש חודשים. ואלו היו בני ישראל בזכית בנין שישמרו ה' ממשוהו חמץ היו יכולים לזהל בשמחה ביום הכפורים ובחודש התשובה. (שם ו - תקנו)

א ב ש ח היים

- ☆ החכמה צריכה להיות כלי קבול לתמימות וישר.
- ☆ חכמת האמונה היא החכמה הגבוהה שגבול החכמות.
- ☆ חכם אמתו לומד מכל אדם הלכה למעשה.
- ☆ המאמין יודע היטב שה' הוא שנותן חכמה.

שו"ת של חסד

נשאלתי פעמים רבות האם כשהלך יום השנה בחודש ניסן, מותר ללכת לבית הקברות?

השובה

הימים בחודש ניסן נחשבים כימים טובים שאין אומרים בהם תחנון ושאסור להתענות בהם כמו שפסק בשו"ע וברמ"א [א"ח סי' כחט ס"ב] וז"ל: "אין נופלין על פניהם בכל חודש ניסן, ואין אומרים צדקתן בשבת במנחה, ואין מפידין בו, ואין מתעניין בו, להזכיר בצבור; והבכורות מתעניין בו בערב פסח. הגה: גם אין אומרים צדוק הדין בכל חודש ניסן. ונהגו שאין מתעניין בו תענית כלל, אפילו יום שמת בו באיזו או אמו".

המקור לכן שאין ללכת לבית הקברות בחודש ניסן, הוא מספר קב הישר [פרק פ"ח] וז"ל: "אכן בחודש ניסן בערב יתוה שם ה' מאיר בחודש ניסן נחמים גמורים, לכן אסור בניסן להתענות ולומר בו תחינות, ולכן אין המנהג בניסן לילך על בית החיים להתפלל על הקברים ולומר תחנונים כמו בשאר ימים, כדי שיהיה החודש ניסן כולו קדוש".

וכן המנהג של אדמו"ר קרלין-סטולין זיע"א [מנהגי רבו"ק מסטאלין-קרלין לחודש ניסן ונה הפסח בכתב עת בית אהרן וישראל שנה י"ג גיליון ג'] (ס"ט) עמוד פ"ט [החמיר בזה, ועוד היו מתמורים לנסוע לבית הקברות קודם המולד של חודש ניסן לפי שאחר המולד הוא כחודש ניסן (ובאמת מנהג חסידות קרלין-סטולין הוא שלא לומר תחנון בשחרית כבר מאחר המולד של חודש ניסן [דברי אהרן מנהגי קרלין עמוד ג']]).

כן גם מביא ספר נטעי גבריאלי [הל' אבלות ח"ב פרק פ"ג ס"ט והערה י"ח] בשם מנהגי מאטעסדארף, ועיי"ש עוד [סוף הערה י"ד] שכן נהג הגה"צ מצעהלים זצ"ל שלא הלך לציון של הרה"ק מסוקוורא ביום היהאריצייט ב' ניסן רק בערב ר"ח ניסן.

כן גם פוסק הגר"מ אליהו זצ"ל [הלכות חגים פ"א סי"ח], אלא שמחלק בין אזכרה של יום השביעי או יום השלושים שמוותר לבין אזכרה של יום השנה שאסור. כך גם סובר הגאון המקובל הרי"מ הלל

הליכה לבית הקברות בחודש ניסן

דין המונע ע"י בית הדין והור"צ "חוט של חסד" מאת הרה"ר ר' אלחנן שלום אלגרווד שליט"א ר"כ ההוראה הדומ"צ דק"ק "חוט של חסד" ודין בביה"ד "משפט וחסד"

הצדיקים שבגן עדן המתפללים לעינו, עיי"ש נוסח תפילה מיוחדת על זה. ויש להוסיף שכן מנהג חסידי ברסלב ללכת על ציונו של רביה"ק זיע"א באומן בר"ח ניסן. כך גם משמע מספר פני ברון [סי' י"ז סי' א] שהביא את שיטת שו"ת מלמד להועיל לאסור א"כ לא הלך בערב ר"ח ואת שיטת גשר החיים להתיר, ומשמע שלנוהגים להתיר - יש לנהוג כגשר החיים ולא לומר שם השכבה.

הגר"ש ואזנר זצ"ל [קובץ מבית לוי ניסן התשנ"ח ח"א עמוד כ"ג (מדיני ומונהגי חודש ניסן) אות ב'] פוסק רק שאין לומר שם הספד, ומשמע דהשכבה שרי לומר, ועיי"ש בהערות שהעיד שבעל המנחת אלעזר ממונקאטש יצא לציון אביו ביו"ט שני של סוכות. וכן כותב להדיא שו"ת מלמד להועיל [שהובא לעיל] שמותר לומר התחינה של השכבה. כך גם סובר הגר"י יוסף שליט"א [לקוט יוסף ביקור חולים ואבלות סי' מ"כ ז"ל], "אם חל יום השנה בחודש ניסן, מותר לילך לבית הקברות אם נזהרים שלא להספיד את המת ושלא לבנוא לזידי בני. ואם חל יום השבעה בחודש ניסן, אם האבלים מכירים בעצמם שלא יגיעו לידי בני בעלותם לקבר קרובם - מותר להם לעלות לקבר, אבל אם יגיעו לידי בני - ידחו את העליה לקבר לאחר חודש ניסן. ואין להקדים את העליה לקבר באמצע שבעה ימי אבלות". וכן פוסק הגר"מ שטרנובן שליט"א [ש"ת תשובות והנהגות כ"ב סי' ס"ה] שמותר ללכת לבית הקברות בחודש ניסן ובתנאי שלא יבכו שם, ולא כותב שאין לומר השכבה.

למעשה: מצוינו כמה וכמה שיטות האם מותר ללכת לבית הקברות בחודש ניסן כשיים השנה הל בחודש זה: (א) יש אומרים שאסור; (ב) יש אומרים שרק ביום השנה הראשון מותר; (ג) יש אומרים שכלתחילה יש ללכת בערב ר"ח ניסן ורק אם הלך יכול ללכת בחודש ניסן עצמו; (ד) ובסוקים רבים מתירים ובתנאי שלא יספידו שם ולא יגיעו לידי בני, וכך הוא מנהג ברסלב, וכך אני מורה למעשה, ולגבי אמירת ההשכבה - יש מהממירים בזה ובמקום הצורך ניתן להלק.

וז"ל: "אולם כבר נהגו הכל שאין אומרים השכבה כלל אף ביחוד, לא פורים ולא בשאר ימים שאין אומרים בהם תחנון... ואפילו בחודש ניסן עולין לבית הקברות ליהאריצייט ולשלושים ולשבעה, לומר שם מזמורי תהילים לעילוי נשמת והקדיש, אלא שאין אומרים ההשכבה כזכר לעיל". כך גם מביא ספר נטעי גבריאלי [הלכות אבלות ח"ב פרק פ"ג ס"ט והערה י"ז] בשם שו"ת דבר יהושע ובשם הסייפילער זצ"ל, ומביא שכן נהגו בחסידויות רבות, ומבאר את החילוק בין אותן התפילה המתור והאסור בחודש ניסן בבית הקברות, וז"ל: "ויש אומרים דביום היהאריצייט של אבותיו וכל שכן על קברי צדיקים, מותר לילך להתפלל בחודש ניסן שו"ת דבר יהושע ח"ב סי' פ', וכתב: 'וכן ראינו לבקרי צדיקים כגון היא"צ של הרה"ק ממאליץ באבוב צוק"ל שחל יא"צ של הרה"ק בר"ה, ונתאספו חסידים ואנשי מעשה על קברם ואמרו מענה לשון וא-ל מלא רחמים ואין פוצה פה ומצפץ'. וכתב לחלק, דהא דאסור הפנ"ג לילך, מיירי דווקא היכא שהולכין על הקבר להזכיר נשמתו ולהתפלל על שכיבתו שתיהר במנוחה, אז יש לאסור שמתעורר בו צער ויגורל הספדו; אבל היכא דלא בא על הקבר לתקן מנוחת הנפטר אלא להתפלל על החיים שיהיה הנפטר מליץ יושר - מותר, עיי"ש. וכן כתב גשר החיים... אלא שאין אומרים ההשכבות. וכן כתב באורחות רבינו עמוד ש"ה שהסייפילער מבין ברק זצ"ל התיר להשתטח על קברי צדיקים בניסן, וכן נהגו חסידים ואנשי מעשה לילך על ציון הגה"ק מצאנו ביום כ"ה ניסן, וכן נהגו חסידים חב"ד ברוסיה ללכת על קבר ל"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע ביום ב' ניסן, וכן נהג ל"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל לילך על ציון חותנו בניסן, וכן מעשה רב שהולכין על ציון של ל"ק אדמו"ר מסוקוורא זצ"ל ביא"צ שלו ב' ניסן, וכן על ציון ל"ק אדמו"ר אמרי חיים מוויניץ זצ"ל ביום ט' ניסן... וראה בסידור בית הבחירה דף ה' ע"ב גדול עת ציון בחודש ניסן להתפלל שיקובלו תפילות

שליט"א [בשיחה שערכתי עמו בחודש אדר ב' התשע"ד] שאין ללכת לבית הקברות בחודש ניסן אפילו ביום השנה אלא ילכו בערב ר"ח ניסן, למעט ביום השנה הראשון שאין נוהגים ללכת ובתנאי שלא יספידו שם ולא יגיעו לידי בני - דבר שאין לעשותו בימים טובים שלא אומרים בהם תחנון.

שו"ת מלמד להועיל [ח"ב יו"ד סי' קמ"ה] מביא מנהג זה שלא ללכת לבית הקברות בחודש ניסן אפילו ביום השנה אלא ילכו בערב ר"ח, אולם מסיים שמי שלא הלך בערב ר"ח יכול ללכת בחודש ניסן עצמו, וז"ל: "עוד יש מנהג שלא לילך על הקברות בחודש ניסן, וכל מי שיש לו יהאריצייט בניסן הולך אל קבר אבות בערב ראש חודש ניסן. והנה באמת ראיתי בארחות חיים לסי' תר"ה שהעב"ץ הקפיד שלא לילך על הקברות בערב יום הכיפורים משום דהוא יו"ט אלא יום או יומיים קודם. וכן כתב המג"א בסי' תקפ"א שבערב ר"ה אין לומר רק התחינות שכתובים בספרים מפני שאין אומרים תחנון אין לומר כל התחינות בבית הקברות. ואפשר דמשום הכי נמנעו ללכת על הקברות בניסן משום דרוצים לומר כל התחינות. אמנם ראיתי בשו"ת דבר משה יו"ד סי' ס"ח שכתב דלומר קדיש והשכבה על הקבר אין איסור בדבר באסור חג של פסח, והובא בספר עקרי הד"ט יו"ד סי' ל"ו אות ל"ה, וכן הביא שם באו"ח סי' כ"ט אות ל"ג בשם פני אהרן סי' כ"ז. ע"ל כן נראה מי שלא הלך על הקבר בערב ר"ח ניסן ויש לו יהאריצייט בניסן, יש להתיר לו לילך בניסן, אך לא יאמר כל התחינות שאומרים בשאר ימות השנה אלא תחינת ההשכבה או תחינה של יהאריצייט, הכל לפי הענין".

ברם מצוינו פוסקים רבים שלא חילקו בדבר והתירו לכתחילה ללכת לבית הקברות בחודש ניסן ביום השנה ובתנאי שלא יספידו שם ולא יגיעו לידי בני. אלא שנתלקו אותם פוסקים מה מותר לומר בבית הקברות:

(א) ספר גשר החיים [ח"א פכ"ט אות ה' (עמודים פט-ש)] פוסק שאין לומר שם ההשכבה,

המשך דבר ראש הישיבה

המחטיא את הרבים; ובכלל עון זה המעכב את הרבים מלעשות מצוה. ב) והמְטָה את חברו מדרך טובה לרעה, כגון מסית ומדיח. ג) הרואה בנו יוצא לתרבות רעה ואינו ממחה בידו. הואיל ובנו ברשותו, אלו מחה בו היה פורש ונמצא כמחטיאו. **ובכלל עון זה כל שאפשר בידו למחות באחרים, בין יחיד בין רבים, ולא מחה אלא יניחם בכישלונם.** ד) והאומר 'אחטא ואשוב'; ובכלל זה האומר 'אחטא ויום הכפורים מכפר'."

כל אחד יכול!

זאת אומרת, שכל שאפשר בידו למחות, אפילו ביחיד, ולא מוחה, אלא מניח לו להמשיך להיכשל – נכנס לחבורה מפוקפקת אחת עם מסיתים ומדיחים ועם מחטיאי הרבים כירבעם בן נבט! והקב"ה רואה את העון הזה בכזאת חומרה שלא מניח לו לעשות תשובה. לעניות דעתך, הרמב"ם הזה מצדיק את זה שכל אחד מאתנו יקדיש מזמנו לפחות כמה דקות ביום לחשוב איך הוא יכול להתחיל להשפיע, אם זה במעגל המשפחה המורחבת, במעגל השכונה, או במעגל הקהילה.

ובדורנו לא צריך למחות בצעקות ובגערות. בדורנו מוחים בדרכי נועם על ידי שמוסיפים אור, על ידי שמזמינים את הקרובים לשבת מרוממת, על ידי שמחלקים להם דיסקים או חוברות. האם אתה יכול להעיד על עצמך שאין לך שום אפשרות למחות? האם אין בן אדם אחד בעולם שיש לך השפעה כלשהי עליו? אתה **בוודאי** יכול לעשות משהו, אתה יכול להחזיר אנשים למוטב, לדבר עם מישהו, לארגן פעילות, להזמין רבנים ומרצים, לחלק חוברות וספרים. וגם מי שאינו יכול להפיץ בעצמו יכול לתרום לישיבה שלנו שבה כל האברכים עוסקים יום ביומם בהפצה ובקירוב רחוקים, ויבקש בפירוש שיפיצו בסכום הזה לזכותו – העיקר שיהיה לך חלק בדבר הזה שאין למעלה ממנו.

אל תישאר אדיש

האם אתה מוכן לקרוא את השורות האלה ברמב"ם ולהמשיך הלאה בחיים בלי לקבל על עצמך להתאמץ קצת יותר בהפצה? ובוודאי אם תעשה חשבון, שמידה טובה מרובה: ואם המונע עצמו מהפצה מונעים ממנו את התשובה – וודאי שהזוכה לעסוק בהפצה, יפתחו לו את שערי התשובה ותהיה לו הרבה סייעתא דשמיא בתשובה שלו. יהי רצון שנזכה להיות ממזכיר הרבים!

את life ואת חכמת ישראל
לכל בית ישראל

נא להתפלל לרפואת עט"ר הרב שלום בן ימנה, משה בן אידה להבדיל לע"נ שמרית תמר בת מרים, ארז רפאל בן כוכבה ז"ל

סיפור סגולה

מנהג היה לו לפרץ מידי ללילה לספור את מטבעות הזהב שהיו לו, ולבדוק בשינוי את אמיתותן של המטבעות לוודא שהמטבע מזהב אמיתי, לצידו היה יושב קופו האישי. כן, כן, קוף חביב וידיד היה לו לפרץ והקוף הסתכל על תנועותיו של הפרץ ועקב אחר מעשיו. ברגע שהפרץ יצא מהחדר, הקוף חיקה את תנועותיו של הפרץ, במקום לנגוע במטבע, הקוף בלע את המטבע, וכך המשיך לבלוע את כל המטבעות שהיו על

השולחן, הבטן התמלאה והקוף נפל על הרצפה ללא רוח חיים. כשחזר הפרץ לחדרו ראה פגר על הרצפה ובאותו רגע צץ לו רעיון לצחוק ממשה החייט. הפרץ החליט ללכת הלילה אל ביתו של משה החייט, ולזרוק את גוויתו של הקוף בביתו של משה חשב ועשה. בביתו של משה החייט נשמע

לפתע רעש גדול מאוד באמצע הלילה, כל בני הבית ניגשו לראות מה קרה, ונבהלו עד מאוד למראה גווית הקוף על הרצפה צעקה נפלטה מפייהם של ישיבי הבית. אלא שלפתע פתאום ראה משה כי מהקוף יוצאים מטבעות זהב, התעשת מייד משה הרים ידיים לשמיים בהודיה גדולה לבורא עולם, שלא עוזב אותו ושלה לו כסף בכדי שיוכל להכין את חג הפסח.

באותה השנה, ערך משה שולחן סדר מפואר שלא ערך מימיו והזמין אורחים אל ביתו.

באמצע הסדר החליט הפרץ להציץ אל ביתו של משה החייט ולראות את דלותו ואביונותו, גם החליט להוכיח אותו כי הוא המפרנס בלבד.

אלא, משהתקרב הפרץ וראה את האור ושמע את קולות השמחה לא יכול היה להתאפק, הוא נכנס אל הבית ולאחר שהזמן להיכנס ביקש לברר את אשר אירע ואיך הגיע לידיו פרנסה.

סיפר לו משה על גוויית הקוף שהושלכה אל ביתו וממנה הושלכו מטבעות זהב לרב. או אז הבין הפרץ את אשר אירע והודה גם הוא בפה מלא כי אכן הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל.

סיפור לשולחן שבת

הרבי והנס קרה. המים הפכו שו לין שרף. מנר היהודי את כל סחורתו וחזר עם כסף רב לכבוד חג הפסח.

בזכותה של אמונה

באחד הכפרים חי יהודי ושמו משה, במקצועו היה חייט, מידי שבוע היה יוצא רגלי מביתו, נודד ממקום למקום ועושה תיקונים לקראת שבת היה חוזר הביתה ונותן את מעט הפרוטות שהרוויח לאשתו שיהיה

שלושה סיפורים מרבי אלימלך מליזנסק זיע"א המסוגלים להכניס את חג הפסח מתוך הרחבה ויישוב הדעת.

מכתב למלך יהודי כפרי מצא את עצמו לפני חג הפסח ללא פרוטה. בעצת אשתו כתב העני מכתב למלך מלכי המלכים הקב"ה, במכתבו פירט את מצבו הכלכלי הקשה ועל כך שאין בידו פרוטה להוצאות

הפסח. הניח העני את המכתב ביער על ידי גזע עץ וחזר לביתו. למחרת, הופיע המלך של המדינה עם חבורת ציידו לערוך ציד, תוך כדי מסעו הבחין המלך במכתב. כשראה שהמכתב מופנה לכבוד המלך, כתוב בלשון יפה ומכובדת, חשב שהפניה היא אליו. עוד באותו יום שלח המלך

לה במה להחיות את נפשה עד שבוע הבא.

סובב בורא העולם והחייט החל לעבוד בביתו של הפרץ, ומאז מצבו הכלכלי של היהודי שפר עליו.

כך שבחסידי שמים החל מכסה את כל חובותיו. יום אחד החל הפרץ נכנס עם משה בשיחה ושאלו: " אמור לי מושק'ה איך הפרנסה? " ענה משה "בחסידי ה' וברוך השם יש לי פרנסה בחסד". כעס הפרץ מאוד ואמר: "הפרנסה מהפרץ שהוא מפרנס אותך מדי שבוע, לכן אמור : ברוך הפרץ". ניסה משה להסביר לו בעדינות כי הקב"ה הוא המפרנס, והפרץ הוא השליח, ובכל זאת הוא מכיר טובה גם לפרץ שהוא השליח. אך הפרץ לא קיבל את ההסברים ובזעם גדול גרשו מהארמון.

הימים היו ימים הסמוכים לחג הפסח, משה החייט חזר הביתה בידיים ריקות ובלי תקווה שיחזור לעבוד אצל הפרץ. אבל הוא היה בעל בטחון גדול וידע שבורא עולם לא יעזוב אותו אפילו שנראה כי חלילה אין תקוה.

שליח לכתובת היהודי שהיתה רשומה על המכתב, מעטפה עם סכום גדול של כסף. העני הודה לשליח ולשולחו. כך זכה העני לחגוג את החג מתוך הרחבה ויישוב דעת בזכות האמונה התמימה.

"מים שרף" בתקופת רבי אלימלך חי יהודי אחד שלא היה באפשרות לקיים את חג הפסח, בעקבות מצבו הכלכלי, עלתה בלבו החלטה להעביר חביות עם יין שרף לארץ השכנה ושם יוכל למכרם במחיר גבוה ותהייה לו פרנסה בכדי שיוכל לקיים את חג הפסח. אלא, שהשלטונות סירבו להעביר את יין השרף דרך הגבול. ביקש היהודי את ברכתו של רבי אלימלך. ברכו הרבי בשמחה שכל החביות יהיו מים. ואכן כך היה, התקיימה הברכה וכשהיהודי עבר דרך המכס, צחקו הגוים ממנו שהוא מוביל לארץ השכנה חביות עם מים. לאחר שעבר את הגבול שוב פנה אל הרבי לבקשו ששוב יהפכו המים לין שרף. ואכן ברכו

חינוך באבה

המאמרים האחרונים עוסקים ב"מיומנויות ההכשרה ללמידה" דהיינו: באותם כלים שבאמצעותן ניתן להגיע ללמידה. בפרק הנוכחי, נמשיך בע"ה ללמוד על המיומנות הראשונה מתוך חמש המיומנויות, שהן: סדר וארגון, ניהול זמן, התמקדות, ריכוז ומוטיבציה.

1. סדר וארגון:

הזכרנו שכאשר אנו מדברים על מיומנות של "סדר וארגון", אין הכוונה לסידור החדר, הילקוט או הקלמר, אלא ליכולת הרבה יותר בסיסית ומהותית שמתבטאת ב"יכולת לארגן דברים בסדר נכון מתוך הבנה ומודעות של תהליך", וזה לא רק פעולה פיזית או תכונה מטאליית עמומה, אלא הכוונה על סדר וארגון פנימי, עמוק ותודעתי יותר - שנמצא בבסיס התפישה של הילד את החיים במובן המופשט של המילה, משפיע על התנהלות המחשבה לפני הלמידה ותוך כדי תהליך הלמידה ועיבוד החומר הנלמד אכסונו במוח וזיכירתו, ועל מכלול הפעולות הלימודיות וההתנהגותיות.

התלמיד המסודר

תלמיד מסודר ומאורגן, מגיע לגן/לכיתה/ לתוכן/לשיבה עם "ארגון כלים" שונה לגמרי מאשר תלמיד שאינו מאורגן ומסודר.

התלמיד המסודר מגיע לכיתה בעיקר כדי ללמוד ולרכוש ידע, אמנם גם לשחק, להשתולל ולרכוש חיי חברה, אך "בעיקר" כדי ללמוד. איך הוא מצליח לעשות זאת?! ללא קושי ובמינימום של עזרה, ממש בצורה טבעית! הוא מסודר ומאורגן והתפיסה הזו במוח אומרת לו "עכשיו זה זמן השיעור, צריך ללמוד. עוד מעט יש שוב הפסקה ובהפסקה אשחק שוב".

התלמיד המסודר, שומע את השיעור ומבין אותו (כל אחד לפי רמתו) השיעור מורכב בד"כ מתהליך מובנה "ארוח על גבי לבנה" ידע חדש בנוי על ידע קודם, תהליך השיעור ברור לו, כי גם הוא בנוי באותה הצורה "המסודרת". ההיגיון של השיעור גם הוא מתקבל במוחו המסודר.

התלמיד המסודר שומע את השיעור המסודר והשיעור נכנס למוחו בצורה אוטומטית ישר לתאי האכסון הנכונים במוח, בתאים אלו הוא שומר בצורה מסודרת את מה שמע- באופן כזה שיוכל לשלוף במהירות את הידע לכשיצטרך לו.

בשיעור הבא באותו הנושא, התלמיד המסודר קולט ומשחזר את "ההקדמה" מהשיעור הקודם במהירות "ומקשר" בין הנושאים ועם המטרה הברורה של "באתי לכיתה ללמוד"

הוא נמצא ביתרון עצום "להצליח בלימודים".

התלמיד שאינו מסודר

לעומתו, התלמיד שאינו מסודר ומאורגן, כלל אינו יודע "מדוע הוא מגיע לכיתה" אולי כדי ללמוד ולרכוש ידע, אולי כדי לצוץ, לשחק, להשתולל ולרכוש חיי חברה, ואולי סתם ככה כי אין לו איפה להיות כי הוריו עובדים ובית הספר הוא "בייבי סיטר" שלו. המושג "מטרות בחיים" או "עיקר וטפל" הם מושגים מעורפלים אצלו. הוא מתקשה לקבל את המושג הברור והפשוט של "כשיו מקשיבים ולומדים, בהפסקה משחקים" הוא עובר את השיעורים בקושי ובמקסימום של הכוונה, מיקוד ועזרה. כל כמה שניות המורה צריך למקד אותו ולאפס אותו מחדש: "משה אתה בשיעור, תהיה איתי", ולא, אין לו בעיית קשב. פשוט הוא אינו מסודר ומתקשה להפנים שעכשיו לומדים ועליו "לאסוף" את עצמו לשיעור.

תלמיד זה, אינו יודע לקבל את השיעור בצורה מסודרת והוא לא מארגן את הדברים במוחו בצורה נכונה. טבלאות, סכמות, סיכומי ביניים וסוף נושא, ומבנה מסודר של ידע- אינם עוזרים לו לארגן את הלימוד ולאכסן אותו בצורה נכונה... ומכאן הדרך לאי הצלחה בלימודים- ברורה.

גם תכונות נרכשות

סדר וארגון, אינן רק תכונות "מולדות" שמי שנולד איתן- יהיה ילד מסודר ומאורגן וחייב יתנהלו לפי סדר, אלא הן גם תכונות "נרכשות" ואפילו מי שנולד עם תכונה/ אופי לא מסודר ומאורגן- יוכל לרכוש אותן. תכונות אלו מושפעות בעיקר מ"הרגלים" ולכן ההרגל והחינוך בבית ובסביבת הגדילה של הילד, יתרמו להיותו מאורגן ומסודר.

לימוד "סדר וארגון" צריך להיעשות תוך התחשבות בשלב ההתפתחותי בו נמצא הילד ומתוך עקביות, התמדה ודוגמא אישית של ההורה.

לכן במידה ותכונה זו אינה מולדת אצל הילד, נצטרך לאמן אותו לרכוש אותה ע"י אימון עקבי ושיטות עבודה שונות שנלמד עליהם בהמשך. עלינו להיות החלטיים ובטוחים כי: נוכל בע"ה לקנות כלים לשיפור המצב בבית ולהפוך את הילדים למסודרים ומאורגנים יותר.

רק להרוויח

דבר נוסף, ילד הרוכש סדר וארגון, החיים שלו הנפכים לחיים מסודרים והוא לומד

לימודי הצלחה פרק י'

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

אגב זה גם לקבל "משמעות בחיים". הוא מבין שהחיים אינם הפקר, או שהוא חי בהם סתם כך כי הוא נולד לפני כך וכך שנים ואין לו ברירה יותר טובה אלא "להעביר" את הזמן עד ש... ילד מסודר מקבל "אחריות" על חייו ופעולותיו, כי הוא חי עם מטרות ויעדים בחיים, הוא גם מפתח עצמאות והבנה של המושג "תהליך" בצורה מסודרת- כל אלו גורמים לו "לחיות את החיים" ולא רק להיסחב לידם. זה תורם להעלאת ערכו העצמי בעיני עצמו וסביבתו ובכך מעלה את ביטחונו העצמי ביכולותיו.

ילד זה גם מפתח התחשבות בסביבתו ובזולת- כי הוא חי בצורה מסודרת המאפשרת לו לראות שיש מישהו שחי לצידו וגם הוא בעל צרכים ורצונות משלו. כלים אלו שהוא יקבל הינן נכס ערכי רב וחשוב ביותר להתפתחותו התקינה בכל בית הספר, ומהווים הכנה חשובה לחיים תקינים כאדם בוגר, שמועיל לעצמו, למשפחתו ולחברה.

איך נשפר את תכונת הסדר והארגון?

כמו תמיד ע"י דוגמא אישית. הילד רוכש את גיבוש אישיותו מסביבת גידולו, ולכן אנו- ההורים הם הראשונים שמהווים מודל לחיקוי עבור הילד בענייני סדר וארגון. אין ספק שילדים שחיים בבית מסודר, מאורגן ונקי, לומדים להעריך סביבת מסודרת וישאפו להיות מסודרים בעצמם. סדר חיצוני משפיע על הסדר הפנימי וכך מתגבשת האישיות המסודרת. ולהיפך- אם הילד מתרגל לחיות בסביבה מבלונגת, הוא יבין שאלו הנורמות המקובלות ויתרגל לחיות בחוסר סדר חיצוני, שכמוכן ישפיע גם על הפנימי.

כחלק בלתי נפרד מתוכנית העבודה לבניית אישיות מסודרת ומאורגנת, עלינו לבנות לילד בכל גיל עד כמה שניתן "סדר יום קבוע". ילד שחי בתוך "סדר יום" קבוע פחות או יותר, זה תורם לו בראש ובראשונה לתחושת ביטחון עצמי. ילד שחי בתוך סדר יום מובנה, מרגיש בטוח ונוח כי הוא אינו צריך להשקיע מאמצים, אנרגיה וכוחות לחשוב מה לעשות בכל רגע נתון, כי חייו מאורגנים ומסודרים.

נשפר את רמת הסדר והארגון שלנו בבית ע"י קיום בית מסודר ומאורגן, סדר יום קבוע (מגוון ולא משעמם) של הפעילויות, יצירת רגוע ושקט בחיי הילד בכל התחומים וכך נשפיע ונעבד את אישיותו מחדש והוא ייהפך עם הזמן לילד מסודר ומאורגן.

חשוב מאוד שכל הדמויות הקרובות אל הילד, יהיו מעורבות בעבודה על שיפור הסדר והארגון שלו. כאשר כל הדמויות הללו יהיו עבורו דוגמא אישית בעניין זה דהיינו: ההורים, סבא וסבתא המטפלת/הגננת/המורה וכו' הילד "יפנים" את תחושת הסדר והארגון הזו לאישיותו.

סביבה מסודרת ללא לחץ, תשפיע בראש ובראשונה לטובה גם על השלווה והרוגע של הילד ותקנה לו את היכולת לסדר, לארגן ולמיין בצורה טובה את חייו הרגשיים והסביבתיים ומכאן תשפיע בביצוע משימות שונות בבית ובבית הספר על הצד היותר טוב וכמובן מכאן להצלחה לימודית הדרך קצרה.

באיזה גיל מתחילים?

החינוך וההרגל לסדר וארגון, מתחיל מהיום שבו התינוק נולד ומתפתח בעקביות לאט לאט מתוך הפנמה תוך כדי התפתחות הילד.

בגיל 0-2 - החינוך וההרגל לסדר וארגון, נעשה בעיקר ע"י "דוגמא אישית".

דהיינו: הילד גדל בבית מסודר ונקי, סדר היום שלו מאורגן ועקבי והוא לומד שהחיים שהוא גדל בתוכם, יציבים, ברורים, מאורגנים ומסודרים.

החל מגיל חצי שנה, אפשר להכניס אותו לתוך "העניין". נסדר את הבית ואת החדר, מיטתו, ארון הבגדים, פינות המשחק וכדו' "בנוכחותו".

תוך כדי הארגון והסידור "נשוחח" איתו ונגיד לו: "אמא מסדרת למשה את המיטה, המיטה של משה תהיה מסודרת כי משה הוא ילד מסודר" אותו הדבר עם הניקיון בבית, עם סידור הארון, הבגדים והמשחקים.

בקיצור- נדאג לסביבה מסודרת וניידע את התינוק שאנו מסדרים בשבילו כי אנו אנשים מסודרים.

לפני המקלחת וכדו' נכין לו בגדים נקיים ונגיד לו: "אמא מכינה כאן בגדים נקיים למשה, כדי שהבגדים יהיו מוכנים מיד בסיום המקלחת" (ארגון). אותו הדבר בזמן הכנת האוכל וכדו'.

בגיל שנה וקצת כאשר הילד מתחיל לחלוץ וללכת, ביחד עם כל פעולות הדיבור והשיחה הנ"ל, יש להוסיף לו פעולות שהוא יעשה בעצמו וילמד דרכן את עקרונות הסדר והארגון- ושוב זה מתחיל בנו-ההורים, ילד שפותח את ארון הבגדים, האוכל, הכלים או את המקרר וכדו' תוך כדי זחילה/הליכה ורואה שהבגדים או המצרכים מסודרים בקופסאות ומונחים בצורה הגיונית ולא בבלאגן, יקלוט בעצמו שהחיים מתנהלים מתוך ארגון וסדר.

ילד שרואה את אמו מקפלת את הכביסה בצורה מסודרת ומכניסה את הבגדים בסדר לתוך ארון מאורגן- מפנים את עקרונות הסדר והארגון.

עם התקדמות הגדילה והיכולות המוטוריות, יש לשתף את הילד לסדר וארגון בעצמו: ע"י עזרה לאמא בסידור הבית, נניח לאחוז בסל הכביסה כשהיא מקפלת את הבגדים, לעזור לו להחזיר את הצעצועים למקומם תוך מיונם לקטגוריות: קוביות, בובות, מכוניות וכדו'.

פעולות אלו יקנו לו הרגל לסדר וארגון. המשך בע"ה בשבוע הבא!

בדיחות הדעת

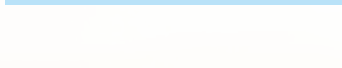
סבתא פונה לנכד: "קח נכדי תאכל גזר. זה בריא לעיניים! אני כל יום אוכלת גזר ובגלל זה תודה לה' הראיה שלי טובה מאוד". עונה הנכד: "סבתא היקרה, זה בכלל מלפפון".

זמנים ויקרא החודש

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
17:12	17:28	17:21	17:29
18:24	18:26	18:25	18:26
19:04	19:02	19:03	19:04

השבת א"ה מוציאין 3 ספרי תורה, קוראים 6 עולים בפרשת ויקרא וקוראין שביעי בפרשת ראש חודש. מפטריין פרשת החודש הזה לכם.

י"ל ע"י מוסדות "חוס של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

העצמה השבת הגדולה
עם הרב שלום ארוש שליט"א

במלון קרלטון נהריה
ו' ניסן 22/03 עד ח' ניסן 24/03

סדרת זוגיות עם הרב שלום ארוש שליט"א

הרצאה מפי הרב אבנר קוואס שליט"א

הפייטן אבי קדוש ילווה את השבת

שיעור מפי הרבנית ארוש

מופע בובות לילדים ועוד

חדרים אחרונים

לפרטים והרשמה: 02-5308026
052-8952029 | 02-5308017

בס"ד בר"ה

כבר אימצת לחג?

אל תפסחו עליהם

קמחא דפסחא: 02-5812210

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש א ניסן תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 5:12 תל-אביב: 5:27 חיפה 5:18 מוצאי שבת: ירושלים: 6:25 תל-אביב: 6:27 חיפה: 6:26 ר"ת: 7:05

פרשת ויקרא

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של כל אדם באשר הוא !

נלמד מהפסוק: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' והביאה אל בני אהרן" (פרק ב-א,ב)

וכתב רש"י: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה: עני. אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. עכ"ל. וכתב בעל הטורים: בעוף ובמנחה לא נאמר לפני ה' כמו בבן בקר, לפי שעניים מביאים אותם ומתביישים להביא אותם לפני הכל, ולכך אמר לאהרן ולבניו שאינן בפרהסיא, והזהיר לאהרן לומר שאף הכהן הגדול אל יבזה מנחת הדל.

כך גם דורשים חז"ל (ויק"ר-ג,ה) בפסוק הנאמר על קרבן העוף "ויסיע אותו בכנפיו לא יבדיל" (א-יז) אמר רבי יוחנן: ההדיוט הזה אם מריח הוא ריח כנפים ונפשו קצה עליו ואת אמרת "והקטיר הכהן את הכל המזבחה" וכל כך למה? אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקרבנו של עני.

ולכאורה תמוה: כיצד זה מתירה התורה להקטיר עוף עם נוצותיו המפיץ ריח רע שנפשו של אדם קצה בו? אלא עני הוא זה המקריב לו בן יונה ותור והיה אם ימרטו את הצנוצות והכנפיים, מה כבר ישאר להקרבה מעוף קטנטן זה! ובכן, כדי למנוע עלבון וצער מהעני מתירה התורה להקריב הכל.

ונלמד מכאן עד כמה יש להיות זהיר בכבוד הבריות. אם מגיש אדם לפניך את מנחתו הדלה, למשל את פרי היגיו וחידושי, ובוועד בך הרצון להפריך דבריו ולאמר: "חידוש זה אינו ישר! סברא זו פשוטה מדי!" הרי בזה הינך מורט כנפיו ונוצותיו... אלא קבל את דבריו. את מנחתו אף כי דלה היא, בסבר פנים יפות כשם שנתקבלה מנחתו של העני בבית המקדש.

מספרים חז"ל בגמרא (ב"מ פג): מעשה ברבי יוחנן בן מתאיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים. הלך ושכר ופסק להם מזונות, וכשבא אצל אביו אמר לו: בני, אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך שהם בני אברהם יצחק ויעקב. רואים מכאן - אומר הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל (בספרו דרכי מוסר) - כיצד צריך לראות את מעלתם המיוחדת של עם ישראל. הרי הפועל הפשוט הזה שהוא בעצמו לא מחשיב את עצמו ולא עולה על דעתו שמגיע לו יותר מאשר פת וקטניות, בכ"ז רבי יוחנן אומר לבנו: אם פסקת להם מזונות סתם, אזי אפילו סעודה כסעודת שלמה לא מספיקה להם, אלא מגיע להם כאברהם מפני שהם בני אברהם.

כי על כן, רבי יוחנן בן מתאיא שאמר זאת, הבין היטב מהי מעלת נפש מישראל שכל "יהודי פשוט" שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, יש לו קשר עם האבות הקדושים. אין יהודי פשוט! כל "יהודי פשוט" הוא יותר חשוב ויותר מרומם מהשרים הגדולים של אומות העולם, מפני שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, כמו שאמר הכתוב "כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו". ועוד: כל "יהודי פשוט" הוא קשור עם התורה הקדושה, והתורה הקדושה מקשרת אותו אל הקב"ה, ולכן כל יהודי הוא מרומם ונישא עד לאין שיעור.

כבוד בני התורה...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה מכבד כל בן תורה, אף אם הוא תלמיד זוט, בכבוד גדול כאילו הוא ת"ח גדול שבדור. הוא נאלץ לבטל רצונו מפני רצון הציבור בנוהג הנאה שנהגו במיוחד עדות המזרח, לנשק ידי הצדיק, ועשה זאת בצער רב. ואולם כשהגיע אברך בן תורה, היה שומט ידו בבהילות ולא הניח לו לנשקה.

ולא זו בלבד. אלא מקדם היה פני כל אברך, יהא אשר יהא, בקימה של הידור לכבודו. וכאשר מחו על כך וטענו שאינם ראוים, ענה: "מנין לי לדעת אם ראוים או לא, ספק כבוד התורה לחומרא!"

ופעם הגיב לאחד המוחים: "למה לא אקום מפניך וכי אינך פוסק הלכות?" הלה נדהם: "מה פתאום? איזה פוסק?!" "ואני פוסק?" - שאלו. "הרב, בוודאי!" - השיב.

"ובכן" - אמר רבי בן ציון - "פסקתי שעלי לקום מפניך, מה לך מהרהר אחר הפסקה?" והיתה זו טענה שאין עליה תשובה...

חכימא דיהודאי...

פעם באסיפת רבנים בה השתתף הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל, נאם אחד הרבנים, ובמהלך נאומו טעה בציטוט פסוק מן התורה.

כאשר שב הלה למקומו, ביקש להתנצל בפני רבי יעקב על טעותו. אך רבי יעקב רצה לחסוך ממנו את הבושה הזו, ולכן בפיקחותו הקדימו והחמיא לו על... ששינה קצת "בכוונה תחילה" בלשון הפסוק, כדי להחמייר בדין "תורה שבכתב אין אדם רשאי לאומרה בעל פה"..." (שו"ע או"ח סי' מט ומ"ב סק"ג)

רבי יעקב

עלון "איש לרעהו" פרשת ויקרא הוקדש לעילוי נשמת ר' שלום בן ר' מרדכי מנדל ז"ל

שיום היאהרצייט ראש חודש ניסן

ת . נ . צ . ב . ה .

משפחת ר' מרדכי מנדל - וינה, אוסטריה

משפחת הגב' אסתר בילדר - בני ברק, ישראל

שלא להכשל בגזל ממוזן חברו!

נלמד מהפסוק: "אדם כי יקריב מכם" (פרק א-ב)

וּכְתַב רש"י: "אדם" למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. עכ"ל. ובפסוק להלן נאמר: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון" (פרק ה-כא). ולמדו מכאן חז"ל: אמר רבי לוי, קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא. ופירש הרשב"ם: גזל הדיוט הקדים בו חטא למעילה דכתיב: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו"... דמיד בהתחלת הגזל קרי ליה חוטא, משעת כפירה, וגבי הקדש כתיב: "כי תמעול מעל וחטאה בשגגה" דאינו נקרא חוטא עד שנהנה. (בבא בתרא פח:).

גזלן הנכנס לתחום חברו וגזל ממנו, משלה עצמו כי לפחות ירוויח משהו בעולם הזה, אך טעות חמורה בידו, כפי שהאריך החפץ חיים לבאר (בספר שפת תמים - פרק ד) שלא רק אינו מרויח מאומה מגזלתו, אלא אדרבה, עוד מפסיד הרבה מכך - אף ממה שיש לו כבר בעולם הזה - אם לא השיב את הגזילה, וזאת אף שהגזילה של פרוטה אחת בלבד! שכן גם לאחר כל ההפסדים בעולם הזה וכל העונשים הקשים בשמים, לא תהיה לנפטר תקנה גמורה אלא עליו לחזור שוב לאחר מותו בגלגול, לעולם הזה, כדי להשיב את הגזילה.

והגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל ביאר בזה את דברי המדרש בקהלת על הפסוק "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך... ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט". ואמרו חז"ל במדרש: משל לאחד שברח מפני הקוסטינר (הוא שופט הממונה מהמלך לדון את זה שהתחייב בדין) היה רץ והוא רץ אחריו. אמר לו הקוסטינר מעט בריצה כדי שלא תצטרך להרבות הדרך בחזרה. כך "ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

וביאור הדברים שקהלת לימד בזה דעת את העם בסוד הלגלול. ואמר לנו שאמנם אתה האדם יש לך בבחירתך בעולם הזה לעשות את מה שלבך חפץ, לגזול ולחמוס ולעשוק, ואף לחסר כל מצוות עשה שבתורה. אבל תדע לך כל מה שאתה מרבה בריצה, היינו - לרוץ מלפני השי"ת בעולם הזה, על כל אלה יביאך האלוקים במשפט שם, ותוכרח אח"כ לחזור עוד פעם ועוד פעם לעולם הזה, ועל כרחך תתקן מעשיך, ואם כן למה לך ומה יועיל לך לברוח ולהוסיף ולברוח.

וכמו הרב שאומר לתלמידו, למה לך לברוח מבית הספר ולהתייטר בחינם על זה, ולבסוף תוכרח ללמוד כמו שתצטרך, הלא טוב לך שתשב פה ותציית לדברי, ותקרא תלמיד טוב ומצליח.

אמרו חז"ל (בתנחומא): אין לך חמור מכל האיסוין שבתורה מעונש הגזל. והקב"ה אומר: לא תאמר אני גוזל וחומס מביא עולה ומתכפר לי כי אני שונא את הגזל אפילו בעולה. (ובגמרא סוכה ל). אמרו: אף הקב"ה אומר: אני ה' שונא גזל בעולה ממני ילמדו בני ויברחו עצמן מן הגזל.

עצה טובה מעורר הגאון **רבי בן ציון אבא שאול** זצ"ל (בספרו **אור לציון**) בענין הכספים שגובים מאתנו הרשויות והממשלה, כמו מסים וארנונות, שאם כבר חייבים אנו לשלם זאת, לפחות נכון שיהיה זה לנו לתיקון העוון החמור הזה שמא גזל את הרבים שעל זה אמרו חז"ל: גזל ואינו יודע למי גזל יעשה בהם צרכי רבים (ביצה כט.). א"כ בכסף הזה שנלקח ע"י הממשלה הרי נעשה בהם צרכי רבים, כמו כבישים, תאורה, גנים ציבוריים, שכולם נהנים מזה, ומכיון שע"י כספו נעשים צרכי רבים, נמצא שמכפר בזה על עוון גזל שכשל בלא שימות לב, ואינו יודע למי להשיב.

זעקתו ובכיתו של החזון איש...

סיפר לנו הרב **יעקב גלבו** שליט"א: וילנא שנת תרצ"ב. בבעלותו של אבי היתה חנות סיטונאית גדולה לממכר טקסטיל ואריגים, שסיפקה סחורה לחנויות בעיר וילנא וסביבתה. באותה תקופה גר בוילנא יהודי תלמיד חכם שהיה גדול בתורה, אך צנוע מאוד, ושמו **רבי אברהם ישעיהו קרליץ** זצ"ל. דירתו הכילה שני חדרים קטנים, כאשר החדר הפנימי שימש למגורים והחיצוני חנות לממכר אריגים, אותו ניהלה אשתו - הרבנית בתיה ע"ה.

את הסחורה לחנותה נהגה הרבנית לקנות בחנותו של אבי שהסכים ברצון למכור לה סחורה בהקפה. באותה תקופה מצבם הכלכלי של משפחת קרליץ היה דחוק ביותר. אבי שידע זאת החליט לא לבקש מהרבנית את פרעון החוב שהלך והצטבר.

בשנת תרצ"ג נודע בוילנא שהרב קרליץ מתעתד לעלות לארץ ישראל. אשתו של אבי אמרה לו: כדאי שתגבה את החוב מהר קודם נסיעתם, אך אבי סירב באומרו: "מדובר במשפחת תלמיד חכם דלת אמצעים". אבי אף שלח להבהיר לרבנית כי הוא מוחל על החוב. אך היא לא הסכימה ובקשה דחיה בלבד.

שנים מספר לאחר מכן נחתה השואה האיומה על עם ישראל. החלק הגדול של יהודי וילנא הוכחד ובתוכם אשתו של אבי וארבעת ילדיו. אבי נישא בשנית עם אמי אחרי המלחמה, ובשנת תש"י עלינו לארץ ישראל. גרנו בישוב פרדס חנה שם פתח אבי מכולת שסבלה מהפסדים. הוא התיידד עם רב הישוב **הרב דיסקין** זצ"ל, וכל דבר שאל את פיו ועשה כעצתו.

יום אחד עבר אבי ליד חנות שבחזיתה תלויים עיתונים. והנה מאחד מהם ניבטה לעיני אבי תמונה של רב שפניו מוכרות לו. הוא התקרב וקרא את הכותרת הגדולה: "נפטר הגאון הגדול מרו רבי אברהם ישעיהו קרליץ בעל החזון איש". לפתע תפס אבי במי מדובר. הוא רץ לרב דיסקין וסיפר לו בהתרגשות על הכרותו את החזון איש בוילנא.

לתדהמתו של אבי, כאשר שמע הרב דיסקין את סיפורו, צוה עליו לגשת מיד לבית משפחת **הרב קנייבסקי (הסטייפלער)** ולספר להם מי הוא.

אבי כמובן. עשה כמצוותו. הוא ניגש למשפחת קנייבסקי והתקבל ע"י הרבנית אחותו של החזון איש. כאשר סיפר לה מי הוא ומי שלחו, פרצה הרבנית בבכי סוער כשהיא זועקת בהתרגשות: אחי זצ"ל לא ידע מהחוב ושמע על החוב שהיה חייב לכם, רק כמה שנים לפני פטירתו, ומיד ששמע על כך ועד יום מותו, לא פסק מלבכות ולזעוק: "איך אני יכול למצוא את הסוחר מוילנא על מנת שאוכל להחזיר לו את החוב". אבי הבהיר לה שכבר מחל על החוב.

ואולם הרבנית עמדה על כך שיחזר לו כל החוב מעזבונו של החזון איש, וכך גם הורה לו הרב דיסקין, שעליו לקבל את מלא תשלום החוב למען מנוחת נשמתו של החזון איש (שגם נזהר ממתנות). אבי קיבל עליו את הדין ולקח את הכסף, ומני אז החל רואה ברכה בעסקיו.

מפי הרב יעקב גלבו ששמע מאביו

אין לו מנוחה...

כתב הגאון **רבי שמואל דוד הכהן פריעדמאן** שליט"א: "אמרתי לעורר את הלבבות ממה שראיתי בעיני זה עתה (בשנת תשס"ט) כשהייתי בעיה"ק ירושלים בלכתי בשכונת בית ישראל, יחד עם בני, ראיתי חנות אחת סגורה על מנעול ובריה, ובחלון החנות הייתה מודבקת מודעה, וזה תוכן המודעה:

"בעל החנות נפטר לבית עולמו, ואחרי פטירתו בא לבני ביתו בחלום, והודיע להם כי אין לו מנוחה בעולם העליון, מחמת שלא נזהר בממון, והוא חייב כסף לאחרים מהסיבה שהיו באים לקנות בחנות שלו, ויש לו צער ויסורין הרבה מזה בעולם העליון, ובהתייעצות עם הרבנים פירסמו שיבקשו מכל מי שהוא חייב לו ממון שימחל לו על החוב, וביקש שכל אחד יאמר בפה מלא שמוחל לו. עד כאן תוכן המודעה שהניחו בחלון החנות ההיא בני ביתו של הנפטר.

והחי יתן אל לבו, להזהר בדיני ממונות, מכל דנדוד גזל ואונאה ושאר איסורים התלויים בממון.

בדידי הוי עובדא

מעלה לאדם שמקטין עצמו ונוהג בענוה עם זולתו !

נלמד מהפסוק: "ויקרא אל משה" (פרק א-א)

וּכְתַב בְּעַל הַטּוֹרִים: א' ד' וִיקְרָא זְעִירָא, שְׁמֵשׁ לֹא רָצָה לְכַתּוּב אֲלֵא "וִיקְרָא" כְּדֶרֶךְ שְׁנֵאמַר בְּבִלְעָם, כִּאִילוּ לֹא נִרְאָה לוֹ הַשֵּׁם אֲלֵא בְּמִקְרָה. וְאָמַר לוֹ הַקֶּב"ה לְכַתּוּב גַּם ב' אֲלֵף וְכַתְּבָה קִטְנָה. וְהִכְלִי יִקְרָא הַבֵּינָא מֵהִילְקוּט: "אֲלֵף" דְּוִיקְרָא זְעִירָא. "אֲלֵף" לְשׁוֹן לִימוּד כְּמוֹ "וְאֲלֵפֶךָ חֲכֵמָה" (אִיּוּב לֵג-לֵג) וְרַמְזוֹ שֶׁאֵין הַלִּימוּד מִתְקַיֵּים אֲלֵא בְּמִי שְׁמַקְטִין עַצְמוֹ.

רַמְזוֹ נוֹסֵף בְּפִסּוּק זֶה לְמוֹדֵת הָעֲנוּהָ מֵבִיא בְּעַל "דָּגַל מַחְנֵה אֲפָרַיִם" עַפ"י מֵהַ שְׁאֵמְרוּ חִז"ל (בְּמִדְ"ר וִיקְרָא א-ח): אֶהְרֹן וּבְנָיו וְכָל הַזִּקְנִים אָמְרוּ עֲדִיין אֵין אֲנֹן יוֹדְעִים מִי חֲבִיב יוֹתֵר לְפָנֵי הַמִּקּוּם ב', אֲלֵא מִי שֶׁהִקְב"ה קוֹרָא אוֹתוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ לִכְךָ נֹאמַר וִיקְרָא אֵל מֵשֶׁה.

נִמְצָא, אִיפּוּא, שְׁכּוֹלֵם צִיפּוֹ שְׁלֵהֶם יִקְרָא ה', וְאִילוּ מֵשֶׁה שֶׁהִיא עֵינֵי מִכָּל הָאָדָם וְחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ שְׁבוּדָאֵי לֹא אֵלֵיוּ יִקְרָא ה', עַל כֵּן "וִיקְרָא אֵל מֵשֶׁה" וְכִפִּי שְׁנֵאמַר שֶׁהִקְב"ה מְשַׁרְהָ שְׁכִינְתּוֹ אֲצֵל דְּכָא וְשִׁפְלָ רוּחַ. זֶה שְׁרוּמֵן אֲלֵף זְעִירָא בְּתִיבַת "וִיקְרָא" שֶׁהוּא אֲלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקֶּב"ה. וְצִמְצַם הַקֶּב"ה עַצְמוֹ כְּבִיכּוֹל לְהַשְׁרִית שְׁכִינְתּוֹ עֲלָיו מִדָּה כְּנֹגֵד מִדָּה כְּמוֹ שְׁמֵשׁ הַקְטִין עַצְמוֹ בְּעֲנוּתוֹתוֹ.

הַקִּטְיָן הַשְּׁבִיעִי מִמ"ח קִינִינִים שֶׁהַתּוֹרָה נִקְנִית בָּהֶם הִיא מִדַּת הָעֲנוּהָ, וְהֵינּוּ שְׁלֵא יִנְהַג בְּגֵאוּהָ הַמִּרְחַקֵּת אֶת הָאָדָם מִן הַשְּׁכִינָה כְּמוֹ שְׁנֵאמַר "גְּבַה עֵינַיִם וְרַחֵב לִבָּב אוֹתוֹ לֹא אוֹכֵל". וְכִמוֹ שֶׁכַּתְּבַת ה' חוֹבֵת הַלְּבָבוֹת', שֶׁאֵין אָדָם יִכּוֹל לְקַיֵּים עֲבוּדַת הַשֵּׁי"ת אֲלֵא אִם כֵּן יִקְבַּל עַל עַצְמוֹ תַּחֲלָה הַהֲכָנָעָה וְהַשְּׁפִלוּת וְיִתְנַעַר מִכָּל סוּגֵי הַשְּׁרָרָה. שֶׁהַגְּדוּלָה מֵיַעֲטָה הַבּוֹרָא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר ה' מֶלֶךְ גְּאוּת לְבַשׁ, וְנֹאמַר קְרוֹב ה' לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְכו' שֶׁאִם הַלֵּב נִשְׁבַּר אֵינּוּ קוֹלֵט אֶהְבֵּת הָעוֹה"ז וְהַבְּלִיּוֹ, וּמוֹכֵן לְהַשְׁרָאת הַשְּׁכִינָה.

וְלִכֵּן הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ שִׁיכוּן לְבוֹ אֵל קוֹדֵשׁ הַקְּדוּשִׁים, הֵינּוּ שְׁלֵבוֹ עַצְמוֹ יַעֲשֶׂה מְדוּר לְשְׁכִינָה. זֶהוּ שְׁאֵמְרוּ, אִם אֵינּוּ יוֹדֵעַ לְכוּן הַרוּחוֹת יִכוּן לְבוֹ לֵאבִיו שְׁבַשְׁמִים.

הַגְּרָאִיל שְׁטִינְמָן זצ"ל הִיָּה נוֹהֵג לְחַזֵּר תְּמִיד עַל דְּבָרֵי הַגְּר"ח מוֹוֵלָאז'ין זצ"ל, שֶׁהִנָּאת הַכְּבוֹד שֶׁהָאָדָם נִהְנֶה בְּעוֹה"ז מִחֲסֻרַת לוֹ הַרְבֵּה זְכוּיּוֹת מֵהָעוֹה"ב, כְּלִשׁוֹן הַכְּתָר רֵאשׁ: "אֵינּוּ דוֹמָה הַנְּכִיּוֹן בְּעוֹלָם הַבָּא עֲבוּר הַנָּאָה גְּשְׁמִית שֶׁל מַעֲדָנִים מֵהַנְּכִיּוֹן עֲבוּר כְּבוֹד, שֶׁהוּא הַנָּאָה רֹחֲנִית".

דמעותיו של בעל ההפלאה...

כֹּאשֶׁר הִגִּיעַ בְּעַל ה'הִפְלָאָה' הַגְּאוּן רַבִּי פְּנַחֵס הַלּוֹי הוֹרְבִיץ זצ"ל לְשִׁבְתָּה עַל כִּסֵּא הַרְבַּנוֹת בַּקְהִילָה הַגְּדוּלָה שֶׁבְּפִרְנַקְפוּרְט דְּמִיין, הַכִּינָה לוֹ הַקְהִילָה קִבְלַת פָּנִים מִפּוֹאֶרֶת בִּיּוֹתֵר. הוֹשִׁיבוֹ אוֹתוֹ בְּמִרְכָּבָה מְצוּפָה כֶּסֶף וְזָהָב וְהוֹלִיכּוֹ אֶת הַמִּרְכָּבָה תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים מוֹפְלָגִים מ'סִלְתָּה וְשִׁמְנָה' שֶׁל הָעִיר.

כָּל הַרְחוּבוֹת שֶׁהוֹבִילוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל מִלֹּא בְּאַנְשִׁים, נִשִּׁים וְטָף. כּוֹלֵם נִקְבְּצוּ וּבָאוּ כְּדִי לְזַכּוֹת וּלְרֹאוֹת אֶת קִלְסְתֵּר פָּנָיו הַמְאִירוֹת שֶׁל הַמְרָא דְאַתְרָא הַחֲדָשׁ שֶׁשְׁמוֹ הוֹלֵךְ לְפָנָיו בְּכָל תְּפֻצוֹת תֵּבֵל.

סְמוּךְ לוֹ יִשְׁבוּ בְּמִרְכָּבָה שְׁנַיִם מַחְשׁוּבֵי רֵאשֵׁי הַקְהִילָה. הֵם הִבִּיטוּ בְּהַתְּפַעְלוּת עַל הַקְהָל הָעֲצוּם שֶׁבָּאוּ לְחִלּוֹק כְּבוֹד לְרַב הַחֲדָשׁ. וְהִנֵּה הֵם מִבְּחִינִים כִּי בְּעַל הַהִפְלָאָה הַיּוֹשֵׁב בְּמִרְכָּבַת הַכְּבוֹד בּוֹכָה... דְּמַעוֹת כְּבִידוֹת זוֹלָגוֹת מַעֲיִינוּ... "מְדוּעַ הֵרַב בּוֹכָה?" שְׁאֵלוּ בְּפִלְיָאָה.

הַשִּׁיב לָהֶם הֵרַב בְּדַמְעוֹת: "דוֹמָה עֲלֵי תַּהֲלוּכָה זֶה כִּאִילוּ מוֹטֵל אֲנִי מֵת בְּאֶרֶן, בְּדֶרֶךְ לְבֵית הַחַיִּים, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מְלוּיִם אוֹתִי... הַגִּידוּ לִי פְּרִנְסִים יִקְרִים, הֵאֵם כָּל הַנְּפֻטְרִים בְּעִירְכֶם זֹכִים לְהַלוּוִיּוֹת רַבּוֹת-עַם כְּאַלְהֵז?" כִּשְׁשִׁמְעוּ כֵךְ הַפְּרִנְסִים הַצְּטַרְפוּ גַם הֵם לְבִכְיֵיתוֹ שֶׁל הֵרַב.

גדולי הדורות

למי הכבוד והתהילה...

נוהג היה הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל שכאשר היה נכנס לבית המדרש המלא וגדוש באנשים, או לכל מקום אירוע, שאז היו כולם קמים מלא קומתם לכבודו, לחלוק כבוד לתורה כראוי לגדול התורה כמוהו, היה נוהג למלמל בשפתיו משפטים כמדבר לעצמו.

היה מי שהטה אוזנו קרוב לרבי עובדיה לשמוע מה אומר ושמע שמשבח בשעה זו את הקב"ה ואומר: "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד"..." התברר שהקפיד בשעה שחולקים לו כבוד לקיים את עצתו של הגאון רבי חיים פלאגין זצ"ל להפנות את כל רגשי הכבוד כלפי מעלה ועי"ז לא להנות מן הכבוד.

מתוך מאמר לזכרו

תוכחה ומחאה

להוכיח ולמחות [בדרכי נועם] על כל חטא ועול שרואה אצל הזולת כדי להסיר ממנו מכשול !

נלמד מהפסוק: "חטאת הקהל הוא - אשר נשא יחטא" (פרק ד-כא,כב)

וּכְתַב בְּעַל הַטּוֹרִים: חֲטָאת הַקְהָל הוּא וְסַמִּיךְ לִיה אֲשֶׁר נִשְׂא יַחְטָא, לּוֹמֵר כָּל שְׁבִידוֹ לְמַחוֹת וְאֵינּוּ מוֹחָה מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כִּאִילוּ הוּא חֲטָא. עַכ"ל. וְכִמוֹ שְׁאֵמְרוּ חִז"ל (שִׁבְתָּה נִד:): כָּל מִי שֶׁאֲפָשַׁר לוֹ לְמַחוֹת בְּאַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְלֹא מִיָּחָה, נִתְּפַס עַל אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ [נִכְשַׁל בְּעוֹנוֹם], בְּאַנְשֵׁי עִירוֹ נִתְּפַס עַל אֲנָשֵׁי עִירוֹ, בְּכָל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ נִתְּפַס עַל כָּל הָעוֹלָם. וְכֵן מְבֹאֵר בְּגִמְרָא (סַנְדִּין כח) מִי שִׁישׁ בִּידוֹ לְמַחוֹת בְּחִבְרוֹ וְאֵינּוּ מוֹחָה נִכְשַׁל בְּעוֹן חִבְרוֹ.

חֻבֵּת מַחָאָה אֵינָה רַק כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת הַחוּטָא, לְמַנוּעַ מִמֶּנּוּ הָעֵבִירָה וְלְהַעֲמִידוֹ עַל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, אֲלֵא הִיא נּוֹעֵדָה גַּם לְמוֹחָה עַצְמוֹ, לְחַזֵּק אֲצֵלוֹ אֶת הָעֵנִין עֲלָיו הוּא מוֹחָה, לְבַל יִשְׁפַע בְּמֵאוּמָה מִמְרָאָה עֵינָיו. וְכַעֲיֵן שְׁאֵמְרוּ חִז"ל (בְּרַכּוֹת סג) "הַרְוָאָה סוּטָה בְּקִילְקוּלָה, יִזִּיר עַצְמוֹ מִן הַיִּין".

בְּזֶה יוֹכֵר הַהֶבְדֵּל בֵּין חוֹבֵת "מַחָאָה" ל"מִצּוֹת תּוֹכְחָה". כִּי תּוֹכְחָה מִטְרַתָּה "לְתַקֵּן" אֶת הַזּוֹלָת וְלִכֵּן תְּלוּיָה בְּתַגּוּבוֹתוֹ. אֲשֶׁר לְפַעְמִים אֲסוּר לְהוֹכִיחַ כְּדַבְּרֵי חִז"ל (יְבִמוֹת סה:): "כִּשְׁם שֶׁמְצוּה לּוֹמֵר דְּבַר הַנִּשְׁמַע, כֵּן מְצוּה שְׁלֹא לּוֹמֵר דְּבַר שֶׁאֵינּוּ נִשְׁמַע". לֹא כֵן ה"מַחָאָה", תּוֹעֲלָתָה בְּעַצֵּם הַמַּחָאָה שְׁמוּעִילָה לְמוֹחָה עַצְמוֹ גַּם אִם אֵינּוּ מִשְׁפִּיעַ עַל הַזּוֹלָת.

לְפִי"ז נּוֹכַח לְתַרְץ אֶת שְׁלִכְאוּרָה קִשָּׁה: נֹאמַר (שְׁמוֹת יב-כו) שֶׁהֵבֵן הַרְשַׁע שׁוֹאֵל "מֵהַ הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֵם"? וְבַהֲמַשְׁךְ: "וְאִמְרַתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לָה" וְגו', וְתִמּוּהָ: מְדוּעַ בְּהַגְדָּה נֹאמַר שֶׁתְּשׁוּבוֹת הָאֵב לְבָן הַרְשַׁע אַחֲרַת לְגִמְרֵי [הַקְהָה אֶת שִׁינָיו וְאֹמַר לוֹ בְּעִבּוּר וכו']!?

אֲלֵא בְּהַכְרַח נִתְרָץ, שֶׁהַתְּשׁוּבָה שֶׁבְּפִסּוּק "וְאִמְרַתֶּם זֶבַח פֶּסַח" אֵינָה מוֹפְנִית כָּלֵל לְבָן הַרְשַׁע, אֲלֵא הָאֵב אֹמֵר לְעַצְמוֹ זֹאת לְעַצְמוֹ, לְבַל יוֹשְׁפַע מְדַבְּרֵי שֶׁל הַרְשַׁע כְּפִי שְׁבִיאָרְנוּ בְּגֵדֵר הַמַּחָאָה.

לשקול היטב קודם

שמוחים...

פַּעַם שֶׁהָהָה גְּאוּן מְטִשְׁבִּין - רַבִּי דוֹב בְּעָרִישׁ וּוִיידִנְפֵּלֵד זצ"ל עִם הֵרַב מְבִירוֹד (בְּעַל הַמַּחְזָה אֲבֵרָה) בְּסַעֲוֹדַת שְׁמַחָה. וְהִנֵּה לְפַתַּע הִגִּיעַ אָדָם וְהַחֵל לְדַבֵּר דְּבָרֵי גְּנָאֵי עַל אֶחָד הַצְּדִיקִים. רָצָה הֵרַב מְטִשְׁבִּין לְמַחוֹת בְּתוֹקָף. אֲךָ הֵרַב מְבִירוֹד תְּפַס בִּידוֹ וּמִנַּע זֹאת מִמֶּנּוּ בְּהַסְבִּירוֹ לוֹ:

"שְׁמַע נָא, הַנֶּךְ עֲדִיין אֲבִרְךָ צַעִיר. דַּע לָךְ מִלְּפָנִים בִּישְׂרָאֵל כִּשְׁשִׁמְעוּ שֶׁאֲחָד מְדַבֵּר נִגְדַת תְּלִמִּיד חֲכָם, מְצִינּוֹ הַלְכוֹת רַבּוֹת אִם וְאִיךָ לְמַחוֹת, אֲבַל הַיּוֹם צָרִיךְ לְשַׁקּוֹל הֵיטֵב כִּי יִרְדָּה חוֹלְשָׁה לְעוֹלָם, וּבִדְרָךְ כָּלֵל כֹּאשֶׁר מוֹחִים, בְּרַבּוֹ הַמְּקָרִים, יַעֲנֶה הַלָּה עוֹד יוֹתֵר וְיִלְךְ הַבְּזִיּוֹן וְיִגְבֵּר, עַל כֵּן עֲדִיף לְשִׁתּוֹק..."

שר התורה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"אבות ובנים" / הרב נפתלי וינברג

שנת ג' אלפים רע"ח – 2,500 שנה לאחור:

אלפי יונים מתקבצים אל ה"אקלסיה" - אספת העם - בו נידונות ומוכרעות השאלות שעל הפרק בהצבעה דמוקרטית. לאחר שהנואמים מסיימים להשמיע את הגיגיהם, נישאים המון העם להצבעה. נוטלים אבן ומניחים אותה בתוך כד אטום. אבן לבנה משמעה - כן. אבן שחורה משמעה - לא. ההצבעה מסתיימת. הכד נשבר ומתחילה ספירת הקולות.

שנת ה' אלפים תשע"ח:

פלוגי הבן, עובר על דעת אביו.

אלמונית הבת, מתפרצת כלפי אמה.

האם יש קשר בין האירועים הללו לבחירות הדמוקרטיות הראשונות בהיסטוריה שהתקיימו בין לפני אלפי שנים?

* * *

התשובה, כך מסתבר, חיובית.

הדמוקרטיה שהביאו היוונים לעולם, חיזקה את זכויות האדם באופן פנטסטי, אך בד בבד שחקה עד דק את ההירארכיה וסדר המעמדות בחברה ובמשפחה.

במאמר הבא - שמיועד בעיקר לדור הצעיר - ננסה להתוות את הקו לחיזוק מעמד ההורים, כפי שהיה בעבר וכפי שצריך להיות בהווה. לעת עתה כשמגיעה תקופת "בין הזמנים ניסן" וכל הבנים חוזרים הביתה מהשיבות וממוסדות הלימוד, הבנים נמצאים בבית יותר מאשר במשך השנה, ובמיוחד בערב פסח כשהזמן לחוץ וההכנות הקדחתניות לפסח ולזמן קיץ גוברות, צריכים הבנים להפנים שה"שחרור" מהשגרה היומיומית היא בעיקר כדי לעזור בבית ולא בשביל טיולים.

לעיתים קרובות חושב את עצמו הצעיר כחכם ונבון יותר מהוריו, והדור שמעליו. על כגון דא כבר פסק החכם מכל אדם: "דָרְךְ אָוִיל יִשָּׂר בְּעֵינָיו" (משלי יב, טו). אמנם, גם במקרה שהבן צודק והוריו טעו, עדיין נותרה גזרת הכתוב לשמוע בקול האבא. זאת חוקת התורה. נקודה.

ועד היכן מגיעה חובת כיבוד הורים? אפילו אם זרק אביו את ארנקו לים עליו לשתוק. ו...לחייך!

הבן החכם מתאווה ומחפש לקבל כמה שיותר "פקודות" מהוריו, כדי לשמחם ולקיים את מצוות-עשה מדאורייתא חשובה וחמורה זו. כן. גם כאשר ההורים מכבידים על הבן, אם יעמוד בניסיון - לעולם לא יתחרט על כך, ולפום צערא אגרא!

אמנם, באמת על הבן "לקפוץ משמחה" בכל פעם שמזדמן לו

לשמוע בקול אביו ואמו ולכבדם. בל יחשיב זאת כעול, אלא להפך יתבונן בזכות הגדולה שנפלה לחיקו.

* * *

כלפי הבן שמזלזל בהוריו, לא נימנע מלומר כאן את האמת ללא כחל ושרק: אוי לו ליום הדין! "פי אַתְּ כָּל מַעֲשֵׂה, הָאֱלֹקִים יָבֵא בְּמִשְׁפָּט, עַל כָּל נַעֲלָם" (קהלת יב, יד)

אך הדברים אמורים לא רק כלפי עולם-הבא, אלא כבר בעולם הזה. הכלל של "מידה כנגד מידה" פועל כאן! **הדבר בדוק ומנוסה!**

וזה לשון מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א (ארחות יושר' ערך 'כיבוד אב ואם'): "כיבוד אב ואם הוא מהדברים שנפרעים גם בעולם הזה (ועי' ירושלמי סופ"ק דקידושין) וכמו שהאדם מתנהג עם הוריו כך בניו יתנהגו עמו, וזה מהדברים שרואים גם בזמננו (וכ"כ בס' 'פלא יועץ' ערך כאו"א ועי' מגילה י"ז ע"א)". הוא מציין שם שתי עובדות בענין, ומסיים "וכן יש כאלו לרוב, והרוצה לראות - רואה".

ממילא כל מי שיש לו מעט יראת שמים, וקצת שכל, יעשה הכל כדי לכבד את הוריו. מדובר במצווה כה חמורה, שהרי אפילו אם ההורים מוחלים על כבודם עלול הבן להיענש משמים. צא ולמד מיעקב אבינו שנעדר מלשמש את יצחק אביו במשך 22 שנה, ובדיוק אותן השנים נעדר ממנו בנו יוסף (ועי' מגילה דף י"ז ע"א). בכל מקרה, גם אם נפסק שכאשר הם מוחלים, כבודם מחול - אך לצערם אין כל היתר בעולם!

יזכור כל בן ותזכור כל בת שנכוננו ימים בעתיד, בהם הם יתחרטו אם לא כיבדו את ההורים. לאחר הסתלקות ההורים - אחר מלאת ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים - נוהגים הילדים בכל דיני האבלות. ההלכה לא מסתפקת באבלות שלוש יום, אלא ממשיכה זאת למשך שנה שלימה! ה'פלא יועץ' אף מחדש שראוי לבן לומר אחריהם 'קדיש' כל ימי חייו! וכל זה נובע מהכבוד הגדול שמגיע להורים, וחיפוש כל דרך לפעול לעילוי נשמתם. אך יותר חשוב לכבדם עוד בחייהם!...

* * *

גם לאחר הנישואין לא נעלמת מצות כיבוד אב ואם. אלא שאז יש לנהוג בחכמה ובתבונה, כדי לשלב את המצוה עם החובות כלפי האשה והמשפחה. כדאי להקדיש תפילה שלא ייווצרו חיכוכים [סיפורי 'שוויגער' וכדו'...] אלא שעם רצון טוב יסתדרו כולם באהבה ושלו.

הרבה יש להאריך בנושא זה, אך לעת עתה כתבנו מספיק כדי לעורר הלבבות. ישתדל כל אחד להפנים את הזכות הגדולה שנופלת בחלקו בקיום מצווה אדירה זו, שבזכות קיומה יזכה לכל-טוב בעולם הזה ובעולם הבא!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

באיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל

בס"ד | גליון 248 | שנה ה' | פרשת ויקרא | שנת תשע"ח

בענין חטאת העוף הבאה על הספק

בענין חטאת העוף הבאה על הספק. עי' בחי' מרן רי"ז ז"ל (עמ' נ"ו) בשם הגר"ח זצ"ל דמוכח דדין חטאת העוף על הספק אינו היתרא בעלמא להביא קרבן על הספק, אלא הוא דין חובת קרבן שחייבה תורה למחוי"כ להביא קרבן על ספק ע"ש.

אמנם צ"ב לפי"ז מ"ט אמרי' בנוזיר (כ"ט) דאינו נאכל משום דלא מצינן למילף מאשם תלוי כיון דבעוף איכא תרי איסורי, והרי אם חידשה תורה דין קרבן על הספק מ"ט לא יאכל, ולמה בלא ללמוד מאשם תלוי אינה נאכלת? ומשמע דהילפותא שם בנוזיר הוא רק על ההיתר להביאה מספק. ומשו"ה ה"א דהתירה תורה ג"כ שתאיכל קמ"ל דלא ילפי' היתרא לענין אכילה. אמנם ק"ק היכי ילפינן לה מאשם תלוי דהתם ה"ל קרבן גמור ובודאי מותר להקריבו, והיכן מצינו היתר להביא את הקרבן כשיש ספק אם הוא קרבן.

ספק לגבי עבירה בשוגג

יש להסתפק בשוגג דאינו נחשב כעובר ולכן אינו נענש אפילו בידי שמים, אם זה דוקא משום דכשאם היה יודע שעושה איסור היה פורש מלעשות זה הדבר, אבל אם ידוע שהיה עובר על זה גם במזיד אז נחשב כעובר במזיד, או דלמא כל שאינו יודע שעושה איסור אינו נחשב כעושה עבירה?

ויש להביא ראי' דמ"מ לא חשיב כעושה עבירה במזיד, מהא דאמר' באופנים מסוימים דאין לומר להם שאסור משום דמוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין, הרי דאפי' באדם כזה שגם אילו היה יודע שזה אסור ג"כ בטח יהיה עובר על זה, מ"מ כל זמן שאינו יודע שזה אסור לא יהי' כעושה עבירה משום דמ"מ לא ידע שעושה עבירה.

נתרם לעילוי נשמת

הרה"ג הרב אליהו מאיר בן הגה"צ רבי אברהם שמואל זצ"ל
נלב"ע ג' ניסן תשנ"ו

הודעה

הגליונות לחודש ניסן וגליון משנת החינוך ח"ב ובו 250 ענינים ועבודות בעניני חינוך ניתן להשיג רק דרך קובץ גליונות

בקשה

היות ובעז"ה עומדים להדפיס את המבחנים שהיה בוחן מרן זצוק"ל את צעירי הצאן, ילדי החמד, ובחורי הישיבות שהגיעו אליו מכל הארץ, וכן את המקומות שהיה בא לבחון, וידוע לנו על מבחנים שלא הגיעו לידינו, כמו כן בוגרי ישיבה קטנה פונבי"ז ששמרו את שאלות המבחן שהיה מרן זצ"ל שואל בבחינה לישיבה קטנה, וכן מידי שבוע בשיעור ג',

על כן נבקש ממי שידע או שיש לו (הקלטה, הסרטה, רשימות) של מבחנים יעשה חסד לעלוי נשמת מרן זצוק"ל, וימסור לידי מערכת 'כאיל תערוג', או להרב א.ש. 05331-30350

והכהן גדול ראה שאדם זה מרגיש שכל חייו הם בזכות הקרבנות שמקריבו, ואע"פ שמקריב רק שתי תורים, מ"מ הוא חי רק בזכות המצוה.

וזהו שהראו לאגריפס שצוה שלא יקריבו קרבנות של אחרים, שאינו יכול להשתוות עם כזו מסירות למצוה, דהעני הרגיש שזה כל חייו, והנה העני הי' יכול לחשוב שיתפוס יותר מארבעה תורים כל יום, אלא שלא הוצרך יותר, דרצונו הי' לקיים מצוה להקריב, ולעצמו הי' מסתפק במוטע - בשתי תורים הנשארים, והרגיש שכל חייו הם בזכות המצוה שמקריב התורים לקרבן.

ומשום כך אגריפס הודה ואמר לכהן, יפה עשית, דמסתם עני הרוצה להביא קרבן לא הי' מתפעל, אבל מאדם כזה המוסר עצמו לגמרי, ומרגיש שכל חייו הם רק לקיים המצוות, גם אלף קרבנות שיקריב לא מגיעים לזה, והבין בכך למה קרבנו של העני קדמו.

ונמצא לפי"ז דלהיות עני אין הכונה דוקא למי שאין לו כסף, אלא הכונה להרגיש שאין לו שום דבר חוץ מהקב"ה, ומה שיש לו אינו בגלל שהוא עצמו מוצלח או מיוחד, אלא הדברים שמחזיקים אותו הם התורה והמצוות, והם הנותנים לו את כל מה שברשותו.

והנה מצינו בכמה פסוקים שדוד המלך אמר על עצמו הרבה פעמים שהוא עני, וגם בזה יש לתמוה, וכי דוד היה עני בממון, אלא שהרגיש שאין לו דבר מדיליה, ותלוי הכל בהקב"ה, ואינו זז כלום בלעדיו, והכונה לעניות זו, ולא דוקא למי שאין לו ממון.

ובזאת צריך לידע, כי כשמרגישים כך, מורידים הרבה עניני מחלוקת ושנאת חינוך, משום שמרגיש שאין לו כלום, וכל מעלותיו הם נתינה מהקב"ה, וכל חייו הם בזכות התורה והמצוות, וללא זה אין לו כלום, והמתמסר להרגיש כך זה עני אמיתי, ועל זה צריך לעבוד כל אחד באורחותיו, ואפילו אגריפס הבין ואמר לכהן גדול - יפה עשית, דהוא יכול להביא אלף קרבנות, אבל לא יכול להשתוות למדרגת העני הזה המביא קרבן דל, דכנראה לא יכול להגיע להרגיש שבזכות זה הוא חי.

וזהו העיקר מה שתובעים מהאדם, ובכך הוא מאושר מי שמגיע לזה, ויש לידע שכל עבודת המדות תלויה בזה, דכל המדות הרעות הם כתוצאה ממחשבה שהכל 'אני', והוא מוצלח ותמיד צודק, אבל אם ירגיש שכל מה שיש לו, זוהי מתנת חנם, וחיייו הם בזכות התורה והמצוות בלבד, הכל נראה אחרת.

ובסוטה [ה, ב] איתא אריב"ל בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שביהמ"ק קיים, אדם מקריב עולה שזר עולה בידו, מנחה שזר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כולם שזר זבחי אלקים רוח נשברה.

ומעתה מתבאר דבכדי להיות רוח נשברה, לא צריך ח"ו להיות בצרות, אלא כשמתמסרים ומרגישים שתלויים הכל בהקב"ה, יכולה להיות רוח נשברה כמו העני, א"כ כל מה שחז"ל אומרים בשבח עניות, אין המכוון משום שאפשר להפקיר הנכסים ולהיות עני, אלא צריך להיות עני ברוח להרגיש כך שהכל מאתו יתברך, ותלוי אך ורק בקיום התורה והמצוות.

שיחה בישיבת נתיבות חכמה

לקראת סוף זמן חורף

בשיחה מיוחדת שהגיע מרן זי"ע למסור בפני בני הישיבה בחיזוק זמן החורף תשע"א, לאחר ששמע כי בני הישיבה סיימו כל מסכת יבמות בעיון ועמל רב, ורכשו בה ידיעה מופלגת ושרשית, ניאות לחרוג ממנהגו במסירת השיעורים ומסר שיחה מיוחדת לפני בני הישיבה הי"ו. שעיקרו היה כי עיקר התפקיד של בני הישיבה לידע שההצלחה מתנת שמים היא.

וכה היו דבריו הנרגשים: 'במד"ר ויקרא ג' ה' אמרינן, אגריפס המלך ביקש להקריב ביום אחד אלף עולות, שלח ואמר לכהן גדול אל יקריב אדם היום חוץ ממני, בא עני אחד ובידו שתי תורים, אמר לכהן הקרב את אלו, א"ל המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום, א"ל אדני כהן גדול ארבעה אני צד בכל יום, ואני מקריב שנים ומתפרנס משנים, אם אי אתה מקריבן אתה חותך פרנסתי, נטלן והקריבן, נראה לו לאגריפס בחלום קרבן של עני קדמך - דהיינו שקרבנו של העני נתקבל יותר ולא שקדמו בזמן.

והמשין המדרש, שלח ואמר לכהן גדול, לא כך צויתך אל יקריב אדם חוץ ממני היום, א"ל אדוני המלך בא עני אחד ובידו שתי תורים, אמר לי הקרב לי את אלו, אמרתי לו המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום, אמר ארבעה אני צד בכל יום, ואני מקריב שנים ומתפרנס משנים, אם אי אתה מקריב אתה חותך את פרנסתי לא הי' לי להקריב, א"ל יפה עשית כל מה שעשית, עכ"ל. והנה אגריפס לא עשה כדן משום שזכותו לעשות מצוות ויכול להקריב כמה קרבנות שרוצה, אבל אינו רשאי לומר לאחרים שלא יעשו מצוות, ולא יקריבו קרבנות של אחרים, וכן הכהן גדול לא עשה כדן, דאע"פ דתנן ביומא [י, א] כהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש, מ"מ אין לו רשות לא לתת לאחרים להקריב, דהוא ממונה להקריב, ולא שלא להקריב, אלא דמסתמא פחד מהמלך וחשש מסכנת נפשות, ומשום כך לא רצה להקריב.

והנה צ"ב, מה אגריפס הבין לאחר שסיפר לו המעשה יותר מלפני כן, הרי כבר מתחילה ידע שמדובר בעני, שהרי הראו לו בחלום קרבן של עני קדמך, וידע מה"ט שצריך לרחם על עניים, ואעפ"כ הוא שאל לכהן גדול למה עברת על מה שאמרתי, ולמה לאחר שסיפר לו כל המעשה אמר לו - יפה עשית, מה התחדש לו עכשיו.

ונראה בזה, דהנה אדם בכל מצב שנמצא אוזח שהוא צודק, ומה שיש לו מגיע לו, ואדרבה הוא חושב שמגיע לו יותר ממה שיש לו, והנה רגילים לחשוב ד'כחי ועוצם ידי' זה רק כשאדם סומך על כלי נשק וכדו' שיש לו, ובכך מראה מהו כחי ועוצם ידי, אבל האמת היא דכל אדם החושב שיש לו כי הוא מוכשר ומוצלח, ואחרים שאינם מוצלחים אין להם את מה שיש לו, זהו כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. והנה העני הזה שאמר לכהן אם אין אתה מקריבן אתה חותך פרנסתי, האמין שחיייו הם בזכות הקרבנות, דאל"כ למה אמר לו אתה חותך פרנסתי, וכי אם לא יקריב היום שתי תורים תחתך פרנסתו,

תפילת יו"כ קטן

בישיבה קטנה פוניבו' התחילו מער"ח אלול תשמ"ט (בערך) לומר מדי חודש סדר יו"כ קטן. וכשנשאל רבנו האם הנהיג כן בישיבות? אמר שצריכים לשאול את הבחורים כיון שזה על חשבון ההפסקה שלהם. [פ"א אמר שבחורים בישיבה קטנה עדיין אין להם חטאים, וע"כ אינם צריכים להנהיג מנהג זה באופן קבוע בישיבה]. באותן השנים לא היה כתוב בסידורים 'בדיל ויעבור' אחר הקטע האחרון בסליחה, וביקש רבנו שישומו מודעה שצריכים לומר גם על קטע זה את המילים בדיל ויעבור.

ופ"א אמרו לרבנו בשם ג"א [מרן הגרש"ז] שיאמרו בוידוי של רבי נסים גאון, 'כך היה אומר רבי נסים גאון, כיון שיכול ח"ו ליכשל בשקר אם לא אוהו בוידוי הזה, ובתחילה רבנו מיאן לקבל דבר זה וטען וכי רק זה המקום היחיד שמפריע בתפילה. אמנם במשך השנים קיבל הנהגה זו והיה אומר בתפילה 'וכך הי' אומר רבי נסים גאון'.

בשנים שהתקיימו תפילות בביתו, הנהיג לומר כל ערב ר"ח תפילת יו"כ. והיו אומרים בשכמל"ו בקול רם גם בכל ערב ראש חודש. [וראה צ"ח פסחים דף נ"ז] ובער"ח סיון תשנ"ח הגיע רבנו לישיבת פילדלפיה, ומכיון שדרכו של רבנו לומר בכל ער"ח תפילת יו"כ קטן, ושם בישיבה לא רגילים בכך, ערכו לכבוד רבנו סדר יו"כ קטן והגיעו גם המתבטא להתפלל עמהם, והיתה התעוררות נפלאה בתפילה מרוממת מאוד.

לומר יו"כ"ק מחצות

נשאל רבנו על כך שבתקופת הקיץ יש שאומרים תפילת יו"כ"ק לפני שמתפללים שמונה-עשרה, אע"פ שבסידורים הסדר אינו כן, כיון שרוצים להתפלל בשעה 1:00, ועתה כשיש שעון קיץ השעה מוקדמת מדי לתפילת שמונה עשרה. והשאלה האם נכון לנהוג כן אפילו אם אפשר למצוא מנין אחר שמתפללים כסדר בשעה 1:15 או 1:20.

ואמר רבנו אין בכלל חיוב לומר תפילת יו"כ"ק, אלו בקשות ותחנונים, וא"כ אין כ"כ נפק"מ. [והיינו אחר חצות] ונשאל רבנו, כשהתפללו תפילת יו"כ"ק בערב ראש חודש ונאלצו לעזוב לפני הסוף, האם יש ענין להשלים ביחיד?

ואמר רבנו שאינו מחויב, ויכול להשלים אח"כ גם בבית. ונשאל האם להשלים גם מה שאומרים ד' הוא האלקים. ואמר רבנו, מסתמא לא כדאי לומר זאת שבע פעמים ביחיד. ונשאל, באם אירע בכה"ג שצריך לעזוב לפני הסוף והוא יום שיש בו נפילת אפיים [כגון כשערב ראש חודש בשבת או בע"ש שאז אומרים הי"כ"ק ב-כ"ו או כ"ח בחודש] האם יעשה היחיד נפילת אפים כשהציבור עדיין אוהזים בסליחות. ואמר רבנו אז כדאי ללכת לחדר נפרד [כגון עז"נ] ושם לומר התחנון. (כשחר אורך עמ' צג)

הערות בסדר יו"כ"ק

מאת אהוביך שוטן הַשֶּׁבֶת. יל"ע דעל יו"כ"ק אמרינן (יומא כ, א) שאין רשות לשטן לקטרג, אבל כאן אומרים זה בערב ראש חודש. [העירו לעי' במש"כ בווה"ק עה"פ שכתוב בראש חודש בפרשת פינחס 'ושעיר עיזים אחד לחטאת וכו'', אלא יהבי חולקא חדא לס"מ ואכיל ליה ולא אחיד בשאר קרבנין וכו' ועל דא חדי ואתפרש מישראל ולא מקטרג עלייהו ע"ש, ולפי"ז אפשר להבין מה שאומרים שוטן השבת גם על ר"ח]. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שצה)

דיני אני אדע באש קלוי

יל"ע אם מה שאמרו (כתובות ה, ב) לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן שייך גם על האומר שיענש בגיהנם וכדו', או שזה שייך רק בעינים גשמיים. וקצת משמע ממה דאומרים ודאי זדון לבי אצלו גלוי, חוטי עונותי עם דוק רשעי, 'דיני אני אדע באש קלוי' הרי שאומר על עצמו את העונש שיענש. וכנראה שאין בזה משום פותח פה לשטן. [והראו בתפלת דוד האדר"ת שכתב על תיבות אלו, הוא תמוה, נגד דברי הגמ' בברכות יט, א דאסור לפתוח פיו לשטן ע"ש]. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שצה)

ואף על פי שאיני ראוי ולא זכאי להתודות על עצמי

צ"ב וכי צריך להיות ראוי וזכאי להתודות על עצמו. וי"ל להמבואר בתענית (טו, א) דאדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' טובל בכל מימיות שבעולם לא עלתה לו טבילה, וא"כ אע"פ שחזר בו מ"מ חושש שלא חזר כפי שהי' ראוי לחזור ואז אינו ראוי להתודות. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שצה)

להתפלל בר"ח במנין מצומצם

הביאו קמיה רבנו דברי הגר"א גנחובסקי שהיה חושש שלא להתפלל במנין מצומצם בימי ראש חודש וכדו' שצריך להזכיר יעלה או הזכרה אחרת המעכבת בתפילה, ונימוקו עמו שמא אחד מהמתפללים ישכח יעלה ויבוא וצריך לחזור ולהתפלל, ונמצא שתפילה הראשונה שהתפלל עם המנין היתה לבטלה, ואין כאן אז מנין של עשרה מתפללים.

ואמר רבנו שאינו כן, כי גם מי ששכח יעלה ויבוא וכדו' תפילתו תפילה, רק שחייבוהו חז"ל לחזור ולהתפלל, ולא היתה תפילה הראשונה לבטלה. [ע"ע להלן עמ' בענין 'שכח יעלה ויבוא לביל הסדר' שכתב רבנו כיו"ב לענין ברכת המזון]. (ועי' כשחר אורך עמ' עז עוד סברא מרבנו בזה)

לכפרת פשע בחודש העיבור

המנהג לומר 'ולכפרת פשע' בשנה מעוברת מחודש תשרי עד חודש אדר ב' ויש שכתבו שהטעם שלא אומרים אותו בכל שנת העיבור אחר אדר כי אומרים אותו רק כל זמן שראוי לעבר את השנה, היינו עד חודש אדר ולא ניסן. והעיר על כך רבנו שלפי"ז מה טעם לאומרו בר"ח אדר ב', שהרי חודש אדר ב' אינו ראוי לעבר בו את השנה ויש ליישב. (מים חיים גליון 231)

שתיה לביל ר"ח

במשנה ברורה (ס' קפ"ח סל"ג) איתא כשר"ח חל במוצ"ש שמזכיר בבהמ"ז רק של שבת, דוקא כשגמר סעודתו מבעוד יום, אבל אם אכל פת גם לבילה ויש עליו חיוב להזכיר של ר"ח, ושניהם א"א להזכיר וכו' א"כ מוטב להזכיר של ר"ח וכו'. והסתפקו אם לשיטות הראשונים שחייבים בברכת המזון מדאורייתא רק אם שותים, (עיין ברמ"א סי' קצ"ז ס"ד), האם גם שתיה לבילה בלא אכילה יעשה חיוב הזכרה של ר"ח. ומסתבר שגם לשיטתם חיוב ברכת המזון הוא על האכילה ואילו השתיה תנאי בעלמא. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיט)

התחיל ביעלה ויבוא

בשאגת אריה סי' כ' נסתפק בשבת ר"ח שצריך להזכיר בבהמ"ז רצה ויעלה ויבוא, וקדם והתחיל יעלה ויבוא אם צריך להפסיק ולומר רצה, או שימשיך ביעלה ויבוא, ומאריך לדון מחמת האי דינא דהקדים אינו תדיר לתדיר ע"ש. ולכאורה יש לחלק דבקרבתו כשמתחיל לשחוט את האיניו תדיר חשיב שהתחיל באינו תדיר כיון שכבר עשה מעשה בקרבן אבל במה שהתחיל יעלה ויבוא כל זמן שלא הזכיר יום ראש החודש הזה אין כאן התחלה להזכרת ר"ח דכל התפילה עד ההזכרה של יום היא תפילה בעלמא וא"כ בודאי צריך להפסיק ולהתחיל לומר רצה. (אילת השחר זבחים צא, א)

שבת ראש חודש

באחת השנים האחרונות לעת זקנה שכבר עיניו מלראות, היה שבת ראש חודש, ובמשך שבוע שלם שינן את תפילת אתה יצרת בע"פ כדי שיוכל להתפלל תפילה זו בשבת ללא טעות. [ראה בספר ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שס ביאורים בתפילת שבת ר"ח].

קידוש לבנה

היה רגיל רבנו לקדש הלבנה במוצאי שב"ק אחרי שעברו ג' ימים מהמולד. אם היה רואה שהלבנה קטנה מדאי היה ממתין ולא היה מקדש אז. [ובשנים האחרונות כשיכל המתין אחרי ז' ימים מהמולד] לא היה מקפיד לעמוד לכיון מזרח.

סמיכה בקידוש לבנה

בביאור הלכה (סי' תכ"ו) הביא מהתורת חיים דאין לקדש את הלבנה ע"י סמיכה. ונשאל רבנו דהביאור הלכה (סי' תכ"ב) כתב דהבית מאיר מצדד דברבנן סמיכה נחשבת כעמידה, ולכן אפשר לסמוך בהלל, וא"כ בקידוש לבנה דהוי ג"כ דרבנן מפני מה לא יסמוך?

והשיב רבנו: דצ"ל דשאני עמידה דקידוש לבנה משאר דין עמידה, דהרי אמר אב"י (סנהדרין מב, א) שצריך לאומרה מעומד דתנא דברי רבי ישמעאל דקידוש לבנה הוא להקביל פני אביהם שבשמים כל חודש וחודש, שהוא כקבלת פי שכינה, ובדבר כזה שהוא מדריגה גדולה צריך להזהר שגם לא יסמוך. (מאיל המילואים עמ' מז)

קידוש לבנה בעיר אחרת

פ"א נכנס אחד לשאול את רבנו, כי היות והשמים היו מעוננים ולא הספיק עדיין לקדש את הלבנה, אבל שמע כי בעיר רחוקה מכאן השמים בהירים ואפשר לקדש שם את הלבנה, האם מחויב לטרוח לנסוע לעיר ההיא בשביל כך. ורבנו הביט עליו ושאל אותו: אילו היה מצפה לך בעיר ההיא עשרת אלפים

דולר האם לא היית טורח להגיע לשם, והרי כל כסף וזהב לא ישווה לזכות של מצוה אחת. וסיים: דרך אנשים שמוציאים כספים וכוחם על שטריות תחת שיוציאו את זה עבור קיום המצוות! (מאחורי הפרגוד עמ' 16) [א"ה, רבנו כאן התייחס לרעיון של הדברים, ולהלכה למעשה יל"ע בזה]. ונסתפק רבנו: יל"ע אם הרואה את הלבנה צריך להוציא עד חומש מנכסיו בכדי ללכת ולהעיד על קידוש החודש כמו שצריך להוציא על כל קיום מ"ע. (אילת השחר סו"פ בא בהערות על מנחת חינוך מצות קידוש החודש)

קטן שמגדיל

קטן שיגדיל בימי החודש ויש נידון האם להגיד קידוש לבנה מיד בעודו קטן. או לחכות שיגדיל ויקדש אז בגדלותו. ואמר רבנו שבאמת היה ראוי להמתין עד שיגדיל, אבל כיון שאין אנו יודעים אם יהיה גדול לגמרי בב' שערות א"כ עדיף שיקדש כבר עכשיו. [וראה להלן בעניני חנוכה בדין קטן שהגדיל בחנוכה]

זמן הגאולה

אמר רבנו: הנה כעת מתחיל חודש ניסן המסוגל לגאולה וכמ"ש (ר"ה יא, א) בניסן נגאלו ועתידיים להגאל, וע"כ עלינו להתפלל על כך ביתר שאת, משום שהזמן גרמא לכך.

טעם חיוב קריאת פרה מדאורייתא

מה שהביא השו"ע (סי' תרפ"ה סעי' ז) 'יש אומרים שקריאת פ' פרה חיובה הוא מדאורייתא'. ושאלו קמיה רבינו מהי סברתו לחייב הקריאה מדאו' בפרשה זו מפני חיוב הטהרה ברגל.

והשיב דכל זה הוא משום החיוב להקריב הפסח בטהרה ואע"ג שאם יבוא בן דוד ולא נוכלו להטהר נקריב הפסח בטומאה משום דטומאה הותרה בציבור, מ"מ הביא השו"ע דין זה הוא משום שאם יתגלה לנו על ידי בן דוד מקום אפר הפרה נוכל להטהר על ידו. (רשימות הרה"ג ר' יואל סבו)

ברכת האילנות ב' פעמים

נשאל רבנו מאת הג"ר יצחק זילברשטיין על מי שבא מהמדינות הדרומיות כמו אוסטרליה, שתקופת תשרי הוא זמן פריחת האילנות אצלם, ובירך בחודש תשרי ברכת האילנות, ועכשיו בא לארץ ישראל בחודש ניסן, ורואה אילנות שפרחו, האם יברך או לא, דהא אין מברכין ברכה זו אלא פעם אחת בשנה.

והגרי"י זילברשטיין כתב: ברכת האילנות כתב בב"ח (או"ח סי' רכו) שמברכים רק פעם אחת בשנה, ואינו כמו שאר ברכות הראיה שמברכים משלשים לשלשים יום, והטעם כתב בפמ"ג (מ"ז סי' רכו סק"א) כי מדרך הטבע ידוע שמאחר שהתחילו ליגדל יהיו הולכים וגדלים וליכא שמחה רק בראייה הראשונה. וביאר בתורת חיים (הגהות על סי' רכו) שלכן אין מברכים רק פעם אחת בשנה, דהברכה אינה דווקא על האילן שלפניו אלא על כלל האילנות, והראיה שאינו חוזר ומברך על כל אילן ואילן כמו שתקנו שהחינו על כל מין ומין בפני עצמו, וכיון שמברך על כלל האילנות לא שייך לחזור ולברך שוב לאחר ל' יום.

ובשו"ת מטה לוי (סי' י) הוסיף לבאר הטעם, שעיקר הברכה הוא לברך להשם יתברך שמחדש בטובו את פני האדמה בכל שנה, הלכך אין לו מקום רק בפעם בשנה, ואף שיש אילנות שמלבלין פעמיים בשנה, מכל מקום כלום גדלו והצליחו ועשו פרי מחמת כח האביב, אלא שבכח הזה גדלו שתי פעמים, והתורה קראה לניסן, אביב, ולתשרי תקופת השנה. עוד כתב, שתחילת השנה לענין זה הוא ט"ו בשבט, ואם אחד היה בתשרי במדינה שהאילנות מלבלין אז וברך, כשמגיע ניסן יכול לברך שוב, אך יזהר שלא יברך שוב בתשרי. וכן פסק בשערי המצוינים בהלכה (סי' ס סק"א).

ונראה שאף אם לא נאמר שהשנה מתחילה בט"ו בשבט לגבי ברכת האילנות, מכל מקום יכול לברך עוד פעם בניסן, שהרי אנו קיי"ל שהעולם נברא בניסן,

ולענין בריאת העולם הולכים אחר ארץ ישראל, ואם כן בבריאת העולם הפריחה היתה בניסן, וחצי שנה לאחר מכן היתה פריחה בדרום אפריקה, ואם כן מה שבירך בדרום אפריקה ברכת האילנות בתשרי, בירך על השנה הקודמת, שמה שאנו ברכנו בניסן תשע"ד ברכת האילנות, הם ברכו חצי שנה יותר מאוחר בתשרי, ואם כן כעת כאשר הוא נמצא בארץ ישראל, יכול כבר לברך ברכת האילנות על השנה הזו, ולאחר מכן כשיהיה בדרום אפריקה בתשרי לא יברך שוב, כי על השנה הזאת כבר בירך בארץ ישראל. ונראה שאף שהסברא נכונה ומתקבלת, מכל מקום מפני שאנו מדמים לא נעשה מעשה, ולכן הטוב ביותר, שייבקש מאחר להוציא ידי חובתו.

והשיב רבנו: סברא זו שלענין ברכת האילנות קיי"ל שהבריאה התחילה בניסן, ובדרום אפריקה כשמברכים בתשרי מברכים על השנה הקודמת שכבר בירכו בארץ ישראל בניסן, היא סברא נכונה, ולכן נראה שהבחור יכול לברך כאן בארץ ישראל ברכת האילנות, ושוב לא יברך בתשרי בדרום אפריקה.

[והגר"ח קניבסקי השיב: צריך לברך עוד פעם כעת בחודש ניסן, והטעם כי ארץ ישראל זה עיקר העולם, והכל הולך אחר ארץ ישראל].

ברכת אילנות על פירות ערלה

הגרע"א בגליון השו"ע או"ח (סי' רכ"ו) הסתפק האם אפשר לברך ברכת האילנות על אילן שפירותיו ערלה. הספק מתעורר מכיון שבנוסח ברכת האילנות אומרים ליהנות בהם בני אדם, ופירות ערלה הלא אסורים בהנאה.

[וכן הסתפק החוות יאיר בספרו מקור חיים, והביא כמה צדדים בזה]

והקשה בדובב מישרים (ח"ג סי' ה) דבמשנה מעשר שני (פ"ה מ"א ומבא בב"ק סט, א) נחלקו התנאים האם צריך לציין אילנות של ערלה כדי שלא יבואו אנשים לאכול מן הפירות, ולדעת רשב"ג אין צריך לציין בשביל הבאים לגזול מהפירות כדי להרחיקם ולהצילם מאכילת דבר איסור, אלא הלעיטוהו לרשע וימות. ואם אכן אסור לברך ברכת האילנות על אילן שפירותיו ערלה, מדוע לדעת רשב"ג אין צריך לציין אילנות של ערלה, כדי שאנשים לא יכשלו בברכה לבטלה.

ותירץ רבנו, שאדם שיאכל מפירות העץ הרי הוא לוקח או מקבל משהו ששייך לבעל העץ, ולכן מוטלת האחריות (אילווא הלעיטוהו לרשע) על בעל העץ להזהיר, אבל המברך על אילנו של חבירו לא לקח ממנו ולא קיבל ממנו דבר, ואם כן אין חיוב בזה לבעל העץ להזהיר את המברך יותר מכל יהודי אחר ע"כ. (מרפסין איגרא עמ' מב - מג) [א"ה, וראה בהליכות שלמה עמוד לה, שדן האם

אפשר לברך ברכת אילנות על אילן שנעבד או ניטע בשביעית]

עוד תי' רבנו: דהנה לרוב הפוסקים ברכה לבטלה דרבנן כיון דלא גרע מכל שבח שמשבח את הקב"ה, ורק למג"א (סי' רט"ו סק"ו) בד' הרמב"ם הוי דאו', ורבו החולקים עליו. וקיי"ל בעירובין דבספק דרבנן קודם עושים מעשה ואח"כ מבררים אי הוי כדון או לא, ממילא א"צ לציין משום ברכת האילנות, כיון דהוי דרבנן, ואם המברך יסתפק - הוי היתר ברור קודם לברך ואח"כ לברר, ועל היתר א"צ לציין. והוסיף דלד' הנתיבות (חומ"מ סי' רל"ד) דבשוגג דרבנן אין כלל איסור - מעיקרא לק"מ. [א"ה, וכמדומה שהוסיף דלד' הרמ" דהוי דאו' ג"כ ל"ק כיון דהוי ספק דאו', וממילא מי שירצה לברך יסתפק, ומספק לא יברך וממילא אין חשש שייכשל וא"צ לציין].

עוד אמה, דיש חילוק בין המבואר שם דצריך לציין משום דחוששים שמישהו יאכל, ולאכילה יש תאוה וממילא חוששים שייכשל, לבין ברכת אילנות דאין תאוה לברך ואין גם חיוב, ממילא אם יסתפק לא יברך ואין לחשוש שייכשל.

ישמח לב מבקשי ה'

בס"ד מרובה יצא הספר

כאיל תערוג על המועדים

ובו הליכות והנהגות חידושי הלכה וביאורי אגדה

בעניני המועדים ממרן רבנו זיע"א

למעלה מ 600 עמ'

ניתן להשיגו בחניות הספרים המובחרות

ובהפצת י' בלוי שבבתי כנסת

ובמערכת 0527680034

1. פעם אמר רבנו בשיעור, הנה יש אנשים שכשיש להם קן בבית, ונותנים למי שאין לו זש"ק שיבוא לקיים מצות שילוח הקן שסגולתה בנים. ובדאי ה"ז מצוה גדולה וגמילות חסד שאין לשער. ברם מי ש'שם אורחותיו' חייב לבדוק את עצמו איך מוסר הוא מצוה זו של שילוח הקן לאחרים, הלא כל מצוה ערכה רב עד אין שעור, ובפרט מצוה זו שמפורש מתן שכרה בתורה למען ייטב לך והארכת ימים, והרי אם היה זוכה במליון דולר לא היה ממחר ליתנו למי שאין לו ילדים כדי שיהיה לו להוצאות טיפולים יקרים ויזכה לבנים, ולמה נותן את המצוה? חובה עליו איפוא לפשפש היטב בחדרי לבו שמא ח"ו אין הוא מרגיש ערך המצוה במוחש כמליון דולר.

ושאלו לרבנו, התינה מי שעדיין לא קיים המצוה, אבל אם כבר קיים המצוה לכאורה שאני. ואמר רבנו: אעפ"כ, הרי אם היה זוכה במליון דולר ועוד מליון דולר, האם היה נותנה לאחר שאין לו ילדים. ולכן לעולם אין אדם פטור מלבדוק ולפשפש במעשיו, לבחון עצמו מה דרגתו בעבודת ד' ובאמונה השלמה בערך המצוות [וכמוכן שרבנו דיבר כן לפי רום מדרגתו, ולפני תלמידים בני עלי' מבקשי השם וחושבי שמו. והדברים נוראים!].

רבן של ישראל

א. שח הרה"ג רח"ט: אך המעשה שבדידי הוא עובדא: היה זה בשנת תשנ"ד כשהלכתי להתייעץ איתו ראיתי מודעה המזמינה בחורים לאירוע שרבינו התנגד לו בצורה נחרצת. כשראיתי מודעה זו תלשתי אותה וכשהגעתי אליו שאלתי אותו האם נהגתי כשורה. תגובת רבינו הפתיעה אותי: "לא הולכים עם ידים" אמר בטון תקיף... נדהמתי מהתגובה כי לא חשבתי לרגע שתלישת מודעה מהווה אלימות, ובעוד שמדובר במודעה שלילית, לכן מיד שאלתי: "האם לתלותה חזרה במקומה?" השיב לי רבינו: "זה לא" דהיינו אע"פ שהמטרה נכונה ומצוינת אך אין זו הדרך- אין דרכנו בכוחניות. ג. שח הרה"ג ר' הלל קופרמן: ארגון צדקה גדול מחלק לפני החגים אלפי ערכות של מצרכים בסיסיים, כדי שכל משפחה יהיו לה כל צרכי החג. אחד הגבאים סיפר שהיו אצל ראש הישיבה זצ"ל, וסיפרו לו על החלוקה. שאל הרה"ג: כיצד נעשית החלוקה? אמרו לו שמישהו תרם שטח גדול שלשם מגיעים כל המצרכים, ושם נמצאים מתנדבים שמסדרים את הערכות ואורזים אותם בצורה מסודרת, ולאחר מכן מעלים הכל על שלוש משאיות שמוליכות הכל לשלושה מרכזי חלוקה: בירושלים, בבני ברק, ובקרית ספר. וכל משפחה שקיבלה הודעה שהיא זכאית לקבל חבילה כזאת, באה למרכזי החלוקה ולוקחת את הערכה שלה. הרה"ג לא מצא חן בעיניו הרעיון, והוא אמר שיש בזה ביזיון לכבוד האדם, שהמקבלים צריכים להגיע למקום ציבורי וכל הנמצאים שם רואים אותם ויודעים שהם נתמכים ע"י ארגון צדקה. ומן הראוי לעשות שירות משלוחים עד הבית, באופן שהמקבלים לא יתביישו כלל בקבלת המוצרים. אמרו לו הגבאים: ההפרש בעלות בין שתי צורות החלוקה הוא כמאה אלף ש"ל! ענה להם הרה"ג: שזה להוציא סכום זה ויותר מזה בשביל לא לבייש אדם מישראל, ומי שדאג שיהיה לכם את הכסף שאתם זכאים לה, המוצרים וכל ההוצאות שיש בחלוקה זאת, הוא יספק לכם גם את המאה אלף ש"ל הללו, ותחלקן את החבילות בפתח הבית של כל אחד מן המקבלים, ואכן גבאי הקופה ציטת לדבריו ומאז ואילך החלוקה נעשית אך ורק בדרך כבוד.

ד. שח הרה"ג ר"א: בשנת תש"ע נכנסתי עם חותני הגררשי"א לראש הישיבה זצ"ל, הנידון היה אודות בעיה רפואית חמורה אצל אחד מקרובי, ואגב העיסוק בה, החל ראש הישיבה לפרוש את משנתו בעניני רפואה בכלל.

בתחילת דבריו נשאל ראש הישיבה זצ"ל את מי מבין שני הרופאים יש להעדיף, הראשון מומחה מאד בתחומו, אך אינו שומר מצוות כלל, או את משנהו שהינו רופא פחות מומחה, אך הוא שומר תורה ומצוות. על אתר השיב ראש הישיבה: וכי עם מי נראה לך יותר שהקב"ה ישלח את הרפואה? לא עם רופא שהוא שומר מצוות? וכך הכריע כדבר פשוט, להעדיף את השני, אע"פ שהינו מומחה פחות מהראשון. [אגב, לאחר מכן התברר שחלק מדרכי הריפוי של הרופא השני הינן באמצעות תרופות טבעוניות כאלו ואחרות, כששאלתי את הגר"ח קניבסקי שליט"א לדעתו על כך, השיב: אבא שלי היה אומר שרוב הטבעונים הם שטותים והבלים...]

באותה שיחה החל ראש הישיבה זצ"ל לדון אודות ההיתר להתרפא ע"י רופא הנלמד מהפסוק "רופא ירפא" (שמות), והביא את דעת האבן עזרא בתהלים לב, "י שכל ההיתר לא נאמר אלא בחולי חיצוני, אך לא בחולי פנימי [וכן דעת

האבן עזרא בשמות שם, וכן כתב שם הגר"א באדרת אליהו, והקשה על כך מגמ' ב"מ פה, ב: שמואל ירחיבא אסייה דרבי הוה, חלש רבי בעיניה, אמר ליה, אימלי לך סמא [בתוך העין], אמר ליה לא יכילנא, אשטר לך משטר [אמשח לך ע"ג העין. אמר ליה] לא יכילנא, הוה מותיב ליה בגובתא [קנה חלול] דסמני תותי בי סדיה [תחת מראשותיו, ובוקע כח חוקק הסם והולך דרך עצם גולגלתו ומוחו עד עיניו - רש"י], ואיטיס' (ע"כ).

הרי שם חוליו של רבי היה חולי פנימי, ואעפ"כ התרפא ע"י שמואל. כשסיים לשאול את שאלתו, קם לכיוון ארון הספרים העתיק, הוציא מהארון את ספר התהלים שלו, והראה לנו שציין על דברי האבן עזרא: עיין ב"מ פה, ב וצ"ע. וכיוון בזה רבינו לשאלת הספר מטה משה (תלמיד המהרש"ל) - בענין הרפואות ח"ד פ"ג, ע"ש.

ה. סיפר הרה"ג ר' מנחם לוינשטיין: "באותו עניין, היה יהודי, הרב יעקב ידידיה פרידמן (מחותנו של בן מרן, הגאון ר' משה). הוא ישב בשיעורים בחומש של הראש ישיבה והוציא חמשה כרכים של 'איילת השחר' על החומש. הוא היה גר בקריית ספר ויום אחד (ליל י"ט בסיוון תשס"ו) הפסיד את האוטובוס האחרון והלך לישון בישיבת 'גאון יעקב' על הספסל. בבוקר הוא לא התעורר...

"זה קרה ביום אחרי שסיים לכתוב את חמישה חומשי תורה על 'איילת השחר' והסיפור הודפס בהקדמה של הספר. 'היתה תדהמה אדירה. הייתי שם. אנשים אמרו ריבוננו של עולם, איזה אסון... ראש הישיבה ישב איתו אתמול בלילה עד מאוחר. 'אבל ראש הישיבה אמר את המילים הללו, אני זוכר כמו היום: 'להקב"ה יש תוכנית מאד ברורה, מששת ימי בראשית, איך הוא מביא את המשיח. זה לא תלוי בהרגשות שלנו'.

אז שאלו אותו: 'אז מה התוכנית?' ואלו המילים שאמר: 'כשיסגרו כמה בתי דינים לענייני ממונות, זו תהיה התקופה שתקרב מאד את המשיח. אבל כל עוד שכשזמנים תור לדין תורה צריך לחכות - זו בעיה'...

ברוחניות אין חשבונות

ו. מספר ידידי הרה"ג רבי ירוחם ש. שליט"א, : "המשנה בסוף עוקצין אומרת שעתיד הקב"ה להנחיל לאוהביו ש"י עולמות. ומרן זצ"ל היה חזר שוב ושוב על דברי הרמב"ם בפירוש המשניות שם, הכותב כך: "וענין אמרו שלש מאות ועשרה עולמות אלו נקבצו כל תענוגות העולם הזה לכל שנוי מיני התענוגות והוכפל אותו המקובץ שלש מאות פעם ועשר פעמים גם אז יהיה העונג שיגיע לאחד הצדיקים לעולם הבא כמוהו". היינו שהקב"ה יקח את כל תענוגות העולם שהיו ויהיו, ויכפיל אותם ב310 לכל צדיק. ושאלני מרן זצ"ל: והרי חז"ל אמרו "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים כולן לא נתבאו אלא למשיח בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמנהגה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן - עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכה לוי". ואם כך, שאין גבול לשכר שיקבל התלמיד חכם, אם כן, מדוע חז"ל אמרו שצדיק יקבל משהו עם גבול ומספר, שי עולמות? "וענה מרן זצ"ל: מיד: "שלוש מאות ועשר עולמות זה לצדיק. אבל יש דרגה גבוהה יותר מצדיק, וזה תלמיד חכם. לשכר של תלמיד חכם אין שיעור בכלל!"

ז. שח הגר"ב סלובייצ'יק: אחד מחבורת הבחורים שהיו יחד עם אאמו"ר ומרן רה"י זצוק"ל בעת שהותם ב"בה", היה ר' יוסף וונדר ז"ל. הרבנית מפוניבז' ע"ה, בווי"ר היתה נשואה ליהודי משוויץ באיזור "בה" והכירה את היהודים משם, וברבות הימים היא דאגה להעלות את עצמותיו של אותו ר' יוסף לקבורה בביה"ח פוניבז'.

היה זה כשלמדתי בישיבת פוניבז', והרבנית קראה לי ולאחי שלמדו בישיבה, ואמרה לנו שהיות והיא מביאה לקבורה את ר' יוסף שהיה יחד עם אביהם באותה תקופה בשוויץ, אנו צריכים לבוא לקבורתו. כדבריה אכן עשינו, וכשהגענו לשם, ראינו כי מרן הגרא"ל זצוק"ל גם נמצא שם. לאותו ר' יוסף היתה בת יחידה שגרה כאן בארץ בקיבוץ כלשהו. והנה בעיצומו של הלוויה, מרן ניגש לחתנו של הנפטר, ומספר לו כי בעת עלותו לארץ הוא עלה עם מכשיר תספורת ידני ישן שהיה שייך בשמותם ב"בה" לכולם, והרהר בלבו שהוא הרי לא שילם לשותפים את חלקם, וחלק אחד היה שייך לחותנו, לכן הוא מבקש לפרוע לו את שווי חלקו במכשיר, כי זה מטריד אותי מאד.

אותו אחד לא הבין את כוונת מרן, והפטיר "אני מבין שהרב רוצה לתת כסף לעילוי נשמת חותני". אך מרן זצ"ל הסביר לו שוב ברוגע במה דברים אמורים, כי היות ואשתו היא היורשת היחידה, והוא כבעלה אחראי על נכסיה, לכן הוא מבקש כעת לפרוע דרכו את החוב שלדעתו יתכן והוא נותר חייב לחותנו. לא ברור לי עד כמה אותו אחד הבין את משמעות הדברים, אך בסופו של דבר התרצה לקחת את הכסף שמרן נתן לו כפרעון לחוב שהיה לו לחותנו, והיה ניכר על מרן קורת רוח רבה מכך, כאילו אבן גדולה נגולה מעל לבו ואורו עיניו. נדמה לי, כי זו היתה כל סיבת הגעתו של מרן לאותה לוויה.

בשעת מעשה קצת התפלאתי, מדוע אכן מרן זצוק"ל לקח את אותו מכשיר בלא לשלם לשותפים. אך מיד אח"כ מרן בעצמו ניגש אלינו ואמר כי אותו מכשיר כבר לא היה תקין, רוב סכיניו כבר היו שבורים, והתבטא: זה היה תולש את השערות לא חותך. עם זאת, כנראה שלאחר זמן נקפו לבו שמא לא קיבל רשות מפורשת משותף זה ליטול עמו את אותו מכשיר שכבר לא עבד, ורצה לשלם את חלקו שהיה ממש זעום ביחס לשותפות, ועם לא היה במנוחה...

לאחר מעשה זה הבנתי סיפור אחר שהיה לי עם מרן תקופה קצרה לפני כן. היה זה כשאחי הגדול הגאון רבי ישראל זצ"ל התארס בעיר בני ברק, ואאמו"ר זצוק"ל התקשר אלי לישיבה משוויץ, וביקשני שאלך למרן זצוק"ל להזמין להשתתף בשמחת האירוסין ולשמש בה כעד. כשהגעתי למעונו של מרן וסיפרתי לו על בקשת אאמו"ר, הוא הגיב ברצינות רבה, כי הוא אינו יכול לשמש כעד כיון שיש בידו גזילה... השתוממתי ואמרתי למרן שאאמו"ר מכיר אותו היטב, ואם הוא אמר לי להזמין לעדות כנראה שהוא יודע שהוא נקי מכל חשש.

בשעתו לא הבנתי מדוע אומר כך מרן על עצמו, והיה נראה שאומר כך בכל הרצינות, ולא כמתחמק בעלמא. אחרי שהיה את הסיפור הזה בבית העלמין, הבנתי שכל עוד שהוא לא הצליח להחזיר את הפרוטות המעטות בחלק השותפות של המכשיר השבור, עליו חשש שמא הוא לא קיבל את רשות השותפים עליו, הוא לא היה רגוע בעצמו!

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

"ויקרא אל משה" (א, א)

כתוב במדרש שמושה העביר מעט דיו שנשאר בקולמוסו על מצחו, ומזה קרן אור פניו. וצריך באור, מדוע הקב"ה הביא לו יותר דיו מכדי צרכו, ולא את הכמות הנדרשת בלבד? כמו כן משמע מדברי המדרש שמושה הוא שגרם שיקרן אור פניו, והרי ברור שאין בכוח הדיו לגרום שיקרן אור פניו, ואם כן מדוע אומר המדרש שמושה עשה זאת? ונראה לבאר את המדרש, ולומר שבאמת הקב"ה נתן למשה כמות מדויקת של דיו, אך משה מחמת שהיה עניו מכל אדם כתב ויקרא עם א' קטנה - "ויקר" מלשון מקרה ולא "ויקרא" לשון חיבה כפי שמסביר רש"י - ולכן נשאר לו דיו על קולמוסו. את הדיו שנשארה מרח משה על מצחו, והקב"ה גרם לדיו שיקרין את אור פניו של משה לבל יבואו לזלזל בו אחרים כיוון שהיה חשש שמחמת שהוא משפיל את עצמו יבואו אחרים לזלזל בו.

"ויקרא ה' אל משה" (א, א)

האות אל"ף של המילה "ויקרא" היא זעירה-קטנה. כאילו נכתב "ויקר". למה? הרבה טעמים לדבר. הש"ך כתב שזהו רמז להתחלת הלימוד של הקטנים בספר ויקרא דווקא. "מה קרבנות טהורים והתינוקות טהורים ולכן יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים". העולם היה עומד בזכות הקרבנות ועכשיו שאין קרבנות, עומד העולם בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. בנינו ערבים בעדינו.

ויקרא אל משה... (א, א)

אל"ף זעירא' רמז לענווה. בתורה אין מצוה המחייבת ענוה, שאילו העניויות מצוה מן התורה, שוב אינה ענווה. שכל אחד היה אומר לעצמו: אני באמת אדם גדול וחשוב. אלא הנני שפל בעיני כדי לקיים מצות עשה מן התורה. אבל ראוי לכל אחד לדעת שהוא באמת קטן, דל ואפס. (בשם אדמו"ר ר' מאיר יחיאל מאוסטרובצה זי"ע)

"אדם כי יקריב מכם" (א, ב)

העיד אחד מצדיקי הדורות שדרכו בעבודת ה' למד מלולין - זה שקנה חכמה להלך על חבל דק בין שני הרים גבוהים - מהי חכמתך, ויען האיש כשהנני מרגיש שגופי נוטה לצד אחד מיד אטהו לצד השני, וכך למדתי לעניין עבודת ה' בכל עת שגופי נוטה לצד אחד אפנה לצד השני - שלא ללכת אחר נטיות הגוף. כי יקריב מכם - שיטה רצונו לעשות כרצון ה'. (באר הפרשה)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה" (א, ב)

פירש"י: 'אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל'. וביאורו שלא יאמר אדם כיון שאני עושה מצוה עם הממון, אני יכול לעשות אף עם גזל. וזה מרומז בפסוק: "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד", "הגיד לך אדם" כלומר שה' הגיד לך תיבת 'אדם' שהוא לכאורה מיותר, לומר לך "מה טוב" והוא "כי אם עשות משפט" שקודם כל הממון שלך צריך להיות בצדק ובמשפט בלי גזל, ורק אז "ואהבת חסד" תוכל לעשות חסד, ואל תעשה טובות לעשות צדקה וחסד בממון גזול. (קרן לדוד)

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

רבינו האור החיים הקדוש, מדקדק בלשון הפסוק שלפנינו, שמתחיל בלשון יחיד 'אדם כי יקריב מכם', ומסיים בלשון רבים 'תקריבו את קרבנכם', יש פה גם כפל לשון, יחד עם שינוי לשון... וגם מהו הכוונה של המילה יקריב 'מכם'??? ומבאר רבינו האור החיים הקדוש באופן נפלא, כדלהלן: 'קרבן' כשמו כן הוא. הוא בא לקרב את האדם אל ה'. כי על ידי החטא מתרחק האדם מה', ומגביר בו את כח הבהמי הגשמי שבו, לעומת החלק הרוחני שבו. ואילו במעשה הקרבת הקרבן בא לידי ביטוי הכיוון ההפוך: רצונו של האדם המקריב להעלות את הנפש הבהמית, לדרגה רוחנית לקדש את כל כולו לעבודת ה'. ולכן האדם שחטא מביא בהמה לקרבן, כדי שיגיע להתבוננות הזאת, ויעלה ממדרגת בהמה למדרגת אדם.

אולם יש סוג קרבן נעלה יותר, והם אותם צדיקי וגדולי הדורות, שזוכים לקרב נפשות בני אדם להקדוש ברוך הוא, שמוכיחים אותם ומחזירים אותם בתשובה, וזה הקרבן הרצוי ביותר לפני ה'. ואדם כזה שמקריב נפשות בני אדם לה', אין צריך להקריב בהמה לפני הקדוש ברוך הוא, כי לידי חטא ועוון לא יגיע כדברי חכמים 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו', וגם אין צורך שיביא נדרים ונדבות, כי הוא מקריב את הדבר הכי חשוב לפני הקדוש ברוך הוא.

בזה יובן שינוי וכפל הלשונות בפסוק, כי הפסוק מדבר בשני סוגי קרבנות. סוג ראשון 'אדם כי יקריב מכם' שהוא יקריב לה' 'מכם' את הנשמות הפחותים שבעם ישראל ויחזירם בתשובה. ולכן נאמר בלשון יחיד, כי רק יחידי סגולה הנקראים 'אדם' לשון חשיבות, זוכים לדרגה זאת.

ואחר כך אומר הפסוק סוג שני של קרבן 'מן הבקר

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

מלח" ובתוספתא שנינו שגם אם המנחה היא מלח, צריך להקריב איתה תוספת מלח. מכאן יש ללמוד, היה אומר רבי שלמה זלמן, שגם כשמדובר במלח, בילד ממולח ומוכשר, גם הוא צריך תוספת מלח, דהיינו עידוד והדרכה אמיתית בלימוד, וללמדו ברמה גבוהה יותר לפי כשרונותיו הברוכים.

"ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל" (ד, ג)

רבינו האור החיים הקדוש אומר, שכאשר גדולי ישראל מעלימים עין מעדת ישראל להוכיחם ולמונעם מעבירות, יכול להתקיים בהם המאמר 'עבירה גוררת עבירה' והם באים לידי טעות, להתיר להם דברים האסורים מן התורה. וזה נרמז בפסוק שלפנינו: 'ואם כל עדת ישראל ישגו' שאם הציבור בא לידי עבירה בשוגג מחמת שלא הוכיחו אותם, אז 'ונעלם דבר מעיני הקהל' זה גורם שהסנהדרין שהם 'עיני הקהל' היא נעלם מהם תורתם, ויורו היתר בדבר האסור.

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד, ג)

אמרו חכמינו 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו' ולכן כשרואה הכהן המשיח [כהן שנמשך לכהונה בשמן המשחה] שהגיע לידי חטא, ולא הועיל מה שיזכה את הרבים, מוכרח שלא זכו הזוכים על ידו, אלא 'לאשמת העם' שהעם חטאו ולא זכו על ידו, ולכן הגיע הכהן המשיח לידי 'חטא'.

לעומת זאת, מסביר רבינו האור החיים הקדוש, דבר מעניין, שאנו מוצאים בפרשה, שהכהן המשיח שחטא באכילת חלב או בכל עבירה אחרת אינו צריך להביא קרבן על זה [ורק אם גם הורה לאחרים לעשות, וטעה בהוראה, מביא קרבן] ולכאורה מה הוא שונה מכל אדם אחר שצריך כפרה אם עשה עבירה??? ומתרחץ רבינו, שהיות שהוא בדרך כלל מזכה את הרבים, אז מתקיים בו הפסוק 'הן אל כביר לא ימאס' ולכן אינו זקוק לקרבן כי זכות הרבים מכפרת עליו.

"וקמץ הכהן" (ה, יב)

הגאון רבי מאיר-שמחה מדווינסק (בעל 'אור שמח') הוזמן לערוך את החופה של אחד מתלמידי החיבים, שהיה כהן. בסעודת החתונה, כשנתכבד לשאת דברי ברכה, איחל לחתן שיתקיים בו "וקמץ הכהן ממנה". תמהו הנוכחים לפשר הברכה הבלתי מובנת. פירש רבי מאיר-שמחה: חז"ל אומרים שכאשר אדם נושא אישה, שואלים אם נתקיים בו 'מצא' או 'מוצא' - "מצא אישה מצא טוב" או "מוצא אני את האישה מר ממוות". ההבדל בין 'מצא' ל'מוצא' הוא בניקוד של האות מ - 'ב'מצא' הניקוד הוא בקמץ וב'מוצא' מנוקדת ה-מ בחולם. איחלתי אפוא לחתן שיתקיים בו "וקמץ הכהן ממנה" - שיזכה ל"מצא אישה מצא טוב".

תקריבו את קרבנכם' שזה סוג קרבן ששייך לכל אחד, שיקריב לה' בהמה בנדר או בנדבה, ולכן נאמר 'תקריבו את קרבנכם' בלשון רבים.

"זכר תמים יקריבנו אל פתח אוהל מועד יקריב אתו לרצונו" (א, ג)

מובא במדרש מעשה בשור שמשכוהו להקריבו על המזבח, ולא רצה השור ללכת, אחר כך מצאו מחט בקרבו ונתברר שהיה טרפה ולא היה ראוי לקרבן. ובזה יתבאר הפסוק: "תמים יקריבנו" ואיך תדע אם הוא תמים ואין בו מום נסתר בתוך קרבו שעושה אותו טרפה, לכן נתן עצה "אל פתח אוהל מועד יקריב אותו" ואם ירצה ללכת "לרצונו" תדע שהוא תמים. (פנינים יקרים בשם דרוש שמואל)

"ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" (א, ז)

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגליניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עמד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות, אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרין תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד. (אור יקרות)

"ריח ניחוח לה" (א, ט)

הריח מורגש עוד מרחוק, ולפיכך כל דבר שמבחינים בו ומריחים אותו עוד בטרם ניגשים אליו קרוי "ריח". על הקרבן להיות בבחינת מבשר טוב, שעל ידו אפשר להרגיש מעתה במעשים הטובים שיעשה בעל הקרבן מהיום ואילך; שהרי זהו עיקרו של הקרבן - התשובה מביאה לידי שיפור במעשים שלהבא. בלעדי זה הרי אמר ה' יתברך: "למה לי רוב זבחיכם" (ישעיהו א'). הרגשה מוקדמת זו של המעשים הטובים להבא היא היא ה"ריח ניחוח לה" (חידושי הרי"ם)

"על כל קרבנך תקריב מלח" (ב, יג)

מסופר על הגה"ק רבי שלמה זלמן אוירבך זיע"א שהיה מורה לטפח ילדים מוכשרים ומחוננים, שלא כמו ההרגל של המון העם המשקיעים רק בילדים שאינם מוצלחים. והיה אומר, שילד מוכשר צריך רב מעולה וחרף יותר כדי ללמדו תורה. והיה נותן טעם לשבח ענין זה, שהרי כתוב בתורה "על כל קרבנך תקריב

סיפורים נפלאים פרשת ויקרא

"ויקרא אל משה" (א, א)

א' דויקרא זעירא, אין הלימוד מתקיים אלא במי שמקטין עצמו (כלי יקר בשם הילקוט)

ענוותן היה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ושפל ברך. למרות היותו ראש ישיבה ידוע ומפורסם בכל העולם, ראה עצמו כ"יהודי פשוט" שתפקידו להרביץ תורה. היה מכבד את בולם ומכניע עצמו לפניהם. מעולם לא ישב באירועים בכותל המזרח. לכל ילד ברחוב היה אומר שלום. נסע באוטובוס כאחד העם. ופעם כשעלה יהודי "בעל-בית" לאוטובוס, ורבי שמואל שהכירו והיה בן גילו, קם בפשטות לכבודו ופינה לו את המקום לשבת... כמובן שהלה סירב.

סיפר הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, כי התעורר פעם איזה ענין גיבורי שהעוסקים בעניו רצו שרבי שמואל יהיה בין הרבנים החותמים. אך הוא סירב, וכשנשאל מדוע אינו רוצה לחתום, השיב בפשטות: "אני מתבייש לחתום בין גדולי הדור. גדולי הדור חתומים, ואני אחתום איתם"!

ומעשה היה, שכתב אליו ידיד איגרת ובראשה תוארי כבוד השובים. כתב לו רבי שמואל בזה הלשון: "וגם עכשיו אוכיחנו גלויות מאהבה, מסותרת על אשר כתב אלי תארים שאינם בי לא מינם ולא מקצתם, והיו פשוש עלבון בשבילי, כי הרי ידעתי את מך ערכי וכאילו דברי ליצנות הם, והאמת אהובה מכל, ויהי רצון שנזכה לכוון מעשינו ודברינו למטרת האמת". (ראש הישיבה)

באחד הביקורים של כ"ק האדמות מגור, בעל הבית ישראל, אצל הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, בסיום הביקור כשהרבי קם לצאת, יצא רבי אריה ללוותו. האדמו"ר באבחנתו הדקה ובעיניו החודרות הרגיש שתוך כדי הליך ממלמל רבי אריה לעצמו דבר-מה.

שלח האדמו"ר את שמשו הגבאי רבי חנינא שיף ז"ל לברר אצל רבי אריה מה הוא ממלמל. רבי אריה לא ענה.

אך לאחר הפצרות ניאות רבי אריה לספר לו שהוא התפלל להקב"ה שלא יפסיד מזכויותיו לעולם הבא בעבור הכבוד הגדול שזכה לו בעולם זה לארח את האדמו"ר הבית ישראל (קונטרס שמחת שלמה)

"ויקרא אל משה" (א, א)

המפרשים שואלים מי הוא הקורא, כ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל משיב שקולו של הקב"ה "קורא" לאדם בכל מאורעות החיים, ובכל מאורע ומאורע יש בכוחו של היהודי לשמוע את דבר השם, ואת הקריאה המיוחדת המופנית אליו.

פעם הלך הגה"צ רבי ניסים יגן עם בנו ומולם הופיע כלב בולדוג שחור, ענק ממדים, ועיניו מזרות אימה. חלחלה אחזה בהם והם ניסו לשוב על עקבותיהם.

כל פסיעה הייתה מלווה בפחד מוות והם חיפשו מקום מסתור. לבסוף, הסתובב הכלב ופנה לכוון אחר. או אז פרץ הרב יגן

בבכי. התפלל בנו: "והרי כעת הסכנה מאחורינו, מה פשר הבכיי?! ענה הרב: "מדוע אינני מפחד כך מהקב"ה? הרי הקב"ה הוא חוקר כליות ולב! האם הכלב מפחיד יותר? האם פקיד מס הכנסה מפחיד יותר? האם מחלה מפחידה יותר? האם תאונת דרכים מפחידה יותר? על כך אני בוכה!"
וכך אמר רבי יוחנן: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם".

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

המגיד הקדוש מדובנא זיע"א, הסביר זאת על פי משל: רועה צאן שכח את תרמילו, וכשהציק לו הרעב נטש את צאנו והשביע נפשו בסעודה דשנה במסעדה. כשחזר למרעה ולא מצא את צאנו, שאל את אנשי המקום עליהם. וסיפרו לו שצאנו פרצו את הגדר ונכנסו לגן מרהיב העין של שר העיר, רמסו שושנים וקלקלו את הגן. וכשנודע הדבר לשר ציווה לכלאם אצלו. עמד הרועה תוהה ואובד עצות, עד שניגש אליו אחד מזקני העיר ואמר לו, כי ידוע לו שלפני מספר שנים קרה מקרה מעין זה ואותו הרועה שחכם היה, קנה עוגה מפוארת והגישה דורון לפני השר והתנצל על המקרה. נאות לו השר ושחרר את צאנו. כאשר שמע זאת הרועה, מצא הרעיון חן בעיניו ואף הוא עשה כמעשה קודמו וקנה עוגה מפוארת לשר. אך לרוע מזלו לא מצא את השר במקומו. אלא נודע לו שזה עתה נסע השר לעיר אחרת. לא איבד הרועה את עשתונותיו, הניח את העוגה על שלחן השר, פתח את דיר הצאן ולקח את צאנו. כשחזר השר למקומו, קרא לו ושאלו, באיזה רשות פתחת את הדיר ולקחת את הצאן? השיב לו הרועה, שעשה כמעשה הרועה שקדם לו. אמר לו השר שוטה שבעולם, וכי חסר לי כסף ואני צריך את העוגה שלך? אלא אותו רועה התרפס לפני וקבלתי התנצלותו. והעוגה באה רק כאות לכניעתו לפני. אך אתה לא עשית כן וראוי להענישך.

והנמשל אין הקדוש ברוך הוא רוצה את גוף הקרבן, אלא את חרדת המקריב והכנעת לבו כמעשה הרועה הראשון דווקא.

"אדם כי יקריב מכם" (א, ב)

אומר רש"י: אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל.

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שפעם בעת שהותו באסיפה גדולה בפטרבורג, נזקק בשעת לילה מאוחרת לנייר כתיבה. מאחר והחנויות היו סגורות באותה שעה. ניגש אל אדמו"ר מפורסם ששהה אף הוא באותו מלון, וביקש ממנו כמה גליונות נייר לכתבה. האדמו"ר נענה בחפץ לב. וכשביקש ה"חפץ חיים" לשלם לו תמורתם. חייך האדמו"ר וסירב לקבל מידו את התשלום.

השיב לו ה"חפץ חיים" את הנייר. ובשום אופן לא הסכים ליטלו, עד שניאות האדמו"ר לקבל את תמורתו, כמה פרוטות.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת ויקרא

זוג בעלי תשובה שבאו לפני הרב ובפיהם סחפור מצער: הבעל עסק כל ימיו בחלוקת סחורה לחנויות ונכשל תמיד בגזל. נהג היה האיש להפחית מכל חבילה מעט מן הסחורה שהוזמנה ואת מה שהפחית נטל לעצמו. למשל אם חנות מכולת הזמינה מן המאפיה עשרים ככרות לחם, היה האיש מוציא מהארגז שלוש ככרות לחם ומספק לחנות המכולת רק שבע עשרה ככרות... כעת, מששבו בני הזוג בתשובה שלימה, הם מבקשים לדעת מה לעשות לגבי מעשי הגזל שנמשך שנים רבות. אין כל ברירה פסק הרב נחרצות עליך להשיב את הגזילה! אבל כבוד הרב מלמל האיש במבוכה שווי הסכום הגזול שבידי הצטרף במשך הזמן למאות אלפי שקלים, איך אוכל להשיב זאת? ומה אוכל לעשות. השיב הרב בשאלה את הכסף יש להחזיר לבעליו! אם כך אזרה האישה אומץ יש לי רעיון! נמכור את הדירה שברשותינו ובכסף שנקבל תמורתה נוכל להשיב את הגזילה שבידינו! אמרו ועשו! מכרו בני הזוג את הדירה ופנו לכל אותם סוחרים איתם עסק הבעל במשך שנות עבודתו והשיבו להם את כספם!

"והשיב את הגזילה אשר גזל או את העושק אשר עשק" (ה, כג)

זהירות רבה נזהרו גדולי ישראל בממון שבידם שלא יהיה בו חלילה משום אבק של גזל. לאתר נישואיו למד ה"חפץ חיים" בוויילנא בכלל "פרושים". לפי הסיפורים המקובלים באותה תקופה היו עקרות בית מביאות קדירות מזון אל חדר צדדי ליד בית הכנסת, כדי לספק את מזונם של הלומדים שלמדו בהתמדה עצומה בלא לעזוב את בית המדרש מבוקר ועד ליל. אל ביתם היו שבים הלומדים רק אחת לכמה חודשים. פעמים אירע ואשתו של ה"חפץ חיים" באה לוויילנא כדי לרכוש סחורה עבור חנותה הדלה. כמוכן מאליו היה אז ה"חפץ חיים" טרוד כל היום כולו ומסייע בידה. לאחר יום כזה, בשונו אל בית המדרש, היה מסרב ה"חפץ חיים" להשתתף בסעודה, וטען: הרי היום לא למדתי תורה ואיך מותר לי ליהנות ממה שאחרים הביאו לכאן כדי לתמוך בלומדי התורה! ...

"את הפקדון אשר הפקד" (ה, כג)

"פעם", סיפר רבינו מעלילות הגמ"ח, "היה אברך תלמיד חכם שלווה סכום כסף ולא החזירו במשך תקופה ארוכה. כדי לרמוז לו להחזיר בדרך שלא תבייש אותו, כתבתי לו מכתב ובו 'שאלה' על דברי המשנה:

במסכת אבות פרק ב' משנה ט' מובאים כמה דברים שהם דבר והיפוכו. 'דרך ישרה שידבק בה האדם' ולעומתה 'דרך רעה שיתרחק ממנה האדם', אחד הדברים הוא 'הרואה את הנולד', והיפוכו - 'הלווה ואינו משלם', נשאלת השאלה: מה עניין לווה ואינו משלם לראיית הנולד?

כוונתי הייתה לרמוז שהלווה ואינו משלם, אינו רואה את הנולד שבעקבות כך לא יסכימו להלוות לו יותר... אותו אברך הבין את הרמז ומיהר להשיב את החוב". (מתוך 'רבי חיים')

העיר אחד הנוכחים בהשתוממות, הרי ידוע לך רבי שלשת פרוטות אין ערך של ממש. השיב ה"חפץ חיים": משתי פרוטות של גזל עלול להיווצר מלאך רע שבכוחו להפוך על פניהן את כל חומותיה של פטרבורג.

"כי כל שאור וכל דבש" (ב, יא)

לאחר נישואיו של הרה "ח רבי שלמה פרישטיק ז"ל עם בתו של הרה "ק רבי גדליה משה מזוועהיל ז"ע, לא ידע מה לעשות בפרוס חג המצות, כי אביו נהג לאכול מצות מכונה ואילו אצל זקנו הרה "ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע היה הדבר חמור מאד, וכיון שעמד לערוך את ה'סדר' על שלחן אביו לא ידע כדת מה לעשות, הלך להתייעץ עם רבני ירושלים, והם יעצו לו לשאול את פי הרה "ק מזוועהיל עצמו. ברחימו ודחילו העלה את ספקו על הנניר, ומסרו לידיו של ר' שלומ'קה אשר קרא את השאלה במהירות, ובתוך כדי דיבור ענה לו ברורות 'וכי סבור אתה שבשמים ישאלו אותך אם אכלת 'מאשין מצות' [-מצות מכונה] או לא, בשמים ישאלו אותך שתי שאלות, האם שמרת את ענין מלהסתכל בראיות אסורות, והאם שמרת את פיך לבלתי תפגע ח'ו ביהודי...'

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה'..." (ה, כא)

מסופר על רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שפעם לאחר השיעור, ביקש מתלמידו גפרור. התלמיד נתן לרבי שמואל את קופסת הגפרורים והלך. הגפרור הראשון שהצית רבי שמואל - כבה מיד, מבלי שהספיק להשתמש בו.

חשש רבי שמואל שמא הבחור נתן לו רשות להשתמש רק בגפרור אחד, וביקש שיחפשו את בעל הגפרורים ויבקשו ממנו רשות להשתמש בגפרור נוסף.

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה'..." (ה, כא)

הפתעה רבה ציפתה לסוחרים שבאו ליריד, שהתקיים בסמיכות לעיר ברדיטשוב. תוך כדי שהיו נושאים ונותנים בענייני מסחר, ודנים בדרכים להגביר את המכירות, ראו את הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב מגיע אל היריד.

לפלא היה הדבר בעיניהם, מה לו לרבי לוי יצחק וליריד, הרי זהו מקום מסחר בלבד, וענייני מסחר רחוקים ממנו כמטחווי קשת?! כאשר קרב אליהם רבי לוי יצחק, שמעו אותו ממלמל לעצמו שוב ושוב: "אוי ואבוי, הסוחרים שכחו!" "מה שכחתי?" שאלו אותו הסוחרים בדאגה. ענה להם רבי לוי יצחק: "אתם דנים בכבוד ראש בענייני המסחר, כיצד לנהוג באופן המועיל ביותר לריבוי הרווחים, אך שכחתם לדון בדבר הזהירות שיש לנהוג בשעת המסחר, כדי שחלילה וחס לא תבשלו בעוון החמור של גזל ואונאה!"

"והשיב את הגזילה אשר גזל" (ה, כג)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על

{ אז נדברו }

פרשת ויקרא תשע"ח | שבת [ראש] החודש | גליון מספר: 373 | לסדר: "החודש הזה לכם ראש חדשים..."

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

”כה אמר ה' בני בכורי ישראל...”

מעשה שהיה במלך שכעס על בנו... הוא היה מאוד מאוכזב מההתנהגות שלו... הוא ציפה ממנו שהוא יתנהג כמו נסיך אצילי... כיאה וכיאות להתנהגות מלכותית של בן מלך... ולמעשה הוא התנהג בצורה ברוטלית כמו בן אדם מהשוק... המלך כ"כ כעס עליו על בנו... הוא החליט ללמד אותו לקח... להראות לו עד כמה הוא מפסיד מההתנהגות הזולה שלהם... קרא המלך לעבדיו ואמר להם: תפשיטו מהבן שלי את בגדי המלוכה... תלבישו אותו בגדים זרוקים... כן... כמו שהוא אוהב... כמו שלובשים כל האלו האלו מהשוק... ותשליכו אותו מהארמון ותשימו אותו בשוק... שישתובב לו בשוק כמו כל הפשוטים... זה הרי מה שהוא רוצה... וכך הווה... הנסיך הופשט מבגדי נסיכותו... נתנו לו ללבוש בגדי ג'ינס זולים והוא יצא לשוק...

לא עבר שבוע ימים!!! וכל המדינה על הרגלים... שמעתם??? הבן של המלך מסתובב בשוק כמו אחד הפשוטים... מה??? אתה בטוח??? אני לא מאמין... לא יכול להיות... בא... בא תראה... המוני אנשים מתגודדים סביב בן המלך... והוא לא יודע מה לעשות עם עצמו... הוא החליט שהוא מכחיש כל קשר... הוא עשה פרצוף כזה מתנער... כאילו לא יודע מה רוצים מהחיים שלו... לא... מה פתאום... מה אתם רוצים מהחיים שלי... אני בכלל לא הבן של המלך... אני סתם סטפן השיכור... הבן של המלך מכחיש...

ולא רק הוא... גם המלך!!! גם המלך בעצמו מנסה להכחיש בתוקף... לא... השתגעתם??? זה לא הבן שלי... שניהם מנסים להכחיש כל קשר... גם המלך וגם הנסיך... **ותכלים: העם לא קונה את הלוקש!!!** העם מתעקש בתוקף ומתגודד סביב סטפן המוזנח וטוען: זה בן המלך!!!!!! אנשים מגיעים בהמוניהם לשוק... אוטובוסים מפוצצים עוצרים בכניסה לשוק... וכולם נוהרים כדי לצפות במחזה המשונה... בנסיך הכ"כ חשוב שנראה כמו אסופי מהשוק... לא הייתה ברירה!! והמלך כינס ישיבת קבינט דחופה... והוא התפלא בעיני מקורביו... מאיפה העם כ"כ משוכנע שזה הבן שלי??? הרי **גם אני** מכחיש... וגם **הבן שלי** מכחיש... והוא גם לבוש בגדים כ"כ פשוטים... ואין שום סיבה שיחשבו שהוא נסיך... אז למה בכל זאת העם ממשיכים לטעון בעקשנות שזה הבן שלי??? **חייכו השרים ועבדי המלך וענו לו:** אדוננו המלך!! לא יעזור לך כלום!!! הבן שלך בלי עין הרע דומה לך שתי טיפות מים!!!

ואי לכך: לא יעזור כלום... גם אם תלביש אותו סמרטוטי סמרטוטים ותשליך אותו לא ליד הפח, אלא גם בתוך הפח... כולם יגיעו לפח ויצביעו ויגידו הנה הבן של המלך!!!!!! הוא קאופי שלך!! יש לו את התנועות שלך... יש לו בטבע את התכונות שלך... את ההבעות שלך... וגם אם שניכם תנסו להכחיש כל קשר ביניכם... לא תצליחו... **אתם לא תוכלו להתפטר אחד מהשני!!!!!!** הוא הבן שלך... הוא בבואה שלך!! ואי לכך ובהתאם לזאת: אין לך ברירה אדוננו המלך אלא להחזיר אותו מהר מהר לארמון... ולקבל אותו באהבה... יש לציין שהמלך שמח לטענת השרים והחזיר את בנו הנסיך... שניהם נפגשו והחליטו שאין ברירה: אנחנו לא יכולים להיפרד מקשר דם זה!

---הסיפור הזה הוא מדרש מפורש! (רבה שמות מ"ו ד.) **והנמשל הוא כמובן:**

כה אמר ה' בני בכורי ישראל!!! אנחנו בנים של הקב"ה!!! אבל משום מה אנחנו לא הכרנו במעלתנו... ולא התנהגנו בהתנהגות אצילית כיאה לנסיכים... פזלנו דווקא לשוק... ראינו שם את האנשים הפשוטים והזולים ודווקא זה מה שמצא חן בעינינו... רצינו להיות פשוטים... זולים... מופקרים... המלך ראה שזה מה שאנחנו רוצים... והוא ציוה לעשות כרצוננו... הפשיט מאיתנו את בגדי המלוכה... הליביש אותנו סמרטוטים... ושלח אותנו בגלות... היינו בטוחים שזהו!!! מעכשיו אף אחד כבר לא יזהה אותנו... לא יכיר אותנו... ונתערב בגוים ונהיה כמו כולם... אבל שום דבר לא עזר לנו!!! הנשמה האלוקית שלנו היא **חלקנו!!!!!!** חלק אלוך ממעל!! **שתי טיפות מים!!!** יש לנו משהו בעצם הנשמה שלנו שהיא אלוקות בעצמה!!! והנקודה הפנימית של יהודי היא דומה כביכול לדיוקנו של מלך!!! ולא עזר לנו כלום... איפה שהלכנו... ואיפה שנאבדנו... תמיד היה את הגוי התורן שזיהה: הנה!! זה בן המלך!! ניסינו להתכחש... ניסינו בכל דרך להתנער מזה ושום ניתוח פלסטי לא הועיל לנו... תמיד הקופסא השחורה שלנו נשארה עם תעודת זהות אלוקית!!!! (אגב: סתם לשבר את האוזן: בדרך כלל: לאדם עצמו קשה לזהות שהוא דומה להורים שלו!! תמיד אחרים הם אלו ששמים לב!! הוא בעצמו בדרך כלל כמעט ולא שם לב לזה מעצמו... תבדוק את זה... זה בדוק... אז בשביל זה יש אנשים אחרים שהם אלו שתמיד יודעים להגיד יש לך את ההליכה של אבא שלך... ויש לך את הדיבור של אמא שלך... אותו דבר כאן: אנחנו מצד עצמנו תמיד התקשינו לזהות את הקשר שלנו לבורא עולם!!!! אדרבה... תמיד חשדנו שאנחנו אולי מאומצים... אבל אז תמיד הגיע הגוי התורן וידע בדיוק להצביע לנו ולהוכיח לנו בדרכים משלו עד כמה אנחנו מיוחסים... לא נותר לנו אלא להנהן עם הראש ולהסכים עם הגוי... להודות לו על המידע החשוב שהוא גילה לנו... ולשלוח אותו לחיים ולשלום... ומכאן ואילך לקחת את המידע הזה למקום הנכון ולתכלית הנכונה... ולא חלילה לרכבות המוות שהוא רצה לקחת אותנו מחמת זה ודו"ק) **ההמשך בדף 2 בגיליון זה...**

לקבל את הגיליון **במקט:**
0795908616

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

ניתן לקנות את הקונטרס

ליל שימורים שהיה הקב"ה-

שומר ומצפה

ובו מאמרים בעניני חג הפסח ובין הזמנים.

בפלא': 0548446691 או במייל הרשום בדף 1

כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל הנציגים הממונים

שבישיבות

מוקדי מכירה:

ירושלים: בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'

אזור רמות רובין 47 קומה ב'

ביתר גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק: קבוץ גלויות 9

משפחת בוים רחוב השלושה 11.

חזון איש 34 (פינת דסלר משי' דרייפוס) 0527117271 (ניתן

לקבל גיליונות יחידים מידי שבוע בכתובת זו, גם בבין

הזמנים ניתן להשיג שם גיליונות מודפסים- מיום חמישי)

חדש: פתח תקווה- אזור ביהכנ"ס הגדול 0504124235

חדש: בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', משי' צוויבל.

אשדוד- 0504120311

קרית ספר: מרומי שדה 3 0527-7174781

ברכפלד- 0533109169 (כולל עטרת שלמה)

גרין פארק- 0527644795

אופקים: שפירא 0534112035

נתיבות: 0548473542 (בין 7-9 בערב)

צפון: חיפה: הדר, שכפולית רחוב ביתר.

נווה שאנן: חניטה 81 משפחת זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' משפ' קריצלר לתאם: 0548415410

כרמיאל- 0527136165 משפחת שטיימן.

טבריה: 0504163727 רח' גוש עציון 1 בשעות הערב.

חדש: צפת: מאור חיים- 0533199511

מה בחוברת??

- מה השאלה שהקב"ה ישאל אותנו במפגש הראשון והמרגש בסיום אלפיים שנות גלות??
- נראה לי שהקב"ה מסתדר גם בלעדי... יש לו מספיק עוייבדים יותר רציניים ממני... לא ככה??
- מהי ההסתרת פנים המומלצת ביותר... שצריך כל אברך כולל להתפלל שאם נגזר הסתרת פנים אז שזה יסתכם בזה??
- מהי השיחת טלפון הישירה האחרונה שהייתה לנו מול הקב"ה...?? ואז ניתק הקשר, והנבואה נכנסה לתקן של "לא זמין...??"
- אני רוצה להחמיר... אני מרגיש את עצמי ראוי לכך, מה אני צריך לבדוק טוב לפני כן??
- איזה מבצק חדשות היה אומר רבי הקדוש מידי בוקר בתחילת השיעור היומי??
- לפניך מערכת לניתוב שיחות, תוכל לחזור בכל עת לתפריט הראשי ע"י הקשת סולמית, לבחור בן עליה הקש אחד, לבחור צי"קאבער הקש 2.. (משנה שעברה)

פרטים בחוברת...

(המשך מדף 1-) **ואת זה אנחנו מתקשים להפנים!!** יש לנו נטיה להסתובב עם ראש באדמה... ולהרגיש שאנחנו סתם... עוד איזה אחד מהשוק... שמסתובב שכוח ומרגיש כמו סמרטוט... ואם חלילה מתגנבת לה איזה מחשבה ש... שאולי אני בן מלך... אולי אני כן שווה משה... מיד מגיע היצר הרע עם שטריומל גדול גדול ועם פנים מוכיחות ונוזף בי כהוגן: איך אתה מעיז להתגאות?? איך אתה מעיז לחשוב שאתה מאן דאמר?? מי אתה בכלל... אתה כלום... **אבל לא!!! זה יצר הרע לכל דבר!!!** אין פה מקום לגאוה!! ואין פה שום התנשאות!! **זה בכלל לא קשור אלי!!!** אני לא הבעלים על הנשמה שלי... הנשמה שלי היא חלק אלוך ממעלי זו עובדה... והיא דומה כביכול שתי טיפות מים לבורא עולם!!! אני יכול עד מחר לנסות להתנער מזה... אבל זו המציאות... היהודי המומר שעשה הכל בשביל להתנער מהנקודה היהודית הזו... ברגעים של אמת הוא פגש אותה ובגדול...

גם בן המלך המדובר... היה אולי רוצה להתנער מהתו פנים שלו... מהדימיון הטבעי שלו למלך... אבל מה אפשר לעשות... הוא פשוט דומה לו שתי טיפות מים!! הוא לא יכל לברוח מזה! זה בכלל לא בבחירתו... זה לא שייך לא לגאוה ולא לענוה, **זו פשוט מציאות!!!**

אנחנו יהודים- אנחנו בני מלך!! ולא יעזור לנו כלום... לא נוכל להתכחש לכך הזה...

זו מציאות!! יש בתוך כל יהודי נשמה שהיא אלוקים שלם בקטן!! יש לנו דיוקנו של מלך... הנפש החיים מבאר: שהקב"ה עשה כל יהודי בבחינת "בעל הכוחות כולם", לעניין זה שהוא במעשיו הפותח והסוגר של כל העולמות כולם, זה שיבר שהקב"ה קיבע ותיכנת בתוך כל נשמה אלוקית, אין לנו אפשרות להגיש ערעור על זה! אין לנו בחירה על זה!! זו פשוט עובדה!!

כשהקב"ה שלח את משה בפעם הראשונה לפרעה, כדי שיוציא את עם ישראל ממצרים, מה המשפט הראשון שהקב"ה אמר למשה להגיד לפרעה?? כה אמר ה' בני בכורי ישראל!!!

זהו!!! זה הכל!!! בורא עולם שלח אותנו להודיע לך שאתה מתעסק עם הבנים שלו...

מה?? מה הלאה...?? נו... אז מה?? פרטים יבואו... חכה לפגישה הבאה... בפרשת וארא, אז משה ואהרן שוב מופיעים אצל פרעה והפעם הם יתחילו להסביר לו בדיוק מה הם רוצים... אז הם יתחילו להוכיח לו עד כמה ה' גדול וכמה הוא יחיד בעולמו... ואם תחכה עוד קצת בסבלנות, אז בעוד שנה... אז יהיה מתן תורה, ואבא שבשמים יתגלה אלינו ואז הוא יגיד לנו בדיוק מה הוא רוצה מאיתנו... כל זה בהמשך... פרטים יבואו...

אבל כעת עזוב את כל זה!! עכשיו אנחנו לפני זה... מה המשפט הראשוני?? מה הנקודה הבסיסית?? **כה אמר ה' בני בכורי ישראל!!!**

המסר הזה אמנם נאמר לפרעה... אבל השדר העיקרי היה מופנה לאותו בן בכור... כן עם ישראל... תדעו לכם שאתם הבנים שלי!!! הבכורים שלי!!! ומה שיהיה ומה שלא יהיה... גם בתוך הגלות... וגם כשאתם מלוכלכים בחומר ובטיט... וגם כשאתם מעורבים לגמרי במצריים והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... שום דבר לא יתגבר על הקופסא השחורה!! על נקודת ה"בני בכורי ישראל..." אחרי שתפנימו את זה- בני היקרים... אחרי שתראו מה זה רגשות אבא אוהב שמעניש ומתנאם בצורך שעינה את בנו... אחרי שתפנימו את זה... אז אנחנו נוכל להתקדם לשלב הבא... ואז אני אגיד לכם מה הלאה... מה אני רוצה ממכם... איזה עבודת ה' מוטלת עליכם, אבל כעת תתרכזו בהנחת יסוד הזו!!!

בינינו לבין עצמנו... את הכל אנחנו יודעים... חוץ מאת הנחת יסוד זו.

אנחנו יודעים שיש תורה וצריך לקיים מצוות... אנחנו עסוקים כל היום בתרי"ג מצוות... ואנחנו מקפידים על קלה כבחמורה... אבל מי מאיתנו חי ומרגיש ונושם: אני בן!!! בן של הקב"ה... מי חי ככה?? מי מסתובב מאושר וגאה אני בן מלך??

את המסר הזה הקב"ה רוצה שנפנים בימים אלו!!! קודם כל הקב"ה רוצה שאני אפנים שאני יקר לו... שאני "משנה" לו... משנה לו אם טוב לי או לא... משנה לו מה אני חושב עליו... מצער אותו שאני חושב עליו שהוא לא אוהב אותי... ומטריד אותו למה אני כ"כ משוכנע שאני לא שווה ולא מעניין אותו... דבר ראשון: הקב"ה רוצה שנדע שאנחנו חשובים לו!! שאנחנו בנים בכורים שלו!! זו המשימה הראשונים שמוטלת עלינו... אחרי שנפנים את זה בליל הסדר... אז יהיה אפשר להתקדם הלאה... לספירת העומר ולחג השבועות. בהצלחה.

אגב: במאמר המוסגר: מעניין לציין: כתוב שהקב"ה אמר למשה לך תאמר לפרעה כה אמר ה' בני בכורי ישראל... אבל אם תשים לב: לא כתוב בשום מקום שמשנה רבינו אמר את זה לפרעה... מה הפשט בזה??? **אז שמעתי הסבר נפלא** מתלמיד חכם גדול שליט"א שביאר:

שהקב"ה הכין את משה מראש... יתכן שיגיע שלב שפרעה יגיד נו... בסדר, אני מוכן לשלוח אתכם... צאו ממצרים... אתם לא מעניינים אותי, אבל יש חצקל אחד שאני אוהב אותך... אותו תשאירו... יש איזה דתן אחד... אבירם אחד... שהייתי רוצה שישאר פחות יחד איתי... תצאו כולכם אבל רק אותו תשאירו לי, על זה!!! על זה הקב"ה מקדים ואומר למשה: אין כזה דבר!! תודיע לו מראש שהאופציה הזו לא באה בחשבון!! אם פרעה יאמר לך שהוא מוכן לשחרר את כולם חוץ ממישהו אחד... מה תענה לו? מצטער... בני בכורי ישראל... בדיוק הוא הבן הבכור של הקב"ה... עליו הוא לא יוותר בשום אופן... טוב... אני מוכן לוותר על חצקל... אז לפחות תשאירו לי את דתן החוטא הגדול... לא!!! גם הוא בדיוק הבן הבכור של הקב"ה... וגם אם הוא יתעכב ולא יעבור את ים סוף בזמן... הוא יגיע מאוחר... והקב"ה יקרע את ים סוף במיוחד בשבילו... כי הוא בני בכורי ישראל!! ה"בני בכורי ישראל" הייתה תשובה שמוכנה לכל יחיד ויחיד שפרעה יסמן אותו ויאמר אותו תשאירו לי, ועל זה גופא הקב"ה לא מוכן לוותר, זה בני בכורי ישראל, (ובייחס לשאלה: אכן ההצעה הזו לא באה מצידו של פרעה, לכן משה גם לא הוצרך לענות לו כן.) כל יהודי באשר הוא, הוא הבן הבכור של הקב"ה, לא נותר לנו אלא להפנים זאת ולדעת להעריך את כוחנו אננו...

יש כלל ברזל: הנאות אי אפשר לגנוב מהקב"ה...

אם הקב"ה קצב לך שאתה תקבל עומר אחד של סיפוקים והנאות... זה מה שתקבל... אה... אבל מה קורה אם אני אתחכם ואני אגנוב עשרה עומרים לגולגולת??? אין בעיה... בבקשה... אתה יכול לגנוב כמה שאתה רוצה... ויתכן שגם תצליח לגנוב... אבל שתדע לך לך!!! שהשמחה שלך מוקדמת... כי אתה בסה"כ תסחוב יותר... בסה"כ תזיע יותר... אבל בשורה התחתונה כשאתה תבא הבייתה אתה תגלה שלא קבלת **גרם אחד יותר** ממה שהקב"ה קצב לך!!! **זה כלל ברזל!!!!** כל הבחירה שלנו זה רק כמה להזיע... כמה לסחוב... אבל במבחן התוצאה. התוצאה שווה... ולא העדיף המרבה...

אגב: בימינו הכלל ברזל הזה הוא נוגע בעיקר בייחס לחוסר ישירות בדיני ממונות או בכל מיני מעקפים הלכתיים נוספים בשביל להרויח סיפוקים והנאות...! כי סו"ס הקב"ה כעת לא מביל אותנו בעומר לגולגולת... אין הגבלות רשמיות ב"מותר לך" מה שכן יש... יש מחסומים הלכתיים בשלל נושאים שכאן יש לנו יצה"ר לבצע עקיפה בפס לבן... כל אחד וניסיונות העקיפה שלו... אם זה בנושאי קדושה ופגעי טכנולוגיה ואם זה בדיני ממונות... שמי שחושב שהוא יעקוף אותם והוא ירויח מזה עשרה עומרים במקום אחד... על זה נאמר: ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר".

והנה!!! מעשה שהיה... עוד סיפור... לפני הרבה שנים... לפני חמשת אלפים שנה... עוד לפני דור המבול... אז הופיעו לראשונה הגנבים הראשונים בהיסטוריה!!! מדובר היה באנשים לא פשוטים... מדובר באנשים שהכירו את אדם הראשון בכבודו ובעצמו והם ידעו טוב מאוד שיש בוס לעולם... והם גם ידעו שהבורא קצב לכל אחד את התקציב הפרטי של המזונות והנאות והסיפוקים שלו... אבל בכל זאת... הם רצו להתחכם... הם הגיעו מהדלת האחורית וניסו לגנוב!!!! לגנוב הנאות מבורא עולם... ויראו בני האלוקים... ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו... הקב"ה אמר לא!!! הקב"ה הציב גבולות מסוימים של איסור והיתור!!! והם פרצו את הדלת של החדר אוכל וגנובו... ואז התחיל להיות חמס וגזל בעולם... **מה המשמעות הפנימית של חמס וגזל???**

כן... אני יודע שהקב"ה נתן לי תקציב מסוים!!! את העומר לגולגולת הפרטי שלי זה מה ששייך לי!!! אבל אני רוצה יותר... והיות ואין לי יותר... אז אני אגנוב מהשני... אגנוב סיפוקים והנאות מהשני... מה שנקרא השלמת ציד... נו... מה קורה כשהקב"ה אומר לקחת רק עומר אחד לגולגולת ומגיע יוצמח ומתחכם ולוקח עשרה עומרים??

מה סיכמונו? ש... מה קורה לנו? הוא סוחב כמו סבל... מזיע כמו שצריך... הגב שלו נשבר... ואחרי כל המאמץ והייגע... הוא מגיע הבייתה עם העשרה עומרים ומניח אותם על השלחן... ואז הוא מגלה

המשונה הזה??? ו... ו... והכי הכי: מה כל זה קשור לעוגות מצות???

ובכן: כעת ניגש לתשובה: הרי כך:

מעשה שהיה כך היה... ידידנו יוצמח... נעים להכיר... מדובר בטיפוס "איפכא" ניק מובהק... כל דבר שמשנה רבינו אומר הוא צריך דווקא לעשות ההיפך... האמת היא שאי אפשר לדון אותו... הייתה לו ילדות קשה במצרים... הוא ראה מחזות אימה של תינוקות מושלכים ליאור... ומאז שיצאנו ממצרים כל דבר הוא צריך לעשות דווקא ההיפך... והנה... הקב"ה התחיל להוריד לנו לחם מן השמים... ומשה רבינו מצווה שכל אחד יקח רק עומר אחד לגולגולת!!! לא יותר... אבל יוצמח לא מוותר... אני דווקא!!!! דווקא אגנוב עשרה עומרים לגולגולת... יוצמח מגיע ולוקח עשר קילו מן במקום קילו אחד... הוא מגיע הבייתה... ו... ומה מתברר?? **"ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר"**... נשאר רק קילו אחד!!!! לא הועלת כלום... חשבתי שהצלחתי לגנוב עשר קילו מן... ולמעשה זה נשאר רק קילו אחד... אבל יוצמח לא מוותר כ"כ מהר... ולמחרת שוב... יוצמח מגיע ובמקום לקחת עומר אחד הוא לוקח עשרה עומדים... הוא סוחב כבד... מגיע הבייתה מתנשם ומתנשף... הוא רק מניח על השולחן ושוב: לא העדיף המרבה... שוב... קילו אחד בלבד נשאר!!! איפה נעלמו תשע?? הקב"ה לא מרשה לגנוב... לכן הוא לקח אותם בחזרה... אבל יוצמח עקשן... למחרת שוב... שוב הוא סוחב עשר עומרים כמו סבל... שוב מגיע עם גב שבור הבייתה... ורק מניח על השלחן ושוב מוצא רק קילו אחד... שבוע ימים יוצמח מתעקש... ותנחש מי נכנע בסוף??

צפוי!!! בסופו של דבר יוצמח נכנע!!! זהו!!! הוא כבר לא לוקח יותר עשרה עומרים!! הוא לוקח רק עומר אחד בלבד לגולגולת!!! **מה קרה???** מה... יוצמח חזר בתשובה?? הוא פתאום נהיה ירא שמים??

לא!!! ממש לא!! צר לי לאכזב אותך קורא יקר: יוצמח נשאר מרדן וחסר יראת שמים... **רק מה??** אחרי הכל יוצמח הוא לא מזוכיסט!!! כבר שבוע ימים שהוא נוכח לראות שהוא סוחב נטו לחינם!!! כבר שבוע ימים שהגב שלו נשבר מעשרה עומרים שברגע שהוא רק מגיע הבייתה הם פתאום הנפכים לעומר אחד... נו... אז דיי... יש גבול כמה יוצמח יכול לסחוב לחינם... לכן גם יוצמח שלנו שתמיד צריך לעשות ההיפך... אבל הפעם גם הוא נכנע... כי הוא הבין שהוא לא מרויח כלום... רק סוחב לחינם...

פרשת המן היא מדגם למציאות האמיתית שלנו בעולם הזה!!!

גם היום הקב"ה שולח לכל אחד מאיתנו לחם מן השמים... (יש רק גזירה שלא רואים את זה במוחשי וצריך להאמין בזה...) הקב"ה קוצב לכל אחד את השיעור המדויק... את העומר לגולגולת הפרטי שלו... לכל אחד יש תקציב של אפשרויות וסיפוקים והנאות שהקב"ה הקציב לו... **זהו!!! זה מה שיש!!!** ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר!!!

מה הקשר בין עוג מלך הבשן לעוגות מצות???

יש מדרש מאוד מעניין שאומר: שעוג מלך הבשן נקרא בשם עוג על שם עוגות- מצות!!!! **א"ר שמעון בן לקיט משום בר הפרא פליט היה שמו, שנאמר ויבא הפליט, ולמה נקרא שמו עוג פרא ומלא את אברהם פטופק בעוגות הפפחה,** (ילקוט תהילים רמז תתפ"ג) במילים אחרות כתוב כאן: שיש איזשהו קשר בין עוג מלך הבשן למצות- לעוגות מצות... **והדברים כמובן טעונים הבנה:**

נו... אז מה ואותו פליט הגיע לאברהם אבינו בדיוק בערב פסח... ובדיוק אז אברהם עם הפינער בעיצומם של אפיית עוגות מצות... אז מה... לכן מגיע לו להיקרא עוג...?? (לכה"פ הוא היה עוזר... אבל הוא רק הפריע לאברהם... רק הוציא אותו מהמאפיה למלחמת המלכים...?)

ואם כבר מדברים על עוג... אז משהו השתנה אצלי בראש בייחס אליו... **תבין:** כשהייתי ילד תמיד חלמתי שיום אחד אני אהיה ענק כמו עוג מלך הבשן... כן... כמו כל ילד שרוצה להיות הכי ענק שרק אפשר... אבל עם הזמן... כבר הספקתי להתחרט... אני כבר לא כ"כ רוצה להיות ענק כמוהו... כי חשבתי עליו קצת... ניסיתי להיכנס לנעליים הענקיות שלו... ופתאום קלטתי שעוג מלך הבשן היה בסה"כ **בן אדם מאוד מאוד מסכן ואומלל...** תחשוב: בן אדם כזה ענק... בסך הכל הוא נורא מוגבל... בשום אירוע הוא לא יכל להשתתף... שום בית לא הכיל אותו... עם אף בן אדם הוא לא יכל לתקשר נורמלי כי הממדים הענקיים שלו פשוט לא איפשרו תקשורת בין אישית נורמלית עם בני אדם אחד מול אחד... ממילא עוג היה אדם מבודד ואומלל... שהענקיות שלו הייתה **נשו בעורכיו!!!**

עוג היה מסתכל מלמעלה על כל האנשים הפיזפוניים ולבו היה יוצא מקנאה... הרי כל מה שיש לי יש להם... לי יש רמ"ח אברים וגם להם יש אותו דבר... זה לא שיש להם חצי מאברים שיש לי... יש להם הכל בדיוק כמוני... רק אצל הכל קומפקטי... נוח... נייד... כל ההבדל הוא: שאני טרנזיסטור ענק ומסורבל... והם נגנים אמפי שלוש כאלו קומפקטיים... שיכולים להתנייד ולהגיע לכל מקום... **בשלמא אם היה לי מה שאין להם!!!** לכולם היה שתי ידיים ולי היה שמונה ידיים... לכולם היה שתי רגלים ואילו אני הייתי מרבה רגלים... נו... לפחות הייתי מרויח משהו מהענקיות שלי... לכה"פ היה לי משהו שאין להם... (הפיל הוא אמנם ענק אבל יש לו לכה"פ חוטם יחודית שהוא יכול לבצע איתה פעולות מרהיבות עין... נו... זה כבר ריווח... הוא לפחות חולק לעצמו מקום מיוחד בגן חיות...) אבל אני?? אני כלום!!! אני אדם סטנדרטי כמו כולם... אין בי שום דבר מיוחד יותר מכל אחד אחר... רק הכל אצלי בגדול... לבו של עוג היה יוצא מקנאה כשהוא היה רואה אנשים סטנדרטיים... **למה?? למה נגזר עליו העונש**

מכניסם בשבילו עוגות מצות...

עוג התפלא מאוד: מה...?? בורא עולם הגדול והנורא מסתפק בעוגות כאלו קטנות??? לא יכול להיות... הרי אני עוג... מי כמוני יודע מה זה גדול וענק... ולי עוג הענק לא מספיק העוגות הפצפופניות האלו... זה לא מזזי לי... זה נתקע לי בין השיניים... אז לבורא עולם הגדול והנורא שהנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך... לו זה כן מספיק???

ענה אברהם לעוג: עוג עוג... אתה טוען שהעוגות האלו לא מספיקים לך...?? **לא! זה לא מדויק!!!** פעם!!! **פעם הרי זה כן היה מספיק לך...** רק מה??

רצית **יותר**... לא הסכמת לאכול מצות... לא הסכמת להאמין לקב"ה שהוא זה שסיפק את הצרכים שלך... רצית לגנוב ממנו סיפוקים כדי להרחיב את מעגל האפשרויות שלך... לכן!!! לכן הוא עשה אותך עוג... ומאז זה באמת לא מספיק לך... (ולא למדת לקח ואתה ממשיך בדרך זו... והנה... הגעת לפה רק מהסיבה הזו... בשביל להמשיך לגנוב סיפוקים...) המשיך אברהם אבינו ואמר לעוג... אז זהו!!! **שלאבינו שבשמים זה כן מספיק!!!** מספיק לו "עוגה" אחת קטנה של יהודי... שבועה הזו-ובמצה הזו היהודי מכריז ואומר: אני מאמין בבורא עולם!!! אני מאמין שהכל ממנו... ושהוא מספק לי את כל הצרכים... ולכן אני מסוגל ללכת אחריו במדבר בארץ לא זדוה... לקב"ה העוגה-מצה הזו... זה מספיק... **באותו מעמד עוג קיבל תשובה מוחצת!!!** והתשובה הזו הגיעה במקום... אוהו כמה שזה הגיע במקום... מי כמוהו יודע בשביל מה הוא בא לכאן... והנה הוא רק מגיע... ואברהם מסביר לו אחת ולתמיד למה הוא כזה עגול... **אומר אברהם אבינו:** העם היהודי מכין עוגות מצות!!! עוגה מלשון עיגול!!! למה המצות הם עגולות...?? כי עיגול זה ביטוי יהודי... עיגול מבטא מעגל חשמלי סגור... אין מה להוסיף... אין לאיפה לפרוץ... הכל כבר קצוב. הקב"ה באמצע ואנחנו במחול סביבו...

זה המסר העיקרי שעם ישראל מקבל בפסח!!! המדרש מתאר: שכשמה רבינו אמר לישראל ולקחתם אגודת אזוב... הם היו בטוחים שה"אזוב" המדובר זה משהו בממדים של פרמידה... הם התחילו לשאול את משה מה זה אומר... כמה זה עולה?? ואז משה הצביע להם על איזה עשב שגדל פרא... ואמר להם: זה זה!!! עם ישראל היו בההלם: מה... הקב"ה הגדול מסתפק בזה?? כן!!! הקב"ה מסתפק באגודת אזוב ובעוגות מצות... לקב"ה לא חסר עוג מלך הבשן... מה כן חסר לקב"ה?? יהודי קטן קטן שאין בעולם הזה מכריז באמצעות העוגות מצות שהוא מאמין בקב"ה והוא מוכן ללכת אחריו במדבר בארץ לא זדוה...

לדברים אלו יש רובד יותר עמוק ופנימי...

ואולי ההמשך יבא בשבוע הבא-- אם ירצה ה'...

שלאברך כולל מספיק איזה ליקר טוב לכבוד שבת בשביל להרגיש ג'נטלמן... ואם כעת ערב פסח מספיק לאשתו איזה תכשיט עדין ויפה של 250 שקל שבעלה משמחה לכבוד הרגל... ואילו בשביל הענק הזה...?? הוא צריך לעשות סוף שבוע בתיאלנד בשביל להרגיש שהוא פירגן לעצמו... ואשתו צריכה לקבל ממנו שעון שוויצרי מותגי (ומכוער... עכ"פ לטעמי...) בשווי 20.000 שקל ובשורה תחתונה: התוצאה בסה"כ שווה: **שניהם יצאו מאושרים!!!** רק עוג מלך הבשן צריך קונטיינר של הוצאות ונסיעות ובזבזים ובירוקרטיות בשביל להרגיש שהוא עשה משהו... ואילו לאברך כולל מספיק לפנק את עצמו במאתים שקל יותר מכל שבוע... וזהו... הוא כבר עשה את שלו... **התוצאה תהיה תמיד שווה!!!** זה לא יאומן עד כמה שזה ככה!!!

זה פשוט ככה!! ללא כל גוזמא!!!

אברך יקר: כשאתה רואה את אותו שיינע ייד... איך שהוא מתפנק... כשאתה רואה את כל הפרסומות הנוצצות בעיתון איפה להיות בפסח... כשאתה מתמודד מול כל "החיים הטובים" האלו... תסתכל על זה במבט נכון!!! המבט הנכון הוא: שיש אנשים שנעבאך... **הם עוג!!!**

ועוג מלך הבשן הוא מוגבל... נטו מוגבל ומסורבל!!! הוא היה מאוד שמח להיות שבע מ"ככותבת הגסה כמוה וגרעניתה..." אבל הוא לא יכול... הלוע שלו ענק... המעיים שלו עוד יותר ענקיות... ובשביל להגיע לשובע שלך!!! לשובע שאתה הגעת מכמה כזיתים... הוא צריך קונטיינרים שלימים... תבין אותו... **זו ההסתכלות האמיתית!!!** אתה מסתכל על האנשים הענקיים האלו ואתה מקנא?? יש לך טעות... אתה ב-500 שקל של פעם בשלושה חודשים שאתה מבזבז על איזה טיול נחמד עם ארטיקים וקולה ובמבה בלי הגבלה... אתה נהנה לא פחות ממנו...

לא פחות ממנו!!! תסתכל לו בעיניים... אני אומר לך שזה ככה...

נחזור לעניינינו... בפתח המאמר נשאלה השאלה: למה באמת עוג נקרא על שם העוגות מצות שאברהם עשה באותה שעה?? מה זה קשור??

ובכן: הרי אותו פליט-עוג... לא סתם הוא הגיע פתאום לאברהם... החשבון שלו היה שהוא רצה לקחת את שרה... ובשביל זה הוא בא במיוחד לאברהם כדי לשכנע אותו שיצא למלחמה להציל את לוט (ואז אברהם יהרג ועוג יוכל לישא את שרה...) בקיצור: **עוג לשיטתו!!!** כבר אז לפני המבול הוא רצה לגנוב הנאות מהקב"ה יחד עם שאר בני דורו... ו"בזכות" זה הוא נהיה ענק... ועכשיו הוא מנסה להמשיך ב"הצלחה המסחררת" שלו... והוא רוצה כעת לגנוב גם את שרה... הוא מגיע!!! **ולפתע מה הוא רואה??** הוא רואה את אברהם אבינו עובד קשה... מה... מה אתה עושה?? אני עושה עוגות מצות!!!

מה... מה זה העוגות מצות האלו??

עונה לו אברהם אבינו: **בורא עולם!!!** בורא עולם מגיע היום בערב אלינו לסעודה- "לתא דרחמנא" ואנחנו

שבסופו של דבר **התוצאה שווה!!!** בשורה התחתונה נשאר לו רק עומד אחד בידים... **כי כפי שסיכמנו הנאות וסיפוקים אי אפשר לגנוב מהקב"ה...**

זה בדיוק מה שקרה עם אותו דור... דור הנפילים... הקב"ה פנה אליהם: אתם רוצים לגנוב ממני הנאות?? נתתי לך ככר לחם אחת... ו... ואתה רוצה לבצע עקיפה ולגנוב יותר ממה שנתתי לך???

אין בעיה!!! בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו... אתם רציתם יותר...?? אני אעשה אתכם **יותר**... והקב"ה באמת עשה אותם **יותר**... איך?? אין באמת הקב"ה עשה אותם **יותר???**

הקב"ה פשוט עשה אותם **ענקיים!!!**

הקב"ה לקח אנשים שעד כה הגובה שלהם היה מטר שמונים... והוא פשוט עשה אותם **יותר**... עשה אותם בגובה קילומטר שמונה מאות!!! תחשוב שניה: מה הגדרה של בן אדם ענק?? **יותר!!! מיותר!!!**

כי שוב: בן אדם ענק זה בן אדם רגיל לחלוטין!!! אין שום הבדל בינו לבינינו... כל ההבדל הוא: שאצלו הכל בענק!!! גדול יותר... מסורבל יותר... מסובך יותר... לפיכך שני אנשים רעבים... אדם נורמלי ו--עוג מלך הבשן... שניהם צריכים לאכול ושניהם גם צריכים לשובע... **רק מה ההבדל???** אדם רגיל יאכל לחם בשיעור ככותבת הגסה... וזהו!!! תתיישב דעתו עליו! אבל עוג מלך הבשן?? הוא יצטרך לאכול קונטיינר שלם של לחם... עד שהוא ישבע... נו... התוצאה בסופו של דבר שווה!!! שניהם בסופו של דבר יצאו שבעים אותו דבר!!! לשניהם יש את אותו בורא עולם ש"משביע לכל חי רצון"... כל ההבדל הוא: שעוג בשביל לשובע... הוא יצטרך הרבה הרבה יותר לעבוד!!! הוא יצטרך לסחוב עשרה עומרים בשביל להגיע לתוצאה של עומר אחד לבן אדם רגיל!!! זה היה העונש של ה"גנבים" הראשונים בהיסטוריה... רציתם יותר?? תקבלו יותר!!! מה הם קיבלו?? הם נהיו ענקיים!!! אדם ענק הוא יותר?? בטח שיותר... אבל מה?? מה יותר?? יותר גובה... יותר כבד... יותר עיניים גדולות... יותר עבודה... יותר כסף... יותר בזיעת אפיך... ו... ובשורה תחתונה התוצאה שווה!!! שנינו שבעים אותו דבר!!! **הננס והענק הולכים לישון עם אותה בטון!!! עם אותה תחושה!!!**

עוג מלך הבשן זה לא סיפור היסטורי... עוג מלך הבשן קיים גם היום!!! יש בינינו המון עוגים למיניהם... יש הרבה אנשים שיש להם עיניים גדולות... הם רוצים תמיד יותר... ובדרך שאדם רוצה לילך בא מוליכין אותו... אתה רוצה להיות **יותר???** הקב"ה יעשה אותך **יותר**... ו... ו... ואז הקב"ה עושה אותם **יותר**... איך?? הקב"ה פשוט עושה אותם ענקיים... מה פירוש ענקיים?? הקב"ה נותן להם עיניים גדולות... המושגים שלהם נהיים יותר גדולים... כל משאלת לב נהיית אצלם נהיה בגגדול... ותכל'ס... בשורה התחתונה: שנינו בסה"כ רוצים להיות שבעים!!! שנינו בסה"כ רוצים להיות מאושרים!!! וכל ההבדל הוא:

כל טוב...

אני הולך למנחה מעריב...

מי שלא מכיר את המשפט הזה שירים את ה"יד...?? כן... הנשים מתלוננות... שבבין הזמנים הגברים חצי מהיום נמצאים במנחה מעריב... נס שקוראים לזה שם... לפחות קוראים לזה מנחה מעריב... תתאר לעצמך שלא היה לנו מנחה מעריב... מה היינו אומרים להם???

אבל!!!! הגמ' אומרת: לעולם יהא זהיר אדם בתפילת המנחה... אני לא מבין: למעוטי מאי?? למעט שחרית ומעריב... וכי בהם לא צריך להזהר?? מה יש במנחה שצריך להזהר בה יותר מכל תפילה???

הפשט הוא לכאורה כך:

אם שמת לב תפילת מנחה היא לא בתחילת היום וגם לא בסוף היום... אלא באמצע היום!!! בנינו... לא נעים להגיד בקול... אבל ברוב הפעמים זו שעה לא נוחה... הייתי אומר אפילו תקועה... ובנינו... הרבה פעמים תפילת מנחה היא עול כזה... ישנה מין תחושה כזו... אני מוגבל כי עדיין לא התפללתי מנחה... אני לא יכול לנסוע... לא יכול לישון... כי... כי יש לי פתאים מנחה... אז בא... בא נתפלל מנחה עכשיו... בא נגמור עם זה... נכון???

אבל בא נחשוב רגע: באמת למה?? למה תפילת מנחה היא באמצע היום?? מה... ה"ל לא ידעו שזו שעה לא נוחה?? נו... מה אתה אומר?? מה התשובה?? כנראה שזה גופא המטרה!!! דווקא בגלל שזה בשעה התקועה הזו... דווקא זה מה שהקב"ה כעת רוצה!!! הקב"ה רוצה שתדע להפסיק באמצע החיים... ו... ולפרוש לתפילה!!!! תתפלל ואז תמשיך הלאה... זו משימה יומיומית... כל יום ואמצע החיים שלו... כל יום והטרדות שלו... והקב"ה רוצה את התפילה שלך דווקא מתוך הטרדות האלו!!!

זה הפשט: לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה!!! לתפילת המנחה יש קושי קבוע!!! כל יום בערב פסח... אני מוצא את עצמי מתפלל מנחה בסיטואציה אחרת... באמצע עניין... והקב"ה רוצה דווקא את המנחה הזו!!! דווקא באמצע צביעת הבית!! דווקא באמצע הסידורים!!!

זה חלק בלתי נפרד מעבודת תפילת מנחה!!!!

לדעת להתפלל מתוך החיים... מתוך היום... מתוך הטרדות... כן... לדעת ללכת לאצקוביץ מתוך הקניות בר"ע... ולדעת ללכת לזכרון משה מתוך הסידורים במלכי ישראל... צריך בשביל זה עבודה מיוחדת!!! לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה!!!!

תראה כל תפילת מנחה כתפילה יחידה... שעליה באופן ספציפי הקב"ה פונה אליך ואומר: אני רוצה דווקא אותה!!! ומי יודע... יתכן שהקב"ה רוצה למלא משאלות לבך לטובה דווקא מתוך התפילה החפוזיה הזו... שהרי אליהו לא נעה אלא בתפילת המנחה... כא נעבור על זה...

כל טוב... אני הולך למנחה...

גוט שבת!!! גוט חודש!!! וגוט שבת פרשת החודש!!!

השבת הקרובה!!!! הרבה יהודים בתחל לקראת השבת הזו... כולם עומדים דרוכים וסקרנים... יש לשבת הקרובה הרבה השלכות דומיננטיות... נו... נראה אותך מנחש מה יש בשבת הקרובה???

השבת הקרובה תהיה **א** ל' באדר **א** בניסן!!!! וזה תלוי בראיית הלבנה... אם יהיה אפשר לראות את הלבנה בכניסת שבת... אזי בשבת הקרובה יהיה כביכול "חילול" שבת המוני... אלפי יהודים שמתגוררים במרחק הליכה (של 12 שעות עד 18 שעות) מירושלים ילכו מהר הביתה... יברכו את הילדים... יעשו סעודת שבת מקוצרת... ויתפסו מהר את הרגלים ויעלו לירושלים כדי להעיד על ראיית הלבנה... כן... על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי... מפני תקנת המועדות...

עכשיו: למה כולם עומדים סקרנים?? מה זה כ"כ משנה אם ר"ח יהיה בשבת או ביום ראשון???

אוהו... אל תשאל... הענין הוא שאם ר"ח ניסן יוצא בשבת המשמעות היא שליל הסדר יוצא בשבת!!! ואילו אם ר"ח ניסן יוצא ביום ראשון... אתה יודע מה המשמעות?? שערב פסח חל בשבת!!! אתה יודע מה ההבדל?? אוהו... שמים וארץ... (בימינו אין סמעה נפ"ס... כל ההבדל מתחיל ונגמר האם יעשו שריפת חמץ ביום י"ג או ביום י"ד... וכסובן שהאמורה מאוד לא אוהבת ערב פסח שחל בשבת... כי זה נורא מסבך אותם... למה? תשאל אותם...)

ובכן: אם ערב פסח חל בשבת יש כמה וכמה הבדלים מאוד משמעותיים!!! זה מערך שונה לגמרי:

דבר ראשון: כל השינוע של הכבש לבית המקדש הוא הרבה יותר מסובך ורגיש... כי תבין: בערב פסח רגיל... ראש החבורה מרכיב את הכבש על הכתפיים שלו (ככה הוא הכי שמור מכל הדוחק) ועוד אחד מביא איתו סכין... עוד אחד מביא איתו מים לניקיון הקרביים... ובקיצור: מגיעים מאורגנים... אבל כשה נעשה בשבת הרי אסור להעביר ארבע אמות ברשות הרבים... אתה לא יכול לא להרכיב את הכבש על הכתפיים וגם לא להגיע עם סכין... אז מה עושים?? תוחבים את הסכין איכשהו בין הקרניים של הכבש... ונותנים לו ללכת לבד... כן!!! כמה שקרבן פסח חשוב וחביב עלינו... הרי שמירת שבת חמורה הרבה יותר...

דבר שני: כשערב פסח חל בשבת ליל הסדר מתאחר באופן משמעותי!!! ולמה?? כי אחרי שגומרים להקריב קרבן פסח אסור לצאת מבית המקדש!!! כי... כי שוב זה הוצאה והעברה ד"א ברה"ר... (בשלמא מקודם היה לך כבש חי... אבל עכשיו הוא כבר שחוט... יש לך עסק עם בשר שא"ל לטלטל אותו) ממילא כולם מתעכבים בבית המקדש עד מוצאי שבת... וזה אחת המעמדות הכי מרגשים: תחשוב מה שזה... שעת רעוא דרעוין... כל עם ישראל עומדים על מקומם!!! הכת הראשונה שסיימה ראשונה את קרבן פסח... היא יוצאת החוצה ומתמקמת בהר הבית!!! ואילו הכת השניה שסיימה יותר מאוחר... היא מתמקמת בחיל... (חיל זה שלב יותר פנימה מהר הבית... יותר קרוב לעזרה...) ואילו הכת השלישית והאחרונה... להם אין כבר לאיפה לצאת והם נשארים על מקומם בעזרה... תחשוב: איזה מעמד נורא הוד... את חטאי אני מזכיר היום... לפני כמה שנים ערב פסח חל בשבת... ו... ואני אמנם תמיד מקפיד להיות זריז ולהיות מהכת הראשונה... אבל בגלל שזה חל בשבת היה לי יצר הרע מיוחד להיות עצלן באופן חד פעמי... כי אם אני אהיה בכת השלישית... אז ברגע שיגמר קרבן

פסח... אני אזכה להשאר בעזרה עד מוצאי שבת!!! אזכה לעוד שעתיים להיות בחצרות בית ה'... (לעומת זאת אם אני אהיה זריז אעשה את הפסח בכת ראשונה אני אצטרך לפנות את מקומי לכת השניה והשלישית ואסתפק בלהתמקם רק בהר הבית... אז לא חבל? אם כבר עומדים על המקום ולא יכולים לצאת... לפחות אני ארויח שאני אהיה בתוך העזרה ואני אוכל לחטוף עוד כמה תפילות בעת רצון הכי גדולה ובמקום הכי קדוש... אה??) ואכן התעצלתי "קצת בכוונה" ועשיתי קרבן פסח רק בכת השלישית... ואי אפשר לתאר את גודל ונוראות המעמד... הגענו והקרבו את קרבן פסח... אמנם די התביישתי... סו"ס אני מקריב פה עם כל אלו שנקראים עצלנים... עם כל אותם אלו מהרגע האחרון... ההקרבה הסתיימה די מהר... כי כידוע הכת השלישית היא מועטת יחסית... הלויים ששוררו את ההלל נעצרו באמצע ההלל... באהבתי כי ישמע ה'... כי זהו... הסתיימה ההקרבה... יש לציין שזה היה "פחות נחמד"... לא חשבתי שזה יראה ככה... אבל אחר כך!!! אחרי שהסתיימה ההקרבה... לפתע שלוה נפלאה השתררה בעזרה... ותחושה מרוממת... תחשוב: אני עומד פה בשעת רעוא דרעוין... כף הרגל שלי כולה מבוססת בדם!!! בדם של "בדמיך חיי"... איזה רגעים נעלים... איזה הרגשה נעלית... התחלתי לדבר עם ה'... בכיתי... סיפרתי לקב"ה כמה אני רוצה להתקרב אליו...

כמה אני רוצה לעלות ולהתעלות ולעשות את רצונו... הרגשתי שאני כביכול נמצא עכשיו במצרים והקב"ה מנשק אותי בראשי ואומר לי: בדמיך חיי!!! ואז!!!! לפתע נשמע הקול האדיר של המגרפה... כמו כל יום... ואז כצפוי התחילו דחפיות... מה יש?? הכהן נכנס להקטיר קטורת של בין הערביים, וכעת צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח... (ממילא אוטומטית שטח העמידה של הציבור מצטמצם באופן משמעותי...) אני עומד על קצות האצבעות ואז אני רואה את הכהן עולה במעלות האולם עם בוך קטורת וביד חבירו מחתת גחלים... דממת קודש השתררה בעזרה!!! כולם מתפללים... זועקים באלם קול... אתה יודע מה זה קטורת של בין הערביים ועוד בערב פסח... ועוד ברעוא דרעוין?? אשרי עין ראתה כל אלה... אח"כ נכנס הכהן להיטיב את הנרות... וכשהוא יצא... עלה בן לוי עם מפתחות ההיכל... נעילה!!!! נעילת שערי העזרה... ותוך כדי שפתי מרחשות: הצל מאחרי לפרוש מן השבת **בלבתי תהיה סגור** מהם כל ששה ימים...

חרגנו מהנושא... נחזור לעניינינו... זה אחד מההבדלים הבולטים בין ערב פסח שחל בשבת לבין ערב פסח רגיל... ויש עוד רשימה ארוכה של דברים... ואחד מהם זה שאם ערב פסח חל בשבת אזי לא מקריבים חגיגת י"ד... ממילא כל משפחה איכשהו לארגן לעצמה סתם בשר... בשר חולין כדי לאכול אותו לפני קרבן פסח כדי שיהיה נאכל על השובע (וכשאוכלים בשר חולין... זה קצת מלחיץ... כי חכמים גזרו טומאה על בשר חולין שהוא פוסל את הקודש... ממילא צריך להפריד ביניהם באופן הרמטי) וחץ מזה... יש קבוצה שלימה של תנאים שסוברים שחגיגת י"ד דוחה שבת וכיון שלמעיישה לא נוהגים כמותם... אז הם חוששים לדין הזה... וממילא כשערב פסח חל בשבת הם פשוט בורחים לדרך רחוקה כדי לא להתחייב בקרבן פסח... ולא להיכנס לספק... (והם עושים פסח שני)

עכ"פ כל זה עומד על המאזניים בשבת הקרובה!! אם יצליחו לראות את הלבנה ויקדשו את החודש בשבת אזי ערב פסח יהיה רגיל... בערב שבת... אבל אם לא יצליחו אזי ערב פסח יחול בשבת... נו... תכלס: מה הכי טוב שיהיה?? מה להתפלל?? שא' ניסן יהיה בשבת או ביום ראשון?? זו שאלה טובה!!! השאלה את מי אתה שואל... לכל אחד יש את השיקול שלו... לדוגמא: הכהנים מעדיפים שערב פסח יחול בשבת... משום שאז מותר להקטיר את אימורי הפסח כל הלילה... (שהרי חלבי שבת קריבין ביו"ט לעומת זאת ערב פסח רגיל, הרי אימורי הפסח הם בגדר חלבי חול שאינם קריבין ביו"ט ואסור להקטיר אותם כל הלילה) הנה לך שיקול מזוית של כהן... אבל אנחנו בגגגדול מעדיפים שערב פסח יחול בערב שבת... כי כשהוא חל בשבת ליל הסדר מתאחר מאוד מאוד, כי הצליה וההליכה לא דוחים שבת... והכל נדחה למוצאי שבת... ועד אז הילדים נרדמים... ומה תגיד על הצדוקים שהם בשבת הקרובה עושים עצרות תפילה שליל הסדר יצא בשבת כי ככה יצא שממחרת השבת זה שבת בראשית... האמת היא שגם אני הייתי רוצה שככה יהיה... שככה נחסוך מריבות איתם... אבל חכמים לא חושבים ככה... כי... כי אדרבה, צריך להוציא מליבם!!! בקיצור: לא משעמם בעם ישראל... מה שבטוח: נחיה ונראה!!! וה' הטוב בעיניו יעשה... גוט שבת... גוט חודש... וגוט שבת פרשת החודש...

"וכל מדוה מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך"!!! מה פירוש מדוה מצרים--- אשר ידעת?? מה זה ידעת??

הרי מה זה מדוה מצרים?? זה עשרת המכות... אז מה שייך "אשר ידעת"?? וכי גם אנחנו קבלנו עשרת המכות??

אלא מאי??? כל מדוה מצרים- כל מכה שהמצרי קיבל זה היה **מקביל** למדוה ישראל!!!! כל מכה שהמצרי קיבל זה היה מכה ישראל ידע אותה!!! ידע אותה מקרוב!!! כל סטואציה של סבל שהיה למצריים בעשרת המכות היה יותר מידי מוכר וידוע ליהודים!!! מוכר עד כדי משקעים!!! היהודי היה שומע את הגוי נאנח... וזה היה מחזיר אותנו אחורה... אוי אוי... מי כמוני יודע מה שזה... לא הייתה צפרדע אחת מיותרת במצרים... כל נשיכת צפרדע שמצרי קיבל... הרי העבד הישראלי ידע להסביר לו בדיוק מה ההיסטוריה שלה... על איזה מאורע היא מגיעה... כל נשיכה שהמצרי קיבל ברגל מהאריה... היהודי ידע להסביר לו בדיוק על איזה מעשה זה הגיע... והוא גם ידע להסביר לו למה זה ברגל שמאל ולא בימין ולמה זה בקרסול ולא בברך... היהודי ידע להסביר למצרי שכל מדוה מצרים שאתה מקבל... הכל חשבונות שהקב"ה מחזיר לך על מה שאני "ידעתי" ממך... ובשעתו הייתי בטוח שאף אחד לא יודע ואף אחד לא רושם ואני לא מעניין את אף אחד... והנה... שאתה כעת מקבל... הכל חשבונות שהקב"ה שמר לך מכל מיני דברים שעשית לי ואתה הספקת לשכוח... ו... והאמת היא שגם אני היהודי הספקתי לשכוח... (גם אני זרקתי את המסמכים... כי הייתי בטוח שזה לא מעניין את אף אחד...) אבל כעת הקב"ה מזכיר לי... כשאני שומע אותך צועק מכאב ברגל... זה מציף לי את הכאב ברגל שאתה הסבת לי...

זה הפשט בפסוק: וכל מדוה מצרים הרעים- אשר ידעת!!!

בעשרת המכות עם ישראל עברו תהליך שיקום באמונה בהשגחה פרטית... במשך שנים אני סובל ועובר מה שעובר ואני בטוח שהקב"ה לא רושם... ולא מגיש חשבונות... אבל בעשרת המכות... פתאום הקב"ה הוציא גליל ארוך ארוך של חשבונות שמשתרעת על פני עשרות שנים... גליל שהתבטא בכל לגימת דם וכל קרקור צפרדע וכל אבן ברד שנפלה בדיוק לפי החשבונות.

זו נקודת המסר שאנחנו צריכים להוציא מהדישה בהתעללות במצרים... אנחנו צריכים להחזיר לעצמנו שהקב"ה רואה הכל!!! הקב"ה רואה כל אנחה... כל צער... בכל צרתם לו צר... שום פעימת לב מבוהלת ונחרדת לא נאבדת ממנו... אה... אני לא רואה כלום...?? אה... זה נראה שהקב"ה כביכול מתעלם???

אז הנה!! בשביל זה יש לנו עשרת המכות... ובשביל זה יש לנו ליל שימורים שהיה הקב"ה **שומר ומצפה**... הוי... בני היקרים... מתי!!! מתי אני כבר אוכל להוציא לכם את החשבונות?? מתי אני אוכל לגלות לכל שהייתי אתכם על כל צעד ושעל?? מתי אוכל להוכיח לכם ש"**אנוכי ארד עמר מצרימה**" ואנוכי אעלך גם עלה!!! מת???

התקופה הזו של יציאת מצרים הייתה תקופה עם עומס אדיר של רגשות... עומס של הפתעות... באמצעות המכות כל יהודי עמד נפעם מול הגילוי המרעיש עד כמה הקב"ה היה איתו על כל צעד ושעל... הקב"ה הפגיש את היהודי ב"חשיפה מבוהלת" עם כל קמפוז סבל שעבר עליו... וכעת באמצעות הנקמה והמכה למצרי, הקב"ה הראה לו ששום קרעכץ לא נאבד...

כתוב: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות!!! בימים אלו צריכים אנו להתמלאות באמונה שהקב"ה רואה כל צער... כל קושי... והקב"ה יראה ויוכיח לנו בדרכים משלו איך הוא

כמו שכל גירוד הכי קטן של יהודי הצמיח כינה למצרי...
ככה להבדיל: כל צער ולו הפעוט ביותר שיש ליהודי בקיום רצון ה'; הרי הקב"ה יראה לנו בדיוק מה זה פעל!!! ואיזה עולם נחצי זה בנה לנו!! ואיזה תיקון הוא יצר בעולמות העליונים!!

ועד אז... עד שהקב"ה יראה לנו את זה, לא נותר לנו אלא להצטרף לגעגועים ולכיסופים העצומים והנוראים ליום הגדול והנורא שהקב"ה שומר ומצפה לו... מתי כבר תגיע הגאולה והעתידה ואז הקב"ה יראה לכל אחד ואחד מאיתנו איך שהוא היה איתנו על כל צעד ושעל ובחן וצירף וחיקר כל תנועה הכי קטנה שלו... בא נחשוב רגע על הרבש"ע!!! בשלמא אנחנו... אנחנו נמצאים פה, בעולם הזה... לא חושבים יותר מידי הרבה... יש לנו פה קושי... שם איזה מצוקה... נו... ממשיכים הלאה... אבל תחשוב על הרבש"ע... שהוא גם כמו אבא צריך לסבול את הצער שלנו... לראות אותנו מצטערים ולבכות יחד איתנו... וגם!!! גם לשבת ולחכות ולצפות מתי אני כבר אוכל להתגלות לבני האהובים ולהראות להם עד כמה הם לא לבד... עד כמה אני איתם בכל צעד ושעל... עד כמה כל דבר הכי קטן מחושבן להנאתם ולטובתם!

מי יתן שבליל הסדר הקרוב נוכל כבר לעבור בסך, נדדס בבית אלוקים בקול רנה ותודה... ונזכה לקבל חביקה ודביקה מאבינו שבשמים, נחזיק אותו חזק חזק... אחזיתו ויותר לא ארפנו...

וכשהקב"ה מגיש חשבונות של נוכחות ? ! ?

כשאנחנו עוסקים בדרשות חז"ל בעניין סיפור יציאת מצרים אנחנו נתקלים בהמון המון דרשות חז"ל שדשים ומתעסקים הרבה בסבל והצער שהיה לעם המצרי מעשרת המכות... חז"ל מרבים לתאר איך שהמצרים סבלו מהצפרדעים ואיך הם התגרדו מהשחין והכינים ואיך הערוב נגס בהם מכל פינה... ויש מזה הרבה עסק... יש על זה הרבה תויריה ודרשות ממקראות מפורשים... **ואני עומד ושואל:** מה העניין לדוש כ"כ הרבה בסבל והצער שעבר על המצריים בעשרת המכות?? מה יצא לי מזה?? שלא תבין לא נכון: אני לא מרחם עליהם... מגיע להם... אבל מה העניין לדשדש בזה?? מחז"ל משמע שזה חלק בלתי נפרד מסיפור יציאת מצרים... חלק מהעניין זה לשבת ולתאר עד כמה ליהודי היה טוב... אבל לא רק!!! אלא גם כמה למצרי היה רע... כמה הוא סבל... ובדיוק איך הוא סבל... וכמה הוא הצטער... וכמה הוציא והכאיב לו כל מכה ומכה... מה?? מה העניין בזה?? איך אני אמור להרגיש כשאני יושב כבר שעתיים בליל הסדר וכל הזמן עסוק בתיאור עד כמה המצרי היה אומלל?? איזה מסר חיובי יוצא לי מזה???

זו שאלה!!! שאלה שמתבקשת!!! וצריך לפתוח את הנושא הזה...

והביאור בזה הוא נפלא ועמוק עד מאוד:

כשאנחנו מסתכלים על יציאת מצרים במבט שטחי... איך אנחנו קוראים את המפה?? **אנחנו רואים את זה ככה:** המצרים התעללו בנו במשך שנים... התעללו והעבידו אותנו ועשו בנו כרצונם... עד ש-ד"וי!!! יום אחד הקב"ה הופיע והראה להם מה שזה... ואז הוא "הכניס" בהם מכות... אבל מממה מכות... ומכאן ואילך לא נותר לנו אלא לשבת רגל על רגל ולהנות מהדרור והחירות ולהתגלגל מצחוק על המפלה של אויבינו...

אבל לא!!! לא ככה קוראים את המפה... הסיפור האמיתי הוא הרבה יותר פנימי ומשמעותי: לפני שלושים ושמונה וחצי שנה... אני הייתי משועבד בבית של מרחואן... והיום הוא נתן לי מכה כואבת ומשפילה במרפק... באותו לילה שכבתי במיטה ונזכרתי במכה שהוא נתן לי והתחלתי לבכות... בשקט... בכרית... אף אחד לא ראה את הדמעות שלי... אף אחד לא ידע מה קרה...

אבל לא!!! באותה שעה יחד איתי בכה גם אבא שלי- אבי שבשמים... וגם הוא כביכול לא יכל להידם באותו לילה!!! הוא כעס נורא... איך המרחואן הזה העיז לנגוע בן שלי?? אבא כעס וכעס ולא נחה דעתו עד שעוד באותו לילה הוא ברא צפרדע!!! צפרדע מיוחדת!! שהתפקיד שלה יהיה בבא היום לתת ביס הגון במרפק של מרחואן!!! נקמה!!! נקמה נקודתית על המרפק ה"לא במקום" שהוא הכיח אותי היום... הצפרדע הזו כבר עומדת 38 וחצי שנה... מוכנה לשיגור!! מחכה להוראה...

הלאה... למחרת עסקים כרגיל... על הבוקר מרחואן הגיע והעיר אותי כמו איזה דוב... אה... ההלו... תקום כבר... אבא שבשמים נעלב באופן אישי מהבוטות שלו... ובמקום!!! באותו מעמד הוא ברא דוב מיוחד שבבא היום יופיע במכת ערוב, והוא יגש למיטה של מרחואן בדיוק באותה שעה שהוא העיר אותי כמו דוב... רק לאחר שהקב"ה ברא את אותו דוב, נחה דעתו... הלאה... חוץ מזה... מרחואן לא נתן לי להתקלח... רק פעם בשבוע... הייתי שוכב מידי לילה במיטה ומתגרד... מישהו רואה?? לא!!! מישהו מתעניין?? לא!!! למישהו איכפת שאני מרגיש לא נוח?? אף אחד!!! אבל לא!!! באותה שעה אבא שבשמים היה יחד איתי... והוא "יכל" לסבול את הגירודים שלי... הוא כ"כ כעס על מרחואן... ועל כל גירוד שלי אבא שבשמים ברא כינה!!! כינה מיוחדת!!! שהיא תיפרע ממרחואן בבא היום... שלושים ושמונה שנה הכינה הזו עומדת בשמים ומחכה ל"נתיב אפון" הנקודתי של הקב"ה!!! עשרות שנים חלפו... ויום אחד מרחואן הסתובב לו בעיצומה של מכת כינים מוקף במיליון שלוש מאות שבעים ושלוש כינים כמנין הגירודים שאני גרדתי במשך שלושים ושמונה שנה אצלו... וכן הלאה וכן הלאה... אפשר להמשיך עם התיאורים האלו כל הלילה עד שיבואו התלמידים ויאמרו הגיע זמן ק"ש של שחרית...

עכ"פ מה אני בא לומר? ברגע שהגיעו עשרת המכות למצריים!!! אז המצריים עצמם אמנם היו עסוקים במכות שלהם...

אבל היהודים?? אצל היהודים, המכות האלו היו מוכרות... מוכרות יותר מידי טוב... כשמעתי את מרחואן צועק... אי... מגרד לי... התחלתי לבכות יחד איתו... מי כמוני יודע מה זה הגירודים האלו?? אתה תספר לי מזה גירודים? אני פתאום מגלה שהקב"ה היה איתי בגירודים של פעם!! אני רואה שכשגירד לי אבא שבשמים הרגיש את זה... אני חשבתי שהקב"ה בכלל לא רואה... והנה פתאום כעת אני שומע את הצליל!!! את הצליל של מרחואן... את הצליל המוכר שלי!!! אני שומע מהקול של מרחואן כאילו יש פה דו שיח... כאילו הקב"ה פונה אליו ואומר לו: מה זה היה צריך להיות הגירודים של הבן שלי?? מכל אנחה מאלפי האנחות שמרחואן עושה על כל גירוד... אני שומע את הקב"ה כביכול מגיש לו חשבונות... ובכן: לבן שלי גירד ביום פלוני... אז קבל... וגם למחרת גירד לו... אז בבקשה... וגם שבוע לאחר"כ... (אני מתנצל שאני מכניס לך כינים לתוך שולחן שבת... מה אעשה שמרחואן לא נתן לי להתקלח לכבוד שבת)

כלומר: כשעם ישראל עמדו מול המכות של המצריים... זה לא היה סתם סדיסטיות!!!! זה לא שאנחנו עמדנו וראינו את קלונם של המצריים והתפוצצנו מצחוק... **לא!!!** הקב"ה בהזדמנות זו הוציא לכל יהודי **חשבונות** בטווח של שמונים שנה... שמונים שנה שאני נמצא לבד... ואני בטוח שהקב"ה לא רושם... לא יודע מה קורה איתי... לא עוקב אחרי החשבון... והנה!!! יום אחד הקב"ה מופיע

ובבת אחת הוא מוציא לי את כל החשבונות!!! הוא מגיש לי נוכחות!!! נוכחות של 24/7... ואיך הוא מוכיח לי את הנוכחות?? הוא פשוט מחזיר לאדוני המצרי את כל מה שהוא עשה לי אבל במרוכז...

זה הפשט **הפשט** בפסוק בפרשת עקב:

גיליון מס' 271 פרשת ויקרא
תשע"ח שנה שישית

גליון זה יו"ל
להצלחת התורם וב"ב
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ואם כל עדת ישראל ישגו" וגו' (ד, יג)

אמר רבינו שליט"א: יש שלשה חילוקי דינים, יחיד חייב קרבן על שגגתו, ב"ד חייבין על מה שעשו על פי הוראתן ולא על שגגת עצמן, וכהן משיח חייב על שגגתו שעשה אבל עפ"י הוראתו.

וטעם החילוק: ב"ד הם המורים הלכה לעם, ואין מצוי שיעשו בשוגג עבירה, אבל יתכן ששגגו בהוראה, ודרכם להורות לציבור, ולכן חיובן ע"י הוראה של הציבור שעשו על פיהם, וכן משיח - הנה כה"ג דינו שיהיה גדול בתורה, כך אמרו ביומא (יח,א) שכה"ג גדול בחכמה, ואין מצוי שישגוג סתם, אלא שעשה שוגג עפ"י הוראתו, אכן הוראתו לעצמו שאין דרכו להורות לציבור.

מה שאין כן מלך יתכן שיהיה גם עם הארץ, עיין הוריות (יג,א): חכם קודם למלך, חכם שמת אין לנו כיצא בו, מלך ישראל שמת כל ישראל ראויים למלכות, ולכן הוא עשוי לשגוג בעבירה, ולכן משיח שעבר מכהונתו נשאר בדינו, ומלך שעבר ממלכותו פקע כל דינו, כי משיח הוא גדול בתורה ושלכן נעשה משיח, ומשום כך נשאר בדינו, ולא כן מלך שע"ה הוא, ואם אינו מלך - אינו כלום.

"אם לא יגיד ונשא עונו" (ה, א)

סיפר רבינו שליט"א: אבא זצ"ל שמע פ"א מעילוי גדול ביותר בפולין טעם מקור הדרשה "אם לא יגיד - כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד", כי יש "דיבור", "אמירה" ו"הגדה", "הגדה" פירושו אויס ג'זאגט, וזה רק פעם אחת, ומאד מצא הדבר חן בעיני אבא זצ"ל.

כשאבא ז"ל אמר זאת לחזו"א, אמר לו החזו"א על אתר עשר דוגמאות שלא שייך בהם הכוונה הנ"ל. מסתמא אחד מהן הוא "הגדתי היום לה", ולא שייך לה' אויס ג'זאגט.

(דרך שיחה)

בענין אפיית מצות

בג' ניסן תשס"א אמר רבינו שליט"א: היום אופים מצות! שאלתי אם צריך להתפלל על זה, ואמר: ודאי צריך להתפלל על זה. למחרת ד' ניסן שאלתי לרבינו איך היתה אפיית המצות אתמול, ואמר שב"ה היה כשורה, והוסיף: אמרתי להם שאם יבוא משיח יצטרכו לאפות שוב, כי המצות טמאים ויצטרכו להטהר ולאפות מחדש.

סיפר רבינו: כשאפינו מצות, גיסי הג"ר שאול ברזם זצ"ל היה הממונה, שאלתי ומה תפקידי, וענה: אתה תגיד תהילים!

(דרך שיחה)

עלי שי"ח

"הספר שכתב רבינו ולא יצא לאור"

בספר 'בסוד שיח' שהופיע השבוע, מובא מעשה מענין ולא ידוע על רבינו מרן שליט"א, וכך הוא מספר שם:

בחודש אייר תשס"ג נסתלק הגאון רבי דב צבי רוטשין זצ"ל שהיה ת"ח זוכה לשמש את מרן החזון איש ובסוף ימיו גר בירושלים, ובאותו שבוע הייתי אצל רבינו ושאלתי אותו על הגאון רבי דב צבי זצ"ל אם זוכר אותו ואם זוכר שזכה לקירבה מיוחדת ממרן בעל החזון איש זצ"ל, וענה: כן. החזו"א קירב אותו וגם שידך אותו.

וסיפר רבינו שבזמנו רצה רבי דוב להדפיס כתב יד תשובת הרי"ף והיו בידו המון כתבי יד, ושלה אלי את כולם וביקש שאכתוב עליהם הגהות ואציין מקורות מגמרא וכדו', ואכן כתבתי לו הערות על כל החומר. כעבור שנה סיימתי ומכיון שאז התגורר רבי דוב באמריקה הוא ביקש שאשלח לו את כל הדפים באזניה לאמריקה. ואכן שלחתי הכל. אלא שאירע אסון והאניה טבעה בים וכל הכתבים שקעו במצולות, ואמנם מהכתבי יד היה לו העתק אך מהגהות לא, וחבל על דאבדין, ואע"פ כן שילם לי בשביל כל העבודה.

מספר המחבר: בו ביום שבת ליירושלים ונכנסתי לנחם את משפחת רוטשטין, וסיפרתי בבית הנפטר את המעשה ששמעתי מפי מרן הגר"ח, והנה אורו עיני אחיו של הנפטר, הג"ר נחום רוטשטיין ואז אמר כעת השלמת לי את הסיפור.

וסיפר, יש כאן מכתב של רבי חיים אלי אחי זצ"ל בו הוא מזוהר על שכרו ואומר כי בעצם אינו חייב לו תשלום מאחר והעבודה היתה על מנת שיהיה לו תועלת הימנה ולא על דעת שתירד לטמיון, אולם כיון ששלח לו את מלוא שכר העבודה הוא מודה לו מאוד, ועד עכשיו לא הבנתי מה מדובר, וכעת הכל מובן.

ואגב, בספרו קרית מלך מציין רבינו בכמה מקומות לדברי הרי"ף, בכתבים שהביא לו אז הגרד"צ זצ"ל.

עלי הדף

בענין הבוצר לגת הוכשר

ע"ז נ"ה א' מתני' דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל לא בוצרין עמו וכ' רש"י והא דק"ל הבוצר לגת הוכשר היינו היכא דהוכשר ודאי, ור"ל דאע"ג דלא נפל לרצון גזרו חכמים אבל לא היכא דלא הוכשר כלל וכן מוכח מדברי רש"י בשבת ט"ו א' ובחולין ל"ו ב' וכו' כמה ראשונים, ומאי ד' הרמב"ם ברפ"א מט"א דהבוצר לדרוך הוכשר לטומאה ואע"ג שלא נפלו משקין על הבציר כלל וכ"נ ד' הר"ש ברפ"ח דאהלות ע"ש וכ"נ ג"כ ד' הר"ן והמאירי בסוגיין שתי' על קו' רש"י דהבוצר לגת הוכשר משום דאינו אלא מדרבנן ולא תי' כתי' רש"י. והנה בתוס' רבנו יהודה מבירינא כ' בתו"ד דלעיל בפ' אין מעמידין משמע כרש"י דבוצר לגת לא הוכשר אי ליכא משקה עליהם, וביאור כונתו דז"ל הגמ' שם והדבדבניות אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה ורמינהי הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ואודי לי' הלל לשמאי התם קא בעי לי' למשקה הכא לא קא בעי לי' למשקה, ונר' דהר"י מבירינא אין מפרש כפרש"י דדבדבניות עומדות לאכילה אלא כפי' רבנו יונתן דדבדבניות ג"כ עומדין ליינן אלא שאין מונחין בכלים לכן היין היוצא מהן הולך לאיבוד אבל הבוצר לגת מיירי שבוצר לתוך כלים והיין אין הולך לאיבוד וזה הכונה דקא בעי לי' למשקה היינו שיש לו תועלת מהמשקה ואע"ג דהשתא בצרה בתוך קופות שאינן מזופפות והולך לאיבוד מיהו שייך לגזור אטו מזופפות אבל כשעומדים בלי כלים כלל דלעולם אין תועלת ממשקה זה ל"ש לגזור, וא"כ משמע דעכ"פ יש כאן משקה ולזה קא' דכאן יש לו צורך בהמשקה וכאן אין לו צורך בו אבל אם אין משקה כלל ל"ש לומר דקא בעי לי' למשקה, ואף שגם בזה יש לדחוק דכיון דאילו הי' המשקה הי' לו תועלת בזה תו גזרו אף באין משקה מ"מ הוא דחוק דכיון דבאין עומדין בכלים לא גזרו לכא' כ"ש באין משקה כלל ואף ש"ל דהיכא דראוי למשקה גרע מ"מ פשוטות ל"מ כן ולזה כ' משמע בפ' אין מעמידין ודו"ק.

(דרך אמונה הל' תרומות פ"ב ה"י ביה"ל ד"ה אין)

רשימות מאחד מתלמידי רבינו שליט"א בעניני ראש חודש

- א. סח מרן שליט"א על א' שמתו אחיו בדמי ימיהם ואמר לו אאמו"ר זצ"ל סגולה שיאמר יוכ"ק וחודש א' לא אמר ונלב"ע באותו החודש, והנה אאמו"ר לא נתכוין שיאמר תמיד יוכ"ק אלא שתפילה זו סגולתה גדולה אם יאמרה אף פ"א, אלא שהלה לא הבין דבריו וקיבל ע"ע לאמר תמיד וכיון ששינה קביעותו ארע כן.
- ב. בראשית שנת תש"ס היו כמה אסונות ל"ע ורובם היו בירושלים והורה מרן שיאמרו שם יוכ"ק (בער"ח כסליו) שאאמו"ר זצ"ל אמרו כסגולה לזה אבל א"צ לאמר תמיד, לר"י א' ששאל אם לאמר גם בישיבה אמר שבישיבות לא נהגו בזה ויעשה כשקול דעתו (נתפרסמו מודעות גדולות בכל העיר שהורה לאמר "בכל הישיבות בכל ער"ח" ואמר שהוא שקר).
- ג. אין לקבוע סעודה בין שקיעה לצאה"כ בר"ח הן בכניסתו הן ביציאתו כיון שגורם ספק לענין יעו"י, ואם אכל ימתין עד שתחשך ויאכל כזית לצאת מן הספק, אבל אם אינו יכול להמתין לא יזכיר יעו"י שלא יהא דובר שקרים, וכתב בספר דרך שיחה: סיפר רבינו: בלמדי בפ"ת שאלתי לרב אחד באכל פת בבין השמשות של ראש חודש, דינו מהו לענין הזכרת יעלה ויבוא בברכת המזון, וענה: בליל ר"ח אין אומרים, ובמוצאי ר"ח אומרים - בנימוק שיש חזקה דמעיקרא. כשאמרתי זאת לחזו"א אמר: ער איז ניט גירעכט [הוא אינו צודק], אין על זה חזקה! (ועי' שוה"ל סי' שמ"ב ס"ה).
- ד. במוסף ר"ח מכווין השמות בברכת מקדש ישראל ור"ח כנדפס בסידורים.
- ה. מרן שליט"א מקפיד מידי ר"ח מיד אחרי התפילה קודם האכילה להפריש את המעשרות מכל הרווחים ולחלקם לעניים מיד, וכן מחלל את הפרוטות של הפרוטה חמורה [העודפות על דרגת החיוב החמור].
- ו. מרן שליט"א אינו מקפיד על אכילת פת לפת שחרית, ואמר כשם שיינן לאו דווקא ה"ה פת (עי' רש"י ב"מ ק"ז ב'), אמנם בר"ח מוסיף עוגה ויין לכבוד ר"ח, ושכן נהג אביו זיע"א.
- ז. בשבת ר"ח משתדל לאכול בשר בהמה, ולכן כששוחטין בהמה לכבוד יו"ט של שבועות הרבנית ע"ה הייתה משיירת ממנה חתיכה לשבת ר"ח [ולשבת נחמו].
- ח. באזהרת ריה"ח שלא לגלח בר"ח משום סכנה הורה מרן שליט"א דאין לגלח אף למי שאינו מקפיד בזה דכיון שהוא סכנה למה לו להכניסו לסכנה, וכן מרן שליט"א אין מספר ילדים לחלאקע בר"ח.
- ט. להלכה נקיטנא שאין החיובים מתפללים לפני העמוד כלל בר"ח שכן כתב בבה"ל בקו' מאמר קדישין, ומה שכתוב שם הוא העיקר ששם נקבצו כל הלכות חיובים, (וכן נוהגין כן על פיו בביהכ"נ לדרמן).
- י. והורה דאף מי שמתפלל לפני העמוד כל י"ב חדש לע"נ א' שאינו מחויב עליו נראה דמ"מ לא יתפלל בר"ח שנראה כאבלות, אבל אם אינו נוגש בקביעות אלא לפרקים י"ל שיכול ליגש [ומ"מ הי' נראה שדעתו נוטה לאסור אף בזה].
- יא. י"א דביום שא"א למנצח אין נשמות הנפטרים בקבריהם וע"כ ל"מ התפילה בקברות צדיקים בר"ח וכיר"ב שאין נמצאים שם, אבל בניסן שאומרים למנצח נמצאים בקבריהם וי"א דתליא בתחנון ולפ"ז אף בניסן אין להתפלל וכן בער"ח אחר חצות היום.
- יב. ואמר מרן שליט"א דהמנהג שאין האבל אומר הלל בר"ח אין לו טעם מדינא, אלא שמנהג ישראל תורה, וע"כ מי שנשתיימה אבלותו בר"ח אחר התפילה ישלים אח"כ ההלל.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק